

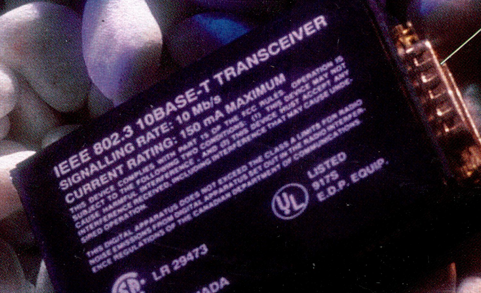
145

NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

Netwerken
Special 'probeerprogramma's'
Nieuwe versie OS/2

Ventura voor de Mac
Beeld en Muziek

NOVEMBER 1991 - 14e JAARGANG NR. 10 - f 6,00

MET UNIEKE LIFETIME GARANTIE

UNO.SYS - MODEL

IPC 286-12 Mhz

CPU 80286-12 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 4 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt 80287 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40VM
met harde schijf 40 Mb/28 ms
AKTIEPRIJS 1695.-

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40V
met harde schijf 40 Mb/28 ms
AKTIEPRIJS 1995.-

IPC 386SX-16 Mhz*

CPU i386SX-16 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 8 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-16/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	2095,-
IPC 386SX-16/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	2495,-
IPC 386SX-16/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	2795,-

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-16/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	2495,-
IPC 386SX-16/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	2895,-
IPC 386SX-16/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	3195,-

Meerprijs 20 Mhz. uitv. 500,-
* Zolang de voorraad strekt.

SERVER - MODEL

IPC 386SX-20 Mhz

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 2 seriele poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,2 Mb - 7 uitbreidingsslots - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis + LetterPerfect tekstverwerker.

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-20/80V
met harde schijf 80 Mb/18 ms

AKTIEPRIJS
INCL. TEKSTVERWERKER

3495,-

IPC 386SX-20 Mhz CACHE

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 16 Kb cache (uitbreidbaar tot 64 Kb) - 2 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 1 floppy 5 1'/4", 1,2 Mb - 5 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	3990,-
IPC 386SX-20/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	4390,-
IPC 386SX-20/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	4690,-
IPC 386SX-20/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	5390,-

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	4390,-
IPC 386SX-20/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	4790,-
IPC 386SX-20/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	5090,-
IPC 386SX-20/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	5790,-

Uitbreidingen

Externe FDD 5 1/4" voor Uno	245,-
Geheugenuitbreiding per Mb	150,-
Interne tapestreamer 60 Mb	1675,-
Interne tapestreamer 250 Mb	2695,-
VGA-set card + kleurenmonitor	1250,-
Meerprijs 512 Kb videogeheugen	150,-
Meerprijs 1 Mb videogeheugen	400,-
Coprocessor 287 XL	275,-
387SX 16	435,-
387SX 20	485,-
387 33	800,-

VGA monitor voor Notebook	895,-
Meerprijs 16" Eizo + card	2750,-
Meerprijs MS DOS 5.0 t.o.v. DR DOS	150,-
MS Windows + 1 Mb	345,-
Novell versie 2.2 5 users	2375,-

OPTIES VOOR NOTEBOOKS

Batterij	200,-
AC -DC adopter	275,-
DOK station	950,-
Ext. batterijlader	325,-
Ext. keypad	275,-
Intern modem (alleen zenden) 386SX P1	575,-

IPC 386SX-20 Mhz NOTEBOOK*

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar tot 10 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 1 seriële poort - IDE interface voor harde schijf en floppy - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - expansiebox aansluiting voor externe VGA monitor ondersteunt i387SX coprocessor toetsenbord met 84 toetsen -LCD scherm met CCfl Backlit, resolutie 640 * 480 - battery voor 2 1/2 uur onafgebroken werken + adapter - afmeting A4 - gewicht 2.2 kg - draagtas.
Nu met gratis DR. DOS 5.0 + IPC muis.

PORTA-PC 20386SX/40 met harde schijf 40 Mb/28 ms	3995,-
PORTA-PC 20386SX/60	4250,-

* Zolang de voorraad strekt

IPC Intelligent PC Benelux B.V.
ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 6914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

HOUTEN
Tel.: 03403 - 59333
Peppelkade 1

ROTTERDAM
Witte de Withstr. 21A
M.i.v. 1 nov. 1991

ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.
Postbus 249, 3990 GA Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00)
Fido: 03403-78220
Telefax: 03403-78930

Hoofdredacteur
Lucie Blom Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur (a.i.)
Peter Buysman

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkesteyn, Quintus Bosman, Cees de Jonge, Frans Kors, Jan Leijerweerd, Marc van Munnen, Robert Schouten, Harm-Jan Wieringa

Medewerkers aan dit nummer:
Jan van Aart, Iljitsch van Beijnum, Egbert Boertien, Charles Cox, John Elich, M. Engelbarts, Johan Hageman, Hans Hocks, Nico Nijenhuis, Ed Pols, Kees Pijnenburg, Wim Scheltema, Jaap Schermerhorn, Fem van Staalduinen, Liesje Swane, Æbe Strijker, Lex Volger, Ben Welman, Tom de Zeeuw

Fotografie omslag
Cees de Jonge

Redactiesecretariaat en micromarkt
Els Koch

Deadlines verenigingsnieuws
HCC Nieuwsbrief 147: 17 nov.
HCC Nieuwsbrief BBS
1200, 2400, 9600 bps
8,1,N: 02159-52655

HCC Kantoor
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00-16.00)

Vormgeving en lay out
Cox Design, Nieuwegein:
Charles Cox (art direction), Monique Ebbenhorst, Han van Eijk, Nashima Gokani

Lithografie en druk
Brouwer Offset, Utrecht/Delft

Distributie losse verkoop
Betapress BV

Commerciële advertenties
Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV
Postbus 64850
2506 CG 's-Gravenhage
Telefoon 070-3253830
Telefax 070-3237891

V A N D E R E D A C T I E

Huiswaarts keren van de Efficiencybeurs op de beroemde en inmiddels beruchte vrijdag de 27ste zal ik niet snel vergeten. Afgezien van het gegeven dat Amsterdam verlaten altijd een beetje treurig is deed ik er deze keer toch wel erg lang over om afscheid te nemen: zo'n twee uur. En in die twee uur zat er geen beweging in die file. Overal om mij heen een netwerk van auto's, bussen, vrachtwagens en een enkele motorrijder die er langs probeerde te komen, wat meestal wel lukte.

We bouwen mooie wegen. Het kleine Nederland zit er vol van. Maar wil je op vrijdagmiddag naar huis, dan zul je daar flink wat geduld bij moeten hebben. Toch vraag ik mij steeds weer af hoe zo'n file ontstaat. Natuurlijk, als je een weg van drie naar twee, of nog erger naar één baan laat overgaan dan wordt het wat lastiger. Maar toch, als iedereen zich aan een bepaalde snelheid zou houden moet het rijdbaar blijven. Vaak ook is een file zonder enige reden opeens opgelost. De storing schijnt dan weg te zijn.

Netwerken

In computernetwerken kunnen vergelijkbare situaties ontstaan, maar dan staat de file vaak voor die ene enkele printer. Lastig, maar een wandelingetje, een kop koffie en een rondje hardlopen zijn dan in ieder geval mogelijk. In een erg klein stukje van deze Nieuwsbrief besteden we aandacht aan die netwerken. Vooral over het hoe en waarom.

Probeerprogramma's

Een groter deel is ingeruimd voor dat vreemde verschijnsel Public Domain of Shareware. Beide termen worden door elkaar gebruikt en niemand weet meer wie wat bedoelt. Marc van Munnen vond de oplossing: probeerprogramma's noemt hij ze. En terecht. Het zijn allemaal programma's die je eerst mag proberen, maar waar je - als je het programma goed vindt - alsnog voor gaat betalen. Je wordt dan een geregistreerd gebruiker en krijgt regelmatig meldingen over updates die vaak gratis worden verstrekt. Uit het enorme aanbod maakten we een betrekkelijk kleine keus. Dat kan ook niet anders tenzij we een Nieuwsbrief van 678 pagina's mogen maken. En hoe graag we dat ook zouden willen: het ziet er voorlopig niet naar uit!

Chip

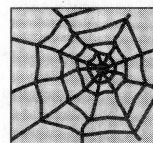
Besteedde ik in de vorige Nieuwsbrief aandacht aan de vrijerij van IBM met Apple, inmiddels is het een driehoeksverhouding geworden met Motorola waar iets moois uit moet groeien: de superchip die de brug tussen al die verschillende systemen gaat leggen. Het maakt niet uit welke machines je hebt, de superchip kent ze allemaal. Overigens werd die brug al lang gelegd bij de verschillende systemen. Denk bijvoorbeeld aan MS-DOS emulaties op de Mac en op de Atari. En omgekeerd kunnen MSX-programma's op een MS-DOS computer werken dank zij een insteekkaart en met een simpel programma op flop wordt mijn ouwe trouwe Spectrum op diezelfde MS-DOS machine nagemaakt! 'Frankie goes to Hollywood' op de PC? Ik zal het binnenkort eens gaan uitproberen. Het allermooiste programma voor de Spectrum vond ik 'Deus ex machina', inclusief de geluidsband. Als ik die op mijn PC zou kunnen laten werken: schitterend! Ik hou u op de hoogte.

Jureren

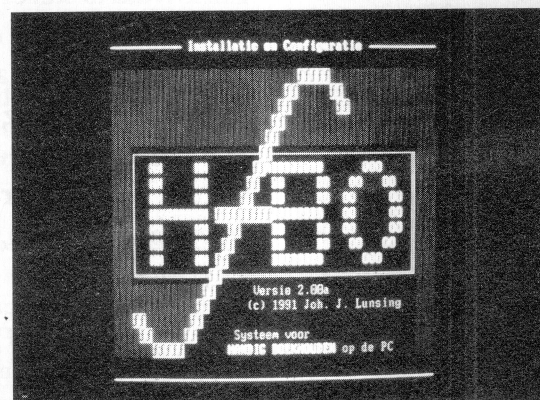
Twee jureringen dit jaar en voorlopig twee voor het volgend jaar. Dit jaar zat ik in de jurering van de wedstrijd die door het maandblad 'KIJK' was uitgeschreven. De opdracht was om een klok te maken die op 31 december 1991 om 23.58 uur de inleiding tot het nieuwe jaar zou geven, inclusief het vuurwerk om 24.00 uur. De jury moest daarvoor wel de systeemklokken 'verzetten' en andere trucjes uithalen om de betrokken computers inderdaad op 31 december 1991 te laten starten...
Een ander jurering was bij een wedstrijd die door de wekelijkse kinderkrant 'Primeur' was uitgeschreven. De opdracht was om een droomcomputer te maken. En die vond de jury tussen de vele inzendingen. De uitvoering liet even op zich wachten, maar inmiddels heeft de prijsuitreiking plaatsgevonden en u zult daarvan een verslagje plus een afbeelding van de droom in de volgende Nieuwsbrief vinden.
Voor 1992 staat een wedstrijd van de DOS gg op het programma en een nieuwe wedstrijd die door uw redactie wordt uitgeschreven ter gelegenheid van het 150ste nummer. Reden genoeg voor u om eens aan het programmeren te gaan!
De volgende Nieuwsbrief is de catalogus voor de HCC Dagen en twee weken daarna krijgt u alweer het decembernummer. Een drukke tijd voor redactie, vormgever en drukker.

(Ik heb voor dit nummer de deadline op enkele minuten gehaald.....)

Lucie Blom

I N H O U D

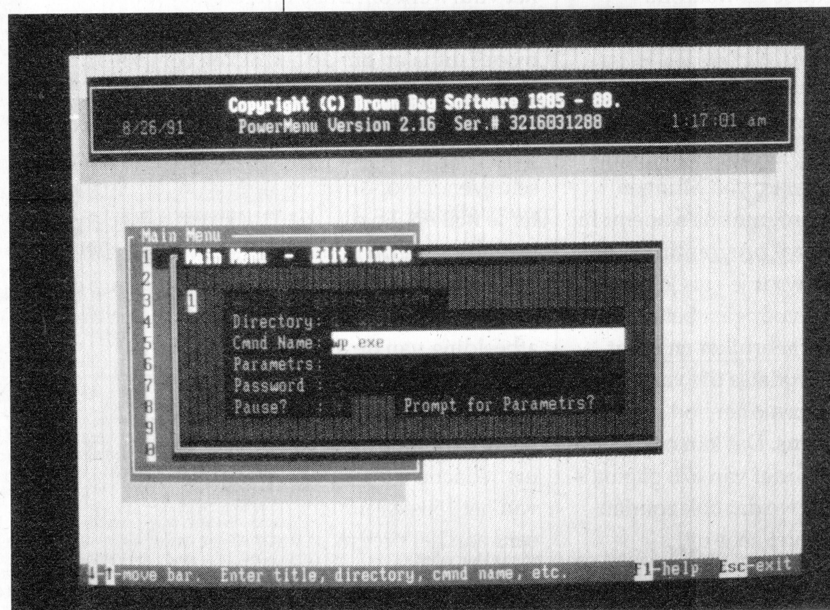

Habo

Vaste rubrieken

SPECIALS

Eerst zien en proberen en pas daarna - bij tevredenheid - betalen. Dat is pas echt consumentvriendelijk!

Power Menu

In dit nummer een greep uit het enorme aanbod aan probeerprogramma's: The Last Byte, Merlin, Habo, Memory Lane, Power Menu, China Challenge, ResEdit, As easy as, NewSpace, de Do-utils en WP-utils. Verder een verhaal over kopen in het buitenland.

Steeds meer mensen raken geïnteresseerd in de wondere wereld van de netwerken. In deze korte special worden er enkele items uitgelicht. Wat zijn de mogelijkheden en welke problemen kunt u eventueel verwachten? Termen worden kort toegelicht, maar ook een misschien iets minder voor de hand liggende variant krijgt aandacht: netwerken voor de Commodore Amiga.

BEGINNERS

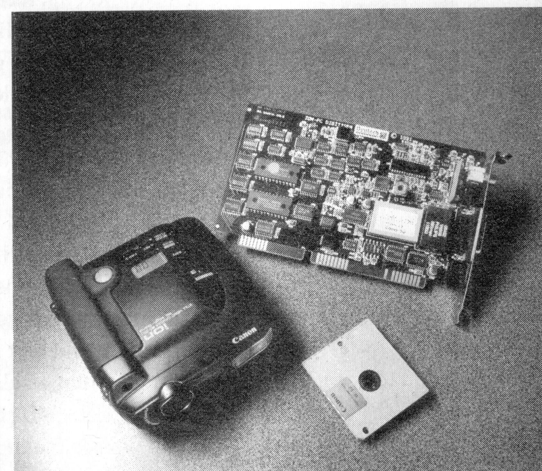
Een nieuwe serie, bedoeld om beginnende programmeurs op weg te helpen.

Onmisbaar voor het schrijven van grotere programma's: procedures.

HCC TESTEN

Een MIDI-programma voor muzikanten die op een eenvoudige manier de basisbegeleiding voor hun muziek willen regelen.

Een goede combinatie van monitor en videokaart is zeer belangrijk.

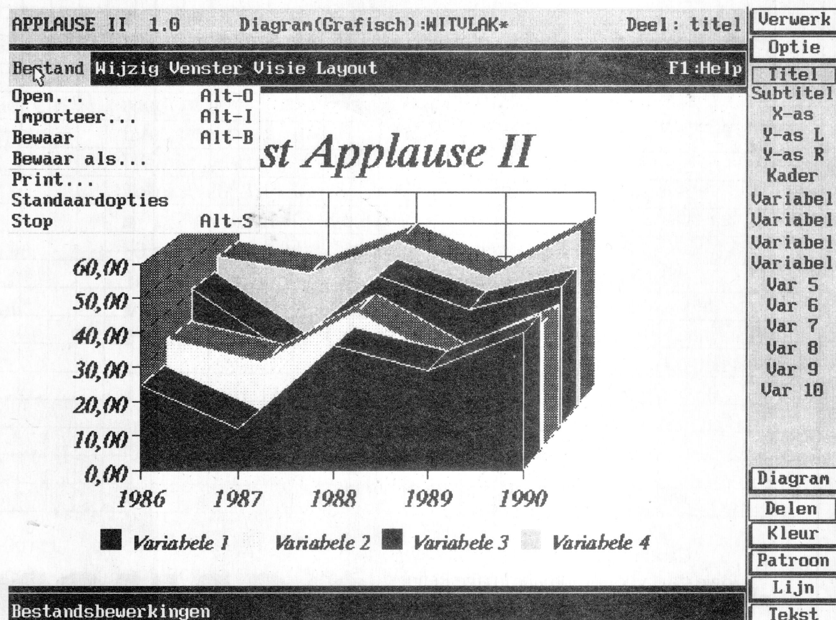
Canon Ion PC-kit

INTERVIEW

SERIES

DIVERSEN

Applause II

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en het verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ooh welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

Inzenden kopij
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403 - 78220. Vanuit het Maingebied kiest u F(iles) en u komt in File-gebied 1. Na het 'uploaden' kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het File gebied kunt u via het M(ain-gebied naar Message-gebied 1 en daar een bericht achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij. Kopij kan ook op diskette worden aangeboden. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen worden verwerkt. Voor Fido-kopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen return/linefeed aan het einde van elke alinea.
Gewone kopij kan in drievoud worden verstuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, zodat het bestand direct in de pagina opmaak verwerkt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's. Ook kunnen kleurendia's worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde advertenties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorvaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1992 is ƒ 65, . In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt eenmalig een inschrijfgeld van ƒ 10,- in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk.

HCC kantoor: 03403 - 78788.
Postadres kantoor: Postbus 149,
3990 DC Houten.

Onder redactie van Robert Schouten

Staking PTT?

Zou er een complot tegen deze rubriek bestaan? Sinds enige tijd ontvang ik verdacht weinig post van lezers. Niemand kan mij wijs maken dat er niets opmerkelijks of treurigs meer gebeurt op computergebied. Dus: is er iets dat de aandacht verdient, schroom dan niet en schrijf naar de Brievenbus!

Koopjesparadijs

De heer Thiel uit Utrecht ging deze zomer naar Indonesië op vakantie. Computerfanaat als hij is struinde hij van computerwinkel naar computerwinkel, met een verrassende conclusie.

Als echte computeraar ben ik op mijn vakantie ook enkele zaken binnengestapt. Goedkoop, niet te geloven! Wat dacht u van een complete 486 configuratie met een 120 Mb grote harddisk, kleurenmonitor en muis voor *f* 2800,-? Of PC Tools versie 7.0 voor *f* 53,-.
Een half jaar geleden heb ik hier in Nederland 'Chessmaster 2100' gekocht voor *f* 100,-, in Jakarta was hij te koop voor *f* 8,-. De Chinese tegenhanger 'Battle Chess' kostte ook *f* 8,-.
In Nederland is hij praktisch niet te krijgen, een filter dat UV-stralen filtert en de hinderlijke flikkering, trillingen en reflecties opheft van de monitor. Ik heb mij er één aangeschaft voor *f* 50,-. Naar verluidt zou zo'n filter in Nederland rond de *f* 300,- moeten kosten.
'Ja maar meneer, u moet aan de garantie en service denken', kreeg ik te horen van een Nederlandse leverancier van computers, die zelf zijn materiaal uit Singapore betrekt en levenslange garantie geeft op zijn computers.
Moet deze service en garantie honderden tot duizenden guldens kosten? O, ik hoor al de opmerkingen: 'Denk eens aan de invoerrechten, verzendkosten, BTW en niet te vergeten de 100% tot 200% winst die gemaakt moet worden om er iets aan te kunnen verdienen'. Opmerkelijk is overigens dat de software geleverd wordt met Indonesische boekjes.
Voor computerfreaks die het Indonesisch beheersen is het daar werkelijk een eldorado. En dan heb ik lak aan de Nederlandse service en garanties, want die zijn daar beter dan hier.

C. L. Thiel
Utrecht

Mooi, ik weet het al, ik ga meteen een cursus Bahasa Indonesia volgen.

PC Dumpdag

Het kopen van tweedehands computerspullen kan een lucratieve bezigheid zijn, het kan echter ook mis gaan.

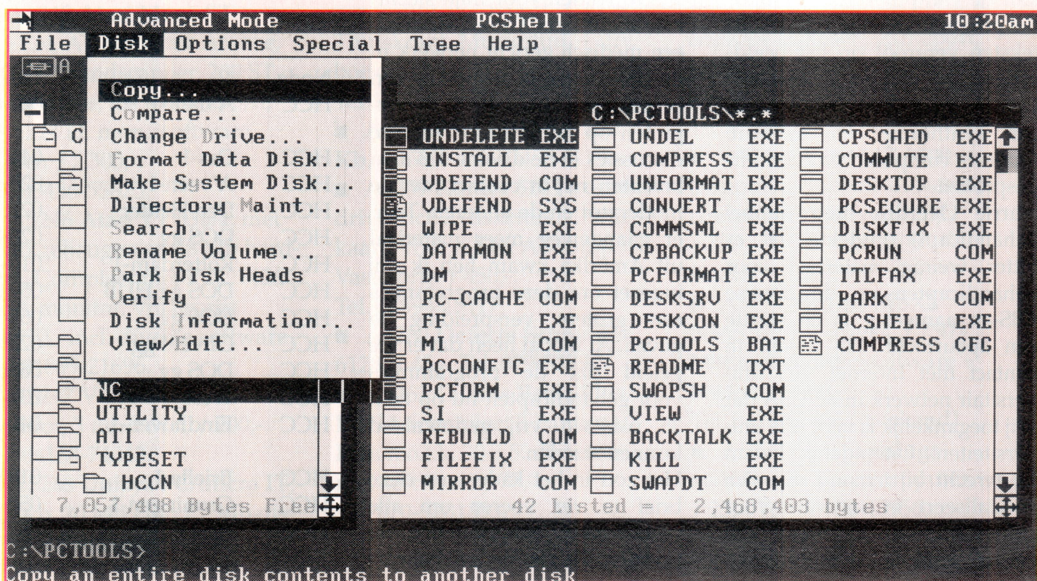
Vergezeld van mijn zoon ging ik op 25 mei naar de PC-dumpdag. Wij kochten aan dezelfde stand een nieuwe(?) harddisk voor *f* 150,- per stuk en een gebruikte kleurenmonitor à *f* 165,-. Omdat wij schriftelijk garantie kregen leek dit acceptabel. Thuisgekomen bleek echter dat geen van beide apparaten werkten.
Nu bleek dat een zekere Koelemeijer de stand had gehuurd. Koelemeijer opgespoord, hij zei de klachten maar op papier te zetten en de brief te zenden naar een hulpverkoper van hem. Dit gedaan, maar de hulpverkoper was echter (logisch) niet aanspreekbaar voor deze klachten.
Na een aantal telefoontjes Koelemeijer weer opgespoord bij een cliënt en een afspraak gemaakt op zaterdagochtend 10 uur in Zoetermeer (voor ons tòch nog een uur rijden). Al wie er was, geen Koelemeijer. Hij heeft een BV (in oprichting, dit werd bevestigd door de Kamer van Koophandel in Den Haag). Maar op het vestigingsadres te Nieuw-Vennep woont hij al lang niet meer, noch op een later adres. De zaak waar hij door uitgezonden werd kende geen woonadres van hem, zo werd beweerd.
Dus zo glad als een aal: geen woon- of zakenadres bekend. Hij verwijst naar anderen als de klachten hem bereiken en is niet aanwezig op gemaakte afspraken.
Omdat ik daags hierna op vakantie ging, stortte mijn dochter zich in het strijdgewoel. Zij maakte via de zaak waardoor hij dus vaak uitgezonden werd een afspraak met Koelemeijer voor de volgende dag. Gewapend met de defecte spullen, de garantiepapieren en een voorgetypt ontvangstbewijs toog zij op pad naar Zoetermeer, alwaar meneer echter weer niet aanwezig was. Wel liet zij hier de spullen tegen ontvangstbewijs achter. Zij besloot een poging te wagen om Koelemeijer op het adres waar zij hem de voorgaande dag had bereikt te bellen.
Ze had geluk ! Hij was niet aanwezig, zo werd haar verteld, maar zou daar rond één uur weer arriveren.
Mijn dochter was op tijd aanwezig bij de cliënt en werd door het aanwezige personeel geattendeerd op de aankomst van de heer Koelemeijer, die vergezeld was door vier heren. Zij sprak hem aan. Hij poogde nog om haar naar zijn collega te verwijzen, zij hield vol met hem een afspraak te hebben en eiste dat binnen vijftien minuten een telefonische overboeking van het bedrag van de geleden schade via de bank zou plaatsvinden. Aldus geschiedde, kennelijk onder de druk van de zakelijke relaties.
Resteert de frustatie van een miskoop, de extra kosten om de aankoopbedragen terug te krijgen, maar ook de voldoening dat onze nasporingen toch nog een gunstig resultaat hadden.
Koelemeijer verkoopt dus tegen garantie. Die maakt hij echter niet waar. Wij begrijpen niet dat aan zulke mensen een stand op de RAI wordt verhuurd.

H. Dikkeboom
Heemstede

Uiteraard worden dit soort verhalen altijd bij de beklaagde zelf geverifieerd. Maar de heer Koelemeijer bleek niet vindbaar...

PC Tools 7.0

Al tijden ben ik een enthousiast gebruiker van PC Tools 6.0. Enkele weken geleden heb ik PC Tools 7.0 onder DOS 5.0 geïnstalleerd. Kort daarna begonnen de problemen. Ik zal er enkele vermelden, ik heb niet precies kunnen traceren welk onderdeel de veroorzaker van welk specifiek probleem was.
Vrij snel kreeg ik meldingen via CHKDSK en COMPRESS dat er lost clusters op de harde schijf aanwezig waren. Dit werd weer rechtgebreid met CHKDSK van DOS of DISKFIX. De genoemde

meldingen had ik in de loop van de jaren maar heel incidenteel gehad, nu bleven ze om de dag komen.
Het DOS commando DISKCOPY kon ik ineens niet meer gebruiken. Via EXPAND moest ik een eerdere versie vanaf floppy naar het systeem kopiëren.
Het MEM commando van DOS veroorzaakte een vastloper van het systeem. Ook hier weer een andere versie van op schijf geplaatst.
Na het beëindigen van een back-up met CPBACKUP en opstarten van de shell van PC Tools kreeg ik een spontane reboot van het systeem.
Ik kon ineens hele delen van mijn menu-systeem (AUTO-MENU) niet meer gebruiken omdat deze verminkt of verdwenen waren.

Intussen vertrouwde ik mijn harde schijf niet meer. Dus de gehele schijf met behulp van DISKFIX gecontroleerd op bad tracks en dergelijke. Niets aan het handje. De schijf is fysiek in orde. Met behulp van de setup van de AMI BIOS eveneens gecontroleerd op bad tracks. Na dit laatste had ik natuurlijk een schoongepoetste schijf. De harddisk opnieuw geformatteerd en de gegevens met PC Tools terug gezet. Alles liep weer prima, maar niet voor lang. De problemen kwamen weer opdraven, met nieuwe bijverschijnselen.
Na een Full Compress verdwenen ineens volledige directory's of delen daarvan, doordat de FAT table verminkt werd. Met een CHKDSK bleek dan dat de betreffende programma's en bestanden niet te vinden waren, doordat de sectoren door DOS niet gevonden konden worden. Hierna nogmaals de vaste schijf geformatteerd en opnieuw ingericht. Even ging het goed, tot voor de derde keer problemen opdoemden.
Ik kwam tot de conclusie dat PC Tools 7.0 de boosdoener moest zijn. Ik heb de hele schijf nogmaals geformatteerd en de bestanden gerestored met behulp van PC Tools 6.0 (de backup was gemaakt met versie 7.0). Vanaf dat moment loopt alles weer als een zonnetje en heb ik nog geen enkele foutmelding gehad. Alles werkt weer als vanouds.
Mijn conclusie luidt: PC Tools 7.0 zit vol met bugs. Ik ben buitengewoon benieuwd naar ervaringen van andere gebruikers van dit programma.

D. G. J. M. Bloemen
Deventer

HCC Nieuwsbrief 142

Naar aanleiding van HCC Nieuwsbrief 142 had de heer Van Hulten enige opmerkingen.

In de rubriek HCC Test wordt bij de beschrijving van MS-DOS 5.0 de ongedocumenteerde opdracht TRUENAME genoemd. Deze opdracht bestaat al langer.Ik heb deze aangetroffen in de COMMAND.COM van PC-DOS 4.0 (op een IBM PS/2) en in MS-DOS 4.01 op een Tulip PC. Ik neem aan dat deze opdracht in alle DOS-versies vanaf 4.00 bekend is.
In de Tulip-versie van MS-DOS trof ik ook nog een andere ongedocumenteerde interne opdracht aan: OEM. Deze opdracht geeft de datum en de tijd van het BIOS weer. Navraag bij Compudata leverde de informatie op dat OEM een afkorting is van Original Equipment Manufacturer.
Van deze twee opdrachten is de uitvoer, zoals gebruikelijk bij DOS-opdrachten, met het teken > om te leiden naar een randapparaat of naar een bestand.
In de rubriek KLIK werd een batchfile beschreven met de naam CURRENT.BAT. Deze had als doel om de Engelse dagaanduiding van de DATE-opdracht in een Nederlande vertaling om te zetten. Flauw hoor, dit voorbeeld verscheen al in PC-Magazine van maart 1990. Ik hoop niet dat alle tips uit dit blad ruim een jaar later in de HCC Nieuwsbrief 'in de recycling' komen.
In dit stukje wordt weer eens de (inmiddels overbekende) tip vermeld om de opdracht DATE via een extern bestand van de gewenste Carriage-return + Linefeed te voorzien:

```
DATE < RETURN > TIJD.BAT
```

Dit kleine bestandje neemt toch weer een cluster van de harde schijf in beslag. Eigenlijk moet je, als je het vanuit een andere directory gebruikt, de volledige padnaam vermelden. Het kan ook op deze manier:

```
VER | DATE > TIJD.BAT
```

De uitvoer van de VER-opdracht begint met een lege regel, dat is genoeg voor de opdracht DATE (of TIME) om niet meer op invoer uit het toetsenbord te hoeven wachten. Je kunt de werking hiervan als volgt simuleren:

```
VER > TYDELYK.BST
DATE < TYDELYK.BST > TIJD.BAT
```

Jan van Hulten
Utrecht

Vanzelfsprekend gaat de redactie er vanuit dat ingezonden bijdragen voor de HCC Nieuwsbrief origineel zijn en niet worden overgenomen uit andere bladen. Voorzover tips over hetzelfde onderwerp in verschillende bladen staan wil dit overigens nog niet zonder meer zeggen dat ze ook bewust zijn overgenomen. Het kan ook een kwestie van toeval zijn.

Gehandicapten

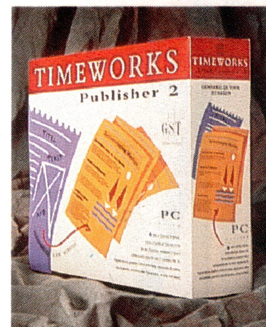
De computer is een prima medium om mensen met elkaar te laten communiceren. Ook kan de computer als hulpmiddel gebruikt worden om ASCII-teksten vergroot op het beeldscherm te krijgen. Daarnaast kan de tekst met behulp van een synthesizer en software 'door de computer' worden uitgesproken.
Harrie Overdijk (zelf dubbel gehandicapt) ontdekte dat er bitter weinig materiaal voor gehandicapten op de diverse BBS-en aanwezig is en startte een speurtocht. Hij kwam in contact met Internet, een universitair netwerk in de USA dat vrij toegankelijk is voor alle universiteiten. Uiteindelijk kwam hij terecht bij iemand die zich specialiseert in software voor gehandicapten. Er werd een eerste zending overgezonden die hij beoordeelde en met zijn Boss kwam hij overeen om dit in zijn bestanden op te nemen.
Inmiddels was ik langs een andere weg gaan zoeken om iets te vinden voor mijn slechtziendheid. Via Grand Rounds, een medisch gericht netwerk in de USA, kreeg ik al spoedig een programma om letters te vergroten op het scherm. Verdere discussies in de disable.028 area brachten mij in contact met de moderator en de anderen. Toen er gaandeweg meer materiaal uit Amerika kwam heb ik mij ingezet om deze programma's een grotere verspreiding te geven. Al met al heeft dat er toe geleid dat de programma's voor gehandicapten nu op zo'n 35 plaatsen vrij gedownload kunnen worden.
Het zou in het kader van deze brief te ver voeren om alle beschikbare programma's te noemen. Ze zijn beschikbaar bij een aantal nodes, waaronder verschillende van het HCC Fidonet.

Henk Olofsen
Amsterdam

Software voor gehandicapten bij nodes van het HCC Fidonet

Node		Tel. nummer	Nodenummer
HCC	A'dam-1	020-6154154	500/11
			500/11.1960
HCC	Oss-1	04120-44443	500/27
HCC	A'veen-1	020-6472021	500/40
HCC	Den Helder	02230-28086	500/43
HCC	DOS gg	020-6002401	500/121
HCC	Rotterdam-1	010-4834256	500/29
HCC	DOS gg HUB	05140-4177	500/7
HCC	DOS gg	05140-4494	500/132
HCC	Olivetti gg	02290-43073	500/119
HCC	DOS gg	08360-26515	500/116
HCC	West_1	030-720954	500/2
HCC	Eindhoven-1	040-481792	500/14
			500/14.10141
HCC	Brielle-1	01810-15600	500/12
HCC	Groningen-1	050-134367	500/19
HCC	IBM PCgg	08857-1865	500/101

Weinig sprankelende Efficiencybeurs

De teruggang in de automatiseringswereld, vooral op het gebied van de hardware, heeft dit jaar sterke invloed gehad op de Efficiencybeurs. De publieke belangstelling viel tegen op sommige dagen en wat als nieuw werd aangekondigd was soms weinig meer dan betrekkelijk oude wijn in nieuwe zakken. Al vóór de opening waren er problemen, zo leed een poging om een Apple Village in te richten voortijdig schipbreuk. Wat wel doorging was een gezamenlijke presentatie van 33 leveranciers in Windows World.

Berend Harmens

Windows heeft de wind volop in de zeilen. Bijna wekelijks komen er nieuwe toepassingen uit, vooral als het on tekstverwerkers onder Windows gaat is het nogal dringen op de markt.

Belangstelling was er natuurlijk vooral voor *WordPerfect* onder Windows, waar de trouwe gebruikers van WP al zo lang op hebben gewacht. Er werden op de Efficiencybeurs demonstraties mee gegeven, maar het ging nog om een niet geheel afgeronde versie. Tijdens de komende HCC Dagen zal de uiteindelijke uitvoering worden getoond. Verwacht wordt dat WordPerfect voor Windows half november op de markt wordt gebracht. De eerste indruk: een fraai produkt, waarbij vanzelfsprekend veel aandacht is besteed aan het bedieningsgemak met de muis. Zo kunnen de gebruikers zelf 'knoppenbalken' op het scherm maken om snel bepaalde functies en stijlen op te roepen. In grote lijnen lijkt deze versie van WP overigens niet zo sterk af te wijken van andere onder Windows draaiende tekstverwerkers. Om er gebruik van te kunnen maken is minimaal een 80286 PC met 2 Mb RAM-geheugen nodig, maar een krachtiger machine wordt sterk aanbevolen. WP krijgt ongetwijfeld een sterke concurrent aan versie 2.0 van Ami Pro, van Lotus. Die zal binnenkort ook in een Nederlandse uitvoering verschijnen. Een derde concurrent is de Nederlandstalige versie van Professional Write Plus. PWP is op dit moment één van de best verkochte tekstverwerkingspakketten in Amerika, biedt veel mogelijkheden voor pagina-opmaak en kan in combinatie worden gebruikt met Harvard Graphics.

Desktop publishing

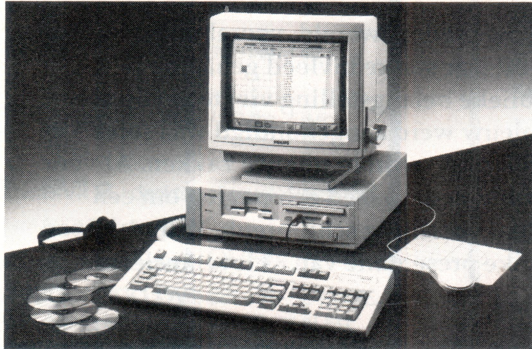
Het grafisch vormgeven van documenten (desktop publishing) krijgt steeds meer aandacht. Maar de prijzen van de professionele pakketten liggen te hoog voor de particuliere gebruiker en eigenlijk ook voor het midden- en kleinbedrijf. GST doet nu een poging om dit gat in de markt te dichten met de nieuwe versie van *Timeworks Publisher*. Timeworks is ooit in een wat rommelige sfeer op de markt gebracht, waarbij ook op de kwaliteit nog wel wat viel af te dingen. Maar de versie 2.0 is aanzienlijk verbeterd, kan nagenoeg alle grafische en tekstbestanden aan en kan ook qua prijs de concurrentie aan: iets boven de zevenhonderd gulden inclusief BTW.
Ook Microsoft richt zich nu op de 'kleinere' DTP-ers. Op de Efficiencybeurs werd Microsoft Publisher for Windows geïntroduceerd. Dit pakket kent een aantal publicatietypes, wat in de praktijk overeen blijkt te komen met de bekende stylesheets van andere DTP-pakketten. Er komt nog een aanvulling op dit programma waarmee de gebruikers ook zelf 'Page Wizzards' kunnen maken. In Publisher bevindt zich een 'ingebouwde' tekstverwerker.

Computers

Op computergebied is er nauwelijks nog iets verrassends te melden, of het zou moeten zijn dat steeds krachtiger machines voor steeds lagere prijzen worden aangeboden. Een AT voor minder dan duizend gulden is al lang geen uitzondering meer. Voor duizend gulden meer worden zeer complete en krachtige computers verkocht, vaak in een fraaie (mini)towerbehuizing.
De 486'ers blijven zeker voor de hobbyist natuurlijk toch nog stevig aan de prijs.
Amstrad verscheen in Amsterdam onder meer met nieuwe laptops, waaronder één met een VGA kleurenscherm en een harddisks van maar liefst 120 Mb. Wie de prijs hoort krijgt ook zelf een kleur,

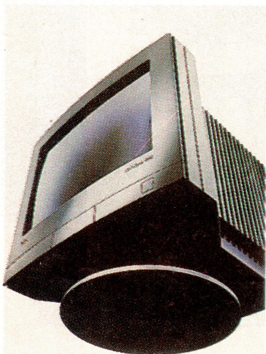
rond de 17.000 gulden. Verder bij Amstrad twee nieuwe 'Serie 5' PC's, in een 8086- en 80286-versie, speciaal bedoeld voor klein-zakelijke toepassingen en thuisgebruik. Ze worden standaard geleverd met VGA monochroom beeldscherm.
De prijzen (zonder harddisk, maar wel met VGA kleurenscherm) beginnen rond de 3600 gulden, wat in dit marktsegment stevig genoemd mag worden.

Philips heeft nu twee PC's voor multi-mediagebruik, met ingebouwde CD-ROM speler. De kopers kunnen direct aan de slag want er worden vijf CD's meegeleverd. Daarbij een muzieksampler met beeld en geluid en een Nederlandstalige encyclopedie. De CD-ROM kan ook voor het afspelen van 'gewone' schijfjes worden gebruikt, dus muziek tijdens het programmeren of de boekhouding.

De 'nieuwe' matrixprinter

'De matrixprinter is dood, leve de nieuwe matrixprinter'. Op deze manier kondigde *Epson* een nieuwe generatie 24-naalds matrixprinters aan. Nieuw is het aansturingssysteem ESCP/22, dat Epson in alle bescheidenheid 'een nieuwe wereldstandaard' noemt. Hiermee is het mogelijk om de beschikbare lettertypes te vergroten en te verkleinen, ongeveer op de manier zoals dat nu al mogelijk is bij PostScript printers. De lettertypes Roman en Sans Serif kunnen nu worden 'opgeblazen' van 8 tot 32 punten. De nieuwe LQ-serie van Epson beschikt standaard over negen letterfonts.
Grafieken kunnen voortaan worden geprint met een resolutie van 360 x 360 puntjes (dots) per inch, dus nog iets fijner dan bij de meeste laserprinters. Ook mechanisch zijn de nieuwe printers van Epson verbeterd ten opzichte van hun voorgangers.
Onder thuisgebruikers is vooral de inkjetprinter populair. terecht, want deze printers leveren gelet op de prijs een uitstekend resultaat. Bovendien wordt nog steeds aan verbeteringen gewerkt.
Brother heeft nu twee nieuwe inkjetprinters die in een resolutie (dichtheid) kunnen printen die hoger ligt dan bij de meeste laserprinters: 360 dpi. Het bijzondere van de goedkoopste printer (HJ-100) is verder dat deze ook op batterijen kan werken.
De prijs van de goedkoopste Brother ligt rond de veertienhonderd gulden.

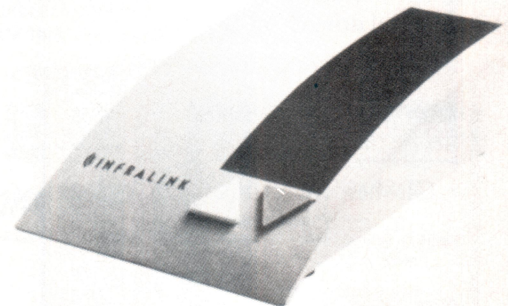

XGA-monitoren

De prijs voor de fraaiste vormgeving zou naar *NEC* kunnen gaan. De nieuwe MultiSync monitoren zien er werkelijk beeldschoon uit. NEC valt overigens ook om andere redenen te prijzen, want op deze nieuwe beeldschermen zijn geen zwarte randen meer te zien ('fullscan'). De nieuwste MultiSync voldoet aan de XGA-standaard, die nog weer een stapje verder gaat dan Super-VGA. 65.536 kleuren bij een resolutie van 640x480, 256 kleuren bij 1024x768). Minstens zo belangrijk is dat deze schermen (nagenoeg) volledig 'flikkervrij' zijn.

Nieuwigheidjes

Nieuw op de Efficiencybeurs was onder meer de dubbele floppy diskdrive van Canon, met een invoersleuf voor zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. Het bijzondere hiervan: de totale unit is niet hoger dan een standaard 5,25 drive. Een uitkomst misschien voor computergebruikers die het nu met één drive moeten doen en geen ruimte hebben voor een tweede. De 'dubbeldrive' gaat iets minder dan zeshonderd gulden kosten. Canon bracht overigens ook iets op de beurs als novum, wat niet iedereen verwacht zal hebben: een nieuwe schrijfmachine. Daar zit weliswaar de nodige elektronica in verstopt maar de mogelijkheden zijn niet echt opmerkelijk.

Anders dan anders is zeker *Infralink*, dat wordt gebracht onder het motto: vrijheid zonder kabelgebondenheid. Het gaat om een met infrarood signalen werkend netwerksysteem, waarmee computers en randapparatuur met elkaar worden verbonden. Kabels zijn - mits de apparatuur in dezelfde ruimte staat - overbodig. Het maximum ligt op dit moment rond de acht computers met randapparatuur, maar volgens de leverancier zullen de mogelijkheden nog aanzienlijk worden uitgebreid. Zo wordt niet alleen gewerkt aan een systeem waarbij de gegevens door infrarood signalen van vertrek naar vertrek worden geseind, maar is er ook een toepassing in ontwikkeling om beeld en geluid op deze manier over te brengen. Zelfs bij gebruik van één computer en één printer zou Infralink al de investering waard zijn, maar het belang daarvan lijkt toch twijfelachtig. Een kabeltje kost heel wat minder. Geen wonder van technologische vernieuwing, maar beslist grappig is de nieuwe Kidz Mouse van *Logitech*. Eindelijk een muis die er ook als een muis uitziet.
Tenslotte iets voor de 'herinkters': van *CartInk* is er een nieuw type CartInk Roller, voor het herinkten van inktlintcassettes. Nieuw is ook dat dit bedrijf nu de garantie geeft dat eventuele schade aan de printer volledig wordt betaald, als die wordt veroorzaakt door het gebruik van deze inkt.Dat zal overigens niet simpel zijn aan te tonen. Voor de HP DeskJet is er nu inkt in verschillende kleuren.

De samenwerking van IBM en Apple

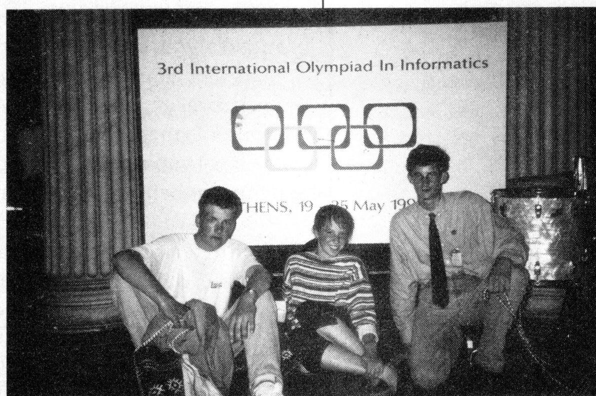
De voormalige aartsvijanden *Apple en IBM* hebben inmiddels meegedeeld op welke gebieden ze de komende jaren nauw zullen samenwerken. Op 2 oktober zijn daarvoor de contracten ondertekend. Door kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen zullen Macintoshes volledig mee kunnen draaien in IBM-netwerken. Daarvoor worden produkten op de markt gebracht, waarvan de eerste al rond december van dit jaar worden verwacht.
Samen met Motorola wordt een nieuwe serie krachtige RISC microprocessors ontwikkeld, die straks zowel in Macintosh- als IBM-produkten zullen zijn te vinden. Dit is een plan voor de wat langere termijn, de eerste chips zullen over twee tot drie jaar verschijnen.
Een derde aankondiging betreft PowerOpen, een nieuwe open systeemomgeving. Deze is afgeleid van AIX de Unix-versie van IBM, de Macintosh interface en de Power-architectuur.
Verder gaan IBM en Apple zich samen op de multimediamarkt richten die een grote toekomst wordt voorspeld. Daarvoor wordt zelfs een nieuwe onderneming gevormd.

Informatica Olympiade

Leerlingen van het voortgezet onderwijs zijn ook dit jaar weer uitgenodigd deel te nemen aan de Nederlandse Informatica Olympiade, met als opdracht om een aantal problemen op te lossen met behulp van een zelf geschreven computerprogramma. Tot 15 januari 1992 kan worden ingezonden voor de eerste ronde van deze wedstrijd, die uiteindelijk na een aantal selecties moet leiden tot uitzending naar de Internationale Informatica Olympiade, die in Bonn zal worden gehouden.
Het Instituut voor Leerplanontwikkeling heeft ter voorbereiding van de eerste ronde lesmateriaal ontwikkeld dat naar verwachting op dit moment beschikbaar zal zijn, samen met de opgaven voor de eerste ronde. Bij het lesmateriaal zit ook de benodigde software. De lessen kunnen individueel door de leerlingen worden doorgenomen, maar ook klassikaal. Deelname aan deze eerste ronde staat open voor iedereen vanaf klas drie HAVO-VWO, die met succes het lespakket heeft doorgewerkt en in staat wordt geacht om het certificaat te behalen. Er is geen voorkennis vereist. Deelnemers moeten wel een aantal weken kunnen beschikken over een onder MS-DOS draaiende computer. Hoewel de tijd wat gaat dringen is aanmelding nog mogelijk. Leerlingen kunnen een brief of briefkaart sturen naar de SLO, ten name van drs. M. J. M. Koch, postbus 2041, 7500 CA Enschede, onder vermelding van naam, adres, telefoonnummer, het adres van de school en de naam van de docent informatica van de school. Verder moet het gewenste formaat diskette worden vermeld. Het lespakket, de vijf opgaven en het wedstrijdreglement zullen dan worden toegezonden.

Ook meisjes!

Is de informatica vooral het terrein voor jongens c.q. mannen? Het is een feit dat aan deze wedstrijden veel meer jongens dan meisjes deelnemen. Volkomen onterecht, want dat ook meisjes hier heel ver in kunnen komen toont de praktijk aan. Fieke Dekkers uit Nijmegen behaalde in 1991 de derde prijs in Athene, een jaar daarvoor kwam Fleur Kelpin uit Maastricht heel ver in het Russische Minsk.
De programmeertaal waarin de opgaven moeten worden opgelost is vrij. Bij het lespakket bevindt zich versie van LCN Logo, die voor dit doel kan worden gebruikt. Voor verdere informatie kan worden gebeld met drs. M. J. M. Kock, 053-840343.

Enkele Nederlandse deelnemers aan de Internationale Computer Olympiade in Athene, waaronder derde prijswinnares Fieke Dekkers.

Je eigen rijksbegroting

CDA-fractieleider Brinkman vertelde tijdens de algemene beschouwingen over de begroting voor 1992 dat zijn kinderen - in opdracht van pa? - het begrotingsspel hebben gespeeld en daarbij tot enkele verrassende conclusies kwamen. Dit voorrecht is voor iedereen weggelegd die over een MS-DOS computer beschikt. Het spel is speciaal bedoeld voor leerlingen van HAVO/VWO/HBO en kost ƒ 37,-, inclusief een docentenhandleiding. Aan het programma is een wedstrijd verbonden.
De Rijksbegrotingsfloppy is te bestellen door overmaking van het bedrag op postbankrekening 36.87.00 ten name van het NIBUD, Den Haag, met vermelding van het gewenste formaat. Minimaal nodig: een XT met minimaal 515 Kb intern geheugen.

Praktisch programmeren (1)

We beginnen in dit nummer met een nieuwe serie, die alsdoel heeft om amateur-programmeursdie beginnen of ergens zijn vastgelopen enige steun te bieden. Met een betrekkelijk klein aantal instructies kan al veel worden bereikt. Dit geldt zowel voor Basic, dat om praktische reden als voertaal zal worden gebruikt, als voor elke andere programmeertaal.

P. Molenaar

Het is nogal vervelend is dat de Basic's van verschillende merken computers kleine verschillen vertonen. Daarmee wordt in deze serie rekening gehouden. Wie een Quick- of Turbo-versie gebruikt zal wat vaker in de handleiding moeten kijken.
Overbodig computerjargon vermijden we, standaard uitdrukkingen worden toegelicht.

Instructies

De opdrachten die men een computer kan geven, door ze te typen of door het indrukken van een enkele toets, noemen we instructies. Een instructie die in een programma kan voorkomen heet officieel een statement (bewering, verklaring). Andere opdrachten, die in het algemeen niet in programma's voorkomen maar bijvoorbeeld dienen om iets met een programma te doen, zoals starten of onderbreken, zijn commando's. Wanneer de computer is ingeschakeld kan de Basic-interpreter (vertolker) van een schijf of floppy, soms ook van een tape, in het geheugen worden geladen.

De computer komt dan meestal automatisch in de edit-mode, de toestand waarin instructies kunnen worden gegeven. Soms moet deze mode uit een menu worden gekozen. De editor (bewerker) in de interpreter maakt het mogelijk opdrachten vanaf het toetsenbord aan de computer te geven. De gang van zaken is te volgen op het beeldscherm.

Aanbevolen wordt de voorbeelden zelf uit te voeren. Het kunnen omgaan met het besprokene kan worden getest met de oefeningen aan het einde van elke aflevering. Het gaat niet in eerste instantie om de juiste uitkomsten, maar om het programma waarmee ze zijn verkregen. Er zullen opdrachten bij zijn die men met rekenen of wat wiskunde sneller kan uitvoeren. Vanzelfsprekend is dat niet de bedoeling.
Er is niets op tegen met een voorbeeldprogramma te experimenteren door er iets (of veel) in te veranderen. Integendeel, dat is een prima oefening. Zoals wel bekend zal zijn kan dat door de cursor met behulp van de pijltjestoetsen daar te brengen waar een teken moet worden veranderd. Daarna kan het gewenste teken worden getypt.

Van de oefeningen zullen in de volgende aflevering uitgewerkte oplossingen worden gegeven. Die pretenderen niet de enig juiste of de beste te zijn, daarvoor zijn er meestal te veel mogelijkheden.
Eventuele vragen of opmerkingen over een behandeld onderwerp kunnen worden gezonden aan:
P. Molenaar
Robert Kochstraat 17
8921 VW Leeuwarden.

Direct- en program-mode

Met de Basic-editor kan in twee toestanden worden gewerkt. Allereerst is er de direct-mode (rechtstreekse toestand), waarbij een instructie worden getypt. Die wordt pas door de computer geaccepteerd als hij gevolgd wordt door het indrukken van de toets Enter (ga naar binnen) of de toets Return (ga terug) of de toets CR (carriage return = wagenterugloop, nog afkomstig van de aloude typemachine), afhankelijk van het type computer. Dit 'enteren' zal hierna worden aangegeven door <E>.
Zo is de instructie CLS <E> (Clear Screen = maak scherm schoon) de opdracht om het monitorscherm leeg te maken.
Tik nu de volgende Print (afdruk) -opdracht in:

```
PRINT 745+298 <E>
```

Meteen verschijnt er onder het getal 1043 inderdaad de uitkomst van 745 + 298. Doe hetzelfde met de opdrachten:

```
PRINT 745-298 <E>  Het resultaat is 447;
PRINT 745*298 <E>  (* is voor vermenigvuldigen), resultaat
222010;
```

In de **Program-mode** (programmatoestand) kan een programma worden ingetypt. Van de in de direct-mode gebruikte opdrachten maakt men een programma door de regels te nummeren, waardoor de editor vanzelf in de program-mode komt. Als nummers gebruikt men meestal 10, 20, 30 enzovoort, om tussenvoegen van regels mogelijk te maken. De nummering wordt automatisch door de editor verzorgd als vooraf het commando AUTO <E> wordt gegeven. Hoe AUTO wordt opgeheven is in de Basic-handleiding te vinden. Soms kan dat met Break-toets (breek af), in andere systemen door het tegelijk indrukken van twee toetsen, zoals Ctrl (control = besturing) of Shift (wissel) met Break of

C of Esc (escape = ontsnap).
Type zo het volgende programma (niet wat tussen haakjes staat):

```
10 PRINT 745+298 <E>
20 PRINT 745-298 <E>
30 PRINT 745*298 <E>
40 PRINT 745/298 <E>
50 END <E>
```

Door de regelnummering en <E> na elke regel is dit programma vastgelegd in het geheugen van de computer. Het kan nu worden geëxecuteerd (uitgevoerd) door het commando RUN <E> (loop, ren). De verwerking geschiedt in de volgorde van de regelnummers. Bij het bereiken van de opdracht END wordt de verwerking gestopt.

Dan iets over het tussenvoegen. Is een regel vergeten of wil men er nog een statement bij doen, bijvoorbeeld de berekening 298/745 tussen de regels 40 en 50, type dan:

```
3 PRINT 298/745 <E>.
```

Geeft men het commando LIST <E> (maak een lijst), dan komt het programma opnieuw op het scherm met de regels in de goede volgorde. Het scherm kan weer worden leeggemaakt met CLS <E>. Bij het typen van de commando's RENUM <E> (renumber = hernummer) en LIST <E> komt het programma terug met regelnummers 10, 20, 30, 40, 50, 60.
Een programma blijft in het geheugen staan tot de computer wordt uitgeschakeld of het commando NEW <E> (nieuw) wordt gegeven. Veranderingen in een programma worden pas door de computer overgenomen als men de gewijzigde regel entert. Wie in een regel iets wil veranderen, bijvoorbeeld in regel 30, kan die regel oproepen met

```
LIST 30 <E>.
```

Geeft de computer na RUN <E> een foutmelding, bijvoorbeeld iets met error, dan kan de fout op de aangegeven manier worden verbeterd. Hierna zal de toetsinstructie <E> niet steeds weer worden vermeld.

Variabelen

Het bij de behandeling van de direct- en programmode gemaakte programma kan ook deze vorm krijgen:

```
10 A=745
20 B=298
30 PRINT A+B,A-B,A*B,A/B
40 END
```

Hier zijn de getallen 745 en 298 toegekend aan de letters A en B, die variabelen worden genoemd. Daarmee kan worden gewerkt alsof ze de bijbehorende getallen zelf zijn. Er kunnen willekeurige letters als variabelen worden genomen.
Regel 30 bevat de opdracht om de som, het verschil, het produkt en het quotiënt van de getalwaarden van A en B af te drukken. De komma's er tussen geven aan dat elk getal in een blokje van tien posities moet worden geplaatst, met het laatste cijfer in de tiende positie van zo'n blokje. Bij gebruik van puntkomma's in plaats van komma's worden de uitkomsten achter elkaar gezet, met telkens 1 spatie er tussen.
Tekens (letters, cijfers enzovoort) worden als zodanig afgedrukt als ze in een PRINT-opdracht tussen aanhalingstekens staan. Zoals bijvoorbeeld PRINT A; "*"; B; "+";P.

Programmeeroefeningen

P.O.1.1. Gijs moet de tien tafels van vermenigvuldiging van 11 tot en met 20 leren. Omdat hij de computer leuker vindt maakt hij een programma dat de tafel van G uitrekent als aan een variabele G een waarde wordt toegekend. Is G=11, dan drukt de computer de tafel af:

```
1*11=11
2*11=22
enz. t/m 10*11=110
```

Een andere tafel krijgt hij door achter G= een ander getal te zetten. Maak een programma dat Gijs kan gebruiken.

P.O.1.2. Ada en Bob hebben een spelletje bedacht met gehele getallen. Ze maakten een programma dat begint met:

```
10 A=
20 B=
30 C=
40 D=
```

Ada begint met achter A= een getal tussen 100 en 900 te zetten. Dan zet Bob achter B= ook een getal tussen 100 en 900. Nu begint de wedstrijd. Na even denken zet Ada een getal van drie cijfers achter C=.

Er is niets op tegen met een voorbeeldprogramma te experimenteren

Dan peinst Bob even en zet ook een getal van 3 cijfers achter D=. Nu wordt RUN <E> gegeven. De computer rekent A*D en ook B*C uit en drukt de twee uitkomsten af. Het winnende getal is dat wat het dichtst bij 100.000 ligt. Is dat A*D, dan heeft Bob gewonnen, anders Ada. Maak het programma af, zodat er mee gespeeld kan worden.

P.O.1.3. Aan vier variabelen A, B, C en D worden getallen toegekend. De som van A en B wordt vermenigvuldigd met de som van C en D. De uitkomst wordt toegekend aan X door het statement

```
X=(A+B)*(C+D).
```

Dan worden de vier produkten A*C, A*D, B*C en B*D bij elkaar opgeteld. De uitkomst wordt toegekend aan Y. Daarna worden op 1 regel de waarden van A, B, C, D, X en Y afgedrukt.
Maak hiervoor een programma.
X en Y blijken altijd gelijk te zijn, welke getallen men voor A, B, C en D ook neemt,
Waarom?

De wereld van Turbo Pascal (7)

Om grotere programma's te schrijven is het beslist noodzakelijk dat het programma wordt opgebouwd uit een aantal kleinere subprogramma's: procedures en functies. In deze aflevering komt het werken met procedures aan bod. De functies worden in de volgende aflevering behandeld.

Ben Welman

Turbo Pascal kent van zichzelf al een flink aantal standaard procedures en functies. U kunt ze zo gebruiken. Een aantal van deze procedures en functies worden terloops in de verschillende artikelen geïntroduceerd. U kunt echter ook zelf procedures maken. Aan de hand van een paar voorbeelden zal ik laten zien hoe dat in zijn werk gaat en waar op gelet moet worden.

Procedures

Het declareren van een procedure moet in het begin van het programma gebeuren. Voor een eenvoudige procedure bestaat de declaratie uit een naam en een aantal opdrachten omgeven door een begin en een end:

```
PROCEDURE Wacht;
BEGIN
  write('Druk op <E>
     voor vervolg');
  readln;
End;
```

In het hoofdprogramma kan deze procedure aangeroepen worden met: Wacht;

Value parameters

Binnen een procedure mogen ook declaraties van variabelen, typen, constanten, procedures en functies staan. Hiervoor gelden dezelfde regels als bij de declaratie in een programma. Deze declaraties hebben echter uitsluitend betekenis binnen de procedure, ze zijn lokaal.
Het gebruik van procedures wordt pas echt interessant als er ook parameters bij de aanroep meegegeven kunnen worden. Het declareren gebeurt door de parameters tussen haakjes na de procedurenaam te zetten. Bij deze declaratie moet altijd het type van de parameter worden aangegeven, wat gebeurt door een dubbele punt en een type-aanduiding. Dit soort parameters worden 'formele parameters' genoemd.
De procedure Rechthoek uit figuur 1 telt vier formele parameters. De variabelen x1 en y1 zijn de coördinaten van de linker bovenhoek en x2 en y2 de coördinaten van de rechter onderhoek. Om de procedure te gebruiken moet de naam van de procedure worden opgegeven, met tussen haakjes waarden voor elk van de variabelen. Aan de variabelen x1, y1, x2 en y2 worden dan binnen de procedure de betreffende waarden toegekend. De parameters die in de procedure-aanroep te vinden zijn worden 'actuele parameters' genoemd. Bij het voorbeeld in figuur 1 zijn bij de eerste aanroep 10, 5, 50 en 10 de actuele parameters.

Figuur 1

```
PROGRAM Rechth;

Uses Crt;     {uitsluitend voor TP 4.0 en hoger}

PROCEDURE Rechthoek(x1, y1, x2, y2 : integer);
{x1 en y1 : coördinaten linkerbovenhoek }
{x2 en y2 : coördinaten rechteronderhoek}
CONST
  HoekLB = ''; HoekRB = ''; HoekLO = ''; HoekRO = '';
  HorizLijn = ''; VertLijn = '';
VAR
  Teller : integer;
BEGIN
  GOTOXY(x1, y1); write(HoekLB);
  FOR Teller := x1+1 TO x2-1 DO write(HorizLijn);
  write(HoekRB);
  GOTOXY(x1, y2); write(HoekLO);
  FOR Teller := x1+1 TO x2-1 DO write(HorizLijn);
  write(HoekRO);
  FOR Teller := y1+1 TO y2-1 DO
  BEGIN
    GOTOXY(x1, Teller); write(VertLijn);
    GOTOXY(x2, Teller); write(VertLijn);
  END;
END; {Rechthoek}

{hoofdprogramma}
BEGIN
  ClrScr;
  Rechthoek(10, 5, 50, 10);
  Rechthoek(15, 4, 35, 20);
END.
```

```
CLRSCR        Wist het scherm, de cursor komt in de
              linker bovenhoek.
CLREOL        Wist de regel waar de cursor staat
vanaf
              de cursor tot het eind van de regel.
DELLINE       Verwijdert de regel waar de cursor
staat
              en alle onderliggende regels worden 1
              omhoog geschoven.
INSLINE       Voegt een lege regel in op de plaats
waar
              de cursor staat en alle onderliggende
              regels worden 1 omlaag geschoven.
GOTOXY(X,Y)   Verplaatst de cursor naar kolom X en
rij Y.
```

Figuur 2 : Beeldschermprocedures

Let er wel op dat het aantal actuele parameters bij de aanroep hetzelfde moet zijn als het aantal formele parameters bij de declaratie. Ook het type van de actuele en formele parameters moet overeenstemmen.
Binnen de procedure RechtHoek wordt verder nog de procedure GOTOXY gebruikt. Dit is een standaardprocedure binnen Turbo Pascal om de cursor op een bepaalde plaats te zetten. In figuur 2 staan nog een paar standaardprocedures die voor de besturing van het beeldscherm gebruikt kunnen worden. In TP 3.0 zijn deze procedures zonder meer te gebruiken. In TP 4.0 en hoger zitten deze procedures in de unit Crt. Om ze te kunnen gebruiken moet u de opdracht 'Uses Crt;' in het begin van het programma opnemen.
U kunt ook parameters van een verschillend type in een proceduredeclaratie opnemen. Deze moeten dan van elkaar gescheiden worden door een puntkomma, bijvoorbeeld:

```
Procedure Voorbeeld1 (a:char; b,c:integer;
```

Het is belangrijk om in de gaten te houden dat bij de aanroep van op deze wijze gedeclareerde procedures alleen waarden (values) kunnen worden overgedragen. De gebruikte aanroep heet daarom dan ook wel 'call by value'. Er bestaat namelijk ook nog een andere manier van parametergebruik.

Variabele parameters

Vaak is het wenselijk dat een variabele als parameter naar een procedure gestuurd kan worden, daar veranderingen ondergaat, waarna met de nieuwe waarden van die variabelen verder gewerkt moet kunnen worden. Om dit mogelijk te maken moet de betreffende variabele worden voorafgegaan door het woord VAR. In dat geval wordt niet de waarde van de variabele naar de procedure gestuurd, maar een verwijzing naar het adres van die variabele. Dergelijke parameters worden variabele parameters of VAR parameters genoemd en de aanroep heet ook wel een 'call by reference' of een 'call by name'.

Ook mogen beide soorten parameters gemengd in de declaratie voorkomen, bijvoorbeeld:

```
PROCEDURE Voorbeeld2 (VAR a:Integer;b:Integer;VAR
```

Bij deze declaratie zijn a, c en d zogenaamde variabele parameters en is b een value parameter. Bij een aanroep als 'Voorbeeld2(p,q,r,s);' kan de inhoud van variabele q na beëindiging van de procedure niet veranderd zijn en die van p, r en s wel. Het is erg belangrijk om dit verschil goed in de gaten te houden, omdat hiermee vooral in het begin nogal veel fouten worden gemaakt.
Samengevat: wanneer de procedure gegevens terug moet sturen naar het aanroepend programma dan moet van VAR parameters gebruik gemaakt worden. In het andere geval worden value parameters gebruikt.

In figuur 3 ziet u een listing van een sorteerprogramma. Het is zo opgezet dat het gebruik van procedures en het verschil tussen value en varia-

```
PROGRAM SORTEREN;
{een lijst met namen sorteren}

CONST
  Aantal = 10;
TYPE
  Str30 = String[30];
  NaamTabel = ARRAY[1..Aantal] OF Str30;
VAR
  NaamLijst : NaamTabel;

PROCEDURE Leesin(VAR a : NaamTabel);
VAR i : integer;
BEGIN
  Writeln('Invoeren van namen');
  FOR i := 1 TO Aantal DO
  BEGIN
    Write('Naam ',i, ':');
    Readln(a[i]);
  END;
END;  {Leesin}

PROCEDURE Drukaf(NaamLijst : NaamTabel);
VAR i : integer;
BEGIN
  FOR i := 1 TO Aantal DO
writeln(NaamLijst[i]);
END;  {Drukaf}

PROCEDURE Wissel(VAR x, y : Str30);
VAR Hulp : Str30;
BEGIN
  Hulp := x; x := y; y := Hulp ;
END;  {Wissel}

PROCEDURE Sort(VAR a : NaamTabel);
VAR i, j, k : integer;
BEGIN
  i := 0;
  WHILE i  Aantal DO
  BEGIN
    i := i + 1; j := i; k := i;
    WHILE k  Aantal DO
    BEGIN
      k := k+1;
      IF a[k]  a[j] THEN j := k
    END;
    Wissel(a[i], a[j])
  END;
END;  {Sort}

___

{hoofdprogramma}
BEGIN
  Leesin(NaamLijst);
  writeln('ONGESORTEERD');
  Drukaf(NaamLijst);
  writeln;
  writeln('GESORTEERD');
  Sort(NaamLijst);
  Drukaf(NaamLijst)
END.
```

Figuur 3 : SORTEREN.PAS

Vragen en suggesties

Modemgebruikers kunnen hun vragen en suggesties plaatsen in de Fidonet Mail-area (gebied MM) van HCC node 118 (telefoon 053-337444). Wanneer u ook mijn pointadres (2:500/118.1537) daarbij gebruikt verloopt de communicatie het best. Anderen kunnen hun correspondentie richten aan:

Ben Welman
Koningsbult 2
7152 GP Eibergen

bele parameters goed aan bod komt. U ziet dan ook dat het uiteindelijke hoofdprogramma nauwelijks iets anders doet dan de betreffende procedures aanroepen. Verder is te zien dat de variabele NaamLijst twee keer wordt gedeclareerd: in het hoofdprogramma en als parameter bij de procedure Drukaf. Dit is toegestaan. De variabelen die als formele parameters bij een procedure gebruikt worden zijn lokaal, ze hebben geen relatie met variabelen met dezelfde naam buiten die procedure. Er kan dus ook geen probleem ontstaan door het gebruik van dezelfde namen.

Vaak kunnen goed opgezette procedures ook in andere programma's worden gebruikt. In dat geval is het handig om ze als aparte bestanden op schijf te zetten. Voor het voorbeeld uit figuur 3 zouden dan de vier procedures onder de namen LEESIN.PAS, DRUKAF.PAS, WISSEL.PAS en SORT.PAS bewaard kunnen worden. Om deze bestanden dan in het hoofdprogramma op te kunnen nemen moet op de betreffende plaats de volgende opdrachten worden geplaatst:

```
{$I LEESIN.PAS}
{$I DRUKAF.PAS}
{$I WISSEL.PAS}
{$I SORT.PAS}
```

Dit soort files worden include files genoemd. De symbolen $I direct achter de accolade vormen een zogenaamde compileraanwijzing. Het gedeelte tussen accolades wordt niet als commentaar opgevat, maar is een instructie aan de compiler om het opgegeven bestand van schijf te halen en in het hoofdprogramma in te voegen. Door met include files te werken kan het hoofdprogramma een stuk korter en overzichtelijker worden. Ook is het mogelijk om op die manier een bibliotheek met zelf gemaakte procedures op te bouwen.

"Het gaat om een beetje erkenning"
Dennis ten Siethoff: shareware-auteur

De auteur van Merlin's Editor, besproken in de special over 'probeer-programma's', is Dennis ten Siethoff. Hij is 36 jaar, getrouwd en heeft een dochtertje van zes. Samen met fotograaf Cees de Jonge zoek ik hem op in zijn huis-met-tuin in een beboomde laan in Zeist, op een zondagmiddag waarop iedereen aan het strand ligt of in park en tuin luiert. Wij installeren ons daarentegen in de huiskamer om de cassetterecorder van stroom te kunnen voorzien.

Marc van Munnen

Dennis is huisman. Zijn vrouw zorgt voor het inkomen, hij doet de was, strijkt en zorgt voor hun dochtertje. "Dàt is zo gegroeid, zij had al een baan toen ze zwanger werd en is toen blijven werken." Dennis heeft psychologie gestudeerd, "maar met psychologen kun je de straat plaveien". Aan zijn afstudeerrichting, sociale psychologie en massacommunicatie, heeft hij overigens wel wat bij het verspreiden van zijn programma's. Momenteel komt er nog te weinig geld binnen voor het plaatsen van advertenties, maar het is wel zijn hoop dat hij zich met het schrijven van software een inkomen kan verwerven, al was het maar een half inkomen.

Registreren
Merlin's Editor is in het voorjaar door PC Active op de coverdisk verspreid en sindsdien komen er registraties binnen, zij het mondjesmaat. Dennis: "Of dat betekent dat er zo weinig mensen zijn die het echt gebruiken, denk ik niet. Ik denk eerder dat de meesten de moeite niet nemen om zich te registreren."

Hij probeert registratie overigens aantrekkelijk te maken door de broncode (in Assembler en QuickBASIC) mee te leveren, en - voor vijf gulden extra - de (shareware) A86-Assembler.
Dennis is autodidact. Zijn computer, een Tulip Compact 2 (XT'tje dus), kreeg hij via een PC-privé-project, samen met een Star printer. De eerste schreden als programmeur zette hij door nieuwe lettertypes in de printer te downloaden met GW BASIC. Dat vond hij leuk ("enig"), en van het een kwam het ander. Momenteel ontwikkelt hij in QuickBASIC en Assembler. Dennis: "Er zijn een hele hoop goeie programma's in de handel, maar er kleven altijd wel nadelen aan. Dingen die ik zelf anders zou willen." Uit de wens om de taal BASIC beter te leren kennen en dingen te maken die hij zelf handig vond zijn toen de editor geboren en een kaartenbak, zijn eersteling. Dennis: "Ik heb een heleboel boeken gelezen en gewoon een hoop geklooid op dat ding. Probeer maar uit. In één van de handboeken bij QuickBASIC staat hoe de interface met Assembler moet. Nou, dan maak je eerst een programmaatje in Assembler, dat zélf 'hallo' zegt, en dan ben je nog een paar dagen bezig in

QuickBASIC om die interface te leren. In de boeken staat ook niet alles."
Naast BASIC heeft Dennis gekeken naar andere programmeertalen: Forth, C en Pascal. "Waar ik naar op zoek was zijn kleine, snelle programmeertalen. QuickBASIC schrijft heel grote programma's: 'Hello World' kost je 30 à 35 K. In Forth heb ik een tijdje gewerkt. Je schrijft hele korte statements, maar teruglezen valt heel erg tegen. Ik ben er nooit goed in thuis geraakt. C levert kleine programma's, maar mist het interactieve van BASIC. En Pascal is mij te omslachtig. Eerst drie pagina's declaraties voor je kunt beginnen..." Uiteindelijk is het bij QuickBASIC gebleven, met de link-library van P.D.Q, van het Amerikaanse Crescent Software. "Daarmee is 'Hello World' nog maar 1 K".

Shareware: in feite een abonnement

Omzichtig werken
Bij het ontwikkelen van programma's gaat Dennis omzichtig te werk. Om te voorkomen dat een programma op een of andere machine niet werkt, of niet met bepaalde DOS-versies, omzeilt hij alle commando's die specifiek zijn voor een bepaalde DOS-versie of een typisch stukje hardware. En ver-

Shareware programma's

Merlin's Editor, versie 1.0
Shareware editor, ƒ 50,- bij registratie.
Zie voor bespreking elders in deze Nieuwsbrief.
Versie 2 in voorbereiding

Merlin's Library, versie 1.0
Assembler library voor QuickBasic met veertig snelle routines, ƒ 50,-

Merlin's Magic Cards ,versie 1.0.
Snelle kaartenbak met uitgebreide mogelijkheden.

Momenteel in bêta-test.
Merlin's Calends for the Old Religion, versie 2.0.
Berekent maanfasen, maans- en zonsopkomst, jaarfeesten, planeeturen e.d.
Engelstalig, ƒ 29,95.

Inlichtingen bij:
Dennis ten Siethoff
Postbus 473
3700 AL Zeist.

der: "als het op mijn machine werkt, ga ik er vanuit dat het overal werkt." Toch komt hij nog wel eens iets geks tegen. "Op een AT met een 1,44 Mb drive start mijn editor niet vanaf diskette, maar wel vanaf de harde schijf. Zoiets. Die 'bug' is er in versie 2 overigens uit." Voor het testen in het veld blijft hij afhankelijk van zijn gebruikers, "net als de grote jongens. Ze komen met een begin-ding, en als het goed is krijg je als gebruiker na een tijdje de bugfixes gratis. Daarna komt versie 2 met nieuwe features, waarvoor je als gebruiker weer, maar minder, betaalt. Je koopt in feite geen software, je neemt een abonnement. En bij shareware heb je als consument het voordeel dat je eerst mag kijken of het je bevalt."

Iedere avond

Terwijl zijn vrouw zich na haar werk met hun dochter bezighoudt zit Dennis achter de computer, elke avond een uur of twee. Overdag niet, dan roept het huishouden, "maar je denkt wel over dingen na." De rest van de avond brengen ze samen door. Tot een uur of drie 's nachts doorgaan is er niet bij, al is dat wel eens voorgekomen. Dennis: "Daar schopte mijn vrouw in het begin wel tegenaan. En wat ik ook merkte is dat het geen zin heeft alsmaar door te blijven zoeken naar de oplossing van een probleem. Wat je zo laat schrijft kun je de volgende dag meestal gewoon weggooien."
Om te voorkomen dat hij de rest na enige tijd ook wel kan weggooien is 75 procent van wat hij schrijft geen programmacode, maar documentatie. En de grote structuren komen op papier.
Dennis verspreidt zijn werk via tijdschriften. Door recensies hoopt hij de aandacht te krijgen. Omdat hij zelf geen modem heeft is hij afhankelijk van anderen om het op bulletinboards te krijgen. Hij denkt er over om te gaan adverteren, om de bekendheid van zijn produkten te vergroten. "Uiteindelijk gaat het toch om een beetje erkenning. Geen roem, dat hoeft voor mij niet. Maar net als ieder ander die geld verdient door te werken en daar voldoening uit put zoek ik erkenning voor mijn werk op deze manier."

"Het is leuk en anderen hebben er wat aan"

Ruud Ophoff vraagt niets voor zijn werk

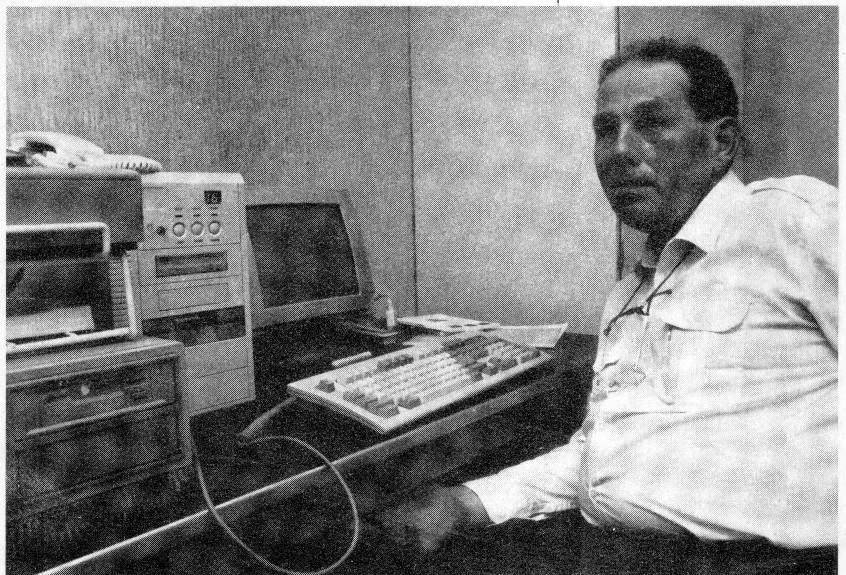
"Ik had een modem gekocht, was point geworden en gebruikte daarvoor een message editor, die mij gek maakte met zijn venstertjes en die stikte van de fouten. Ik dacht: dat kan ik beter. Dat is een afwijking van mij, beroepsmatig heb ik met kwaliteitssystemen te maken." Aan het woord is Ruud Uphoff, de geestelijk vader van MBM116, een 'Message Base Manager'. We zoeken hem op in een fraaie buitenwijk van Arnhem, een omgeving die fotograaf Cees de Jonge doet verzuchten: "Was ik ook maar programmeur geworden". Maar Ruud vraagt niets voor zijn werk achter de PC, want wat hij schrijft mag iedereen die dat wil gratis gebruiken: het is pure public domain programmatuur.

Marc van Munnen

Ruud is beroepsmilitair, begon als elektronicamonteur en hield zich de afgelopen tien jaar bezig met kwaliteitscontroles. Daarin kreeg hij te maken met programmatuur die was ontwikkeld voor elektronische instrumenten. Ruud: "Die programma's moest ik uitspitten. Dan kom je heel wat geks tegen. Vanzelf leer je hoe het wel moet."

Je hebt dus geen formele programmeursopleiding?
"Nee, het gaat hier om het toepassen van een paar kwaliteitsregels. Anti-blunderregels zogezegd. Dan komt er altijd iets goeds uit. Maar perfectie bestaat niet! Ik ben begonnen met het programmeren van een 4004 microprocessorchip, de voorganger van de 8080, die weer een voorloper van de 8088 is. Met die 4004 heb ik een computer in elkaar gezet. En programmeren leer je dan al doende. Gestructureerd programmeren is zoiets als aan je dokter vragen hoe je gezond kunt blijven en dat die dokter dan zegt: 'niet ziek worden'. Structuur is nu eenmaal een eigenschap van goede programma's."
MBM is in Assembler geschreven, om het compact en snel te houden. "Assembler is lastig, en om het dan toch met zo min mogelijk fouten te doen, de kwaliteit hoog te houden, daar zie ik een uitdaging in." MBM is overigens niet uit de lucht komen vallen. Ruud: "Ik zette op het Fidonet een bericht met het idee voor MBM. Daar kwamen toen heel veel reacties op. Ik heb toen iets gemaakt waarop veel commentaar kwam van een verscheidenheid aan mensen, waaronder sysops. Dat was heel nuttig, want zelf had ik geen technische kennis van Fido. Zo is het een echt teamwork geworden. Zonder die anderen had ik MBM nooit kunnen schrijven."
MBM ging als versie 1.20 de wereld in. Inmiddels zijn we aangekomen bij versie is 1.50.

Heb je nog andere dingen geschreven?
Ruud: "Ja, vóór MBM iets à la PC Tools, ook in Assembler, en een editor van waaruit je de Assembler compiler kunt opstarten. Maar dat had niet zo'n groot publiek als MBM. En na MBM staat op de planning MBMail, een soortgelijk programma als DCM van Dutchie. Maar dat schrijf ik in Pascal. Pascal is een taal die de kwaliteitsregels als het ware heeft ingebouwd. Je wordt gedwongen van tevoren te bedenken wat je gaat doen. En je kunt niet zomaar het ene type variabele verwisselen met het andere type. Van mij is bekend dat ik een gruwelijke hekel heb aan C (waarin het verwisselen van typen variabelen wel mogelijk is. MvM). Vroeger heb ik ook wel in Forth gewerkt, en in BASIC, maar dat doe ik al jaren niet meer. MBMail schrijf ik niet in Assembler, omdat voor MBMail niet dezelfde eisen van compactheid en snelheid als voor MBM gelden."

Toelichting

MBM is een programma dat de berichten beheert die via communicatie met bulletinboards op de PC van de beller terechtkomen. Het is bedoeld voor mensen met een pointabonnement en kan worden gebruikt in combinatie met Dutchie, FrontDoor met Confmail, BinkleyTerm met Qmail en soortgelijke communicatiesoftware voor 'points'.

Point:
Een point is een gebruiker van een communicatienetwerk zoals Fido, die niet on-line contact onderhoudt met een BBS, maar dat off-line (na het verbreken van de verbinding) doet met een programma op zijn PC. Later wordt automatisch het aangesloten BBS gebeld en worden berichten en bestanden uitgewisseld.

Hoeveel tijd besteed je aan je hobby?
"Ik ben al een ruim jaar met ziekteverlof. De hele dag thuis niks zitten doen gaat vervelen, dus ik steek er ontzettend veel tijd in. Je kunt wel zeggen dat ik er zo'n vier uur per dag mee bezig ben. Soms, als ik bezig ben en zo'n gevoel heb van 'na een uur of zes draait dat', en er dan toch iets fout gaat, dan ga je door. Bovendien, met deze datacomsoftware, testen moet je in de real world, je moet pakketjes binnenkrijgen, en 's nachts is het rustiger. Ook als het lekker gaat ga je door, tot je merkt dat je fouten gaat maken. Maar berichten die ik binnenkrijg zijn vaak ook zo laat geschreven, één à twee uur 's nachts. Mijn vrouw heeft zich wel eens computerweduwe gevoeld, dat wel. Maar elke hobby kost tijd en dit is weer een uitvloeisel van mijn vroegere hobby in de meet- en regelinstrumenten. Het is leuk, zinnig, en anderen hebben er wat aan: dat geeft ontzettend veel bevrediging. Dat is de betaling."

Heb je wel eens overwogen er echt geld voor te gaan vragen?
"Ach, je kunt er wel geld voor gaan vragen, maar dan krijg je dat sharewaregedoe. Ik ken iemand die shareware schrijft, en als je dan ziet hoeveel zijn programma's gebruikt worden, en hoeveel hij binnenkrijgt, dan loont dat niet. Als je van je werk je beroep maakt en andersom is dat niet leuk meer. Als ze in het leger deze kennis vragen zou ik dat niet doen. Een hobby moet een hobby blijven. Je haalt je ook een hoop verplichtingen op de hals. Als je ergens geld voor vraagt moet je ook echt waarmaken dat je mensen met problemen helpt en zo. Dat kan ik niet garanderen. Ik kan geen koffiedik kijken, als ik in de situatie kom dat ik veel vrije tijd houd, bijvoorbeeld als ik gepensioneerd word, dan ligt dat anders. Momenteel is het alleen maar een vage gedachte om zoiets te gaan doen. En daar komt bij, dan ga je weer alléén werken, dat teamwerk kan dan niet.
Ik heb nu al het gevoel dat als mijn MBM niet goed werkt, dat ik er iets aan moet doen. Maar is het shareware, dan schrikt mij die verplichting teveel af."

Waar is MBM nu te krijgen?
"MBM wordt verspreid op twee bulletinboards, één van de HCC, Fido 516, en één van de KIM gebruikersclub, maar dat is geen onderdeel van de HCC. Altijd twee dagen later, want MBM is eigenlijk een produkt van de DOS gebruikersgroep. Het staat sinds kort in de SoftwareBox van de DOS-gg, op Volume 2805. MBM116 wordt voornamelijk in Nederland verspreid, maar er zijn ook versies in het buitenland terechtgekomen. Er zit een taalmodule in, sommigen gebruiken de Engelse versie. Alleen de DOC-file moet nog in het Engels worden vertaald, maar daar zijn liefhebbers genoeg voor. De Engelse helpfile maak ik zelf, dat is technisch Engels waar ik weinig fouten in maak."

En wat verwacht je of hoop je van je gebruikers?
"Dat ze er lol aan hebben!"

Op 22 en 23 novmber in de Jaarbeurs

Royaal aanbod 'probeerprogramma's op HCC Dagen

In deze uitgave van de HCC Nieuwsbrief wordt veel aandacht besteed aan 'probeerprogramma's'. Het principe is even simpel als consumentvriendelijk: eerst zien en proberen, en pas daarna beslissen of u er voor wilt betalen. Veel van de besproken programma's zijn beschikbaar via het HCC Fidonet, maar ook de groeperingen spelen hierbij een belangrijke bol.

Op 22 en 23 november worden in de Utrechtse Jaarbeurs weer de HCC dagen gehouden. Daarbij zijn de gebruikersgroepen en afdelingen van de vereniging vanzelfsprekend een prominente rol. Zij geven niet alleen uitgebreid informatie over hun activiteiten, maar beschikken ook over een royaal aanbod van probeerprogramma's. Voor een belangrijk deel gaat het daarbij om software uit de Verenigde Staten, dus Engelstalig. Maar ook in eigen land is er creatief talent aanwezig.

Er wordt vaak gedacht dat alleen 'loodzware' en vaak ook vrij dure software geschikt is om een nuttig en/of plezierig gebruik te kunnen maken van de computer. Niets is minder waar. Er is eigenlijk nauwelijks een toepassing te vinden waarvoor geen probeerprogramma's beschikbaar zijn.

Tekstverwerkers, spreadsheets, databases, boekhoudpakketten, toepassingen voor Windows, spelletjes, bestandsmanagementprogramma's, 'vriendelijke' menu's, nieuwe lettertypes voor de meest uiteenlopende printers, anti-virus pakketten, datacommunicatieprogramma's, en zo kunnen we nog wel even doorgaan.

In de stands van de HCC-groeperingen informeert men u graag over het gigantische aanbod op dit gebied. In veel gevallen kunt u de software ook direct meenemen. Nog even een mogelijk misverstand wegenemen: natuurlijk is MS-DOS een belangrijk gegeven, maar niet alleenheerser. Ook voor onder andere besturingssystemen werkende computers zijn er probeerprogramma's beschikbaar.

Gevorderd programmeren (11)

Wie altijd gedacht heeft dat de computer althans één ding goed kan, namelijk rekenen, moet maar niet verder lezen. Want daar schort wel het één en ander aan.

Jaap Schermerhorn

$\sqrt{6214}$

De computer kan wel rekenen en heel snel ook, maar op zijn manier en dat is niet de onze. Zo lang men dat weet kan men zijn maatregelen treffen. De computer heeft moeilijkheden met zeer grote, zeer kleine en reële getallen (dat zijn de getallen die als al dan niet repeterende decimale breuken geschreven kunnen worden, bijvoorbeeld 0,123 of $\sqrt{2}$).
Wanneer de computer uitsluitend met gehele getallen rekent kan men op de uitkomst bouwen.
Maar met echt grote getallen kan niet zo worden gewerkt, want men wordt op maximaal -2^{15} = -32 768 tot $+2^{15} - 1$ = 32.767 voor 16-bit gehele getallen beperkt. De computer wijst de rekensom 32.767 + 1 af met de mededeling 'overflow'. Sinds enige tijd zijn er de 'long integers' bij gekomen, dat zijn 32-bit gehele getallen tussen -2^{31} = -2.147.483.648 en $+2^{31} - 1$ = 2.147.483.647, die aanzienlijk meer speelruimte bieden.
Niettemin: wil men die grenzen overschrijden dan kan bijvoorbeeld met drijvende komma getallen worden gewerkt. Die hebben hun eigen problematiek, zoals we zullen zien. Men kan ook met vectoren rekenen maar dat moet dan wel geprogrammeerd worden. Om dat snel samen te vatten: neem een getal, bijvoorbeeld 2^{38}, dat is 274.877.906.944, verdeel het in groepen van bijvoorbeeld vijf cijfers en sla die groepen op in een vector: a(1) = 06944, a(2) = 48779, a(3) = 27. Daarmee kan worden gerekend.

Zodra er reële getallen in het geding komen moet men zich wapenen. Wij rekenen in het tientallige stelsel, waarin reële getallen meer of minder accuraat als decimaalbreuken worden weergegeven. Bijvoorbeeld het zeer belangrijke getal π (pi), dat niet als eindig decimaal getal uitgedrukt kan worden, maar vaak is 3,14159 als benadering voldoende nauwkeurig. De computer rekent tweetallig of binair, zodat alle getallen met behulp van de twee cijfers 0 en 1 worden weergegeven. Een voorbeeld: decimaal 9 is binair 1001. Moeilijkheden treden hier op zodra er gebroken getallen in binaire breuken worden vertaald. De decimale breuk 0,1 heeft geen exact binair equivalent, dat wil zeggen 0,1 kan binair alleen benaderd worden. De breuk 1/3 kan decimaal alleen repetent worden weergegeven, namelijk als de oneindige reeks 0,333..., en kan evenmin binair worden vertaald. Het ligt dus voor de hand dat er fouten gaan optreden als de breuk 1/3 in de computer wordt ingevoerd, die dan met de binaire benadering gaat rekenen om tenslotte het resultaat decimaal op te leveren. Hoe juist is dat resultaat aanvankelijk en na vele herhalingen?

Nauwkeurigheid

We moeten twee zaken uit elkaar houden: de juistheid of correctheid van een uitkomst en de nauwkeurigheid ervan, twee begrippen die als accuratesse en precisie onderscheiden worden. Accuraat betekent juist, precies betekent herhaalbaar. Voor de computer komt daarbij nog de nauwkeurigheid in de betekenis van het aantal nauwkeurige cijfers van een uitkomst. Een nauwkeurig resultaat hoeft daarom nog niet correct te zijn.
Een voorbeeld kan het verschil verduidelijken. Bij het schijfschieten gaat het er om de roos te treffen. Wanneer iemand een dozijn schoten vlak bij elkaar in een kleine groep geplaatst heeft, maar die groep ligt ver van de roos, dan zijn die schoten niet accuraat maar wel precies. Dat wil zeggen: de nauwkeurigheid of reproduceerbaarheid is groot. Als iemand anders een veel grotere groep om de roos heen plaatst, dan is de accuratesse goed, maar de precisie niet.

De drijvende komma

Om zeer grote en zeer kleine getallen weer te geven gebruikt men gewoonlijk een notatie die het getal omzet in een produkt van twee andere getallen, mantisse en exponent genaamd. In het tientallige of decimale stelsel waarin wij rekenen is de mantisse een getal tussen 1 en 10, of tussen -1 en -10, dat met een macht van tien, de exponent, vermenigvuldigd wordt. Bijvoorbeeld: 3.456.000 wordt $3{,}456 \times 10^6$ en 3.456.000.000.000 wordt $3{,}456 \times 10^{12}$. In het tweetallige stelsel waarin de computer rekent wordt de mantisse een getal tussen en 1, respectievelijk tussen - en -1. Doordat men met machten werkt kan de komma daar worden gezet waar dat het beste uitkomt, zodat alleen de exponent verandert: $3{,}456 \times 10^6$ kan evengoed door $345{,}6 \times 10^4$ als door $0{,}03456 \times 10^8$ worden voorgesteld, zonder van waarde te veranderen. De komma 'drijft', een vertaling van 'floating point' (in het Duits Fließkomma of Gleitkomma).
Decimale getallen worden als $\pm y \bullet 10^k$ uitgedrukt, maar door de computer intern als $\pm x \bullet 2^m$ beheerd, alleen y, m en het teken worden in het geheugen opgeslagen. De lengte van y, de mantisse, is de maat voor de nauwkeurigheid waarmee de computer werkt. Ik herinner er aan dat de term nauwkeurigheid de precisie waarmee gewerkt wordt voorstelt, niet de juistheid van de getallen.

Programmeertalen bieden gewoonlijk de mogelijkheid om bij de weergave van reële getallen ('reals') uit twee formaten van drijvende komma getallen te kiezen: met enkelvoudige of met dubbele nauwkeurigheid (*single precision* respectievelijk *double precision*). Sinds 1985 bestaat er een standaard, IEEE 754, voor deze formaten, opgesteld door het Amerikaanse Institute of Electrical and Electronics Engineers. Een 'single' is een getal met enkelvoudige nauwkeurigheid en beslaat 32 bits (vier bytes). Een getal in dubbele nauwkeurigheid heeft 64 bits (acht bytes) nodig. De formaten bestaan uit *teken* (van de exponent), *exponent* (binair, dus een macht van twee) en *mantisse*. Bij getallen in enkele nauwkeurigheid heeft het teken één bit nodig en de exponent zeven bits. Voor de mantisse blijven 3 bytes. Getallen met enkele nauwkeurigheid liggen in de orde van $10^{\pm 38}$. Van die getallen zijn de eerste zeven cijfers (decimaal) nauwkeurig, wat volgt niet meer.

De dubbele nauwkeurigheid vereist één bit voor het teken, 11 bits voor de exponent en 52 voor de mantisse. Dat betekent een bereik van $10^{\pm 308}$, met een nauwkeurigheid van 15 of 16 cijfers. Berekent men de waarde van π met de functie ATAN, volgens de formule $\pi = 4 *$ *arcustangens (1)* (1 is 90° in boogmaat), dan is de uitkomst 3,141593 in enkele nauwkeurigheid (het laatste cijfer is afgerond) en 3,141592653589793 in dubbele nauwkeurigheid. Wordt met deze waarden gerekend en ontstaan er uitkomsten met meer cijfers, dan zijn alleen de eerste zeven respectievelijk vijftien cijfers nauwkeurig. De relatieve nauwkeurigheid of het oplossend vermogen van de drijvende komma getallen is het kleinste getal dat bij 1,0 opgeteld nog verschil maakt. Hoe klein laat dit programma zien voor de enkele nauwkeurigheid:

```
DEFSNG A-C
a = 1!: b = 5.364418E-07: c = 5.364419E-
07
PRINT a + b, a + c
```

De uitkomst is: a + b = 1, a + c = 1,000001. Dat wil zeggen: c maakt nog verschil, maar het iets kleinere b niet meer. De dubbele nauwkeurigheid heeft natuurlijk een hoger oplossend vermogen.
Drijvende komma getallen zijn geen goede afspiegeling van de reële getallen, want deze zijn continu (tussen elke twee getallen komt altijd weer een ander: er zijn oneindig veel getallen) en regelmatig verdeeld. Drijvende komma getallen zijn niet continu, maar los van elkaar ('korrelig') en bovendien ongelijk verdeeld. De 64 bits van de getallen met dubbele nauwkeurigheid kunnen $2^{64} = 1{,}84 \bullet 10^{19}$ getallen tussen 10^{-308} en 10^{308} voorstellen. Hoe verder weg van nul, hoe groter de gaten die tussen deze getallen gapen.

Rekenproblemen

Rekenkundige operaties op drijvende komma getallen zijn onnauwkeurig. Bijvoorbeeld optellen en aftrekken: $10^{30} + 1000 - 10^{30}$ moet natuurlijk weer 1000 opleveren, maar de computer maakt er nul van: het verschil is te groot. Pas vanaf 10^{10} begint het op iets te lijken, maar echt goed wordt

```
10³⁰ + 1000 - 10³⁰ = 0
10²⁰ + 1000 - 10²⁰ = 0
10¹⁰ + 1000 - 10¹⁰ = 1024
10⁹  + 1000 - 10⁹  = 1024
10⁸  + 1000 - 10⁸  = 1000
```

De reden hiervoor ligt in de manier van werken van de computer. De exponenten worden gelijk gemaakt door de komma in het kleinste getal te verschuiven (dus steeds door twee delen). Daardoor wordt de mantisse van het kleinste getal steeds kleiner en kan zelfs tot nul worden gereduceerd. Bij de dubbele nauwkeurigheid is de uitkomst al vanaf 10^{16} correct, omdat de mantisse langer is.
Men kan er nooit zeker van zijn dat twee drijvende komma getallen gelijk zijn, ook al zouden ze dat moeten zijn. Een bron van problemen ontstaat bij de omvorming van decimaal naar binair en terug (invoer - rekenen - uitvoer). Bijvoorbeeld:

```
a = 87.37: b = 6.98: c = 94.35
PRINT a + b, (a + b) - c
```

De uitkomsten zijn:

```
a + b = 94.35001
(a + b) - c = 7.629395E-06
```

Worden variabelen niet aangemeld dan krijgen ze enkele nauwkeurigheid toegewezen. Omdat de decimale breuken niet binair vertaald kunnen worden ontstaan er verschillen. Het getal 94,35 is geen drijvende komma getal, zodat 94.35001 als de beste benadering wordt ingezet.
Wordt bijvoorbeeld 10.000 veertig maal door 30 gedeeld en dan weer veertig maal met 30 vermenigvuldigd, dan zou de uitkomst weer 10.000 moeten zijn. Dat redt de computer tot 29 herhalingen, vanaf 30 wijken de uitkomsten steeds meer van 10.000 af en vanaf 34 geeft hij het op: de uitkomst wordt nul.
De computer kan nu eenmaal bepaalde decimaalgetallen niet correct weergeven als resultaat van een berekening (hierboven 94,35). Dat heeft gevolgen, bijvoorbeeld als alle getallen in een tabel hetzelfde formaat moeten hebben (er zijn trucs om dat af te dwingen). Als het niet strikt nodig is moet men liever met gehele getallen werken en die ook aanmelden (daarom staat er in Manus altijd DEFINT A-Z aan het begin). Anders zou er bijvoorbeeld 37.99999 in plaats van het verwachte 38 kunnen opduiken. Verder is het beter om de uitkomsten van drijvende komma berekeningen, die immers nooit helemaal te vertrouwen zijn, niet als voorwaarde in vertakkingen in te bouwen. IF a = 3 THEN b ELSE c zou wel eens c in plaats van b kunnen opleveren als a = 2.999999 wordt, hoewel 3.000000 correct zou zijn. Wil men die uitdrukking toch gebruiken dan zou men een tolerantie-factor kunnen inbouwen (in plaats van IF a = 3 THEN bijvoorbeeld IF ABS(a - 3) < .00001 THEN schrijven).
Verder moet absoluut worden vermeden om zeer grote en zeer kleine getallen door elkaar te gebruiken: eerst elke groep apart verwerken en dan samenvoegen.
Conclusie: alleen gehele getallen zijn exact, drijvende komma getallen zijn slechts benaderingen. Een gewaarschuwd mens telt voor twee.

Tot slot een routine, DECTOBIN.BAS, om decimale getallen in binaire om te zetten:

```
DEFLNG A-B
b$ = ""
INPUT ; "decimaal ", a
DO WHILE a <> 0
   b = a - INT(a / 2) * 2
   a = INT(a / 2)
   b$ = LTRIM$(STR$(b)) + b$
   IF a = 0 THEN PRINT " is binair "; b$
LOOP
```

Dit algoritme formaliseert wat u anders met potlood en papier zou doen om binaire getallen uit decimale af te leiden: het deelt een decimaal getal steeds weer door twee, tot het nul wordt. Dat levert het aantal machten van twee op, dus het aantal binaire cijfers. De eerste regel in de lus kijkt of a even of oneven is, dus of er een 0 of een 1 vooraan de tekenrij b$ - die het binaire getal voorstelt - toegevoegd moet worden. De tweede regel voert de delingen uit en de rest is in- en uitvoer.

Hersenkweller

De vorige keer werd gevraagd om een programma op te stellen dat bridgekaarten schudt en uitdeelt. Elke kaart heeft een kleur en een waarde. De vier kleuren leggen we vast in de vector kleur$ en de dertien waarden van aas tot en met twee in een DATA-regel, die in de vector p$ worden ingelezen. In een dubbele lus wordt aan elk van de 52 kaarten een combinatie van die twee vectoren toegekend. Dat spel wordt dan geschud door elke kaart te verwisselen met een willekeurig getrokken kaart. Dat verwisselen voert het commando SWAP uit, dat we later nog zullen tegenkomen bij de behandeling van het sorteren van Manusbestanden. Met de toevalsgetallen-generator, RND, wordt een willekeurige kaart met een nummer tussen 1 en 52 getrokken. De random generator levert getallen tussen 0 en 1, maar we hebben al eerder gezien hoe we die getallen tussen vrij bepaalbare boven- en ondergrenzen kunnen leggen (HCC Nieuwsbrief 139, bladzijde 20):

```
INT(max - min + 1) * RND + min
```

De toevalsgetallen die de functie RND levert zijn niet echt toevallig, omdat ze niet door toeval ontstaan zoals bij dobbelen of roulettespelen, maar door een algoritme worden berekend. Dat algoritme gaat uit van een begingetal. Wanneer dat niet wordt verandert produceert RND steeds weer dezelfde serie getallen. Met de functie RANDOMIZE kunnen nieuwe begingetallen worden ingevoerd. Dat automatiseren we met behulp van de functie TIMER, die de systeemklok afleest en het aantal seconden levert dat sinds middernacht is verstreken. Het argument van RANDOMIZE verandert dus steeds, zodat duplicaties van uitgedeelde spellen niet binnen 24 uur zijn te verwachten.

Tenslotte worden de geschudde kaarten aan de vier spelers uitgedeeld. Men zou het spel dus in vier maal dertien handen kunnen verdelen, maar ik heb me aan de spelpraktijk gehouden. De gever, Zuid, deelt de kaarten met de klok mee uit, het eerst aan de speler links, West, dan Noord, dan Oost en dan aan zichzelf, en herhaalt dat tot alle kaarten verdeeld zijn. De uitdeelroutine bepaalt met behulp van MOD, de modulo-operator (restdeling), wie er aan de beurt is en slaat de uitgedeelde handen op in de vectoren W$, N$, O$ en Z$.

Die drie routines leveren het volgende programma op. Ik laat het aan u over de variabelen duidelijker namen te geven en de uitvoer op het scherm te ontwerpen.

```
DEFINT A-Z
DIM spel$(52), kleur$(4), p$(13), W$(13), N$(13), O$(13), Z$(13)

kleur$(1) = "S":kleur$(2) = "H":kleur$(3) = "R":kleur$(4) = "K"
DATA A, H, D, B, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2

n = 0                                   ' spel kaarten aanmaken
FOR j = 1 TO 4
   FOR k = 1 TO 13
      READ p$(k)
      q = n + k
      spel$(q) = kleur$(j) + p$(k)
   NEXT k
   n = n + 13
   RESTORE
NEXT j

RANDOMIZE (TIMER)                       ' kaarten schudden
FOR i = 1 TO 52
   SWAP spel$(i), spel$(INT(RND * 52) + 1)
NEXT i

k = 0                                   ' kaarten uitdelen
FOR i = 1 TO 52
   IF i MOD 4 = 1 THEN k = k + 1: W$(k) = spel$(i)
   IF i MOD 4 = 2 THEN N$(k) = spel$(i)
   IF i MOD 4 = 3 THEN O$(k) = spel$(i)
   IF i MOD 4 = 0 THEN Z$(k) = spel$(i)
NEXT i
```

De nieuwe opgave sluit aan bij het onderwerp dat we ditmaal hebben behandeld: met de computer rekenen. Bepaal met een programma de vierkantswortel van 6214 tot op één-miljoenste nauwkeurig. Dit betekent dat de uitkomst met zichzelf vermenigvuldigd een getal oplevert dat niet meer dan één-miljoenste van het uitgangsgetal mag afwijken, dit heet absolute nauwkeurigheid. Of meer algemeen: hoe de p-de wortel uit het getal n met een nauwkeurigheid q te trekken.

```
DEFSNG A-C
a = 1!: b = 5.364418E-07:
5.364419E-07
PRINT a + b, a + c
```

OS/2, versie 2.0

Hèt integratie-platform?

IBM's strategie op het gebied van systeem-software is gericht op het aanbieden van produktieve verwerkingsomgevingen die voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften van de klant. OS/2 is volgens IBM een integraal deel van deze strategie.

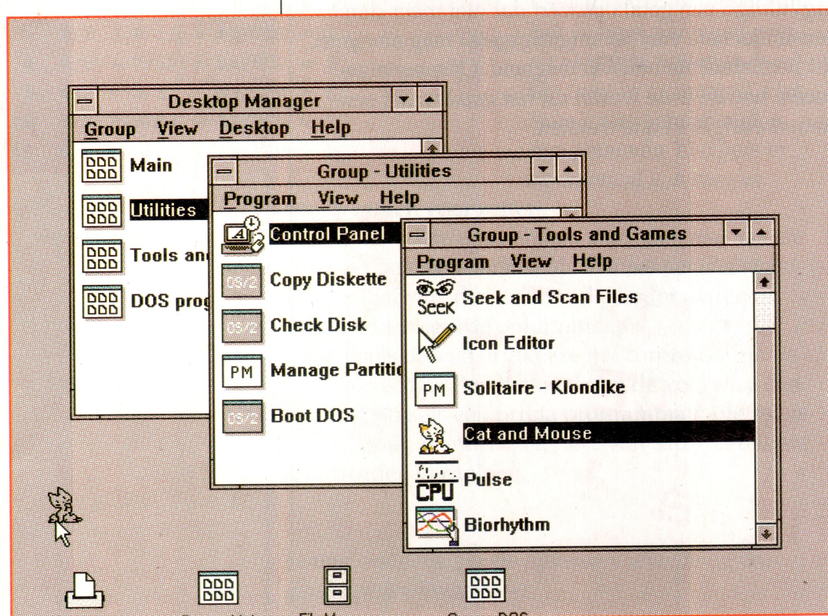
Peter Buysman

Eind oktober werd aangekondigd dat de consument in ieder geval nog in 1991 voor rond de vierhonderd gulden zal kunnen meegenieten van deze nieuwe versie. Helaas waren op het moment van schrijven nog niet alle gegevens beschikbaar. Maar in een latere test zal dit manco ongetwijfeld worden aangevuld.

Overzicht

Voor PC-gebruikers zijn DOS, DOS/Windows en OS/2 beschikbaar. Om een verantwoorde keuze te maken moet natuurlijk worden gekeken naar de de werkstationomgeving en wensen van de gebruiker. Een klein overzicht:

- DOS blijft nog jaren bruikbaar als besturingssysteem voor eenvoudige toepassingen.
- Windows 3.X beschikt over DOS met grafische interface en de mogelijkheid meerdere DOS-toepassingen uit te voeren op 386- en 486-systemen.
- OS/2 1.3 werkt heel goed op 286-, 386- en 486-gebruikers met intensieve toepassingen.
- OS/2 2.0 wordt volgens IBM een zeer krachtig besturingssysteem voor 386- en 486-systemen waaronder meerdere DOS-, Windows- en 16/32 bits OS/2-toepassingen tegelijkertijd kunnen draaien. In OS/2 2.0 wordt een nieuw, object-georiënteerd grafisch Werkplek-model opgenomen waarmee optimaal gebruik wordt gemaakt van de 32-bits technologie.

OS/2 2.0 en Windows 3.0 lijken vergelijkbaar. Beide hebben een grafisch interface voor de gebruiker (GUI), en in beide besturingssystemen kunnen toepassingen gebruik maken van het grotere geheugen in protect mode, kunnen meerdere toepassingen tegelijkertijd worden uitgevoerd en kunnen meerdere DOS-sessies tegelijk actief zijn. Er zijn echter ook een aantal belangrijke verschillen. Om zo actueel mogelijke informatie te verschaffen, worden de verwachte mogelijkheden van Windows 3.1 zoals die door Microsoft naar buiten zijn gebracht, in deze vergelijking gebruikt.
OS/2 2.0 en Windows bieden beide het volgende: Installatieprogramma dat optimaal gebruik maakt van de voordelen van de grafische interface. Een object-georiënteerde interface in een consistente drag/drop-omgeving voor het gehele systeem. In de shell ingebouwde ondersteuning voor toegang tot LAN-resources. Intelligente technologie voor lettertypen en schriftsoorten. Groot aantal ondersteunde printers.

Er zijn echter ook een aantal verschillen. OS/2 2.0 heeft de volgende 'eigen' mogelijkheden: Uitgebreide gebruikers-interface, die het Werkplek-model wordt genoemd. Deze object-georiënteerde interface is gebouwd op de Presentation Manager (PM). Algemene en specifieke online hulp. Ondersteuning voor lange bestandsnamen bij High Performance File System. Ondersteuning van bestandssysteem voor object-georiënteerde features door middel van uitgebreide kenmerken (EAs).

Geheugen

Windows 3.0 ondersteunt maximaal 16 Mb fysiek geheugen. OS/2 2.0 en Windows 3.1 zijn ontworpen om meer dan 16 Mb te ondersteunen, waarbij het maximum wordt bepaald door het fysieke maximum dat wordt ondersteund door de apparatuur. Dit biedt ruimte voor groei, omdat naar verwachting 3 tot 6 Mb fysiek geheugen is vereist voor het gebruik van OS/2 2.0 of Windows 3.1.
Bij Windows is de maximum hoeveelheid virtueel geheugen die wordt verdeeld over alle toepassingen beperkt tot vier maal de hoeveelheid beschikbare schijfruimte. Technisch beschouwd is er bij OS/2 2.0 maximaal 512 Mb voor elke toepassing afzonderlijk beschikbaar. Terwijl er maximaal 240 toepassingen tegelijk kunnen worden uitgevoerd zonder dat er een maximum grens is voor de gebruikte hoeveelheid virtueel geheugen.

Tot zover een eerste kennismaking met OS/2 versie 2.0. Uit een grondige test zal moeten blijken of bovenstaande gegevens in de praktijk zullen werken. Hiernaast alvast een korte bespreking, later een uitvoerige test.

Een eerste indruk van OS/2 v2.0

Zelfs bij een TV-reclame voor shampoo weten ze het al: 'Je krijgt nooit een tweede kans om een eerste indruk te maken'. Wat ze bedoelen is dat je direct goed voor de dag moet komen om indruk te maken, anders kun je het wel vergeten. In de wereld van de computers gaat het natuurlijk allemaal weer anders. Neem nou Windows, een gigantisch marketingsucces, maar daar waren wel drie pogingen voor nodig.

Johan Hageman, Kees Pijnenburg

De opkomst van OS/2 is in dit kader nog ongewoner. Aangekondigd in 1987, vele jaren de gedoodverfde opvolger van DOS, versies 1.0, 1.1, 1.2 en 1.3 al dan niet in 'extended edition'. Verguisd in 1990 door het grote succes van Windows 3. Maar OS/2 hield altijd een trouwe schare volgelingen. De grootste onder hen is IBM. Eerst samen met Microsoft bezig met het verder ontwikkelen van OS/2, maar na de marketingtechnische 'broedermoord' door Windows en New Technology alleen.

Early Code

Het resultaat van het doorzettingsvermogen van IBM is versie 2.0 van OS/2. Aan grote klanten, software-ontwikkelaars en geselecteerde gebruikers was al een zogenaamde 'early code' ter beschikking gesteld. Doel daarvan was de gebruikers alvast te laten ruiken aan versie 2.0 en natuurlijk ook het opsporen van bugs. Hoe meer verschillende gebruikers, hoe breder en uitvoeriger de test. Ook de HCC doet mee in het EEP. En natuurlijk verdient zo'n programma een uitgebreide test. Maar dat vergt veel tijd en bovendien gaat het om een beta-test. In de handleiding staat ook uitgebreid vermeld dat benchmarks nog geen zin hebben omdat de code nog geoptimaliseerd moet worden. Daarom hier in telegramstijl een korte weergave van wat we zoal zijn tegengekomen. Die uitgebreide test houdt u natuurlijk nog van ons tegoed.

Het installatie programma is volledig grafisch. Het biedt bovendien de mogelijkheid om alles in een keer of alleen de belangrijkste onderdelen te installeren. De desktop manager in deze versie bevat nu naast de hoofdgroep en de utility's ook een groep met 'tools and games'. Het idee daarachter is om de gebruiker ook spelenderwijs met de computer kennis te laten maken. Bovendien is een on-line tutorial aanwezig die ook volledig grafisch werkt.

Vensters

De eerste ervaringen met DOS-programma's zijn uitstekend. Er kunnen zonder problemen meerdere programma's naast elkaar worden gedraaid, in vensters ('windowed') of 'full-screen'. Elk DOS-venster heeft een complete eigen DOS-omgeving met altijd 621 Kb vrij geheugen.

De eigenschappen van de DOS-omgeving kunnen (beter dan bij een computer met alleen DOS) bijna volledig door de gebruiker worden ingesteld. De DOS-versie die geëmuleerd moet worden, DOS high of niet, hoeveelheid EMS en XMS (max 32MB!), adressen van de EMS-pagina, timer-interrupts, videogeheugen, enzovoort.
Elke DOS-sessie kan beschikken over alle apparatuur die in OS/2 is geïnstalleerd. Een DOS-sessie kan zelfs gebruik maken van het 'High Performance File System' (HPFS), dat veel sneller en efficiënter is dan het oude systeem onder DOS met een File Allocation Table (FAT). Alleen al om deze redenen is OS/2 een ideaal multi-tasking besturingssysteem voor DOS-programma's.

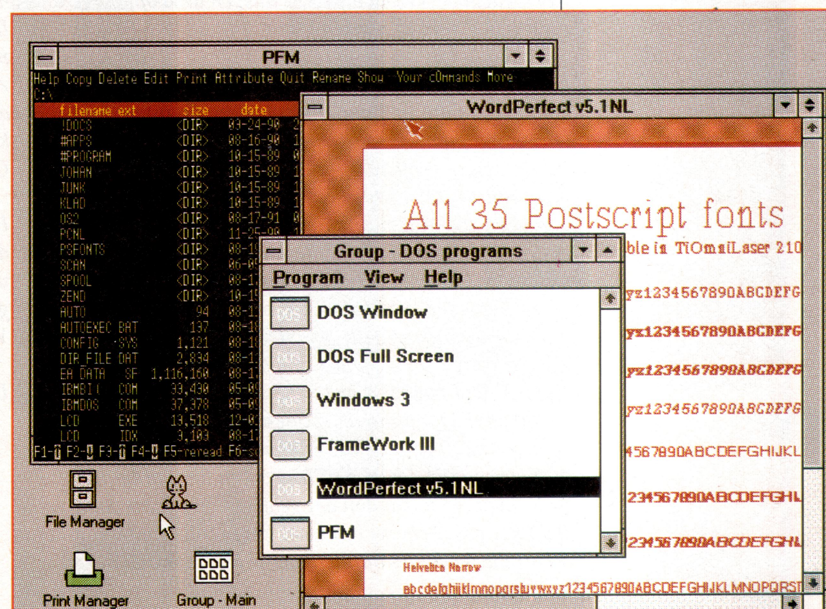
Conclusie

Het is te vroeg voor een eindconclusie. Maar zelfs als deze versie op de markt zou komen, zou het nog voor vele gebruikers te prefereren zijn boven DOS. Als straks de Windows-support geïnstalleerd is en de Work Place Shell erin zit, blijft er niet veel meer te wensen over. Of het moet de vraag zijn: 'Waarom kon dit niet allemaal meteen al met OS/2 versie 1.0?'.

Windows

Real mode

Windows is nog even een verhaal apart. In deze release draait Windows alleen als een DOS-applicatie. Dit heeft tot gevolg dat Windows slechts in 'real mode' kan draaien. Sommige applicaties draaien dan niet, maar de programma's die wel draaien lijken het sneller te doen dan in 'real mode' rechtstreeks vanuit DOS.
De kracht van OS/2 blijkt overigens uit het feit dat je Windows 3 kunt draaien in een DOS-venster binnen OS/2; bloedlangzaam maar heel bijzonder om te zien. In de uiteindelijke versie van OS/2 moeten Windows-applicaties rechtstreeks gestart kunnen worden vanuit OS/2, zonder interventie van DOS. Je hebt dan een soort 32-bits Windows!

COLUMN

Boerenbedrog

Ed Baars

Stel je houdt van koffie. Vooral die van merk X. Maar je leest in een advertentie van merk Y dat ze voor duizend gespaarde koffiepunten een koffie-apparaat geven. Je drinkt dus een jaar lang manmoedig de koffie van Y. Op een dag ga je met je zegeltjes naar Y toe en daar blijkt dat het koffie-apparaat stilzwijgend is vervangen door een pak koffie. Je kunt dat pak koffie natuurlijk bij Y door de ramen smijten, maar je houdt je fatsoen. Hoogstens besluit je de rest van je leven geen drup van Y meer te drinken. En je schrijft naar de krant om anderen te waarschuwen voor dit boerenbedrog.
Daar koffieboeren wel wijzer zijn lees je nooit iets over faillissementen in die sector. Koffieboeren doen wat ze beloven en boeren dus best. Maar in de computerwereld liggen de zaken anders. Daar kan iedere brekebeen zijn lucht verkopen, de centen innen en vervolgens van z'n gezond niet weten. Na een tijdje komt dat in de krant en even later is de firma van het toneel verdwenen. Failliet.

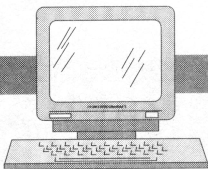
*Neem nou Tandon. Die had een lumineus idee. Ze voorzagen een mooi towertje van twee grote lege gaten met lucht er in. Boven elkaar. In die gaten pasten heel grote floppy's. Verwisselbare pack's van wel 40 Mb per stuk. Ze adverteerden er mee met een leuk prijsje. Maar aan dat prijsje zat een luchtje, of liever gezegd, het wàs lucht. Want wat je ervoor kreeg was een moederbord in een verder vrijwel lege doos. Die 40 Mb pack's moest je er voor anderhalf duizend gulden per stuk bijkopen. Ook een floppydrive zat er niet in want "**de harde schíjven zijn toch al verwisselbaar?**" Klets natuurlijk, want software staat nu eenmaal op floppen en hoe krijg je die software op dat pack? Je mag dus nòg eens behoorlijk in de buidel tasten, want in dat towertje is geen plaats meer voor floppydrives. Er moet dus een apart kastje bovenop gebouwd worden. En wil je beide flopformaten aankunnen twéé kastjes. En oh ja, dat onderste gat zit er wel, maar dat is niet aangesloten. Wéér die buidel in. Enfin, voor 4500 gulden méér dan dat leuke prijsje voor een aangekleed moederbord heb je dan eindelijk een complete machine. Tricky business dus, en de koopjesjagers verlieten al snel de winkel.*

Maar nou ben je de baas van een bedrijf met een aantal werknemers die op wisselende plaatsen (klanten, filialen) met computers moeten werken en daarbij hun eigen - soms zware - software moeten gebruiken. Denk aan accountants, softwarehuizen en supermarkten (prijswijzigingen in de kassa-server). Ze allemaal een laptop geven voldoet niet, omdat die dan steeds in al die verschillende netwerken moet worden ingeplugd. Je ziet die advertentie van die datapack-machine, je krijgt visioenen van werknemers die overal, door het inbrengen van hun 'personal pack' op hun 'eigen' machine, werken. Eureka! Dat mag bèst wat meer kosten. Alleen... Wat is nu 40 Mb? Dat is vandaag misschien voldoende, maar schijven van pak-weg 100 Mb zouden je toch een wat geruster gevoel geven. Enfin, met een forse order in gedachten leg je Tandon dat geheugenprobleem voor. Laat dat probleem nu helemaal geen probleem zijn! Want die machines kunnen met je MEEGROEIEN en die grotere pack's zitten er aan te komen! Je koopt dus een hele reut van die slimme machines en die handige pack's van 40 Mb. Dat laatste is geen weggegooid geld, want als de grote er zijn vormen ze een prima backup-medium. De grote boven, de kleine onder en kopiëren maar. Ze kúnnen toch wat, daar bij Tandon.
Intens tevreden leun je achterover. Vooruitstrevend Ondernemer Doet Verstandige Investering. En als na een half jaartje de eerste machines wat krap in hun jasjes gaan zitten bel je Tandon en je hebt geluk. Ze zijn er bíjna, die grote pack's. Nog éven geduld. U hoort nog...

Je hoort niks en je belt maar weer eens, en alwéér bijna. Een maand later nog steeds bijna. En na nòg zes keer bijna word je boos. Maar dat helpt niks, want waar niet is, is Koning Klant rechteloos. Maar op een blije dag geeft het zóveelste telefoontje het verlossende antwoord. DE GROTE PACK'S ZIJN ER!
Alleen, er is een klein probleempje... Ze passen niet. Ze passen in een àndere, nieuwere machine die JOUW pack's weer niet lust. Dàg meegroeien! En dat wisten ze bij Tandon héél goed toen ze jou over de streep trokken met die grote pack's. En als je daarover begint krijg je: "Maar menéér, in computerland veroudert àlles toch snel? En een gewone machine moet toch ook van tijd tot tijd worden vervangen?" De voordelen die je dacht te hebben met die mooie pack-machines blijken ineens een nadeel. Want in een normale machine kun je nog een grotere harde schijf zetten. In de jouwe niet. Door die ruimtevretende grote gaten. Je zult alle machines dus moeten vervangen. En de directeur spreken? Nee meneer, onmogelijk. En gaat u nu van die lijn af want u màg ons helemaal niet bellen. Je gelooft je oren toch niet? Een bèlverbod. Bellen moet met de dealer. Laat díe maar naar al die klachten luisteren! Moet ik dat pack dan bij hèm door de ramen gooien, in de hoop dat die dealer hem opraapt en bij Tandon naar binnen smijt?
Als ik die dealer was, mieterde ik Tandon subiet uit mijn assortiment. Want je staat toch voor joker, als bonafide handelaar?
Ik ken een aantal kleine, maar ook grotere bedrijven, die mèt mij verbijsterd zijn over dit staaltje... ja, hoe noem je zoiets... Misleiding? Oplichting? Laten we het boerenbedrog noemen. Da's korte-beentjes-bedrog. Dat lukt één keer, en als je alle klanten gehad hebt ga je op de fles. Gegarandeerd. Vooral als het in de krant komt.

Hun laatste advertentie al gezien? Een Amerikaanse slee die al maar langer wordt door er stukjes tussen te bouwen. En de tekst: "Ontworpen om met uw bedrijf mee te groeien, DUS UW INVESTERING BEHOUDT ZIJN WAARDE".

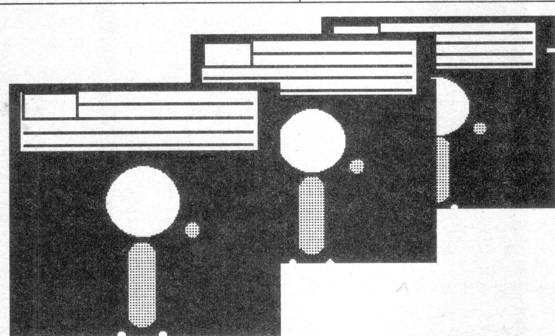
De gotspe...

Special over programma's 'op proef'

Marc van Munnen

Er zijn twee soorten computerprogramma's op de wereld, prijsprogramma's en probeerprogramma's. Probeerprogramma's mag u gratis proberen en vrijelijk kopiëren, aan vrienden en bekenden geven, naar bulletinboards sturen en er vanaf halen. Het enige wat u dat kost is het medium waarop of waarlangs u dat doet. In begrijpelijke taal: de diskettes en telefoonkosten.

Prijsprogramma's hebben hun prijs, u mag die pas proberen na betaling. De garantie die u krijgt beperkt zich altijd tot het in orde zijn van de stoffelijke zaken die er aan kleven: dat de diskettes deugdelijk zijn en geen pagina's ontbreken in het handboek. Of het prijsprogramma ook doet wat u er van hoopt is afwachten.

Testverslagen

Gelukkig zijn tijdschriften zoals de HCC Nieuwsbrief en PCM er tuk op u te vergasten op testverslagen. Waaruit u desondanks meestal nét niet kunt opmaken of dat specifieke prijsprogramma volledig aan uw wensen tegemoet komt. Maar is uw nieuwsgierigheid of hebzucht voldoende gewekt, dan stapt u naar de winkel, en stelt de daar aanwezige verkoper m/v de vraag of prijspakket X met uw printer Y en schermaansturing Z overweg kan, en of er ook een XYZ-index valt te gebruiken. Op z'n best zal de verkoper de verpakking van uw prijspakket ter plekke openrissen, om in de handleiding niet te vinden wat u zo graag wilt weten.
Of u gaat kijken bij vriend, vriendin of bekende, die uw prijsprogramma ergens op de harde schijf heeft staan, en u neemt daarbij uw printer X en scherm Y mee, benevens een diskette met de XYZ-index. Moet u wel zo'n vriendin hebben.
Daarom bestaat er voor het merendeel van de mensheid toch eigenlijk maar één soort programma: het probeerprogramma. In deze HCC Nieuwsbrief wordt onder het hoofd Probeerprogramma's een belachelijk kleine selectie van de échte probeerprogramma's getest.
Programma's dus die u zelf gratis mag proberen. En daar zijn weer twee smaken in. Er zijn programma's bij die u gratis mag blijven gebruiken, als ze bij het proberen bevallen. Zulke programma's worden wel nader aangeduid als PD-programma's: PD is de afkorting van Public Domain, een Amerikaanse rechtsterm die praktisch betekent: voor nop. Maar het merendeel van de probeerprogramma's valt in de categorie Shareware, Freeware of User Supported Software, met subafdelingen als cardware en hughware. Laat u niet van de wijs brengen: probeerprogramma's die niet public domain zijn kosten wat. Geld meestal, doorgaans niet al teveel. Maar dat pas als ze u bevallen ná het proberen. Proberen is altijd gratis. Dàt is het criterium geweest waarop de programma's op de komende pagina's zijn geselecteerd.

MS-DOS programma's

U treft voor het leeuwendeel probeerprogramma's aan voor de PC onder DOS. Die andere PC's, de Atari, Amiga en Mac, hebben we echter niet vergeten. Maar zoals ik al opmerkte: de spoeling is dun, heel dun. Dat komt doordat de produktie van probeerprogrammatuur die van prijsprogramma's verre overtreft. CD-ROM's vol. Wij hebben gewoon een greepje gedaan en slechts enkele megabytes gepakt. Niet de gedoodverfde winnaars als LIST, MARK en RELEASE, PROCOMM, noch PC-Write, die u zelf mag c.q. móet proberen. Nee, meer een willekeurige greep uit de bibliotheken van de IBM PC en de DOS gebruikersgroep, en wat meer aandacht ook voor Nederware: probeerprogramma's van Nederlandse bodem.

Tenslotte ook aandacht voor de mens achter het programma. Nee, niet voor u, gebruiker, maar voor de arme ploeteraar die zo gek is zijn tijd te steken in het vervaardigen van een probeerprogramma. De programmeur. Waarom doet hij dat? Waarmee? En wat vindt zijn partner ervan? Twee diepte-interviews met Dennis ten Siethoff die Merlin's Editor schreef, een Shareware editor, en met Ruud Uphoff die Public Domain programma's maakt en MBM schreef. Een blik in hun keuken vindt u op pagina 17 t/m 19.

Probeer maar!

En nu u. Tom de Zeeuw heeft in extenso uitgevlooid hoe u Shareware probeerprogramma's kunt betalen in het buitenland, waar het gros van deze programma's vandaan komt. Dus niets let u nu nog na het proberen dat meestal nietige bedragje op de juiste plaats te doen terechtkomen.
Probeer maar.

Verkrijgbaarheid

De hier besproken programma's zijn allemaal te verkrijgen bij de HCC, maar niet allemaal op dezelfde manier.
- Wordt bij de bespreking een bestelwijze genoemd, dan kunt u die aanhouden
- Staat het programma op een PCNL-diskette, dan kunt u die bestellen bij de IBM PC gebruikersgroep. Raadpleeg voor de juiste bestelwijze de HCC IBM-PC gg informatiepagina's, elders in dit nummer.
- Staat het programma op een Volume, dan is de schijf afkomstig van de DOS gebruikersgroep. De juiste bestelwijze vindt u op de DOS GebruikersGroep GeGevenspagina's, zoals die regelmatig in de HCC Nieuwsbrief verschijnen, of de rubriek Publish Ware.
- Alle andere programma's zijn per modem te verkrijgen bij het HCC Nieuwsbrief BBS, telefoon 02159-52655, en bij verschillende nodes van het HCC Fidonet. Zie daarvoor ook het colofon en de lijst met de Fido-nummers, bij het verenigingsnieuws.

PC'S & PRINTERS & FAX & PARTS & PIECES

COMPUTERS

Atlas (eigen merk)
inkl. monitor op draaivoet

PC 640 Kb 20 Mb	995
PC 640 Kb 40 Mb	1195
AT 1 Mb 20 Mb	1395
AT 1 Mb 40 Mb	1595
AT 1 Mb 80 Mb	1995
AT 1 Mb 120 Mb	2195
AT 1 Mb 200 Mb	2750
386SX 1 Mb 20 Mb	1650
386SX 1 Mb 40 Mb	1850
386SX 1 Mb 80 Mb	2250
386SX 1 Mb 120 Mb	2450
386SX 1 Mb 200 Mb	2995
386 2 Mb 40 Mb	2495
386 2 Mb 80 Mb	2895
386 2 Mb 120 Mb	3095
386 2 Mb 200 Mb	3650
Meerprijs 386 33 MHz	300
486 2 Mb 120 Mb	4595
486 2 Mb 200 Mb	5150
Atlas Laptops	
386SX Plasma 40 Mb	3995
386SX „ + Accu	4595
Atlas Notebook	
386SX VGA 20 Mb	3850
386SX VGA 40 Mb	4595
386SX VGA 60 Mb	4895
Hewlett Packard	
HP-95 XL Palmtop	1485
„ Connectivity Pack	199
Epson Portable	
286 AT LCD 20 Mb	2295
Casio Organizers	
SF-4100 (32 Kb)	179
SF-8000 (64 Kb)	359

Gebruikte computers
PC's en AT's. Verkoop elke zaterdag 10-12 uur. Ook losse onderdelen.

PRINTERS

Star Printers	
LC-20	bel
LC-20 Sheetfeeder	190
LC-200 Colour	439
LC-15 (132 kolom)	699
LC-10 Sheetfeeder	190
LC-10/20 Lint (min.10 st)	7
LC-10 Colour Lint	19
NX-1000 Sheetfeeder	190
NX-1000 Lint (min.10 st)	7
NL-10 Interface	175
NL-10 Sheetfeeder	190
NL-10 Lint (min.10 st)	9
ZA-200 (420 cps)	865
ZA-250 (132 kolom)	1055
LC-24/10 (24 naalds)	545
LC-24/10 Sheetfeeder	190
LC-24/200	675
LC-24/200 Colour	785
LC-24/15 (132 kolom)	899
LC-24 Lint (min.10 st)	9
XB-24/200 (24 nld)	1045
XB-24/250 (132 kol)	1345
XB-24/15 (132 kolom)	1195
Epson Printers	
LX-400 (9 naalds)	395
LX-400/800 Sheetfeed	245
LQ-200 (nieuw)	bel
LQ-400 (24 naalds)	589
LQ-400/500 Sheetfeed	245
LQ-550	775
LQ-550 Sheetfeeder	295
LQ-850+	1445
LQ-1050+ (132 kolom)	1645
LQ-1050+ Sheetfeeder	565
Lint 80 kolom(min.10st)	8
Lint 132 kolom(min.10st)	10
NEC Printers	
P20	689
P20 Sheetfeeder	295
P30 (132 kolom)	899
P20/30 Lint(min.10 st)	19
P60	1099
P70 (132 kolom)	1495
P60/70 Lint (min.10 st)	10
P60/70 Colourkit	235
P60 Sheetfeeder	395
P70/P7+ Sheetfeeder	595
P6/7 Plus Lint (min.10 st)	10
P6+/P60 Colour Lint	48
P2200/P2+ Sheetfeed	245
P2 Plus Lint (min.10 st)	12
P2200 Lint (min.10 st)	12
P6 Uni Tractorfeed	49
P6 Printerlint (min.10 st)	10
P7 Printerlint (min.10 st)	15
Hewlett Packard	
Deskjet 500 NLversie	bel
Deskjet Letterfonts	bel
Deskjet inktcartridge	39
Deskjet Refillcartr 2st.	42
128Kb RAM Deskjet	199
256Kb RAM Deskjet+	349
HP Paintjet	1795
HP Laserjet III P	2275
HP Laserjet III	3445
HP Laserjet III D	5325
HP Laserjet III-SI	7985
Toner Laserjet IIP/IIIP	149
Toner Laserjet III/IIID	159
Toner Laserjet III-SI	295
Lower Cassette IIIP	355
1 Mb RAM-kit IIP/III	295
2 Mb RAM-kit IIP/III	440
4 Mb RAM-kit IIP/III	730
2 Mb RAM-kit II/IID	495
PostScript cartridge	945
25 Fonts-In-One	695
Laserprinter EP1000	
Toner Extra Print 1000	99
EP1000 Developer	225
EP1000 Papertray	85
Toner Sharp JX-9300	99
Overige merken	
Citizen Swift 24	765
Swift Colourkit	120
Swift Lint (min.10 st)	9
Canon Bubblejet BJ10E	625

HARD DISKS

20 Mb XT Harddiskset	425
30 Mb Seagate XT-set	499
40 Mb Seagate XT-set	575
20 Mb XT HD-card	495
40 Mb XT HD-card	630
40 Mb Seagate ST-151	735
40 Mb ST-157A IDE	399
80 Mb ST-1102A IDE	695
120 Mb ST-1144A IDE	865
200 Mb ST-1239A IDE	1445
80 Mb Maxtor IDE	725
20 Mb Conner IDE	295
40 Mb Conner IDE	495
100 Mb Conner IDE	860
120 Mb Conner IDE	995
200 Mb Conner IDE	1595
510 Mb Conner IDE	3595
XT HD MFM controller	125
XT HD IDE controller	105
AT HD/FD contr. 1:2	125
AT HD/FD contr. 1:1	139
IDE HD/FD controller	85
AT IDE multicontroller	125
SCSI HD controller	85

DISK DRIVES

Ye-Data 360 Kb 5,25"	125
Ye-Data 1,2 Mb 5,25"	165
Ye-Data 720 Kb 3,5"	165
Ye-Data 1.44 Mb 3,5"	185
Chinon 360 Kb 5,25	135
Chinon 1.2 Mb 5,25	185
Chinon 720 Kb 3,5	185
Chinon 1.44 Mb 3,5	195
360 Kb externe kast	295
720 Kb externe kast	295
1.44 Mb externe kast	345

MOTHERBOARDS

XT 12 MHz 0 Kb	135
AT 12 MHz 0 Kb	235
AT 16 MHz 0 Kb	299
386SX 16 MHz 0 Kb	495
386SX 20 MHz 0 Kb	595
386SX 25 MHz 0 Kb	685
386 25 MHz 0 Kb	849
386 25 MHz + cache	949
386 33 MHz + cache	1145
486 33 MHz + cache	2475

MUIZEN

Genius GM-6000	69
Genius GM-F302	85
Genius GM-F303	95
A4 AM-5 Plus muis	59
LogiTech Mouseman	175
LogiTech „ PS/2	175
LogiTech „ bus	175
LogiTech „ Cordless	285
LogiTech Trackman	225
Microsoft Mouse	299
Genius 1212 Tablet	595
Genius Tekenpen	85
Winner Joystick	45

SCANNERS

Genius 4500 scanner	295
Genius B105G scanner	369
Genius ColourScan	899
LogiTech Scanman 32	299
LogiTech Scanm. 256	645
LogiTech Catchword	450
Chinon A4 DS-3000	895

CHIPS

Intel 80287XL AT	245
Intel 80387SX 16 MHz	329
Intel 80387 20 MHz	525
Intel 80387 25 MHz	545
Intel 80387 33 MHz	595
IIT 2C87-12 MHz	225
IIT 3C87SX-16 MHz	295
IIT 3C87SX-20 MHz	345
IIT 3C87-25 MHz	425
IIT 3C87-33 MHz	475
V20 processor	45
Set chips 2e RS232 prt	29
256 Kb RAM uitbreid.	bel
256Kb SIPP module	45
256Kb SIM module	45
1 Mb SIPP RAMmodule	125
1 Mb SIM RAMmodule	125
4 Mb SIM RAMmodule	549
464 RAM chip p.st.	8
4256 RAM chip p.st.	19
411000 RAM chip p.st.	19

VIDEO KAARTEN

VGA kaart 16-bits 256K	145
VGA kaart 16-bits 512K	235
VGA kaart 16-bits 1Mb	295
Tsjeng Labs VGA 1Mb	399
Qtec VGA-1024 1Mb	449
ATI VGA Wonder 1Mb	585
Everex Viewpoint	985
EGA kaart	125
Mono Graphics kaart	49
Hercules/CGA kaart	69

MS-DOS KAARTEN

XT Multi I/O + FDC	119
Game kaart 2 poort	49
RS-232/Parallel/Game	85
RS-232 kaart	49
RS-232 kaart 2 poort	75
Parallel kaart	39
XT RAMkaart >640 Kb	199
Everex RAMkrt 3Mb	298
Everex RAMkrt 10Mb	395
BocaRAMkrt max8Mb	395
Copy II Option Brd	365

NETWERKKAARTEN

EthernetCard 8-bits	285
EthernetCard 16-bits	349
Krimptang	125
Novell 2.2 5 users	1695
Novell 2.2 10 users	3925

PC/AT ADD-ON

Keyboard 101 keys	119
Tracking Keyboard	199
Voeding 150 Watt	150
Voeding 200 Watt	195
Voeding 230 Watt	225
Jumbo 40Mb tapedr.	685
3M DC-2000 cartridge	49
3M DC-600 cartridge	59
Mitsumi CDROMdrive	795
UPS PowersafeCard	725
AT Kast + voeding	275
Baby Tower + voeding	295
Large Tower + voed.	395

MONITOREN

NEC Multisync 2A	875
NEC Multisync 3D	1169
NEC Multisync 4D	2445
NEC Multisync 5D	3885
Hyundai VGA 1024 pix	749
TRL 14" dual freq.	275
TRL VGA PaperWhite	295
TRL VGA 1024 Color	795
CTX VGA 640 Color	660
CTX VGA 1024 Color	849
CTX Multiscan	915
Puretek A4 VGA P/W	795
Philips 12" amber	175

DISKETTES

(Bij afname 100 stuks)

3M 5,25" 360 Kb p.st.	1,19
3M 5,25" 1.2 Mb p.st.	2,15
3M 3,5" 720 Kb p.st.	1,69
3M 3,5" 1.44 Mb p.st.	3,39
3M Preformatted disks	bel
Nashua 360 Kb p.st.	0,97
Nashua 1.2 Mb p.st.	1,62
Nashua 720 Kb p.st.	1,42
Nashua 1.44 Mb p.st.	2,79
Wit 5,25" 360 Kb p.st.	0,62
Wit 5,25" 1.2 Mb p.st.	1,05
Wit 3,5" 720 Kb p.st.	0,99
Wit 3,5" 1.44 Mb p.st.	1,69

PRINTER ADD-ON

Printerkabel IBM 3 mtr	35
Printerkabel IBM 5 mtr	49
Printerkabel IBM 10 mtr	72
RS-232 Printerkabel	45
Kabel 2 x Centronics	45
Converter Par-Serieel	175
Standaard + schuiflade	49

SWITCHBOX

Printerswitch 2 printers	65
Printerswitch X-cross	99
Printerswitch 4 printers	99
Autoswitch 4 > 1 pr.	275
Autoswitch 2 > 1 pr.	145
Auto „ + 256K buffer	635
Switchboxkabel 1.8 mtr	25

SOFTWARE

Geoworks Ensemble	340
WordPerfect 5.1NL	bel
dBase IV NL	1595
Lotus 123 3.1 NL	1285
PC Tools Versie 7.0	249
Norton Util Adv 5.0	265
LapLink Filetransfer	295
Procomm Plus	160
Microsoft Quick C	169
Microsoft Quick Basic	169
Microsoft Windows3.0	259
MS-DOS 5.0 Upgr.US	169
MS-DOS 5.0 Upgr.NL	185
QEMM 386 + Manifest	159
Desqview 386	355
Queen Boekhouding	450

TELEFAX

Altech AF-2500 Fax	795
Fax/Phone Switch	275
Fax kaart + modem	385
Faxrol 30m (min.6st)	9

MODEM

Hedaka 2400 bd int.	189
Tornado 2400 bd int.	275
Tornado 2400 bd ext.	325

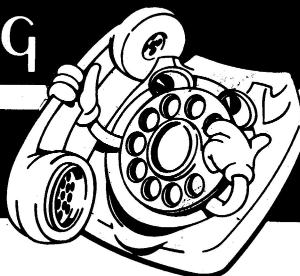
MUSIC

Music MIDI Interface	239
Roland MIDI Interface	295
Soundblaster Board	365
Soundblaster Startkit	439
Soundbl MIDIbox	125
SB Developer Kit	165
Casio CT670 keybrd	699
Yamaha PSR48 keybrd	799
Roland apparatuur	bel

Prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Wij verzenden door het hele land. Openingstijden: Werkdagen van 9 tot 17.30 uur. Zaterdag 10 tot 16 uur.

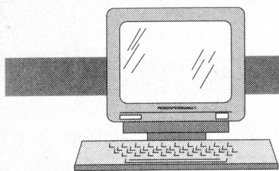
XT | AUTOMATISERING

EMMAWEG 2 (HOEK KERKWEG)
3603 AM MAARSSEN (BIJ UTRECHT)

PC PRIVE PROJEKTEN EN DEALERS OPGELET!
VRAAG NAAR PRIJZEN GROOTVERBRUIK

03465 - 69043

The Last Byte

maakt nuttig gebruik van 'upper memory

Hans Hocks

Vrijwel iedere AT of 386-computer die over de toonbank gaat beschikt over (minimaal) 1 Megabyte RAM-geheugen. Omdat MS-DOS daarvan maar 640 Kb kan adresseren is de extra geheugenruimte moeilijk nuttig te gebruiken. In veel gevallen blijft zo'n 384 Kb aan geheugen onbenut, die hooguit wordt gebruikt als 'shadow RAM' voor systeem- en video-BIOS of als 'diskcache' met behulp van de standaard mogelijkheden van MS DOS. Echt riant zijn deze oplossingen niet. The Last Byte is een geheugenmanager waarmee het 'upper memory' wèl nuttig kan worden gebruikt.

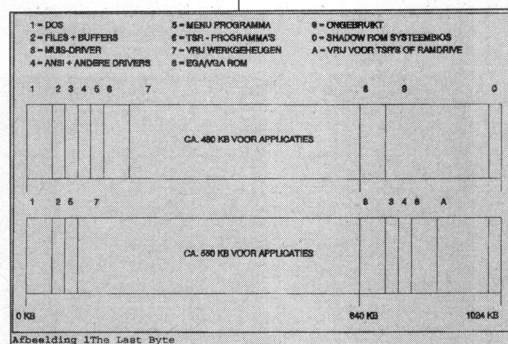
The Last Byte (TLB) bestaat uit een stuurprogramma (device driver) en een reeks hulpprogramma's. Hiermee wordt het mogelijk om bepaalde stukjes programmatuur, die normaal een deel van het basisgeheugen in beslag nemen, over te brengen naar het gebied tussen 640 Kb en 1Mb, het zogenaamde 'upper memory'. Het gaat hierbij om device drivers zoals ANSI.SYS, DOS-programma's zoals FASTOPEN en SHARE en residente programma's zoals Sidekick. Door al deze programma's te verbannen naar het 'upper memory' blijft een groter deel van het basisgeheugen beschikbaar voor 'gewone' programma's.

Dat blijkt in de praktijk hard nodig te zijn! De nieuwste applicaties vergen zoveel geheugenruimte dat veel gebruikers noodgedwongen hun TSR's (in het geheugen opgeslagen programma's) naar de diskettebak hebben verwezen. Het mes snijdt bij TLB dan ook aan twee kanten: er blijft een groter deel van het basisgeheugen beschikbaar en u kunt meer TSR's in het upper memory plaatsen dan u waarschijnlijk ooit nodig zult hebben.

Daarnaast kent TLB nog een aantal hulpprogramma's. Hiermee is het onder meer mogelijk om TSR's selectief uit het geheugen te verwijderen, een RAM-disk te installeren of expanded memory te emuleren in het 'high memory'. Verder worden BIOS en video-BIOS gekopieerd naar het 'upper memory' zodat de snelheid van het systeem wordt geoptimaliseerd. Fraai is ook de printerspooler, die als laatste geïnstalleerd kan worden en dan de resterende vrije ruimte van het 'upper memory' gebruikt. Wie af ziet van grafische toepassingen kan een deel van het video-RAM toevoegen aan het basisgeheugen. Maximaal kan zo 736 Kb beschikbaar worden gemaakt.

Systeemeisen

TLB maakt gebruik van de mogelijkheden van bepaalde types geheugencontrollerchips. Computers met een chipset van Chips & Technologies (zoals NEAT) worden uitgebreid ondersteund. Daarnaast werkt TLB ook met bepaalde chipsets van SUNTAC, OPTi, VLSI en Texas Instruments. TLB kan draaien op iedere 386SX of snellere computer, waarop EMS386.SYS van Windows 3.0 is geïnstalleerd.

Afbeelding 1The Last Byte

Bij mij verliep de installatie vlekkeloos, maar dit is mede afhankelijk van de configuratie. Door het gebruik van uitbreidingskaarten met een eigen BIOS kan het gebeuren dat de vrije ruimte in het 'upper memory' verdeeld is over twee of meer segmenten. Het is aan de gebruiker om de al gebruikte delen van het 'upper memory' op te geven. Het programma hanteert een plaatsingsstrategie waarbij iedere driver geplaatst wordt in het grootst beschikbare geheugensegment. Het gevolg kan zijn dat op een gegeven moment geen enkel 'gat' meer groot genoeg is voor een bepaalde driver, terwijl op zichzelf voldoende ruimte aanwezig is.

The Last Byte wordt verspreid volgens het shareware principe. Zonder officiële registratie hebt u toegang tot 64 van de 384 Kb van het 'upper memory'. Een tweede beperking is dat hierin slechts twee device drivers of TSR's kunnen worden geplaatst. De rest van de geheugenruimte komt beschikbaar nadat het programma is voorzien van een persoonlijke 'sleutel', die bij registratie wordt toegekend.

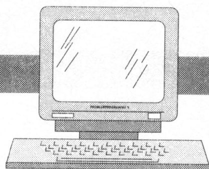
Conclusie

Ik werk al langere tijd tot volle tevredenheid met The Last Byte. Het 'geheugenplaatje' geeft een aantrekkelijke winst te zien. Het verplaatsen van device-drivers, SHARE en FASTOPEN, geeft rond de 45 Kb extra ruimte in het basisgeheugen. Daarnaast is er zo'n 180 Kb vrij voor TSR's, RAM-schijf en printerspooler, of voor 'bank-switching' als de computer de beschikking heeft over expanded memory boven 1 Mb. Uitproberen van The Last Byte is bijna verplichte kost voor alle bezitters van 80286 en 80386(SX) computers, die werken onder MS DOS 3.xx of 4.01. Ook onder DOS 5.0 is er winst te behalen. Die is echter minder spectaculair.

Produktinformatie

De sharewareversie van **The Last Bye** is te vinden op de nodes van het HCC Fidonet en het HCC Nieuwsbrief BBS.
Een persoonlijke 'access key' kan worden verkregen door overmaking van *f* 74,- op giro 304747, ten name van Gary van Beeck, Den Haag, onder vermelding van uw naam en adres. De 'access key' wordt dan per briefkaart toegezonden. Verder is Een Nederlandse vertaling van de handleiding leverbaar. De prijs van dit boekwerkje is *f* 10,-.

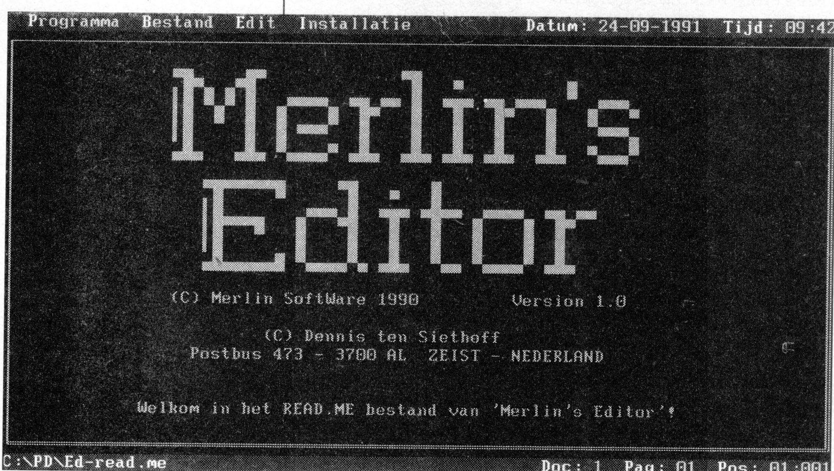
Merlin's Editor

Shareware van Nederlandse bodem

Een editor gebruik je meestal alleen als je geen behoefte hebt aan een volledige tekstverwerker. Zoals voor het schrijven van een programma, het maken van een batchfile of het schrijven van een kort briefje. Een bekende editor is Norton's Editor van de Norton Utilities. Maar die moet je meteen kopen en kun je niet eerst uitproberen. Dat is wèl het geval met Merlin's Editor.

Æbe Strijker

Als Merlin's Editor bevalt wordt je geacht vijftig gulden te betalen. Voor dat geld wordt een gebruikersvriendelijke Nederlandstalige editor geleverd, met een 'ingebouwde' handleiding.

Installeren gaat gemakkelijk: de bestanden kopiëren naar een willekeurige subdirectory, 'editor' intypen en het werkt. Zo hoort het, zonder moeilijk gedoe.

Mogelijkheden

De mogelijkheden van de editor liegen er niet om. Standaardfuncties die vrij veel nodig zijn, zoals tekstdelen kopiëren, verplaatsen, wissen en dergelijke zitten er natuurlijk allemaal in. Daarbij komt dat er ook nog de mogelijkheid is om 'hot keys' in te stellen volgens eigen wensen. Het is dan mogelijk om bepaalde opdrachten uit te laten voeren door middel van een simpele druk op een toets. Ben je bijvoorbeeld gewend aan de functietoetsen van WordPerfect, dan kan het werken met de editor worden afgesloten met behulp van de functietoets F7.

Buiten de standaardfuncties zijn er nog verschillende extra's ingebouwd. Zo kun je een notitie maken in een notitieblok, het programma tijdelijk verlaten om even een DOS-commando in te geven en een boekenlegger gebruiken.
Een boekenlegger kan naar een bepaalde plaats worden gebracht, waar je later met behulp van het min- of plusteken naar toe kunt springen.
Tenslotte is er de mogelijkheid om alle ASCII-codes in de tekst te gebruiken, met behulp van een speciaal menu. Mijn voornaam (Æbe, A en de E aan elkaar) is dus met Merlin's Editor te maken.

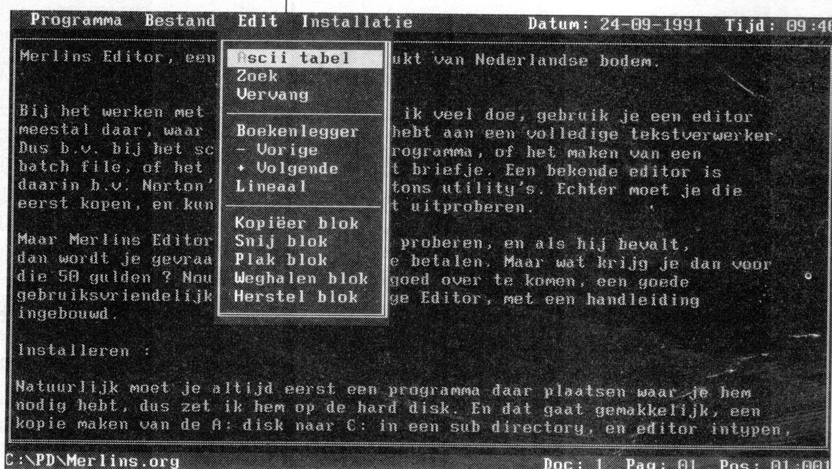
Het gebruik

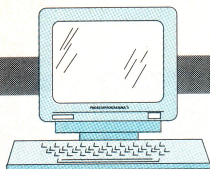
Merlin's Editor is heel eenvoudig te gebruiken. Natuurlijk is het altijd prettig om een programma in je eigen taal onder ogen te krijgen. Zoals al is vermeld kost deze editor vijftig gulden bij registratie. Een programmeur besteedt doorgaans erg veel tijd een dergelijk programma, zeker als hij er wat speciaals van wil maken zoals bij deze editor. Vanuit dit oogpunt gezien is Merlin's Editor niet duur, maar er bestaan natuurlijk meer editors die soortgelijke mogelijkheden hebben. Toch is registratie ondanks de vrij hoge prijs zeker te overwegen. Ik zou in ieder geval wel meer van dit soort programma's willen zien. Het ziet er netjes uit, is volledig en er valt goed mee te werken.

Produktinformatie

Merlin's Editor
versie 1.0
Auteur: Dennis ten Siethoff, postbus 473, 3700 AL Zeist
Verkrijgbaar bij de auteur, op het HCC Fidonet en op het HCC Nieuwsbrief BBS
Registratieprijs: *f* 50,-

Van Merlin's Editor is versie 2 in voorbereiding. Uitbreidingen zijn onder meer: wordwrap (het automatisch doorschuiven van een woord aan het eind van de regel naar de volgende regel), binair editen, het openen van meer bestanden tegelijk en het verplaatsen van de edit-window.

Datacommunicatie voor een prikkie?

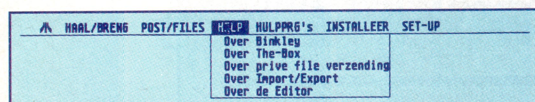
Communiceren met behulp van de computer werkt voor velen verslavend. Helaas verloopt dat proces bijna altijd via een modem en een telefoonlijn naar een bulletinboardsysteem, zoals het HCC Fidonet. Als na een eerste kennismaking de telefoonrekening binnenkomt dan wil menige hobbyist nog wel eens schrikken.

Wim Scheltema

In de MS-DOS-wereld heeft men dit opgelost. Althans, de pijn is verzacht door het ontwikkelen van de zogeheten mailer-programma's. Die toveren de computer om tot een klein privé bulletinboardsysteem. Het is dan mogelijk om berichten en files uit te wisselen met een minimum aan telefoontijd, in principe over de hele wereld. Voor de Atari ST is een aantal jaren geleden het mailerpakket THE-BOX als public-domain uitgebracht. Het wordt nog steeds gebruikt en verder ontwikkeld. Een nadeel is echter dat het niet op een Atari TT werkt.

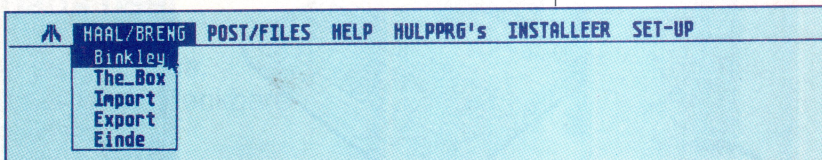
Binkley

Het Binkley mailerpakket is vanuit MS-DOS omgezet voor de Atari ST/STE en TT. Het hoofdprogramma is de mailer, die onder meer de communicatie en verbindingen via het modem verzorgt. Het is ook bruikbaar als een normaal communicatiepakket. Daarnaast zijn er programma's die de mail (post) gereed maken voor verzending, programma's die de te verzenden 'postpakketten' tijdelijk verkleinen (comprimeren) voor het verzenden en decomprimeren na ontvangst. Weer andere onderdelen zorgen er voor dat de post in het juiste gebied van uw privé BBS wordt geplaatst en er is vanzelfsprekend ook een programma om post te kunnen lezen en schrijven. Eventueel kunnen nog programma's voor privé fileverzending worden gebruikt, waardoor u rechtstreeks bestanden aan iemand kunt verzenden.

Het gebruik

Het installeren van een mailerpakket is voor een leek een lastige zaak. Er moeten verschillende besturingsfiles worden aangepast, parameters worden ingesteld en batchfiles gemaakt. Vooral voor mensen die gewend zijn in een GEM-omgeving te werken geeft dit vaak onoverkomelijke problemen. Is het eenmaal voor elkaar, dan werkt het pakket vlekkeloos en kan men met gemiddeld drie tot vier minuten telefoontijd op 2400 bps via het Janus-protocol in full duplex zo'n 60 Kb verzenden en 60 Kb ontvangen. De editor om de post te lezen en te schrijven is zeer gebruikersvriendelijk.
Het Engelstalige programma werkt volledig in de

voor de Atari zo bekende GEM-omgeving. In samenwerking met de Stichting Samenwerkende Atari Gebruikers zorgt de HCC Atari gg er voor dat het installeren geen probleem hoeft te zijn. Het pakket wordt zo aangeleverd, dat de batchfiles direct gebruikt kunnen worden. Daarnaast wordt een Nederlandstalige shell meegeleverd, die zich met de muis laat 'besturen' en voor de meeste vragen en problemen hulp biedt.

Point

Om optimaal gebruik te kunnen maken van een mailerpakket, is het noodzakelijk point te zijn. Een point is een privé bulletinboardsysteem, dat is aangesloten is bij een BBS (de Boss). U krijgt elke dag u post en privé-post (Netmail) van uw boss en als point stuurt u post naar de Boss, die voor verdere verzending zorgt, zo nodig wereldwijd. Als point moet een jaarlijkse vergoeding worden betaald, die ligt tussen de veertig en honderd gulden. Het hangt er vanaf op welk net u bent aangesloten. Hiervoor krijgt men veel terug, zoals privé mail-mogelijkheden en een aanzienlijke besparing op de telefoonkosten.

Conclusie

Mailers zijn zeer nuttige communicatiepakketten, die bij een juist gebruik kunnen zorgen voor veel plezier en contacten. Binkley blinkt voor Atari-isten niet uit door gebruikersvriendelijkheid. Maar dat went snel. Is het pakket voorzien van een shell, dan is het ook voor de startende gebruiker prettig te bedienen. Het draait zonder enig probleem ook op de nieuwste Atari-telg, de Atari TT.
Op zeer veel Atari BBS'en is Binkley gratis te downloaden. Het totale pakket heeft een omvang van ongeveer 1 Mb. Voor de echte Atari-fan heeft de HCC Atari gg samen met de Stichting SAG een eigen BBS, dat voor 95 procent op Atari gebruikers is gericht. Op dit BBS kan men voor vijftig gulden per jaar point worden. De eerste keer wordt dan zelfs gratis het hier besproken pakket geleverd, compleet op maat en gebruiksklaar.

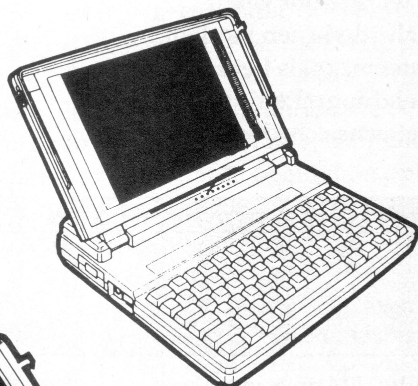

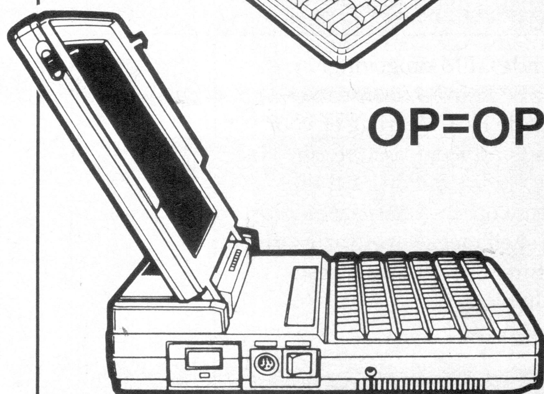
Bestellen

Zoals ook al in de bespreking is opgemerkt wordt het Binkley mailerpakket geleverd door de HCC Atari gg, in samenwerking met de Stichting Samenwerkende Atari Gebruikers. Meer informatie daarover is te krijgen bij de HCC Atari gg. Wilt u alleen het pakket hebben, dan is het te bestellen voor *f* 15,- + *f* 3,- verzendkosten. Verder is aanmelding als point mogelijk. Tijdens de HCC Dagen kunt u het pakket kopen in de stand van de HCC Atari gg. maar het is vanzelfsprekend ook daarvoor en daarna te krijgen. Het adres van de Atari gg is gewijzigd in: postbus 1316, 1300 BH Almere. Het gironummer van de Stichting Samenwerkende Atari Gebruikers: 6255496.

"ALS BESTE GETEST" *)

- COMMODORE AT-286 Notebook-

OP=OP

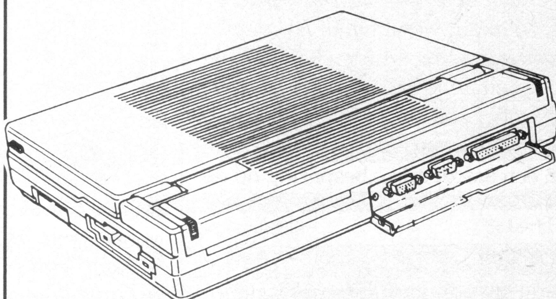
1991's meest succesvolle Notebook - nu bij Wilson voor een absoluut spectaculaire prijs.

ƒ 2.749,-
excl.btw

Inclusief luxe draagtas, accu en DOS 4 Nederlands
Garantie: 1 jaar

OPTIES:
40Mb capaciteit i.p.v. 20Mb, meerprijs ƒ349,- excl. btw
portable fax-modem (zend en ontvang) inclusief software ƒ625,- excl.btw.

KWANTUMKORTING:
bij afname van 5 of meer ƒ2599,- excl. btw per stuk.

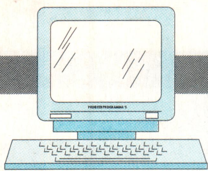

*)zie BYTE magazine

Notebook C286-LT
- afmetingen: bxhxd 31x25x5,1 cm
- gewicht: 3,2 kg
- backlit LCD-scherm -VGA-
- geheugen 1 Mb, uitbreidbaar naar 3 of 5 Mb
- harde schijf 20Mb, diskettestation 1,44Mb
- batterij en netvoeding 110 - 240 volt
- printer- en seriële poort
- aansluitmog. externe monitor

Utrechtsestraat 70-72, Amsterdam
tel 020-6238395
fax 020-6228061
Zadelstraat 28, Utrecht
tel 030-340890
fax 030-314569

Het DOS gg communicatiepakket

Vijf volledige communicatieprogramma's voor de prijs van een doosje diskettes lijkt op zichzelf een goede koop. Maar enkele onderdelen van het DataCom pakket van de DOS gg zijn inmiddels al sterk verouderd, de ontwikkelingen in de PC-wereld gaan nu eenmaal snel.

Egbert Boertien

Van de vijf programma's zijn drie bestemd voor gebruik van bulletinboards en twee voor Viditel. Dat alles al enkele jaren geleden is gemaakt is voor de BBS-programma's van minder belang. Het is allemaal nog goed bruikbaar. De Viditel-programma's daarentegen zijn wel erg gedateerd.

Viditel en Vidisafe

Deze programma's zijn eigenlijk alleen geschikt voor Viditel. Ze ondersteunen geen autodial, alleen de COM-poorten 1 en 2 kunnen worden gebruikt. Als u gewend bent om uw (inbouw)modem te laten bellen en bijvoorbeeld geen telefoon op de telefoonlijn bij de PC hebt aangesloten is het programma onbruikbaar. PC's zijn standaard vaak uitgerust met twee COM-poorten, die voor andere doeleinden beschikbaar zijn. Het hele systeem zou in dit geval dan omgebouwd moeten worden. Viditel lijkt zich steeds meer te ontwikkelen in de richting van de professionele markt. Voor de privégebruiker is Videotex meer geschikt. Het programma dat daarvoor in de Primafoonwinkels voor *f* 25,- wordt verkocht is ook geschikt om andere Videotex-achtige databanken te benaderen. Beide programma's lijken me alleen geschikt voor Viditel modembezitters met een abonnement op deze dienst van PTT Telecom.

BBS-programma's

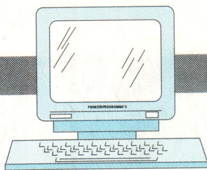
Van de drie BBS-programma's zijn er twee die wat uiterlijk en werking betreft erg op elkaar lijken: Telix en GTPower. Ze hebben de door sommigen verfoeide menustructuur, waardoor ze uitermate geschikt zijn voor de beginnende gebruiker. Daarnaast zijn er ook onderdelen beschikbaar die goed gebruikt kunnen worden wanneer u al enigszins ingewijd bent in de geheimen van telecommunicatie per modem. Het derde programma, Zcomm, heeft een heel wat ingewikkelder opzet en laat zich niet één-twee-drie leren. De documentatie in ASCII-formaat moet eerst aandachtig worden bestudeerd voordat men met ZCOMM aan de gang kan. Alle programma's zijn in principe zonder het bezit van een harde schijf te gebruiken. Telix versie 3.00 is snel te gebruiken, waarbij zo nodig vanuit het programma hulp wordt geboden. De eerste keer starten levert een automatisch setup-programma op, waardoor er eigenlijk niets mis kan gaan. Een korte Nederlandse installatiebeschrijving staat ook op de flop. Het programma neemt in zijn meest eenvoudige vorm ongeveer 300 K schijfruimte in beslag, het geheugen wordt met een vrijwel gelijke hoeveelheid bytes wordt belast. Er is geen specifieke DOS-versie nodig.
GTPower versie 13.00 is een op het eerste gezicht wat ingewikkelder programma dan Telix, maar bij nadere kennismaking ook zeer handig en bruikbaar. Het is minder geschikt voor de beginneling, omdat er nogal wat parameters moeten worden aangepast. Een eenvoudige installatieprocedure zoals bij Telix zou ook hierbij aanwezig moeten zijn. Het programma neemt rond de 400 K schijfruimte in beslag en het vraagt bijna 250 K van het geheugen. Er zijn overigens mogelijkheden om die belasting te verminderen. GTPower is voorzien van een 'teller', waardoor het na 150 maal starten onbruikbaar is. Maar er wordt een programmaatje meegeleverd, dat die teller weer op nul kan zetten! Er wordt geen bepaalde DOS-versie voorgeschreven, wel worden problemen met DOS 3.1 en 3.2 besproken.

ZCOMM moet voor de ware telecommunicatiefreak een lust zijn. Het kost echter veel studie en technische kennis om de bijna tweehonderd pagina's tekst door te werken en het programma aan de praat te krijgen. ZCOMM is niet bedoeld voor liefhebbers van duidelijke menugestuurde programma's. Wilt u echter 'ruiken' aan een professioneel pakket voor minimale kosten dan kunt u dat op uw gemak doen. Het programma neemt, zonder documentatie, ongeveer 400 K in beslag op de harde schijf. Ook hier is geen bepaalde DOS-versie vereist. ZCOMM mag worden gebruikt zonder registratie. Geregistreerde gebruikers krijgen echter de laatste versie van het programma met een eigen password en een gedrukte versie van de handleiding.

Communicatiepakket

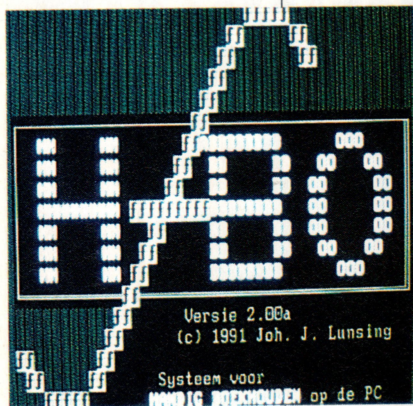
Het DataCom pakket van de DOS gg is er in twee uitvoeringen, op 5,25 en 3,5 inch diskettes. De prijs is respectievelijk *f* 25,- en *f* 30,-. Zie voor verdere gegevens de pagina's van de DOS gebruikersgroep in de HCC Nieuwsbrief.
Vidisafe wordt geleverd door Orion Software, postbus 12959, 1100 AZ Amsterdam-Zuidoost, giro 2189834. Prijs: *f* 50,-.
Viditel werd geschreven door J. A. Garnier, Laan van de Mensenrechten 32, 2552 NS Den Haag, telefoon 070-3975008.
Het programma mag vrij worden verspreid en is niet bestemd voor commerciële doeleinden.
Telix versie 3.00: registratie door het zenden van $ 35,- aan PTel, P.O.Box 130, West Hill, Ontario, Canada M1E 4R4.
GTPower 13.00: registratie door het invullen en sturen van een uit te printen Registration Form aan P & M Software Co., 9350 Country Creek #30, Houston, Tx 77036.
De eerste registratie kost $ 50,- en kan worden betaald met MasterCard, Visa of Money Order.
ZCOMM: registratie door het zenden van $ 50,- (inclusief $ 10,- voor luchtpost) aan Omen Technology Inc., 17505-V Northwest Sauvie Island Road, Portland Oregon 97231.

HaBo voor handige boekhouders

Sinds enige tijd biedt de DOS gg het pakket HaBo aan, inmiddels in de versie 2.0. Het woord HaBo staat voor Handig Boekhouden. Het pakket wordt geleverd als zelfstandig draaiend programma en in een uitvoering waarbij de runtime-module van QuickBasic 4.5 is vereist.

John Elich

Het is mogelijk om oude HaBo 1.12 bestanden naar deze nieuwe versie te converteren. Daarvoor wordt een programma meegeleverd. Verder staan op de schijf de update-documentatie voor 2.0 en een handig overzicht over de opbouw van de bestanden, waar programmeurs nuttige informatie uit kunnen halen.

Handleiding

In dit geval bestond de documentatie nog uit de handleiding voor versie 1.12, met daarbij de wijzigingen van 2.0. De handleiding is op zichzelf prima leesbaar en duidelijk. Maar het is wel te hopen dat de nieuwe uitvoering snel verschijnt, omdat het op deze manier nogal verwarrend overkomt. Om Habo te kunnen gebruiken is kennis van boekhouden nodig, maar dat is op zichzelf niet ongebruikelijk.

Het pakket moet worden geïnstalleerd door de bestanden 'uit te pakken' en naar de gewenste directory of schijf te kopiëren. Het valt wat tegen dat hierover geen enkele uitleg wordt gegeven. Uitstekend is dat het pakket zelf de eventuele backup directory's aanmaakt en op cruciale momenten ook een backup laat uitvoeren.

De eerste stappen

Als bij het opstarten wordt gekozen voor directe uitvoer naar de printer, dan is de gebruiker verplicht deze aan te zetten. Wordt hier niet de voorkeur aan gegeven, dan is het mogelijk om printbestanden op schijf aan te maken. Bij het aanmaken van de vaste gegevens treedt de eerste misser aan het licht. Het gebruikte rekeningschema is vreemd van indeling, wat het 'incompatibel' maakt met andere boekhoudprogramma's. Dat rekeningschema kan natuurlijk worden aangepast, maar dat is extra werk en vereist kennis van een normaal schema.

Het aanmaken van de rekeningen verloopt vlot. Als een rekening al bestaat dan kan deze direct worden gewijzigd, het programma laat steeds het eerstvolgende rekeningnummer zien. Ook kunnen debiteuren- en crediteurenrekeningen worden aangemaakt. Het zoeken op naam van deze rekeningen bevordert de snelheid bij eventuele wijzigingen.

Binnen het programma kan worden gekozen voor het 'kasstelsel', waar facturen worden geboekt als ze worden betaald, of het 'factuurstelsel', waar facturen bij binnenkomst worden geboekt.

Grootste fout

Na de installatie van de vaste gegevens volgt bij de meeste boekhoudprogramma's het inboeken van de beginbalans. Hier wordt direct duidelijk wat de grootste fout van HaBo is. Het is namelijk niet mogelijk om een aparte beginbalans in te voeren. Weliswaar kunnen de saldi eventueel via memoriaal worden ingevoerd, maar die komen dan in een periode en boekjaar terecht waar ze niet thuishoren. De beginbalans is een essentieel deel van de boekhouding, waar ieder programma op dit gebied aandacht aan moet besteden.

Boeken en printen

Het maken van boekingen gaat snel, mede doordat de gegevens van de voorgaande boekingen kunnen worden herhaald. Jammer dat de functie 'zoeken op naam' uit het NAW -menu hier niet gebruikt kan worden. Dit is toch het punt waar het zoekraken van een rekening de meeste problemen geeft.

Na het invoeren van de boekingen kan een controlelijst worden gemaakt en kunnen de boekingen zo nodig worden gewijzigd, voordat ze in het journaal worden verwerkt. Na verwerking in de saldilijst en het journaal is geen wijziging meer mogelijk.
De verwerking van de cijfers gaat probleemloos, er moeten toch erg vreemde zaken gebeuren om het programma uit het evenwicht te krijgen.

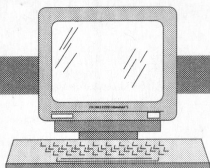
Het printwerk van HaBo ziet er netjes en overzichtelijk uit. De lengte van het papier kan worden ingesteld en er zijn verschillende mogelijkheden om papierverspilling te voorkomen. De geproduceerde lijsten kunnen direct door de accountant worden gelezen en gecontroleerd en geven alle benodigde informatie. Wel is het zaak alle uitdraaien zorgvuldig te bewaren, omdat na het afsluiten van een periode de boekingen uit dat tijdvak verdwijnen.

Conclusie

HaBo bevat twee grote missers, die hopelijk in de volgende versie zijn verbeterd. Voor wie met deze missers kan leven of ze kan omzeilen is het een gebruiksvriendelijk programma, dat niet onderdoet voor de meeste goedkope boekhoudprogramma's. Met enige kennis van boekhouden is hiermee de rekening van de accountant omlaag te brengen. Verwacht echter niet dat de accountant zelf op HaBo zal overgaan, daarvoor doet het teveel onder voor de echt professionele programma's.

Produktinformatie

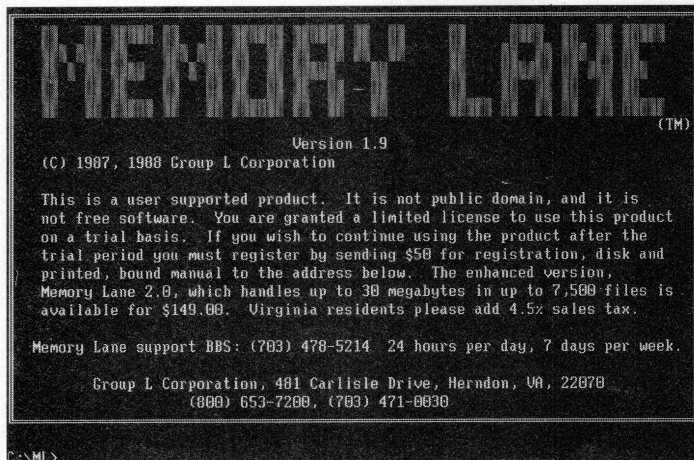
HaBo, een programma voor handig boekhouden, versie 2.0
Systeemvereisten: MS-DOS 2.0 of hoger, 265 Kb RAM (325 Kb gewenst). Bij afwezigheid van een harde schijf zijn twee floppydrives noodzakelijk. HaBo werkt op alle videokaarten.
Geen registratie vereist.
Het programma wordt geleverd door de HCC DOS gg voor *ƒ* 20,-.
Zie voor meer gegevens de DOS gg-pagina's, in deze HCC Nieuwsbrief.

Memory Lane: zoekacties naar tekst

Ed Pols

De makers van het programma Memory Lane beloven nogal wat: vanuit elk willekeurig programma zoeken op de harde schijf naar stukken tekst, deze stukken tekst vertalen naar de structuur van het programma van waaruit wordt gezocht en het importeren in datzelfde programma. En dit alles dan ook nog met een enorme snelheid.

Het programma wordt omschreven als een PIM (Personal Information Manager). Dit zet je op het verkeerde been als je inderdaad op zoek bent naar zo'n PIM. Memory Lane is een 'Find and Retrieve' programma. De enige taak: het zoeken van stukken tekst, waar dan ook op de harde schijf.

De (beoogde) werking

Zo moet het werken: je bent aan het werk in je tekstverwerker, database, spreadsheet of wat dan ook. Er is een stukje tekst nodig, dat ergens opde schijf staat bij een heel ander programma en dat misschien wel in een heel ander formaat is opgeslagen. Je roept het in het geheugen opgeslagen Memory Lane op met een toetscombinatie, geeft een zin of een trefwoord op en zet Memory Lane aan het zoeken. Wordt de gevraagde tekst gevonden dan laat Memory Lane deze op het scherm zien. Dan kan worden bepaald welk deel van de tekst moet worden overgenomen. Is dit ingevoerd, dan zorgt Memory Lane voor de vertaling naar het formaat van het doelprogramma en importeert de tekst.

...en dan de praktijk

Dit klinkt allemaal heel mooi.Maar hoe werkt het in de praktijk? De installatie is in ieder geval simpel. Roep je daarna met de 'hot-key' Memory Lane op dan kan via het zoekscherm worden opgegeven naar welke tekst moet worden gezocht. Om dat proces te versnellen kan na de installatie worden opgegeven langs welke wegen (directory's en soorten files) de speurtocht moet voeren. Verder zijn er nog verschillende mogelijkheden om de instellingen en de wijze van indexeren eenvoudig te wijzigen. Bij het indexeren komen we het eerste probleem tegen. De maximale hoeveelheid files die geïndexeerd kan worden is 100 Kbyte. Dit is niet iets om over naar huis te schrijven. Het volledige programma kan 30 Mb en 7500 files aan. Dat klinkt veel beter, maar voor deze kracht moet wel $ 149,- worden neergeteld. In dat licht bezien is het dan toch wel nuttig om eerst maar eens wat te stoeien met een beperkt aantal files. De PCNL-schijf moet dan ook als een demonstratieschijf worden gezien.

Kracht en zwakte

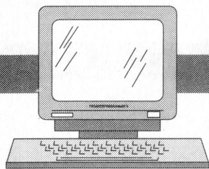
De grote kracht van Memory Lane is tegelijkertijd de grootste zwakte. Het programma is in staat om gegevens tussen een groot aantal totaal verschillende programma's uit te wisselen. Zelfs bij .EXE en .COM files weet Memory Lane een index te maken en zinvolle stukken tekst naar boven te halen. Perfect, niets op aan te merken. Helaas worden echter van bijna alle programma's alleen de wat oudere of zelfs zeer oude versies ondersteund. Het is niet duidelijk of de uitgebreide versie 2.0 over modernere 'vertalers' beschikt.
De omvangrijke Engelstalige handleiding op schijf munt uit door duidelijkheid. Van de contextgevoelige helpschermen kan dit niet worden gezegd. Gebruik van het programma levert geen problemen en botsingen op met andere netjes geprogrammeerde programma's die in het geheugen zijn opgeslagen.

Conclusie

Gebruik van de geteste versie van Memory Lane als zoekprogramma heeft niet zoveel zin, door de beperking van het aantal te indexeren bytes. Als je over de juiste versies van de verschillende programma's beschikt is het wel vreselijk handig om snel datafiles te vertalen en te importeren. De uitgebreide versie kan heel nuttig zijn voor tekstkrakers en andere dataverwerkers, mits ook dan wordt beschikt over programmaversies die Memory Lane aan kan.

Produktinformatie

Memory Lane
Schijf PCNL 0865, HCC IBM-PC gg
Minimum configuratie-eisen: XT 8086/8088, 256 K RAM, harde schijf, MS-DOS 2.0 of hoger
Prijs: $ 50,- voor kleine versie (1.9), $ 149,- voor uitgebreide versie (2.0)
Registratie volgens de instructies op de PCNL-schijf
Memory Lane kan de volgende bestanden verwerken: ASCII, dBase 1.1, DisplayWrite 3 en 4 (1.0), Easywriter, Edlin, FrameWork 1.0, Lotus 1-2-3 (1.0, 1.0a), Microsoft Word 3.0, Multimate 3.2, Paradox (1.0, 1.1), PCWrite 1.0, Supercalc 2.1, Volkswriter 3 (1.0), WordPerfect (4.1, 4.2), WordPerfect Library 1.1, WordStar (3.3, 4.0), WordStar 2000 (1.01, 2.0), XyWrite III (3.14E) en nog enkele wat minder bekende programma's.

Power Menu 'automatiseert' de PC

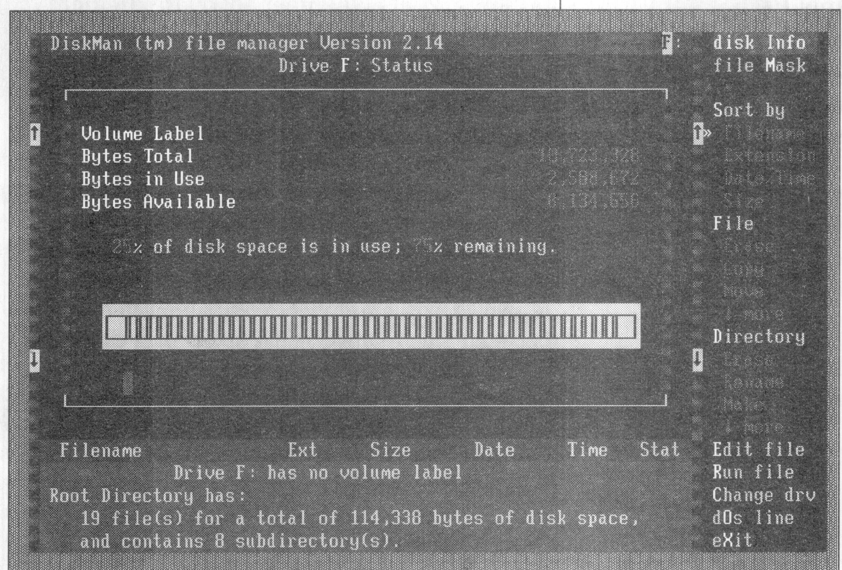
Fem van Staalduinen

Power Menu is een shareware menuprogramma waarmee je de PC volledig kunt 'automatiseren', zowel voor het starten van programma's als het gebruik van DOS-commando's. Het is eenvoudig aan te passen voor elke PC, werkt snel en gebruikt bij het starten van een programma slechts 2,5 K voor zichzelf. Daar komt nog 1,8 Kb bij als een programma wordt geladen vanuit een submenu.

Er is geen apart installatieprogramma aanwezig. Na het aanmaken van een subdirectory kunnen alle files daar naar toe worden gekopieerd. Het menuprogramma kan 'handmatig' worden gestart, maar het is ook mogelijk om dit proces te automatiseren. Dat kan door een aanpassing van AUTOEXEC.BAT.

Hoofdmenu

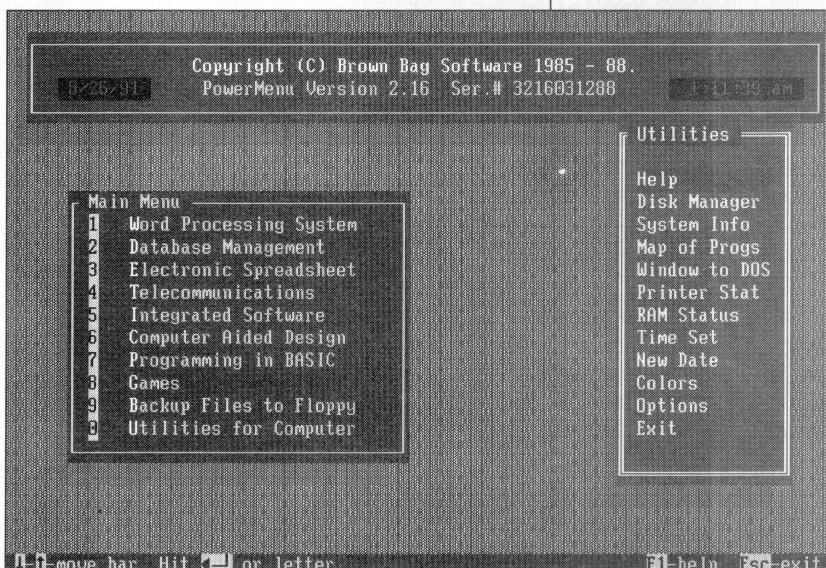
Na het verschijnen van het hoofdmenu wordt een keuze geboden uit tien opties. Elk van deze opties kan weer een sub-menu met opnieuw tien opties oproepen en dat vier niveaus diep, zodat je wel even vooruit kunt! De kleuren kunnen naar wens worden ingesteld, verder kan elke optie in het menu of een submenu met een wachtwoord worden beveiligd. Er is een 'screensaver' beschikbaar die er voor zorgt dat het beeldscherm niet inbrandt. Vanuit het hoofdmenu kan even een 'uitstapje' naar DOS worden gemaakt. De data- en indexbestanden van het menu kunnen in dBase III worden bewerkt, gewijzigd, opnieuw worden geïndexeerd , gepackt enzovoort.
Powermenu bevat een krachtige filemanager (bestandsbeheersysteem).Maar hiervan is in de sharewareversie slechts een demo aanwezig, waarmee je maar een paar dingen kunt bekijken. De echte filemanager is toegevoegd aan de geregistreerde versie (3.00 of hoger).

Conclusie

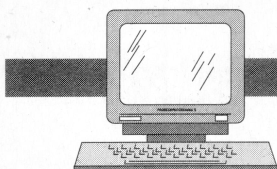
Powermenu is een simpel in te stellen menusysteem, gemakkelijk en snel aan te passen voor de eigen machine. Er is een uitgebreide handleiding op de diskette aanwezig. Maar die zul je niet vaak nodig hebben, want er is ook nog een online helpsysteem. Het ziet er allemaal goed verzorgd en smaakvol uit.

Met de bijbehorende filemanager is het een aardig stukje gereedschap, vooral voor beginners. Alleen vind ik de prijs van de geregistreerde versie veel te hoog. In de public-domain sector kun je dit soort gereedschappen voor de PC voor heel wat minder geld kopen of zelfs gratis gebruiken, via een bulletinboard.

Produktinformatie:

Power Menu
Menuprogramma en diskbeheersysteem
Geschikt voor IBM PC, XT, AT of compatibele computer, met harddisk en floppy diskdrive
256 Kb RAM
MS-DOS versie 2.10 of hoger
Monochrome of kleurenmonitor
Te bestellen bij:
Brown Bag Software Netherlands
C/O Bank of America P&R
Account # 266 513 921
Keizersgracht 617-629
1017 DS Amsterdam
Telefoon 020-6233409
Registratieprijs (1987): ƒ 211,20

China Challenge II: intrigerend

maar met een onvriendelijke trekje

Sinds de introductie van de Commodore Amiga wordt er veel public domain software voor deze computer geschreven. De bekende verzameling van vrij kopieerbare software van Fred Fish beslaat ruim vijfhonderd schijven. Hierin niet alleen public domain, shareware en freeware, maar ook demoversies van commerciële pakketten. Op 'Fishdisk' nummer 444 is China Challenge II te vinden, een freeware spel.Helaas wil China Challenge, zoals wel meer software die per modem wordt binnengehaald, niet direct werken. Als je het ikoon aanklikt probeert de Amiga een programma te starten wat helemaal niet in de .LZH file zit. Om dit op te lossen moet een batchbestand worden gemaakt waarmee China Challenge wél goed start.

Iljitsch van Beijnum

China Challenge is de computerversie van het Chinese spel Mahjong. Het gaat er bij dit spel om een zogenaamde 'draak' op te lossen. Een draak is een stapel steentjes, waarop allerlei afbeeldingen zijn te zien. Steeds zijn er vier exemplaren van een bepaalde steen aanwezig. De speler mag elke beurt twee dezelfde steen weghalen, net zo lang tot de draak is opgelost. Uiteraard zijn er bepaalde regels wat het weghalen van de stenen betreft.
Ook hier blijkt weer dat kracht vaak schuilt in eenvoud: het is mogelijk om het spel uren te spelen (soms zelfs zonder een enkele draak op te lossen) en toch geboeid te blijven. Meestal zorgt een klein foutje aan het begin van het spel later voor onovercomelijke problemen. Gelukkig is de computer zo vriendelijk om toe te staan dat zetten later terug worden genomen. Zo nodig kan de draak weer volledig opnieuw worden opgebouwd, om er dan nog eens een nieuwe strategie op los te laten. Ook kunnen draken op schijf worden bewaard. Er kan geen moeilijkheidsgraad worden ingesteld.

Verkeerd geprogrammeerd

China Challenge is niet helemaal volgens de regels geprogrammeerd. Het programma verbruikt namelijk alle processortijd, ook als het spel op invoer van de gebruiker wacht. Hierdoor kan het niet goed functioneren in een multitasking omgeving. Programma's met een lagere prioriteit komen niet aan de beurt en programma's met dezelfde prioriteit krijgen maar een deel van de processortijd. Verder heeft het China Challenge nog wel eens wat tijd nodig om te merken dat met de muis wordt gelikt. Soms gebeurt er helemaal niets bij het aanklikken van een steen. Mensen die de muziek irritant vinden en proberen de computer het zwijgen op te leggen door de sample-file van de disk te wissen komen bedrogen uit. Het programma wil dan niet meer starten. Wel is het mogelijk de sample (een bestand met gedigitaliseerd geluid) te vervangen door een andere.

Shanghai

In het bestand waarin uitleg wordt gegeven schrijft de maker van het programma, Dirk Hoffmann, dat China Challenge II freeware is. Dit betekent dat iedereen het programma kan kopiëren en gebruiken, maar dat de maker het auteursrecht houdt. Overigens is China Challenge gebaseerd op het commerciële programma Shanghai. Het gaat om hetzelfde spel, maar Shanghai ziet er mooier uit. Bovendien biedt de commerciële variant de mogelijkheid om met meerdere deelnemers te spelen en zo toernooien te houden.

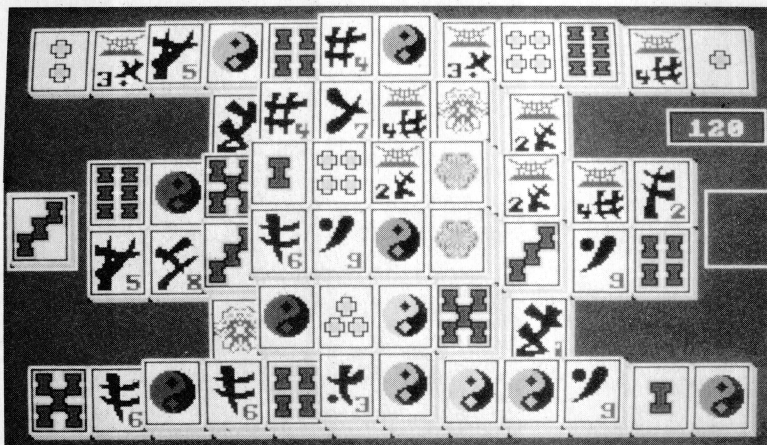
Conclusie

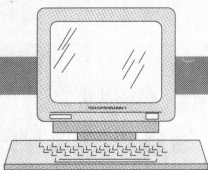
China Challenge II is een intrigerend spel. De stelling: het is gratis, dus moet je bij voorbaat tevreden zijn, gaat in dit geval zeker niet op. De onvriendelijkheid van China Challenge bij multitasking is in praktijk niet zo'n bezwaar. Maar het zou wel prettig zijn als er de mogelijkheid zou zijn om verschillende moeilijkheidsgraden in te stellen. De beginnende speler zou ook wel wat extra aanwijzingen kunnen gebruiken.

Downloaden

China Challenge is te downloaden bij een aantal nodes van het HCC Fidonet, waaronder het bulletinboard van de Commodore gebruikersgroep. Ook vindt u het op het BBS van de HCC Nieuwsbrief. Er is een batchfile bijgevoegd, waardoor het spel direct na het 'dubbelklikken' op het ikoon werkt.

RESEDIT 2.1: handig hulpje voor de Mac

Eén van de fraaiste hulpprogramma's voor de Apple Macintosh is even oud als de Mac zelf. Het is de resource-editor 'ResEdit' van Apple, die aanvankelijk voor programmeurs was bestemd. Via hackers en freaks belandde deze editor gaandeweg ook in de 'discotheek' van de doorsnee Mac-gebruiker.

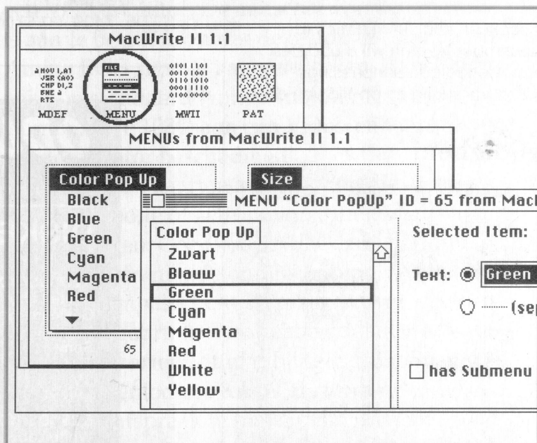
Liesje Swane

De Apple gebruikersgroep Klokhuis geeft ResEdit uit. Eén schijf bevat het programma, op de tweede diskette staat de handleiding.
Een Macintosh-programma heeft de structuur van een kralensnoer. Het is een bundeling van losse elementen, die in dit geval 'resources' heten. Elk onderdeel kan afzonderlijk worden gewijzigd zonder dat de keten breekt. Je kunt zo'n snoer ook gemakkelijk verlengen of verkorten.
Programmeurs van nieuwe toepassingen maken veel gebruik van de bestaande resources. Ze hoeven vaak maar enkele nieuwe onderdelen bij te schrijven. Dit is nu net wat de Macintosh gebruiksvriendelijk maakt. De meeste Mac-gebruikers kunnen intuïtief met een nieuw pakket aan de slag, omdat de basisstructuur al bekend voorkomt. Als het goed is zal de 'feel and look' vertrouwd zijn. Voelt een programma onwennig aan, dan kun je er donder op zeggen dat het uit een 'vreemde wereld' is vertaald, bijvoorbeeld MS-DOS.
Menu's, waarschuwingsvensters, iconen, geluiden, dialoogvensters, de lay-out van vensters, de plaats, de teksten die in vensters verschijnen zijn voorbeelden van op zichzelf staande resources die altijd weer worden gebruikt. Ze kunnen ook door minder bedreven mensen worden bewerkt. U kunt bijvoorbeeld best proberen om een Engels programma van Nederlandse teksten te voorzien. ResEdit past zelfstandig de resources aan.

Gevaarlijk?

ResEdit heeft de naam een gevaarlijk programma te zijn. Het kan inderdaad vernietigend werken als u er nonchalant mee omspringt. Maar ieder programma is even gevaarlijk als de gebruiker toelaat! Nieuwe gebruikers zullen menige (kopie van hun) Finder bederven, maar leren daar juist van.
Wie de discipline opbrengt om zich aan zekere regels te houden kan aan dit programma echt plezier beleven.
De veiligheidsregels liggen voor ervaren gebruikers voor de hand. Het zijn de beginners die denken dat het wel zonder kan. Ze zijn gewaarschuwd.

- Gebruik ResEdit uitsluitend op kopieën van programma's. Als er iets mis gaat kan een programma definitief onbruikbaar worden.
- Laat ResEdit nooit los op een OPEN programma. Wie zich houdt aan regel 1 kan dit niet overkomen.
- Gebruik ResEdit bij voorkeur onder de Finder.
- Knoei nooit verder aan een programma dat niet meer goed loopt. Gooi het weg (het was hopelijk een kopie) en begin overnieuw.
- Als u aan een Finder of Systemfile wilt werken, dan moet u ResEdit opstarten vanuit eenzelfde systeem als u gaat bewerken. U wilt bijvoorbeeld de Finder van System 7.0 onder handen nemen. Laat ResEdit dan ook draaien onder System 7.06. Zorg dat er een extra opstartschijf klaar ligt als u iets gaat doen met (een kopie van) System of Finder op de harddisk. Mocht er iets mislukken (en dat kan!) dan krijgt u tenminste de computer weer aan de praat om het origineel van System of Finder terug te zetten.

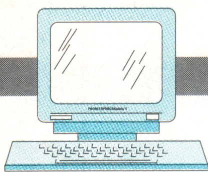

Een Macintosh-programma heeft de structuur van een kralensnoer. Je kunt op ieder blokje klikken om te kijken wat er in zit en weer verder klikken op de inhoud die verschijnt.

Laat u niet afschrikken: er gaat veel mis, maar ook veel goed. U leert het alleen maar door het te doen. Hoe kan een leek plezier beleven zonder veel brokken te maken?
Enkele voorbeelden. Een spelletje start telkens met een langdurige deun, dat na zes keer stierlijk verveelt. Met ResEdit knip u de 'sound' er uit. Wie de gewoonte heeft om datamappen Map X of Map Y te noemen, om ze in de naamsortering bij elkaar te houden, vindt het waarschijnlijk irritant dat de Finder een nieuwe map 'Lege Map' noemt. ResEdit kan er 'Map' van maken. U kunt geluiden uit andere programma's kopiëren naar de systemfile. De SuperClock kan zo'n geluid gebruiken en bijvoorbeeld elk uur een aantal fraaie pingels laten horen. Vindt u het lastig om Regelpaneel uit een vol Apple-menu te kiezen? Met Resedit kan Regelpaneel voortaan bovenaan de lijst komen te staan.

Bestellen

ResEdit kost *f* 25,- inclusief BTW, exclusief *f* 5,- verzendkosten. Wilt u het toegezonden krijgen dan moet *f* 30,- worden overgemaakt naar postbankrekening 5504012 of naar de Amro Bank Rotterdam, rekeningnummer 42.84.65.234. In beide gevallen ten name van de Stichting Klokhuis, Rotterdam. Een andere mogelijkheid: het sturen van een gegarandeerd betaalmiddel naar de Stichting Klokhuis, postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam. Vermeld uw naam, volledig adres en het produkt dat u wilt ontvangen, in dit geval dus ResEdit.
Verder is ResEdit ook verkrijgbaar op de Apple Dagen die regelmatig worden gehouden.

AsEasyAs: shareware spreadsheet

met een link naar Lotus 1-2-3

Volgens het Engelse PC-Shareware Magazine is AsEasyAs 's werelds beste shareware spreadsheet. Bovendien kan het worden gezien als de de winnaar in de Lotus 1-2-3 imitatiewedstrijd.

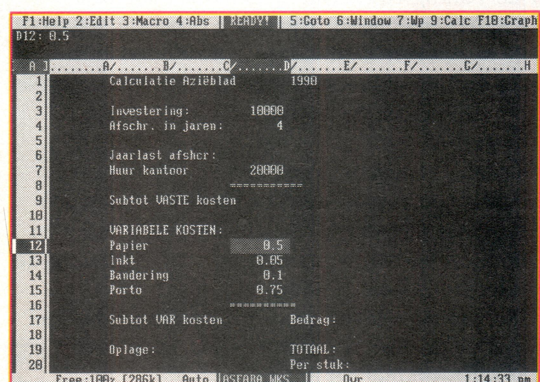
Tom de Zeeuw

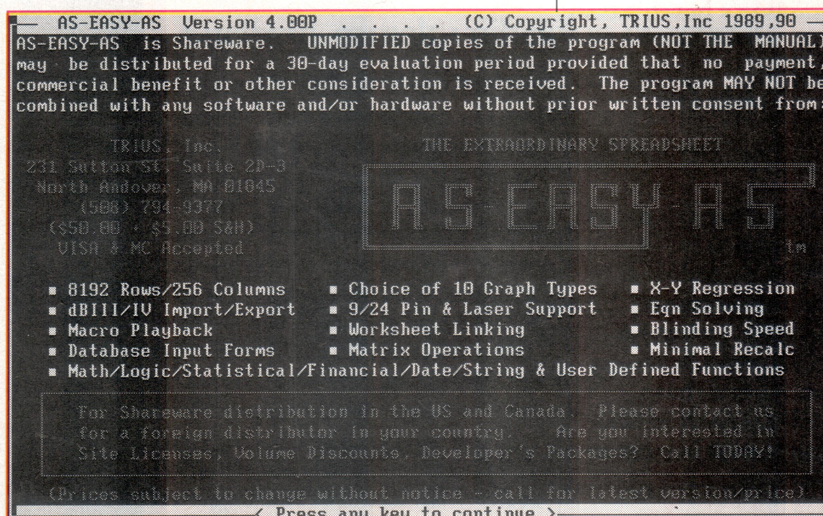
Het 'voordeelpakket' van de HCC DOS gg bestaat uit een cursusboek van maar liefst 209 pagina's, een oefendiskette en de sharewareversie van AsEasyAs versie 4.00. Het cursusboek is goed verzorgd, maar is volgens mij toch te moeilijk voor beginners. Een duidelijke uitleg over de mogelijkheden en de werking van een elektronisch rekenblad ontbreekt bijvoorbeeld. Ook moet je flink wat weten van DOS. Maar met een beetje moeite is er toch wel doorheen te komen. Een tip voor de absolute beginners: raadpleeg eerst wat boeken over de werking van spreadsheets, voordat je aan deze cursus begint.

Installatie

Om AsEasyAs te kunnen installeren is het nodig om aandachtig te lezen. Het installatieprogramma van de leverancier staat niet op de diskette, omdat het volgens de DOS gg niet altijd goed werkt. Er moeten nu opdrachten worden gegeven die op sommige mensen nogal cryptisch zullen overkomen. De overeenkomsten met Lotus 1-2-3 zijn heel groot, we moeten dan denken aan versie 2.01. Meer dan negentig procent van de Lotus-functies werkt zonder problemen op AsEasyAs. Dat gebeurt zonder tijdverlies, want deze shareware spreadsheet werkt snel. Verder zijn functies beschikbaar die (nog) niet in het Lotus-pakket aanwezig zijn. Enkele aanvullende mogelijkheden:

- zoek- en vervangmogelijkheden (bijvoorbeeld overal het BTW- percentage,
- snel wijzigen,
- 'linking' (het resultaat van een spreadsheet automatisch verwerken in een andere spreadsheet),
- 'auditing' (een overzicht van de cellen die de waarde van een bepaalde cel berekenen),
- DBF-bestanden direct lezen en schrijven (dBase III+ en IV).

Andere interessante mogelijkheden zijn onder meer: een geavanceerd macrogebruik, een invoermethode voor formulieren en het zelf definiëren van functies (maximaal drie wiskundige argumenten).

AsEasyAs beschikt ook over een 'add-in facility', een zelfstandig hulpprogramma binnen het hoofdprogramma. Helaas zijn de add-ins niet compatibel met Lotus 1-2-3.

Printen

Deze spreadsheet ondersteunt minder printers voor grafische uitvoer dan Lotus 1-2-3. De keus bestaat uit: Epson FX/LQ en HP LaserJet. Gegevens kunnen ook als printerbestand op disk worden weggeschreven. Verder is er de mogelijkheid om bestanden te 'exporteren' naar een tekstverwerker of DTP-programma en kunnen gemaakte grafieken verder worden verwerkt in een tekenpakket.

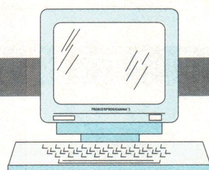
Conclusie

Als het om de prijs-prestatieverhouding gaat is AsEasyAs een winnaar. Het is een prettig pakket om te gebruiken. Bovendien zijn er handige functies beschikbaar die Lotus 1-2-3 mist. Het is goed geschikt als oefenmateriaal voor scholen, vanwege de lage prijs en de aardige cursus van de DOS gg. Maar ook anderen - bijvoorbeeld startende ondernemers - kunnen er veel aan hebben.

Produktinformatie:

AsEasyAs, versie 4.0
Lotus 1-2-3 compatibele spreadsheet
Minimale configuratie: MS-DOS PC met één diskdrive en 512 Kb RAM
Verkrijgbaar als 'voordeelpakket' bij de HCC DOS gg, inclusief cursusboek, voor ƒ 32,-.
Zie voor meer gegevens de pagina's van de DOS gg
De sharewareversie mag dertig dagen worden gebruikt. AsEasyAs kost bij registratie 59 dollar, inclusief administratie- en verzendkosten. Geregistreerde gebruikers ontvangen een uitgebreide Amerikaanse handleiding en de nieuwste versie van het programma. Verder wordt korting gegeven op latere updates en wordt vier keer per jaar een nieuwsbrief toegezonden.

Leverancier:
Trius Inc.
231 Sutton Street, Suite 2D-3
North Andover, MA 01845
Massachusetts
USA

DO-Utils: handige en grappige hulpjes

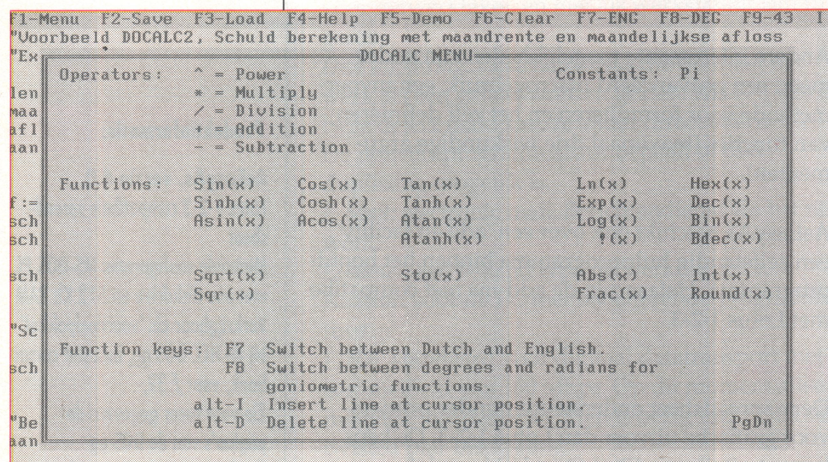
Han Kleijn uit Rotterdam is de maker van een forse collectie (bijna) gratis public domain software. Als de software bevalt, dan stelt hij het op prijs om een donatie te ontvangen voor telefoonkosten en dergelijke. Er zijn verschillende handige en/of grappige hulpprogramma's beschikbaar.

Anky Koch

Prijs voor Docalc

'Probeerprogramma's' zijn vaak van uitstekende kwaliteit. DOCALC, een onderdeel van het hier besproken pakket DO Utilities, is onlangs in de prijzen gevallen. De Vereniging van Nederlandse Process Technologen kende een tweede prijs toe aan dit programma van Han Kleijn.

DC.EXE - Ook wanneer u zich slechts enkele letters van een directory kunt herinneren kunt u hiermee heel snel naar die directory toe 'springen'. Het werkt helaas alleen op de drive waar dit bestandje zich bevindt, de zogeheten 'default drive'.
OE.EXE is een programma waarmee andere programma's opgestart kunnen worden. Het biedt zoekmogelijkheden voor de hele schijf. Er is de mogelijkheid om vanuit een Treedir de programma's te starten of naar een andere drive te springen, zonder eerst naar de hoofddirectory terug te keren. Ook is het mogelijk om meerdere files te wissen door gebruik te maken van jokers. Het programma maakt een file aan in de hoofddirectory, met daarin de hele (bijgewerkte) tree-info.

DOCALC - Een vrij uitgebreide wetenschappelijke calculator. Helaas is er geen mogelijkheid dit programma resident (blijvend in het geheugen) te installeren.Dat zou mooi zijn geweest, omdat het dan kan worden opgeroepen voor een snelle tussenberekening. Het is ongeschikt voor doorrekenen. Ook kunnen er geen permutaties en combinaties worden gedaan, het maken van statistische berekeningen ligt dus buiten de mogelijkheden.
DOCOLOR.EXE - Dit programma geeft de mogelijkheid om, eventueel via een batchfile, de voor- en achtergrondkleuren van het scherm te veranderen.
DOF.EXE - Hiermee kan op de (harde) schijf worden gezocht naar files met een op te geven extensie. Er wordt ook gezocht in alle denkbare gecomprimeerde files, ook in EXE- en .COM-files die nog niet zijn uitgepakt. Wilt u bijvoorbeeld weten in welke programma's documentatiefiles zijn bijgevoegd, dan is het commando DOF *.DOC voldoende. Het scherm wordt dan gevuld met informatie over alle aanwezige gedocumenteerde software.
DOL.EXE toont tekstfiles, eventueel in verkleind schrift. Het voordeel hiervan is dat er meer (leesbare) regels op het scherm komen. Verder is er de mogelijkheid om in de tekst te zoeken naar een bepaald woord.
DOTIMER.EXE - Hiermee kunt u controleren hoeveel tijd nodig was om een bepaald programma op te roepen en te starten.
DOM-10.COM - Conversiemogelijkheid tussen ARC-LZH, PAK-ZIP en ZIP-ARC files in alle denkbare combinaties. Dus ook van LZH naar ARC of naar ZIP enzovoort.
DOPASS.EXE beschermt het opstarten van de PC (met harde schijf) met een wachtwoord. Deze wachtwoordbeveiliging is weliswaar te omzeilen door een programmadiskette in de A-drive te plaatsen. Maar het is niettemin zeer geschikt om bijvoorbeeld de kinderen bij uw communicatievoorzieningen (modem) weg te houden.
DOTEXT.EXE geeft de keuze tussen het krijgen van veertig of tachtig regels tekst op de monitor.
DOLOG.EXE - noteert de datum en tijd met opgegeven commentaar in een logboekbestand. Dat kan bijvoorbeeldin batchfiles worden gebruikt om bij te houden hoeveel tijd verstreekt tussen twee aanroepen van DOLOG.
NO-VEGA.COM laat VGA-software 'denken' dat de EGA-kaart een VGA-kaart is. Daardoor is het zonder de aanwezigheid van de juiste hardware toch mogelijk om met VGA-software te werken.

De bijbehorende handleidingen komen automatisch op het scherm bij het oproepen van het gewenste programma. Er hoeft dus nooit meer paniekerig tussen de papieren te worden gezocht naar juist die ene beschrijving, 'ergens' op het bureau.

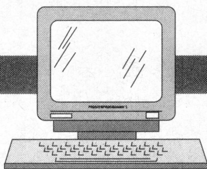
Nederlands en Engels

Heel handig vind ik de mogelijkheid om bij DOCALC met gebruik van de F7-toets te 'schakelen' tussen een handleiding in de Nederlandse en Engelse taal, al komt dit juist in dit programma niet zo tot zijn recht.

Ik denk dat degenen die weten om te gaan met sinussen en of radialen geen behoefte zullen hebben aan een Nederlandse handleiding. Misschien zou de auteur kunnen overwegen deze optie bij de andere utilities in te bouwen.
Uiteindelijk is er een grote groep mensen die heel goed uit de voeten kan met de PC, maar veel moeite heeft met het Engels.

Produktinformatie

Voor de **DO-Utils** is voorzover valt na te gaan een PC met MS-DOS versie 2.1 of hoger nodig. Sommige opties werken alleen in combinatie met een grafische kaart, CGA of hoger, maar niet met Hercules. De DO-Utils zijn te vinden onder de naam DO85.LZH op nodes van het HCC Fidonet en het HCC Nieuwsbrief BBS.
De utility's zijn ook te verkrijgen bij: Han Kleijn
Geldersestraat 66
3011 MP Rotterdam

NewSpace

extra ruimte op de harde schijf

Nog niet zo lang geleden was de gemiddelde XT uitgerust met een 20 Mb harde schijf. De huidige generatie populaire computers beschikt meestal over een opslagcapaciteit van minstens 40 Mb. Dit lijkt veel, maar uiteindelijk blijkt dat iedere harde schijf te klein is. Met het programma NewSpace kunnen enkele Megabytes extra op de harde schijf worden opgeslagen.

Nico Nijenhuis en Lex Volger

NewSpace is een 'real-time' filecompressieprogramma, waarmee de bestanden worden opgeslagen in één grote hidden file (een verborgen bestand) op de harde schijf, met een bijbehorende index. Zonder NewSpace zijn de originele bestanden dan niet meer te lezen.
Het programma doet z'n werk op de achtergrond. De bestanden worden tijdens het wegschrijven ingepakt en tijdens het lezen weer uitgepakt. Dit gebeurt sneller dan bij bekende compressieprogramma's zoals PKZIP. NewSpace comprimeert geen bestanden met de extensies COM, EXE of SYS. Ook verborgen (hidden) en systeembestanden blijven ongemoeid.

Installatie

Via een eenvoudige installatieprocedure wordt de software op de harde schijf geplaatst. De autoexec.bat en config.sys worden tijdens het installeren aangepast. Na het opnieuw starten van de computer wordt NewSpace dan automatisch actief. Het programma herkent MS-DOS 5.0 niet en geeft daarom een waarschuwing, maar na deze melding doet het programma toch gewoon z'n werk. De bestanden moeten na het herstarten nog wel door de gebruiker zelf worden gecomprimeerd, bij gewijzigde bestanden gebeurt dat automatisch.
Als alle files 'in elkaar zijn gedrukt' kunnen we zien hoeveel ruimte er is bespaard. De gemiddelde compressie lag rond de 35% op de test-XT, bij een AT ligt dit op zo'n 45%. Zoals bij alle compressieprogramma's is de besparing afhankelijk van de inhoud van de bestanden.

De nadelen

Wie veel met Windows werkt moet NewSpace niet gebruiken. Het opstarten duurt enorm lang. De XT met 20 Mb harde schijf, waarop de shareware versie van NewSpace een maand lang is getest, werd merkbaar trager in de schijfhandelingen. Het manipuleren van dBase-bestanden verliep zelfs aanzienlijk langzamer op deze toch al niet zo snelle machine. Een ander nadeel van het werken met NewSpace is het forse geheugenbeslag. Het residente deel van het programma slokt maar liefst 95 Kb van het werkgeheugen op! Volgens de handleiding kan deze instelling worden veranderd, maar in de praktijk kwam daar niets van terecht.

Als NewSpace actief is kunnen de gecomprimeerde bestanden op de normale wijze worden gebruikt. Alle DOS-commando's werken zoals het hoort. De bekende hulpprogramma's PC-Tools en de Norton Utilities zijn voor een deel nutteloos, in combinatie met NewSpace. Een kopieeractie met een gecomprimeerde file met bijvoorbeeld PC-Tools lijkt goed te gaan. Maar het resultaat is niet meer dan een leeg bestand. De undelete functies die deze DOS-utility's bieden werken niet meer. Daar staat tegenover dat NewSpace zelf over een zeer krachtige 'recover-functie' beschikt. Volgens de handleiding kunnen tot 99 gewiste of overschreven files worden hersteld. De niet geregistreerde versie kan alleen de laatste gewiste of overschreven file terugtoveren.

Leven zònder NewSpace

Tot nu toe lukte het ons met enige moeite heel goed om voldoende ruimte op de vaste schijf over te houden. Programmatuur die zelden wordt gebruikt staat op losse floppy's in de diskettebak en niet op de harde schijf. Grote programma's kunnen met behulp van een backupprogramma op diskette worden gezet, waardoor ze zo nodig snel naar de vaste schijf teruggehaald kunnen worden. Als we de bestanden waaraan gewerkt is niet meer gebruiken worden ze gekopieerd naar diskette en gewist van de harde schijf. Dit voorkomt 'schijfvervuiling' en zo blijft het overzicht behouden. Er staan geen overbodige tijdelijke, driver-, demo- of hulpbestanden op onze kostbare schijfruimte.

Conclusie

NewSpace werkt betrouwbaar, eenmaal geïnstalleerd hoeft de gebruiker niet meer aan het programma te denken. Er is wel sprake van snelheidsverlies, maar dat is onvermijdelijk. Er moeten tenslotte bestanden worden in- en uitgepakt. Hiervoor neemt het programma veel werkgeheugen in beslag. Zonder de tussenkomst van NewSpace zijn de gecomprimeerde files onbruikbaar voor geavanceerde utility's die buiten de DOS-commando's werken. Wij kunnen intussen niet meer buiten die utility's. Zo lang er nog enkele Megabytes vrij zijn op de harde schijf staan kunnen wij wèl zonder NewSpace.

Produktinformatie

NewSpace
voor de IBM PC en compatibele computers
Minimaal vereist: MS-DOS/PC-DOS 2.0 of hoger, 256 Kb RAM geheugen en een harde schijf.
Producent:
The Public (Software) Library
P.O.Box 35705
Houston, TX 77235-5705
Registratieprijs: $ 69,95 (cheque, MasterCard of Visa)
NewSpace is te downloaden van verschillende nodes van het HCC Fidonet en het HCC Nieuwsbrief BBS

Ja,
ik wil informatie over
FAXTOR COMPUTERS

Naam: ....
Adres: ....
P.C./Woonplaats: ....

In gefrankeerde envelop sturen naar: Faxtor Nederland, Abdissenbos 5, 2715 XZ Zoetermeer

FAXTOR NEDERLAND en **Redcliff bv**

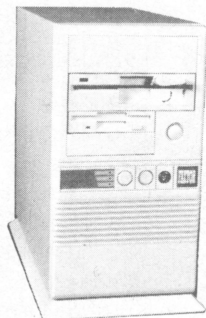
SAMEN ONDER ÉÉN DAK

Faxtor Nederland produceert en assembleert de bekende FAXTOR computers.

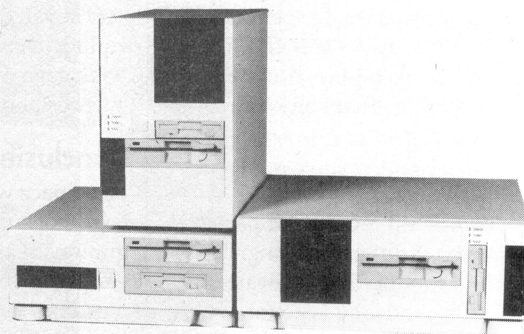
Faxtor Nederland heeft nu gekozen voor REDCLIFF computers b.v. als exclusief distributeur van haar complete computer-lijn.
Het is echter niet uitgesloten dat in de toekomst nog één of twee bedrijven in bijv. het noorden en zuiden van het land als distributeur van de FAXTOR-lijn zullen worden aangesteld.
Faxtor Nederland gaat vanaf nu haar computers met een nederlandstalige handleiding leveren.
Binnen de SELECT-lijn komt standaard een garantietermijn van 2 jaar met een responstijd van 8 uur op lokatie aan huis of bedrijf.
Bij de standaard-lijn wordt de keus van deze 2 jaar garantie gelaten bij de gebruiker tegen een minimale meerprijs.

Faxtor Nederland assembleert ook voor derden.
Voor exportorders met een groot volume is FAXTOR Nederland direkt benaderbaar.
Dealers kunnen in kontakt treden met REDCLIFF computers b.v., telefoon 079-523833, fax 079-510786.

U kunt FAXTOR Nederland bereiken voor informatie betreffende de computerlijnen, dealeradressen en documentatie onder telefoon nummer 079-424611*).

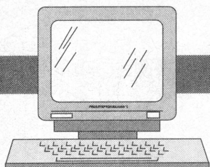
De **FAXTOR standaardlijn** is leverbaar in mini-tower, maxi-tower en desktop.
Verkrijgbaar in 286-16, 286-20, 386-16SX, 386-20SX, 386-25, 386-25 64k cache, 486-20 SX, 486-25 128k cache en 486-33 256k cache.

De **FAXTOR SELECT-lijn** is leverbaar in desktop, minidesktop en mini-tower.
Verkrijgbaar zijn: 286-16, 286-20, 386-16SX, 386-20SX, 386-25, 386-25 64k cache, 486-20 SX, 486-25 128k cache en 486-33 256k cache.
Harddisks leverbaar van 40 MB tot 1,2 BG.

*) Tijdelijk telefoonnummer. Wordt gewijzigd.

FAXTOR Nederland
Abdissenbos 5, 2715 XA Zoetermeer

WP5 Utilities met een educatief accent

U zoekt een passend plaatje of een macro om een routinehandeling in WordPerfect 5.0 snel af te handelen? Het pakket WP5 Utilities komt aan deze en andere wensen van WP-gebruikers tegemoet. Er zijn niet alleen handige hulpprogramma's aanwezig, maar ook een plaatjesbibliotheek en een compleet lespakket voor deze populaire tekstverwerker.

Jan van Aart

Bij het pakket is een beknopte gebruiksaanwijzing gevoegd, die overigens voldoende informatie geeft over de inhoud van de diskettes. Verder worden aanwijzingen gegeven voor het starten van de hulpprogramma's.

PTR.EXE is een onderdeel van WP 5.X en wordt gebruikt om printerdrivers te schrijven of te wijzigen. Kopers van WordPerfect moeten het voor wat PTR betreft zonder handleiding stellen en zijn uitsluitend aangewezen op de 'ingebouwde' helpfunctie. In het pakket van de DOS gg is hiervoor wèl een handleiding opgenomen. Op dezelfde diskette staat de WPDL-documentatie voor de WordPerfect Printer Definition Language. Met behulp hiervan is het mogelijk codes naar een printer te sturen, waardoor WordPerfect informatie krijgt voor het afdrukken van een document.

Andere onderdelen

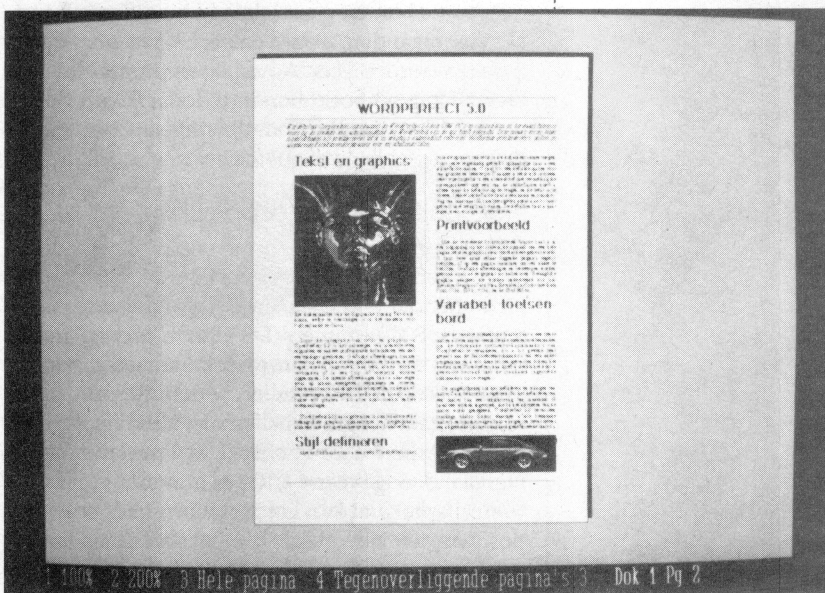
PLAATJES - Er is een collectie van ruim honderd afdbeeldingen beschikbaar. De plaatjes zijn in groepen verdeeld, zoals sport, auto's en fantasiefiguren. Wie over het tekenprogramma DrawPerfect beschikt kan de afbeeldingen verder bewerken.
MACRO'S - Via de macrofunctie kunnen bepaalde opdrachten worden opgeslagen, die dan door een bepaalde toetscombinatie snel zijn op te roepen. Dat spaart veel tijd en is handig. Maar dan moet zo'n macro natuurlijk eerst wel worden gemaakt. In dit pakket zijn verschillende kant-en-klare macro's opgenomen. Ze zijn bestemd voor de versie 5.0 versie. Wie WP 5.1 gebruikt zal merken dat hier en daar wat aanpassingen nodig zijn.
GRAFISCHE BESTANDEN - De GIF2WPG 3.2 GIF to-WordPerfect Graphics File Translator kan grafische GIF-files geschikt maken voor WordPerfect documenten. Het programma vertaalt de .GIF file naar het WPG-formaat, een bitmapped grafisch bestand. Kleuren worden daarbij vertaald in grijswaarden.
LESPROGRAMMA - Een WordPerfect 5.0 lesprogramma van ECC Learning Systems. Na registratie van dit sharewareprogramma kunt u aanvullend materiaal bestellen. Het programma bestaat uit een 'dia-show', gemaakt met behulp van het bekende Demo II-programma. De instructie is ontwikkeld voor klassikaal onderricht en omvat meer dan vijfhonderd schermen. Het lesprogramma behandelt de basiscommando's en geeft opdrachten voor oefeningen. Voor sommige gebruikers zal het een bezwaar zijn dat dit een Engelstalig programma is. De vraag is bovendien wie hier nu echt mee geholpen is. Er is al een gigantisch aanbod aan handboeken, gidsen, wegwijzers en hoe al die hulpmiddelen ook mogen heten.
Ook de flexibiliteit laat te wensen over. Het hoofdmenu van het leerprogramma bevat verschillende onderdelen. Het is niet mogelijk om binnen zo'n onderdeel een element te kiezen en te bekijken. Het programma kan dus nauwelijks dienst doen als helpindex. Wie een antwoord wil op de vraag 'Hoe ging dat ook weer?' heeft meer aan de F3 helpfunctie van WordPerfect of de index van een goed boek. Kortom: dit onderdeel van het pakket levert geen meerwaarde op.

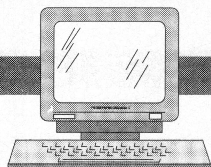
Enkele programma's op de disketttes zijn aan herziening toe. Zo wordt bijvoorbeeld informatie gegeven over de WP 5.0 versie van september 1988. De kans op vernieuwing is er wel degelijk, want regelmatig worden utilities aan de verzameling toegevoegd. Hiervoor kan worden ingelegd op één van de bulletinboards van de HCC DOS gg.

Bestellen

Het WP-pakket kan worden besteld bij de HCC DOS gg. De prijs is *f* 25,-, per bestelling wordt *f* 5,- aan kosten berekend. Zie voor verdere gegevens de pagina's van de HCC DOS gg in de Nieuwsbrief.

Systeemvereisten: IBM PC/XT/AT of compatibele computer, MS-DOS 2.11 of hoger, WordPerfect 5.0 of latere versie.

Zo koop je PC-software voordelig in het buitenland

'Geen cent teveel, hoor!' is een uitdrukking die door de bekende TV-reclame vooral aan Zeeuwen wordt toegeschreven, maar ook veel Nederlanders uit andere regio's bekend in de oren zal klinken. Het is een feit, wij zijn gek op koopjes. Als je meer computerprogramma wilt voor minder geld, koop dan de software in het buitenland. Dat lijkt moeilijker dan het is. Een overzicht van de mogelijkheden om geld te verdienen.

Tom de Zeeuw

In welke computerbladen staan de interessante aanbiedingen? Dit zijn mijn persoonlijke aanraders waar ik goede ervaringen mee heb. MS-DOS computers: PC World (USA) en Your Computer (UK). Commodore Amiga: Amiga Format (UK) en Amiga Magazin (D).

Wat te doen als je een interessant produkt ziet? Vraag altijd meer informatie aan, tenzij je zeker van je zaak bent. In Amerikaanse computerbladen zit meestal een 'Business Reply Mail Card' of een 'Information Service.' Dit werkt op dezelfde manier als een antwoordkaart zoals die is te vinden in verschillende Nederlandse computerbladen. Kruis aan of omcirkel de nummers die vermeld staan onderaan de advertentie, noteer je naam en adres duidelijk in blokletters. Vergeet niet te vermelden: 'The Netherlands - Europe'. Plak een postzegel op de antwoordkaart (*f* 1,10 bij verzending per boot, niet-Europese bestemmingen 10-20 gram.) Snellere mogelijkheden: luchtpost (airmail, *f* 1,60) of faxen.
Gaat het om een land binnen de EEG dan is bellen het snelst, als achternaam en woonadres tenminste geen problemen geven ('No, not The Suew. D-e - Z-e-e-u-w!'). Met een beetje geluk is de gewenste informatie binnen vier weken in huis. Soms duurt het vier maanden, maar vaak is het wachten de moeite waard. Bij een Amerikaans programma kreeg ik bijvoorbeeld honderd dollar (tweehonderd gulden) korting door de vragen te beantwoorden van een kleine enquête.

Hoe bestel ik het produkt?

Komt de informatie uit de Verenigde Staten, dan zit er weer zo'n Business Reply Mail Card bij of een formulier dat je kunt faxen. Bellen kan soms ook gratis via 800-nummers. Dit zijn de 'groene' nummers van de Amerikaanse telefoonmaatschappijen. Maar pas op de tikkenteller, voor buitenlandse klanten gaat het gratis bellen niet altijd op. En één minuut Amerika kost zo'n *f* 2,50, Engeland en Duitsland: ongeveer *f* 1,10 per minuut. Vanzelfsprekend kan het bestelformulier ook per post worden verzonden, je moet dan alleen langer wachten.

Betalen

Hoe betaal ik het produkt via de giro ? Dat kan voor veel landen met een 'gewone' girokaart of met de internationale postwissel het geld overmaken. Dit is vaak de goedkoopste methode. Het is eenvoudig en gaat redelijk snel binnen de EG. Bij betalingen naar andere landen is deze manier van betalen minder geschikt. Een betaling per postwissel naar de VS duurt bijvoorbeeld zo'n dikke zes weken, de normale duur is een week of twee. Doordat in sommige landen gewerkt wordt met 'verzamelstaten' is het niet altijd mogelijk om op de strook te vermelden om welke betaling het gaat. Stuur in zo'n geval een aangetekende brief met een kopie van het bewijs van betaling naar de leverancier, met verwijzing naar die betaling. Voor meer informatie kan gratis worden gebeld met 06-0400. Vraag naar de Postbankfolder 'Buitenlands betalingsverkeer.'
We vatten het betalen via de Postbank nog even samen. Deze methode is mogelijk in ruim 280 landen. Tijdsduur van betaling: 2-6 weken. Gemiddelde provisie/kosten: *f* 16,- inclusief BTW. Gehanteerde koers: bankbiljettenverkoopkoers (redelijk gunstig tarief). Zekerheid: groot. Meest geschikt voor betaling: in Europa, met name de EG. Iets om op te letten: de reden van betaling kan niet altijd op de strook worden vermeld. Stuur dan een aangetekende brief, met een kopie van het bewijs van betaling. Dit kost minimaal *f* 7,50 meer. Het volledige adres van de begunstigde moet bekend zijn, het bankrekeningnummer is niet nodig.

De tweede methode

Via een bank betalen werkt in principe hetzelfde als bij de girodienst. Het enige verschil is dat je duurder uit bent, vaak vijftien procent of meer. Het gemiddelde tarief voor een cheque aanmaken ligt op *f* 9,- en de 'transferprovisie' is zo'n *f* 11,-. Dus twintig gulden ben je snel kwijt. Wordt geen door de bank uitgeschreven cheque gebruikt, dus betaal je giraal via de bank, dan ben je net zoveel geld kwijt als bij de Postbank via een transfer (girokaart). Als het om tijdwinst gaat, reken dan op een week. Voor meer informatie kun je terecht bij de afdeling Buitenland van de bank.

Deze betalingswijze is het meest geschikt voor niet-Europese landen. Iets om op te letten is het gebruik van opdrachtformulier type 'A'. De buitenlandse bank brengt dan de begunstigde provisie in rekening. Deze kosten worden in mindering gebracht op het door jouw overgemaakte bedrag. Om te voorkomen dat je daardoor te weinig zou betalen moet de bank opdracht worden gegeven om een 'franco betaling' uit te voeren: 'our cost'.

De creditcard

Met de creditcard is het een kwestie van gegevens invullen en de formulieren versturen per post. Faxen is meestal ook toegestaan, of via de telefoon bestellen. Deze methode werkt het snelst, maar je kunt er meestal alleen maar in een beperkt aantal landen mee betalen. Ook voor het gemak van de card moet worden betaald: een toeslag op basis van de hoogste koers (de verkoopkoers) van het buitenlandse geld. Dat tarief kan wel het driedubbele zijn (of meer) van de toch al vrij hoge transferprovisies van de banken. Reken de gegevens van bank of creditcardmaatschappij maar eens na via een spreadsheet. Lees de bekende 'kleine lettertjes' kritisch.
De koers is meestal wel gunstiger dan bij het wisselen van contant geld bij de plaatselijke bank. En met de card kun je maandelijks achteraf betalen. In theorie geeft dat een rentevoordeel. In de praktijk levert het echter meestal niets op. Betaling met een creditcard is mogelijk in meer dan honderd landen, afhankelijk van de card. Gehanteerde koers: girale koers of bankbiljettenkoers, plus bij de meeste cards een toeslag in procenten. Deze wijze van betaling is het meest geschikt bij 'snelle' aankopen in de VS.

Je betaalt niet alleen belasting in het buitenland (VAT: Value Added Tax). Bij de invoer van de goederen in Nederland is het opnieuw kassa voor de fiscus. Deze belasting wordt geheven over de waarde van de goederen, in sommige gevallen komen daar nog invoerrechten en/of accijns bij. Omdat software per post komt hoeft daar verder niets voor te worden gedaan. Behalve dan betalen aan de postbode, die het pakket onder rembours (met de groeten van de Belastingdienst Schiphol) persoonlijk thuis komt bezorgen. Voor meer informatie kan gratis worden gebeld met de Belastingtelefoon: 06-0543.
De meeste buitenlandse bedrijven verzekeren de goederen die ze toesturen. Dus is er iets niet goed, neem dan contact op met dat bedrijf. Om in het bezit te komen van de nieuwste versies van het programma ('updates') moet een volledig en duidelijk ingevulde registratiekaart naar het bedrijf worden bestuurd. Vergeet dit niet te doen. Meestal krijg je dan ook gratis ondersteuning via de telefoon, automatisch bericht over de updates en korting bij aanschaf van andere programma's van de softwareleverancier.

Contant geld

Sommige HCC-leden hebben goede ervaringen met het verzenden van contant geld naar het buitenland. Dus bijvoorbeeld dollars in een gesloten envelop naar de Verenigde Staten sturen per luchtpost. Deze methode kan uiteraard goed werken, maar ik kan het niet aanraden.
Het wisselen van bankpapier is duur, zelfs duurder dan het betalen met een creditcard. Er is een nadelig koersverschil van ongeveer twee procent in vergelijking met girale overmakingen, daarnaast moet rond de drie gulden provisie worden betaald aan de bank. Bij verzending van geld naar het buitenland is aantekenen verplicht (minimaal *f* 7,50), je hebt dan meteen een bewijs van betaling. Laat de brief aantekenen met aangifte van de geldwaarde (toeslag van *f* 1,50 per duizend gulden). Mogelijk is verder een douaneverklaring nodig, dit is afhankelijk van het land van bestemming. Meer gratis informatie hierover: PTT-Post Klantenservice, telefoon 06-0417. Vraag naar de folder 'Verzendingsvoorwaarden buitenland.' Of informeer op het postkantoor.

Twee praktijkvoorbeelden

Met de creditcard van mijn vader bestelde ik 'Publish it!' van Timeworks. Eerst had ik informatie aangevraagd met een antwoordkaart. Via de luchtpost kreeg ik een brief, een folder en een bestelbon. En een aanbieding: kocht ik het pakket rechtstreeks van Timeworks, dan kreeg ik honderd dollar korting als ik een kleine enquête invulde.
Het programma bestelde ik via luchtpost op 25 juli 1991. Vier weken later, rond 21 augustus, kreeg mijn vader het pakket aangeboden onder rembours door PTT Post. De kosten: 150 dollar (software) + 31 dollar (administratie- en verzendkosten). Totaal dus 181 dollar (*f* 365,-). Daarbij komen dan nog de belasting en de rembourskosten van PTT Post *f* 77,-. Uiteindelijk kost deze zending dus *f* 445,-, inclusief BTW. De adviesprijs in Nederland voor het pakket is *f* 495,-.
Je zou kunnen zeggen: slechts tien procent winst. Maar het pakket dat ik ontving bleek een 'full unit' te zijn. Ik heb bij versie 2.0 de volgende extra's gekregen: Design Ideas (85 voorbeeldlayouts), Typografica (acht lettertypes, waaronder Sans, Serif en Courier) en als extra bonus nog eens 30 clip-art illustraties bij de 150 grafische plaatjes die standaard al bij het pakket zitten. Design Ideas kost in Nederland *f* 99,- en Typografica Prime Collection (de drie genoemde typefaces) *f* 229,-. Dus in totaal een besparing van *f* 378,- op de Nederlandse verkoopprijzen, en dan gaat het om 45%. All-in prijs van de full unit in Nederland is *f* 823,- inclusief BTW. Rechtstreeks uit USA betaal je zo'n *f* 445,-. Just great. Zelfs als ik geen honderd dollar korting had gekregen zou ik toch nog meer dan 17,5% goedkoper uit zijn geweest. Voor meer informatie: Timeworks, Inc. 625 Academy Drive, Northbrook, IL 60062, United States of America. Let ook op de advertenties in Amerikaanse computerbladen, die in Nederland verkrijgbaar zijn.
Naar aanleiding van een advertentie in het Duitse Amiga Magazin bestelde ik een diskdrive voor mijn Commodore Amiga. Betaling met een internationale postwissel. Hoewel Duitsland naast de deur ligt had ik na zes weken nog niets ontvangen. Geen berichtje, laat staan de diskdrive. Dus ging ik naar het postkantoor om mijn geld terug te vragen. PTT Post zou gaan informeren bij de buitenlandse collega. Op bijna dezelfde dag dat PTT Post mij meedeelde dat de postwissel was verzilverd werd de diskdrive onder rembours bezorgd. Acht weken na de bestelling dus. Ik heb voorgenomen om spullen uit Duitsland voortaan zelf te halen. Bovendien bleek de verwachte winst naderhand verlies op te leveren. Ik wist toen nog niet dat je bij de invoer uit het buitenland ook belasting moet betalen aan de Nederlandse douane. Een dure les, maar van fouten maken wordt een mens wijzer.

Geraadpleegde bronnen:

Buitenlands betalingsverkeer (Postbank)
Kluwer Belastinggids en Ondernemerswijzer
De Consumenten Geld Gids
De vogelvrije toerist ('De zwendel met creditcards', Brian Moynahan)
Budget Agenda (Nibud)
De meest voorkomende vragen over belastingzaken (Bruna)
Diverse brochures van creditcards, o.a.: EuroCard Gold, Postbank Card, American Express en VISA

De in deze HCC Nieuwsbrief vermelde gegevens zijn ontleend aan betrouwbaar geachte bronnen. Het blijft niettemin verstandig om vooraf bij de betrokken instellingen nog eens te informeren naar de meest actuele gegevens.

Onder redactie van Marc van Munnen

Deze maand is ons overzicht gericht op de Windows-gebruiker. Eerder zijn deze volumes beschreven in onze Software-Bus van juli 1991.

VOLUME 2969 - Windows 3 disk- en scherm-utility's, spel en plaatjes. APPLES is een BMP-plaatje van een aantal 3D-bollen boven een vlak, met daarop allemaal Apple appels. ATMOIDS is een klein spelletje dat draait onder Windows 3.0, in een window. De bedoeling van het spel is om met een klein ruimteschip een aantal astroïden kapot te schieten. Eenvoudig, maar moeilijk te spelen. Bij BALLOONS gaat het om een BMP-plaatje van een aantal ballonnen boven een voetbalveld. BATMAN en BATSYM zijn BMP-plaatjes van het bekende Batman symbool. CARDFILE: een zeer klein adressenkaartenbakje dat resident wordt geladen. Ben je in het bezit van een modem, dan kun je rechtstreeks vanuit dit programma een nummer bellen.

In de rubriek Publish Ware kan elke afdeling of gebruikersgroep van de HCC haar softwarebibliotheek van public domain en shareware software onder de aandacht brengen. Bijdragen graag in ASCII, Word-, WordStar- of WordPerfectformaat, zonder opmaakcodes. Harde returns alleen bij het einde van een alinea. Afbeeldingen in elk gangbaar grafisch formaat zijn welkom. Bijdragen kunnen van redactiewege worden ingekort en verspreid over meer afleveringen.
Kopij voor Publish Ware kan worden ingeleverd op de Redactie-Fido in Houten, telefoon 03403-78220, file area 5.
Uiterste termijn inzending voor HCC Nieuwsbrief 148 (januari 1992): 15 november.

CASSETTE is een CorelDraw-template voor het maken van audiocassettekaartjes (wel CorelDraw nodig!). Met CLICK, een filemanager onder Windows 3.0, kunnen bestanden gekopieerd, verwijderd en verplaatst worden of gezipt of unzipt (gecomprimeerd of weer 'uitgepakt'). DEADMAC is een BMP-plaatje van een ontplofte Macintosh, duidelijk voor de Mac-haters onder de Windows 3 gebruikers. SNAGIT is een 'screen grab utility' onder Windows 3.0, wel voor een printer die bitmapfonts ondersteunt, zoals de HP LaserJet of een PostScript laserprinter.

VOLUME 2970 - Windows navigator shell, Almanak en plaatje. ALMANAC is een leuke agenda met veel mogelijkheden. Hij kan onder andere de tijden van maanopkomst en ondergang berekenen. Helaas moet je daarvoor wel de plaats opgeven. Standaard zijn er alleen plaatsen in het buitenland gegeven. Maar je kunt zelf wel de coördinaten van je woonplaats aangeven. Dus even zoeken in de atlas en je hebt het goed. Verder toont Almanac nog de Christelijke en Joodse feestdagen. Het programma ziet er leuk uit. Het werkt onder Windows 2.00 en hoger. AMDEKCAR is een plaatje voor Windows 3 in het .BMP-formaat. Leuk als achtergrond. Met de shell DESKNAVIGATOR kunnen files snel worden gekopieerd en verplaatst. Hij werkt veel sneller dan de Windows filemanager. Verder is hij van bescheiden omvang. Het verdient wel aanbeveling om het programma te registreren, zoals dat bij alle goede shareware zou moeten gebeuren. Ook dit programma werkt zowel onder Windows 2.0 als onder 3.

VOLUME 4123 - MahJong, Dice en andere Windows 2.x/3.0 spellen. BACKGAMN is het spel Backgammon voor twee spelers, met leuke plaatjes. TETRIS is een 'take-off' spel à la Tetris. Bij TAIPE gaat het om een Mahjong-spel voor Windows, met mooie kleurenplaatjes. Windows 3.0 vereist. NIM toont een stapel van 32 lucifers. Je hebt de keuze daarvan één of meer (maximaal zes) weg te nemen. Dan is de beurt aan de computer. Dit gaat door tot één van beiden de laatste lucifer wegneemt (meestal de computer). Dit is geen Windows-spel. TICTACTOE: het beroemde boter, kaas en eierenspel, nu tegen de computer. Het houdt de stand bij (alsof je dat echt wilt weten!). Windows 2.x vereist. SOLITARE is een aardig spel met zeven kaarten, waarbij je moet proberen de azen te ontdekken en daarop moet voortbouwen. Registratie kost $ 5,-, Windows 2.x nodig. FIFTEEN is zo'n handzaam spelletje waar je met blokjes heen en weer moet schuiven tot ze alle in de juiste volgorde staan. In plaats van je vingers kun je de muis gebruiken. Leuk! Windows 2.x nodig. BREAKOUT laat je stenen uit de muur breken om verder door te dringen, tot alle stenen weg zijn. EGA (eventueel Hercules) en Windows 2.x vereist. Met PUZZLE kun je een plaatje samenstellen uit een aantal delen. Vraagt Windows 2.x. DICE tenslotte stelt een dobbelsteen samen voor complexe spellen. Mogelijk tot 999 kanten! Vraagt Windows 2.x.

VOLUME 4143 - WIN-QVT Datacom (Dec VT-terminal); WIN Fractals 2.0. Winfra20 is versie 2.0 van Fractint voor Windows. Het vereist Windows 3.0 en een PC die loopt in Standard of 386-Enhanced mode. De enige documentatie is de online help. WinQVT is een DEC VT220/102/52 terminal-emulator en communicatieprogramma dat draait onder Windows 3.0, als echte Windows- applicatie. WinQVT verschaft een buitengewoon complete VT-emulatie, inclusief double-wide en double-high characters, de volledige 'Special Graphics' characterset, smooth scrolling, 132 kolommen en user-defined keys.
WinQVT biedt faciliteiten voor filetransfer onder de vijf populaire protocollen: Kermit, XMODEM, YMODEM, ZMODEM en CompuServe B-Plus, met ook auto-dial en auto-login mogelijkheid. Omdat WinQVT een Windows applicatie is kunnen deze processen, eenmaal gestart, in de achtergrond worden geplaatst, waardoor de processor ook voor andere taken vrijkomt. WinQVT vraagt VGA, EGA of Hercules. Alleen de fontfile voor EGA is opgenomen in dit pakket, de overige krijg je bij registratie.

VOLUME 4197 - Exler schermfonts voor Windows. WINFONTS is een verzameling fonts die gebruikt kunnen worden met Windows 2.x, 286 2.1x, 386 2.1x en 3.0. Met hulp van het configuratiescherm van Windows 3.0 zijn de fonts bijzonder eenvoudig te installeren. Hoe een en ander met de oudere versies van Windows moet wordt uitgebreid verteld in de verder beknopte documentatie. De fonts zoals ze op deze schijf staan zijn gemaakt voor gebruik met een Epson 24-naalds printer. Ze zien er erg mooi uit en doen het ook op papier erg goed. Elk font heeft verschillende afmetingen, maar bij onze reviewer Hans Schuts kwamen ze niet overeen met wat in de documentatie stond en ook niet met wat hij te zien kreeg tijdens het installeren. Bij het werken met de fonts bleken de waarden overigens wel te kloppen. Een klein minpuntje is dat je bij gebruik onder WinWord niet het WYSIWYG-effect krijgt: de nieuwe fonts werden wel afgedrukt, maar op het scherm niet juist getoond. Maar misschien is het gebruik van een Super-VGA-kaart en Adobe's Typemanager daar debet aan. Wat Hans betreft verdient deze schijf toch een dikke 5 en zou iedere Windows-gebruiker hem moeten hebben. Op de schijf bevinden zich de volgende fontfiles: Broadway, Brush Script, Cloister Black, Cooper Black, Courier (mooier dan de origineel bijgevoegde), Dom Casual, Helvetica (zie Courier), Park Avenue, Times Roman (zie Courier), Unicial, University Roman.

BESTELLEN

Een MS-DOS schijfje vol programma's kost slechts ƒ 6,- op 5,25 inch en ƒ 7,50 op 3,5 inch floppy. Door er meer tegelijk te bestellen ontvangt u niet alleen meer programmaplezier (als DOS-gg lid krijgt u elke zesde disk gratis!), maar bespaart u bovendien op de kosten. Voor

elke zending zullen wij *f* 5,- administratiekosten in rekening brengen.

LET OP: *Het besteladres is veranderd! Nieuw besteladres:* **ProgrammaTheek Software Service, Postbus 142, 3960 BC Wijk bij Duurstede.** Vermeld vooral het juiste disketteformaat en wacht met betalen op de acceptgiro die met de zending wordt meegestuurd.

Ton van der Gaag

PCNL-diskettes
De hier genoemde diskettes zijn afkomstig uit de PDS Software Bibliotheek van de IBM-PC gg. Al deze PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. Zie voor bestelnummers, prijzen en de 10% korting voor leden van de IBM-PC gg de vier IBM-PC gg pagina's elders in deze HCC Nieuwsbrief. Als u combineert met een bestelling uit deze pagina's dan betaalt u maar één keer verzendkosten. Bij vrij-wel elk programma is (vaak Engelstalige) documentatie aanwezig op de diskette.

Lege diskettes
Speciale actie van de IBM-PC gg: U ontvangt bij aanschaf van losse PCNL-diskettes gratis lege merkdiskettes. Kijk voor details in de vier IBM-PC gg pagina's elders in deze HCC Nieuwsbrief.

PCNL1156 - EGA/VGA GAMES. Spelletjes die gebruik maken van de hoge resolutie en kleur van EGA en/of VGA grafische adapters (EGA of VGA dus vereist). O.a.: KLONDIKE v2.0, een zeer fraaie uitvoering van het Patience kaartspel, ook met muis te besturen; QUINTA v1.0, 'vijf-op-een-rij' in Go-uitvoering en EGAGAM v1.05, een mooie kleurige backgammon. Voor QUINTA en EGAGAM is ook een muis vereist!

PCNL1229 - BASIC COMPILERS. Diskette met drie BASIC of BASIC-achtige compilers. ASIC v2.0 is een Public Domain BASIC-compiler, 'Almost BASIC', inclusief full-screen editor van waaruit de programma's ook gecompileerd of gestart kunnen worden. Deze BASIC-compiler bevat een subset van de (GW)BASIC(A)-commando's en statements. Maar de gecompileerde programma's zijn veel sneller en compacter. APBASIC v1.3 lijkt veel op ASIC, maar heeft zijn eigen bijzondere eigenschappen, o.a. uitgebreide online helpinformatie. Tenslotte SuperBase, een wat ouder programma dat gebruik maakt van een eigen Stuctured Programming Language (SPL). Deze SPL kan worden aangemaakt met een willekeurige editor. SP zet de SPL om in BASIC.

PCNL1230 - ZAP v3. ZAP is een Nederlandstalig PD-programma van Mans Lameer. De naam staat voor 'Zoetermeers AdministratieProgramma'. ZAP is gebaseerd op het systeem van dubbel boekhouden. Meer boekhoudingen zijn mogelijk met een grootboek en tot negen subgrootboeken. Invoer kan handmatig en in de vorm van ASCII- of Girotelbestanden. De uitvoer bestaat uit een journaal, rekeningkaarten, saldilijsten, resultatenrekening en een balans. De uitvoer kan op ieder moment naar het scherm, de printer of een file op schijf worden gestuurd. De handleiding is vrij uitvoerig, maar kan niet worden gebruikt als een cursus boekhouden. Er zijn verschillende voorzieningen, zoals toegangsbeheer via een wachtwoord, exporteren van rekeningen en mutaties en het on-line overschakelen van en naar Nederlands- of Engelstalige besturing. In ZAP worden geen getallen verwerkt. Er is dus geen sprake van een echte voorraadadministratie. ZAP vereist een harde schijf en minimaal 512 K RAM.

PCNL1234 - TEGL WINDOWS TOOLKIT II voor TurboC v2.0. Deze diskette bevat het zogenaamde Introductory Package van de TEGL toolkit. Deze toolkit is oorspronkelijk ontwikkeld voor het maken van een GUI (Graphical User Interface) voor spelletjesprogramma's. Deze toolkit bevat de volledige GUI (CGA, Hercules, EGA, VGA en SVGA-support, muisondersteuning, pull-down menu's, windows), waarmee uw zelf gemaakte programma's een professioneel uiterlijk krijgen en maar 50 K groter worden.

De Introductory Package is volledig functioneel. Er is echter geen broncode aanwezig (wel de LIB en Headerfiles) en er zijn maar zeven van de 27 fonts aanwezig. Wel aanwezig: de volledige (Engelstalige) handleiding (500 K), een Icon-editor, voorbeeldbestanden en een demoprogramma.
PCNL1235 - TEGL WINDOWS TOOLKIT II voor TurboPascal v5.5. Indentiek aan de TEGL Windows Toolkit van PCNL 1234, maar de toolkit op deze diskette is geschikt voor Turbo-Pascal v5.5. De LIB- en headerfiles op deze diskette zijn vervangen door TP5.5 units.

PCNL1246 - QUATRIS PRO v2.0 & TANK WARS v2.0. Quatris Pro is de winnaar van de Rockwell International Computer Science Competition 1990. Het is een fraaie grafische uitvoering van een Tetris-achtig spel ('netjes stapelen van vallende blokken'), met vele extra mogelijkheden. De shareware-versie op deze diskette kent slechts drie behendigheidsniveau's. TANK WARS is een 'vernietig de tanks van de vijand'-spel. Hieraan kunnen maximaal tien spelers deelnemen, inclusief de computer zelf. QP draait op EGA- en VGA-schermen. Voor TW is een VGA-kaart vereist en een snelle (AT of 386) computer. Beide spelletjes ondersteunen het gebruik van een muis.

PCNL1247 - POWERCHESS v5.3, CHESSMOVE & CHESS SAVER. POWERCHESS is een bijzonder schaakprogramma, waarmee niet alleen gespeeld kan worden, maar dat ook gebruikt kan worden als trainingspartner. Naast een schaakbord toont het programma namelijk veel extra informatie, zoals speeltijd van beide partijen, index van de laatste 21 zetten, index van alle mogelijke zetten (met hints voor de beste), aankondiging van 'mat in xx zetten', enzovoort. Dit programma bevat ook een set van standaardopeningen en een (zelf uit te breiden) bibliotheek van interessante stellingen om zelf uit te spelen. Voor POWERCHESS is EGA/VGA vereist. CHESSMOVE is een programma waarmee de wiskundige notaties van spelen uit de krant eenvoudig omgezet kunnen worden in een beschrijvende notatie. Dit programma geeft bovendien commentaar op de gemaakte zetten. CHESS SAVER is een databaseprogramma voor het opslaan en terugspelen van partijen. Bij de zetten kan ook commentaar worden opgenomen. De database bevat al zeven 'historische' partijen, waaronder één van Boris Spasski op 12-jarige leeftijd.

PCNL1248 - CDP v1.5 & PASBR v2.0. CDP (Cliff's Directory Program) is een zeer krachtig bestands- en schijfmanagement programma, dat naar wens normaal of als resident programma gebruikt kan worden. Als TSR vraagt het slechts 9 K. De rest verdwijnt in EMS of in een swap-file. Het kan worden opgeroepen tijdens het gebruik van andere programma's. Bijzondere eigenschappen van CDP: er kunnen twee kopieën tegelijk worden geladen, die onderling communiceren. Bovendien kan CDP kan alle bestanden die op de schijf staan in één lijst tonen, ongeacht in de sub-directory waarin ze staan. PASBR (Point & Shoot Backup/Restore) is een menugestuurd backup/restore programma, dat gehele of gedeeltelijke backups kan maken van de harde schijf. Er kunnen maximaal tien backupconfiguraties worden vastgelegd met verschillende specificaties voor de bestanden die 'gebackupd' moeten worden.
(N.B. PCNL0959 bevat PAS-MENU van dezelfde auteurs).

Johan Hageman

Band in the Box 4.01

Begeleiding op maat

Van een synthesizer werd en wordt nog steeds vaak gezegd dat de geproduceerde geluiden op nep en namaak berusten. Dat is ook zo. Tenminste, als je als muzikant niet verder komt dan het zielloos imiteren van bestaande instrumenten die 'in het echt' vele malen mooier klinken.

Peter Buysman

De synthesizer of het keyboard heeft het dus niet gemakkelijk gehad om als muziekinstrument serieus genomen te worden. Dit werd nog erger toen het via het MIDI-protocol (een soort programmeertaal) mogelijk werd om er computers aan te hangen. Met enige walging keek de 'officiële' muzikant, al dan niet met het conservatoriumdiploma in zijn of haar achterzak, naar al dat gepriegel achter de computer.

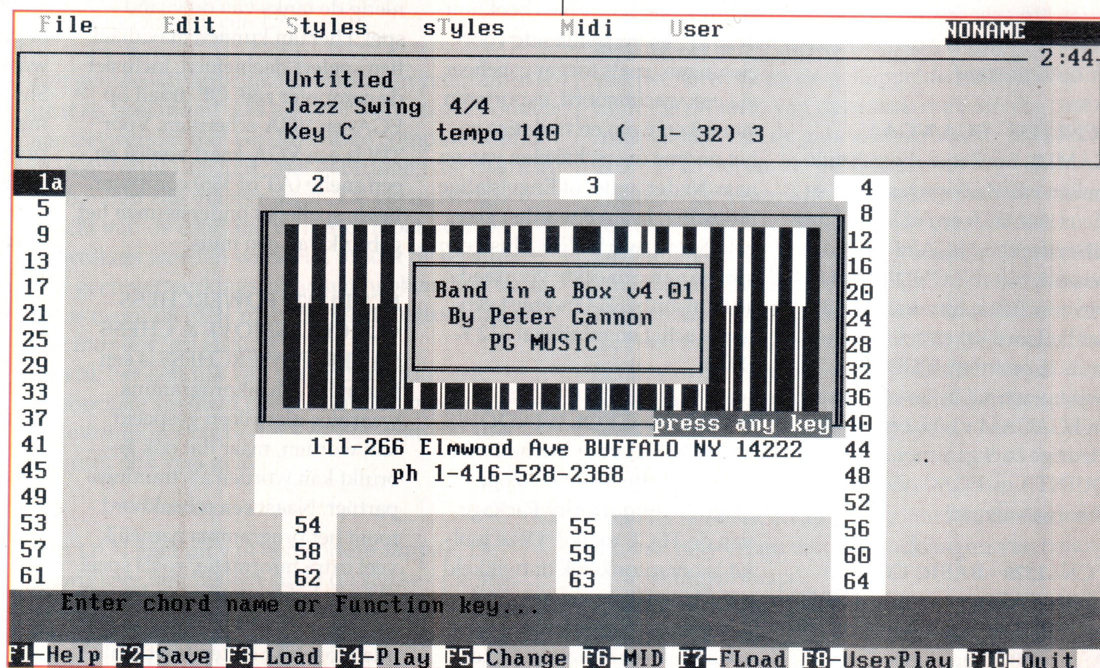
Gemakzucht

Via software-sequencers werd het mogelijk om zonder enige toetsenbeheersing toch welluidende melodieën uit de luidsprekers te toveren. Maar dat ging de gemakzuchtigen nog niet ver genoeg. Tenslotte moesten er nog wel, al experimenterende, heel wat zaken zelf worden geregeld. Waarbij creativiteit werd vereist.
Het moest toch mogelijk zijn verder te automatiseren en nog minder van die tergende creativiteit afhankelijk te zijn! Uit het land waar alles begint kwam hulp. Van een muzikant, jazeker. De Amerikaan Peter Gannon kwam op het sprankelende idee het meest 'veilige' gedeelte van een song, de begeleiding, aan een automatische piloot te hangen. En zo ontstond Band in the Box.

Akkoorden

Op basis van akkoordenreeksen genereert Band in the Box, beschikbaar voor MS-DOS, Atari ST en Apple Macintosh computers, een drum-, bas- en pianopartij. Hierbij kun je tegelijkertijd aangeven in welke muziekstijl de partijen moeten worden gespeeld. De akkoorden plaats je zelf in een speciale box onderin het scherm, waarna het programma de invoer analyseert. Daarna wordt het juiste accoord gezocht en op het scherm geplaatst. Pas als de invoer werkelijk een grote puinhoop is, wordt de invoer geblokkeerd. Maar dat gebeurt niet zo gauw. Band in the Box is zeer welwillend en herkent maar liefst 121 verschillende akkoorden per grondtoon. Standaard akkoorden als Cm9, maar ook ingewikkelde als C7sus#9#11b13. Een lijst staat achterin de manual en is onderverdeeld in zes verschillende groepen.

Tijdens het afspelen beweegt op het scherm een speciale akkoordcursor mee, die je ook op elke willekeurige positie kunt zetten. Deze real-time bediening is erg handig als je bijvoorbeeld maar één specifiek akkoord wilt veranderen. De song kan daardoor op elk ogenblik worden onderbroken en veranderd.
Er zit dus ook nog een leerzame kant aan dit programma. Hoe handig was het dan geweest als dat allemaal ook nog zou kunnen worden uitgeprint. Maar dit kan helaas alleen bij de Atari-versie. Hopelijk wordt een printmogelijkheid ook spoedig bij de andere versies ingebouwd.

Song

In Band in the Box bestaat een song uit maximaal 256 maten, onderverdeeld in vier pagina's van 64 maten. Per maat kun je maximaal vier akkoorden kwijt. En door die akkoorden in reeksen in te voeren leg je de songstructuur vast. Zo wordt een song als volgt gedefinieerd:

- *Intro*
- *Chorus*. Dit is de combinatie van couplet en refrein die per nummer een aantal keren wordt herhaald. Werkbesparend is de mogelijkheid per song een door het programma steeds herhaald chorus aan te geven. Voor meer levendigheid in de song kan het middengedeelte worden gevarieerd. Ook kun je bepaalde plaatsen markeren (in de hele song!), waar Band in the Box een drumfill maakt. Sommige drumcomputers doen dat beslist veel 'stijver'.
- *Ending*

Verder heeft elk lied een titel en een aantal parameters, zoals tempo, toonsoort, basisstijl, chorusbegin en -eind en het aantal herhalingen van de chorus.

Stijlen

Band in the Box levert zelf 24 muziekstijlen mee. Een sinds versie 4 nieuw ingebouwde optie is de StyleMaker, waarmee men zelf ook eigen styles kan maken. Natuurlijk vergroot zoiets de mogelijkheden. Je kunt dan stijlen maken die alleen uit bijvoorbeeld een drum- of basbegeleiding bestaan. Maar deze optie moet duidelijk nog groeien, want echt soepel werkt het niet. Dus maar weer even terug naar de meegeleverde stijlen.
De styles variëren van Funk en Hardrock tot Bossa Nova en Jazz Swing. Daartussenin kun je gebruik maken van onder andere reggae, blues en ethnic. De muziekstijl waarin wordt gespeeld staat overigens los van de als song ingevoerde akkoorden, zodat je een al dan niet bekend liedje totaal anders kunt laten klinken. Wel wordt bij saven de op dat moment actieve stijl onthouden.
Het programma speelt de stijlen enigszins gevarieerd; in een bepaald thema of ritme is er sprake van subtiele variaties. Goed voor de levendigheid! Niet alle stijlen klinken even aantrekkelijk, vooral pop en funk klinken nogal 'plat'. Maar alles bij elkaar zijn ze toch heel redelijk, waarbij de jazz-styles er met kop en schouders bovenuit steken. En als een stukje je niet bevalt, kun je dat altijd nog via een MIDI-file in je eigen sequencer overdoen.

MIDI

Natuurlijk kan al het bovenstaande alleen worden gerealiseerd als de juiste MIDI-verbindingen zijn gelegd. Dit is een vastgelegd protocol dat zorgt voor een correcte 'samenspraak' tussen computer en synthesizer/keyboard. Voor elk van de drie te genereren partijen (drum, bas en piano) kan een MIDI-kanaal worden bepaald. De piano- en baspartij kunnen worden voorzien van:

- Program Change nummer. Je legt vast in welke klank van de synthesizer het instrument wordt gespeeld.
- Octaaf instelling. Hierdoor kan een partij twee octaven hoger of lager dan de standaardwaarde worden afgespeeld.

```
File     Edit     Styles     sTyles     Midi     User          BLUEBERY.SG2
                                                                       2:14
                  BLUEBERRY HILL
                  Country     12/8
                  Key Eb      tempo 120     (  3- 34) 2
  1aEb                 2 Eb7               3aAb                 4
  5 Eb                 6                   7 Bb7                8
  9 Eb      EbMAJ7    10 Eb6      Eb7     11aAb                12
 13 Eb                14                  15 Bb7               16
 17 Eb      Db7       18 Eb       Ab6     19bEb       Eb6      20 EbMAJ7   Ab6
 21 Eb      Eb6       22 Eb7      D7      23bGm       D7       24 Gm       D7
 25 G                 26 Bb7 Eb7          27aAb                28
 29 Eb                30                  31 Bb7               32
 33 Eb      Db7       34 Eb       Eb7     35aEb       Ab6      36 Eb
 37                   38                  39                   40
 41                   42                  43                   44
 45                   46                  47                   48
 49                   50                  51                   52
 53                   54                  55                   56
 57                   58                  59                   60
                                                                   Playback
```

De drumsectie heeft een eigen 'drummap'. Hierin heeft elk van de 29 drum/percussie-instrumenten een eigen MIDI-nootnummer. Het is mogelijk een eigen drummap samen te stellen. Luie mensen die in het gelukkige bezit zijn van een Roland, Korg M1 of Yamaha RX5 drumcomputer, kunnen de voor hen bestemde meegeleverde standaardinstellingen gebruiken.
Je kunt de song in een MIDI-file laten opslaan, wat handig is in de uitwisseling met sequencers (om ze weer verder te bewerken). Het genereren van zo'n soort file kost wel enige tijd, bijna een minuut (op mijn XT).

Opslag

Op schijf worden van een song slechts de akkoorden en enkele parameters bewaard, waardoor per opslag niet meer dan 2 Kb wordt gebruikt. De files zijn uitwisselbaar tussen verschillende computersystemen. Natuurlijk zijn de disktypen en -formaten wél verschillend, maar de handleiding geeft enkele korte tips voor conversie.
Peter Gannon heeft zelf een omvangrijke bibliotheek met uiteenlopende nummers in elkaar geknutseld, waarvan een gedeelte met Band in the Box wordt meegeleverd. Apart verkrijgbaar zijn fake-books met 240 popsongs en 320 jazzstukken.

Conclusie

Band in the Box is op de markt gebracht als 'nieuwe generatie software' en als 'revolutionair'. Importeur BSD heeft er op zijn bulletinboard (05752-3669) zelfs een aparte sectie voor ingericht waar men stijlen kan up- en downloaden. Op zich uitstekend. Maar ik zou de euforie wat willen dempen. Het idee is zeker aantrekkelijk, want het is handig om de 'speel-aandacht' te kunnen concentreren op de solo. En dan praten we even niet over creativiteit.

Helaas valt de uitwerking nogal tegen. De bediening is wat houterig en het scherm is ook niet echt overzichtelijk. De papieren ondersteuning oogt ronduit amateuristisch. De sinds versie 4 toegevoegde 'StyleMaker' is een uitstekende aanvulling, evenals de mogelijkheid om real-time in te grijpen. Maar het moet allemaal nog uitgekristalliseerd worden, noem 't maar rijpen. Dán kan de conservatorium-muzikant pas echt gaan klagen!

Produktgegevens:

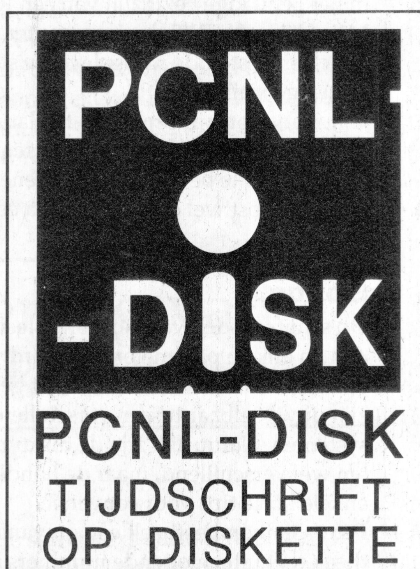
Band in the Box, versie 4.01
Prijs: *f* 225,- inclusief BTW
Importeurs:
BSD, telefoon 05752-2269
Mopro, telefoon 030-880166

PCNL-DISK 15

Aflevering 15 van PCNL-DISK, het tijdschrift op diskette van de IBM-PC gg, met artikelen van voor en door PC-gebruikers (ook voor beginners) is uit! PCNL-DISK aflevering 15 bestaat uit 2 diskettes met de nummers PCNL1319 en 1320. De PCNL-DISK abonnees ontvangen bij aflevering 15 tevens het nieuwe deel 13 van de PDS Catalogus gratis.
De afleveringen van PCNL-DISK bestaan uit gemiddeld drie diskettes (incl. bonusdiskettes en gratis PDS-delen). Losse afleveringen kosten per diskette f 7,50 (5,25 of 3,5 inch) exclusief verzendkosten. Een abonnement voor vier afleveringen kost f 45,- (5,25 of 3,5 inch) **inclusief** verzendkosten.

In PCNL-DISK 15 treft u o.a. de volgende artikelen en software-besprekingen:
- 'Het vergelijken van bestanden'. In dit artikel beschrijft Rudolf Smith hoe zowel tekst als binaire files met elkaar vergeleken kunnen worden. Dat is bijvoorbeeld belangrijk als u twee tekstfiles heeft met dezelfde naam en vrijwel dezelfde datum en u weet niet meer precies wat nu de laatste versie is. Dat gebeurt aan de hand van 3 programma's die ook op deze PCNL-DISK aanwezig zijn: COMPARE v1.0, DL en VIEW2. Alle drie de programma's hebben hun eigen handigheden, maar het is afhankelijk van de situatie welke in een bepaald geval het handigste is.
- 'Een rekenprogramma in BASIC'. Een kort artikel van Kees Pijnenburg naar aanleiding van een BASIC-programma van Jan Helderman. Dit programma, REKEN, waarvan de source code aanwezig is op deze PCNL-DISK is een hulp voor kinderen van de lagere school bij het oefenen van rekenen. Met enige programmeerervaring kan het programma door andere gebruikers ook zelf verder aangepast worden.
- 'Gebruik van LIST v7.5'. Aan de hand van vragen van een PCNL-DISK abonnee gaat Kees Pijnenburg in op de werking van het public domain programma LIST v7.5 (NIET op deze PCNL-DISK aanwezig, maar op PCNL1275). Ter sprake komen o.a. het starten van een editor vanuit LIST en DOS-redirection bij het bekijken van gearchiveerde bestanden.
- 'Tips & Trucs, Vraag & Aanbod': 1) Batch-files van Tan Boen Gwan. Een batch-file waarbij de computer terugkeert naar de directory van waaruit de batch-file is aangeroepen en een batch-file waarin een tweede commandprocessor wordt aangeroepen. Illustratief door de goede toelichting, 2) FILATELIE; lijst met adressen van internationale filatelistische diensten en bureaus voor verzamelaars in ca. 250 landen over de gehele wereld.

Naast bovengenoemde programma's en files bevinden zich op PCNL-DISK 15 ook nog een aantal public domain en shareware programma's. O.a. aanwezig; Fractaalprogramma's van Jan Helderman (incl. source code), PRINTER (menugestuurd printer instellen vanuit de computer), SHELL (voor backups maken met de DOS-programma's BACKUP en RESTORE), EXECUTE (geeft een overzicht van de aanwezige programma's (COM en EXE) en batch-files (BAT) in een directory met een cursor om er een te kiezen), QUOTES (spreuk van de dag in Batch-files), NUMOFF (uitzetten 'Num-Lock-switch), NUMON (aanzetten 'Num-Lock-switch), WPRINT (aansturen printer, printen van een deel van het scherm etc.).

Abonnement

Een abonnement nemen op 4 afleveringen van PCNL-DISK is heel eenvoudig. U bepaalt met ingang van welk nummer u een abonnement wenst, zoekt op de vierde pagina welk bestelnummer daarvoor van toepassing is en maakt het abonnementsbedrag over met vermelding van dit bestelnummer. Basisprijs voor een abonnement is f 45,- (5.25 of 3,5 inch). Uiteraard geldt ook hier een korting van 10% voor IBM-PC gg leden. Afzonderlijke diskettes van PCNL-DISK zijn te bestellen als losse PCNL-diskettes.

Gratis lege disks!

Let op! Bij alle PCNL-software die hier genoemd wordt ontvangt u gratis lege merkdiskettes (van hetzelfde formaat); ÉÉN bij aanschaf van losse PCNL-diskettes, TWEE bij aanschaf van een PCNL-kwartet, VIJF bij aanschaf van een PCNL-pakket en TIEN bij aanschaf van een PDS-Catalogus.

PDS deel 13

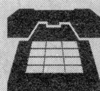
Zojuist verschenen, deel 13 van de PDS Catalogus met de beschrijvingen van de diskettes PCNL1201 t/m 1300. **Prijsverlaging:** deze en alle andere PDS-delen zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor f 3,- per deel (oude prijs f 5,-). Zie voor bestelinformatie de vierde pagina. N.B. Abonnees op PCNL-DISK hebben dit deel al in hun bezit omdat het gratis meegestuurd is met aflevering 15.

HCC ledenwerfactie IBM-PC gg

De IBM-PC gg heeft besloten een extra bijdrage te leveren aan de pogingen het ledental van de HCC te vergroten. De financiële mogelijkheden van de HCC zijn sterk afhankelijk van de contributieinkomsten. Uitvoering van nieuwe plannen of versterking van bestaande activiteiten hangen daar rechtstreeks mee samen.
Iedereen die zich nu via de IBM-PC gg opgeeft als **nieuw lid** van de HCC èn van de IBM-PC gg ontvangt een welkomstpakket, bestaande uit de PCNL-FLOPPYFOLDER en 3 PCNL-diskettes met software uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg helemaal gratis!

Colofon

Deze pagina's zijn een maandelijkse bijdrage van de IBM-PC gebruikersgroep van de HCC, postbus 47, 7250 AA VORDEN.

PCNL-HULPLIJN Telefonische vraagbaak voor leden van de HCC IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummer 04104-78334, donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur (Henk Bennik).

HCC IBM-PC GG

Het enige dat u er voor hoeft te doen is beschreven in onderstaande procedure:

1. U vraagt bij de HCC IBM-PC gg een INFOSET aan,
- per brief: Postbus 115, 7250 AC Vorden
- per telefoon 05752-1881 (kantooruren),
- of per FAX 05752-1382
2. U ontvangt van ons
- een SPECIALE aanmeldingskaart voor HCC (en IBM-PC gg) en
- een aanvraagformulier voor de PCNL-FLOPPYFOLDER + 3 gratis PCNL-diskettes met PDS.
3. U zendt beide formulieren ingevuld en ondertekend **naar ons** terug.
4. U ontvangt de 3 gewenste diskettes + de PCNL-FLOPPYFOLDER per kerende post (zoals bij ons gebruikelijk is). Tevens krijgt u vanaf dat moment 10% korting bij de IBM-PC gg en komt u in aanmerking voor de VOORDEEL-aanbieding.
5. Wij zenden de aanmeldingskaart door naar de HCC, die
- uw aanmelding bevestigt,
- een acceptgiro zendt voor contributie en inschrijfgeld en
- zorgt voor toezending van de eerstvolgende(*) HCC Nieuwsbrief.

(*) Welke HCC Nieuwsbrief u als eerste ontvangt, hangt af van de datum van ontvangst van uw kaartjes (data staan vermeld in de INFOSET).

N.B.1. De actie geldt **alleen** als u zich opgeeft met behulp van het speciale aanmeldingsformulier dat u aanvraagt bij de IBM-PC gg en waarop IBM-PC gg staat gedrukt.
N.B.2. Deze actie geldt tot 31-12-1991 en is alleen geldig voor **nieuwe** HCC-leden (Of 'oud leden' die minstens een jaar lang geen lid meer zijn geweest).
N.B.3. Het contributiejaar loopt van 1 januari tot 31 december en bedraagt voor 1991 f 60,-. Bij aanmelding tijdens het contributiejaar betaalt u ongeveer f 5,- per nog komende maand. Eenmalig inschrijfgeld f 10,-. Informatie over de voordelen van het HCC-lidmaatschap en de exact te betalen bedragen vindt u in de INFOSET.

Geformatteerde diskettes

Bespaar uzelf tijd en geld met de geformatteerde diskettes van de IBM-PC gg. Deze diskettes komen rechtstreeks van de fabriek. Het formatteren doen we zelf, gratis.

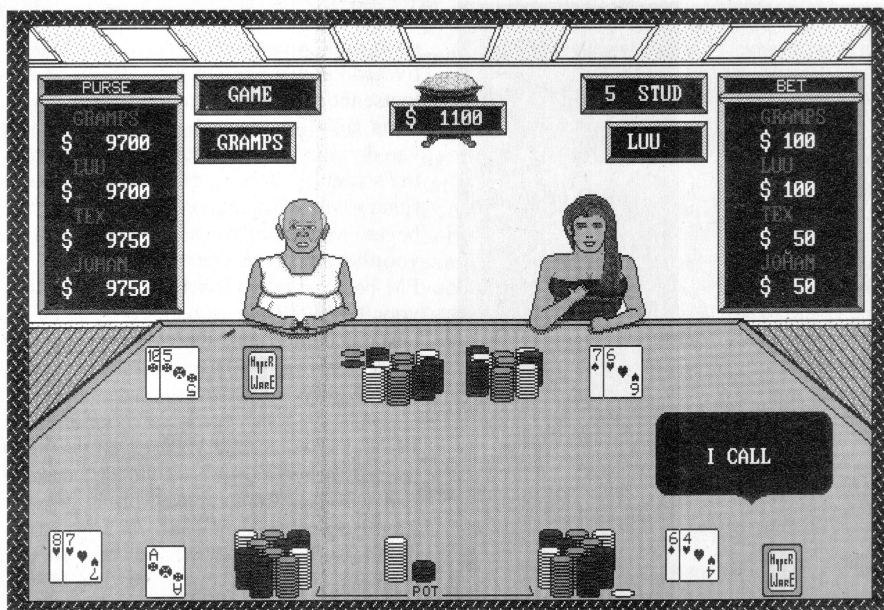
	5,25 inch* DSDD	3,5 inch* DS	3,5 inch* HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.
*Voor leden van de IBM-PC gg geldt voor deze prijzen ook nog eens de **10% korting**!

IBM-PC gg Voordeelaanbieding

De VOORDEEL-aanbieding voor IBM-PC gg leden. Vorige maand zijn we gestart met deze aanbieding(en) die zich kenmerken door vier voorwaarden:

1 - Uitsluitend geldig voor leden.
2 - Geldig tot een bepaalde datum (bijv. tot het uitkomen van de volgende HCC-Nieuwsbrief).
3 - Alleen geldig bij afleveringen per post.
4 - voozien van een NETTO-prijs waarin de 10% korting al is verwerkt.

---- PCNL1301 EN 1302 - FRIDAY NIGHT POKER v1.0 ----

PCNL-DIRECT service

Heeft u een bestelling boven f 50,- en u wilt het snel hebben? Fax (05752-1382) of bel (05752-1881) met Jenny de Greef of Jan Willem Beek. Komt uw bestelling binnen voor 14.00 uur dan gaat hij de zelfde dag nog voor 17.00 uur als rembourszending de deur uit. De kosten van deze service bedragen slechts f 10,- (incl. rembours- en verzendkosten).

Een goede reden om lid te worden van de IBM-PC gg!

Let op! Zoals op de vierde pagina rechtsonderaan bij '10% ledenkorting' is aangegeven, is niet ieder HCC lid ook lid van de IBM-PC gg. Als u nog niet IBM-PC gg lid bent, kunt u alleen van de VOORDEEL-aanbieding gebruik maken als u zich opgeeft als lid van de IBM-PC gg voor of uiterlijk op het moment dat uw bestelling in behandeling komt. Dit kunt u doen bijvoorbeeld door een ingevuld en ondertekend ledenadministratiekaartje uit de rug van een HCC-Nieuwsbrief mee te sturen naar **VORDEN** tesamen met uw bestelling.

November 1991

Een PCNL-MEGA set tegen speciale IBM-PC gg VOORDEELprijs (bij bestellingen tot 25 november 1991). De PCNL-MEGA set is ideaal voor het maken van backups en bestaat uit een PCNL-ringband/slipcase met in 8 diskettetassen:
30 st. 5,25 inch DSDD diskettes, normaal (incl. 10% korting) f 54,00, VOORDEEL-prijs f 50,00 (bst.nr. 59809) of
30 st. 3,5 inch DSDD diskettes, normaal (incl. 10% korting) f 67,50, VOORDEEL-prijs f 62,50 (bst.nr. 39839) of
30 st. 3,5 inch DSHD diskettes, normaal (incl. 10% korting) f 99,00, VOORDEEL-prijs f 92,50 (bst.nr. 39849).

PCNL-diskettes

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor **f 7,50 per stuk** (3,5 inch dus GÉÉN meerprijs). Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL1301 - VGA GAMES & FRIDAY NIGHT POKER part 1. Diskette met een aantal fraaie grafische en kleurrijke spelletjes die alleen geschikt zijn voor VGA- en superVGA-kaarten: BROKEOUT v1.1 (met bat en een balletje een muur doorbreken, simpel maar verslavend), CUBE (Rubiks kubus op het scherm, draaien van kubus en schijven mogelijk), MARIO v1.0 (ontwijk de dodelijke schildpadden, met deze shareware-versie kan maar met 1 i.p.v. 2 personen tegelijk gespeeld worden),

VGASOL (kaartspel patience in piramidevorm, volledig grafisch), GRNDWAR v1.00 (Golf-oorlog in de computer met tanks, bunkers, munitieopslag etc., niet snel, wel leuk). De meeste games van deze diskette ondersteunen het gebruik van een muis. Voor BROKEOUT en VGASOL is een muis vereist! Op deze diskette is ook een deel van de files van Friday Night Poker aanwezig. De rest van de files staat op PCNL1302 (zie aldaar voor beschrijving).

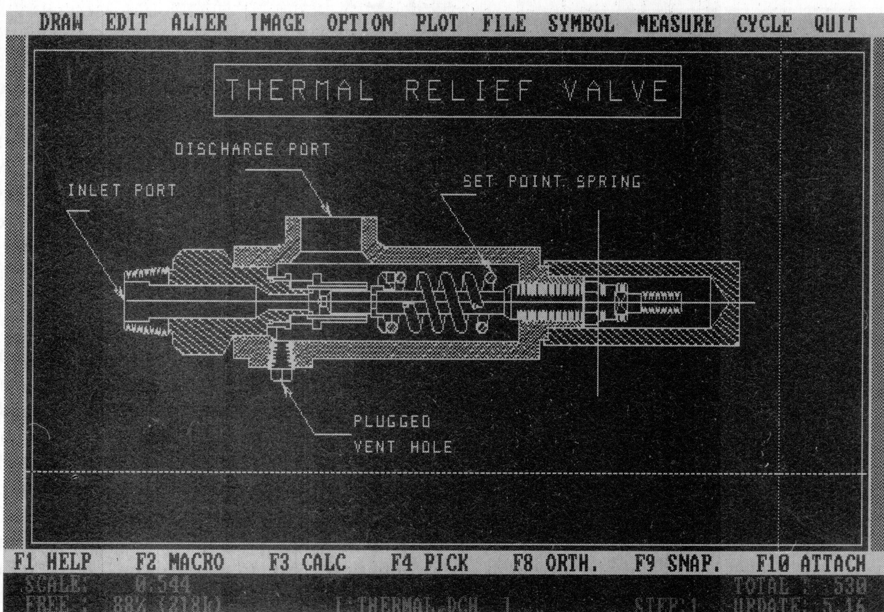
PCNL1302 - FRIDAY NIGHT POKER part 2. Bijzonder pokerprogramma waarbij de tegenstanders van de PC-gebruiker op het beeldscherm zichtbaar zijn, zittend aan het andere einde van de tafel. Indien gewenst kun je zelfs hun gedachten lezen. FNP is een onderdeel van de 'Gamblers and Money Grubers v1.0'. Bij deze sharewareversie zijn slechts 2 van de 4 pokervarianten actief (5- en 7-kaarts studpoker). De graphics zijn bijzonder fraai, maar vragen nogal wat schijfruimte en processortijd. Vandaar dat een AT- of 386 met harddisk gewenst zijn. Muis wordt ondersteund. Draait alleen op EGA of (super)VGA.

PCNL1303 - FOR RECORD COLLECTORS v4.0. Speciaal databaseprogramma voor muziekverzamelingen (platen, CD's, cassettebandjes, e.d.). Het programma kent 3 niveaus: verzamelaar, gevorderde en professional (bijv. diskjockeys), waarbij steeds meer informatie per record opgeslagen kan worden. De meeste veldnamen liggen al vast (bijv. 'Title', 'Artist', 'Value', 'Duration', 'Label', etc.) maar van een aantal kan de gebruiker zo ook zelf bepaald. Dit programma is minder krachtig dan gewone databaseprogramma's maar biedt wel het gemak dat het speciaal geschreven is voor deze toepassing.

PCNL1305 - TELETEKST GEGEVENSBANK. Nederlandstalige shareware van Johan Wiersma voor het opslaan van teletekstpagina's in een dBASE-bestand. Door indeling in rubrieken en toekenning van trefwoorden ontstaat een functioneel gegevensbestand. Op deze diskette is al een gegevensbestand van ca. 500K aanwezig met teletekstinfo uit aug '91, alsmede de Clipper 5.0-source code van het programma. N.B. Om de teletekstpagina's in te lezen in de computer is speciale hardware nodig. De auteur gebruikt zelf de video-decoder van 'Print-Technik'. Andere decoders zijn echter ook te gebruiken op voorwaarde dat ze de teletekstpagina's op kunnen slaan als ASCII-bestand.

PCNL1307 - PCMODEL v3.03. Advanced sharewareversie van het PCMODEL programma voor het weergeven en manipuleren van moleculen om de chemische structuur te kunnen bekijken, zgn. 'molecular graphics'. Speciaal geschikt voor biologen en chemici die geïnteresseerd zijn in actieve centra van enzymen e.d. Het programma gebruikt als input files met standaardgegevens uit röntgendiffractie e.d.). Deze versie is de uitgebreidere opvolger van eerdere door Academic Press uitgegeven versies. Op deze diskette zijn een aantal voorbeeldfiles aanwezig met: B-DNA, peptidefragmenten van thermolysine, morfine, etc. Het programma vereist CGA, EGA of VGA en harddisk en werkt ook met muis (indien aanwezig).

PCNL1308 - BOXER v3.03. Geavanceerde editor voor programmeurs van waaruit de programma's ook gecompileerd kunnen worden. Enkele features: 512 undo-niveaus, volledige muisondersteuning, context-afhankelijke hulpinformatie, tekstverwerkingsfuncties, Wordstar/WordPerfect/Qedit of zelfgedefinieerd toetsenbord, meerdere files in meerdere vensters, EMS-support, etc. De context-afhankelijke hulpfile kan ook geprint worden of aangepast aan eigen wensen. Vanwege de grootte van deze file is een harddisk vereist.

---- PCNL1309 - DRAFT CHOICE v1.4h ----

PCNL1309 - DRAFT CHOICE v1.4h & NORTHCAD3D v4.2. Twee geavanceerde tekenprogramma's. DRAFTCHOICE is een compleet objectgeoriënteerd teken- en ontwerpsysteem met naast de standaardfuncties vele uitbreidingen, waaronder: bezier-curve, meerdere gekleurde overlays, auto-dimensioning, import ASCII-, PIC-, HPGL- en DCH-formaat, export BSAVE-, PIC- of HPGL-formaat, output op matrix- en laserprinters of plotter, ondersteuning 80x87-processor, etc. NORTHCAD is een driedimensionaal draadfiguur CAD-programma. De shareware-versie op deze schijf heeft een Autocad-achtige interface en biedt alle tekenopties die nodig zijn om complexe figuren te maken. Printen kan echter alleen via een screendump. De geregistreerde versie (alleen verkrijgbaar bij de auteurs) ondersteunt alle soorten printers en heeft ook 'surface-paint' functies om voorwerpen een massief uiterlijk te geven. DRAFTCHOICE draait op CGA, EGA en VGA. Voor NORTHCAD is EGA of VGA vereist.

PCNL1312 - ADKINS GRAPHICS SYSTEM part 1. Set van losse grafische programma's voor het maken van staafdiagrammen, lijngrafieken, tekst-charts, tijdlijnen, etc. Alle programma's hebben de zelfde recht-toe-recht-aan menusturing voor het maken, aanpassen en printen van de verschillende grafieken. Er is ook een centraal menuprogramma aanwezig van waaruit de losse programma's gestart kunnen worden. Alle programma's draaien op CGA, EGA, VGA en AT&T display adapters. Printen kan op Epson-compatibel matrix-printers en HPlaserjets. Deze diskette bevat het grootste deel van de files van het AG systeem. De rest van de files (waaronder de noodzakelijke schermdrijvers) bevinden zich op diskette PCNL1313.

PCNL1313 - FASTMENU GOLD v2.0 part 1 & ADKINS GRAPHICS SYSTEM part 2. FASTMENU is een grafisch menusysteem voor computers met een VGA-kaart. Het programma toont op het scherm een menu dat volledig opgebouwd is uit een soort drukknoppen en schakelaars die geactiveerd kunnen worden met toetsen van het toetsenbord of met een muis. Dit werkt voor bijna alle functies, installatie, aanpassen van de menu's en het starten van programma's vanuit het menu. Naast alle standaardfuncties die nodig zijn voor de menusturing bevat FM ook nog een screen blanker, timer voor het starten van programma's, etc. Het FM-pakket bevat tevens een aantal utilities voor het bekijken en aanpassen van files, bestandsbeheer etc. Op deze diskette bevindt zich tevens het tweede deel van Adkins Graphics System dat hoort bij diskette 1312.

PCNL1314 - FASTMENU GOLD v2.0 part 2. Deze diskette bevat het grootste deel van de bestanden van het FM gold systeem. Zie bij diskette PCNL1313 voor de rest van de files en een beschrijving van het programma.

HCC IBM-PC GG

PCNL-diskettes met software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus, de HCC IBM-PC gg pagina's of de Publishware pagina's (alleen PCNL-nummers!). De prijs is f 7.50 per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de disketteprijs.
Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-NUMMER voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" 360 KB diskettes) of een 3 (voor levering op 3.5" 720 KB diskettes). Een 3.5 inch diskette bevat dezelfde (hoeveelheid) software als een 5.25 inch diskette. Informatie over de software vindt u in de PCNL-Floppyfolder en de PDS-catalogus.

Losse PCNL-diskettes kosten f 7,50 per stuk voor zowel 5.25 als 3.5 inch formaat diskettes.
Per PCNL-diskettes ontvangt u 1 lege merkdiskette van hetzelfde formaat gratis!

PCNL-Floppyfolder

Een kort overzicht van de eerste 1200 diskettes uit de Bibliotheek, ingedeeld in categorieën. Bestelnummer 63001. Prijs inclusief verzendkosten f 2.50. Indien u tegelijk diskettes bestelt f 1,-.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-Catalogus bestaat uit:

- een ringband, slipcase, diskettetassen
- ALLE beschikbare PDS-delen op diskette
- handleiding gebruik PDS en bestelinformatie (boekvorm)
- de PCNL-Floppyfolder
- 10 lege diskettes

Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette, het zoekprogramma PCNLVIEW en het programma Convert2 waarmee alle delen (op harddisk) aan elkaar kunnen worden gekoppeld. De nieuwste versie van PCNL-VIEW (v1.4) bevindt zich alleen op PDS-delen 12 en 13. Regelmatig komt een nieuw PDS-deel uit. Op het moment bevatte de PDS-catalogus 13 PDS-delen (op 13 5.25 of 7 3.5 inch diskettes). Wie eenmaal een PDS-catalogus bezit kan later verschijnende PDS-delen bijbestellen. (zie ook bij PCNL-DISK).
De complete PDS-Catalogus kost f 50,00 bestelnummers: op 5.25 inch 58001, op 3.5 inch 38001.
Zonder de ringband+slipcase is de prijs f 40,00. Bestelnummers; op 5.25 inch: 58002, op 3.5 inch: 38002.
Losse PDS-delen (met 100 diskettebeschrijvingen):
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 bevat de beschrijvingen van PCNL0101-PCNL0200 enz.

Bestelnummers op 5.25 inch; PDS deel 1: 58101, deel 2 : 58102, enz., deel 13: 58113.
Bestelnummers op 3.5 inch; PDS deel 1: 38101, deel 2: 38102, enz., deel 13: 38113.
De prijs per PDS-deel is f 3,00. NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5 inch diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel.

PCNL-DISK

Elektronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes (in ongeveer 1 jaar). Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis. Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.

Uitgekomen afleveringen:
1 = nov '87 (PCNL0701, PCNL0702)
2 = mrt '88 (PCNL0739, PCNL0740)
3 = sep '88 (PCNL0809, PCNL0810, PCNL0811) + PDS deel 07 en 08
4 = dec '88 (PCNL0861, PCNL0862) + PDS deel 09
5 = mrt '89 (PCNL0933, PCNL0934, PCNL0935)
6 = jul '89 (PCNL1001, PCNL1002) + PDS deel 10
7 = sep '89 (PCNL1023, PCNL1024)
8 = dec '89 (PCNL1080, PCNL1081)
9 = mrt '90 (PCNL1121, PCNL1122, PCNL1090) + PDS deel 11
10 = jul '90 (PCNL1153, PCNL1154)
11 = okt '90 (PCNL1201, PCNL1202, PCNL1188) + PDS deel 12
12 = dec '90 (PCNL1221, PCNL1222)
13 = mrt '91 (PCNL1231, PCNL1232, PCNL1233)
14 = jun '91 (PCNL1273, PCNL1274, PCNL1275)
15 = okt '91 (PCNL1319, PCNL1320)

Prijs per abonnement op 4 afleveringen zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 45,00. Deze abonnementskosten zijn **inclusief** verzendkosten.
Bestelnummers op 5.25 inch; Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl.14 (t/m 17) :59014.
Bestelnummers op 3.5 inch; Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl.15 (t/m 18) :39015.

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 60,00.

bestelnummers op	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352, 0481, 0482, 0485, 0486, 0487, 0520, 0700, 1186, 1187).	*58201*	*38201*
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055, 0176, 0324, 0330, 0360, 0488, 0573, 0683, 0893, 0894).	*58203*	*38203*
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320, 0382, 0471, 0483, 0597, 0598, 0599, 0648, 0649, 1040).	*58204*	*38204*
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178, 0201, 0351, 0352, 0353, 0355, 0496, 0527, 0542, 0674, met CGA-emulator, PCNL1082, draait bijna gehele gamespakket ook op Hercules) .	*58205*	*38205*

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 25,00.

bestelnummers	*5,25"*	*3,5"*
PCNL-Huishoud kwartet (bevat PCNL0519, 0635, 0778 en 0918)	*58401*	*38401*
PCNL-Kleuter/kinder kwartet (bevat PCNL0005, 0507, 0552 en 0903)	*58402*	*38402*
PCNL-PC-Keydraw kwartet (bevat PCNL0881 t/m 0884)	*58403*	*38403*
PCNL-VGA kwartet (bevat PCNL0880, 0898, 0899 en 0944)	*58404*	*38404*
PCNL-ARC kwartet (bevat PCNL0993, 1053, 1054 en 1068)	*58405*	*38405*
PCNL-Windows 3 Utilities kwartet (bevat PCNL1176 t/m 1179)	*58406*	*38406*
PCNL-Windows 3 Wall Paper kwartet (bevat PCNL1181 t/m 1184)	*58407*	*38407*
PCNL-VGA GAMES kwartet (bevat PCNL0932, 1170, 1196 en 1198)	*58408*	*38408*
PCNL-VGA PLUS kwartet (bevat PCNL0905, 1193, 1255 en 1259)	*58409*	*38409*
PCNL-SUPER GRAPHICS kwartet (bevat PCNL1098, 1100, 1180 en 1197)	*58410*	*38410*
PCNL-Astrology/Numerology kwartet (bevat PCNL1119, 1120, 1151 en 1152)	*58411*	*38411*
PCNL-PCMAGNET kwartet (bevat PCNL1086 t/m 1089)	*58412*	*38412*
PCNL-AdLib Music kwartet (bevat PCNL1207 t/m 1210)	*58413*	*38413*
PCNL-Windows 3 Divers-1 kwartet (bevat PCNL1240, 1243, 1245 en 1256)	*58414*	*38414*
PCNL-Windows 3 Divers-2 kwartet (bevat PCNL1241, 1242, 1244 en 1257)	*58415*	*38415*

Ringbanden, slipcases

PCNL-Ringband, kleur blauw (38 mm mechaniek) bestelnr. 73101. PCNL-Slipcase, kleur blauw, bestelnummer 73201,. Prijs ringband of slipcase; per st. f 10.00, bij afname 5 exempl.: f 9.50 per st., bij 10: f 9.25, bij 20: f 8.50, bij 40: f 8.00. Ringband + Slipcase, kleur wit (38mm, venster op rug ringband), bestelnummer 73401. Prijs per set f 20.00, bij afname 5 sets f 19.00 per st., bij 10: f 18.50, bij 20: f 17.00, bij 40: f 16.00.

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus; voor 3.5" bestelnummer 75301, voor 5.25" bestelnummer 75501. Prijs per st. f 2.00, 10 st. f 15.00, 20 st. f 25.00, 50 st. f 55.00.

Geformatteerde diskettes

	5,25 inch DSDD	3,5 inch DS	3,5 inch HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

PCNL-MEGA set

PCNL-ringband/slipcase met in 8 diskettetassen:
30 5,25 inch DSDD diskettes f 60,-* (bestelnummer 59809)
30 3,5 inch DS diskettes f 75,-* (bestelnummer 39839)
30 3,5 inch HD diskettes f 110,-* (bestelnummer 39849)

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr :62101 f 5.00.

Porto en verzendkosten

Uitsluitend het abonnement op PCNL-DISK en de los bestelde PCNL-floppyfolder zijn inclusief verzendkosten. Bij alle andere artikelen betaalt u naast de kosten voor diskettes etc. eenmaal een bijdrage verzendkosten. Bij de PCNL-DIRECT service is die bijdrage f 10,- ,in andere gevallen f 5,-.

Bestellen en levering

Iedereen kan bestellen. Leden van de IBM-PC GG krijgen 10% korting op alle genoemde prijzen en verzendkosten. Prijzen zijn inclusief 18.5% BTW. Bij elke levering wordt een BTW-factuur gevoegd.
Bij een bestelling dient u de bestelnummers te vermelden en indien u lid bent van de IBM-PC GG tevens het 6-cijferige HCC lidnummer.

Betaling

U kunt op de volgende manieren in het bezit komen van diskettes met PDS en de andere artikelen.

1. Betaling bij aflevering.
   Verzendkosten f 10,-. Minimumbedrag artikelen f 50.-. (De PCNL-Direct service). Bel (tijdens kantooruren) of fax voor 14.00 uur en de PTT bezorgt het bestelde de volgende dag. U betaalt artikelen + verzendkosten aan de PTT.
2. Betaling vooraf. (alle betalingen t.n.v. PCNL Vorden).
   Verzendkosten f 5,-. Geen minimumbedrag artikelen. Verzending geschiedt op de dag dat de betaling bij ons binnen komt.
   - 2.1. U zendt een BRIEF met BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG INGEVULDE EUROCHEQUE of GIROBETAALKAART naar ons adres.
   - 2.2. U maakt het bedrag over op een van onze rekeningen
     - 2.2.1. Bankrekening. Bij de mededelingen vermeldt u de bestelnummers. Als de ruimte onvoldoende is vermeldt u hoe u de bestelnummers meegedeeld heeft ('zie brief' of 'zie fax' +datum+postcode afzender). In de aparte brief of fax vermeldt u hoe en door wie de bestelling is betaald. Zendt bankformulieren naar uw bank en niet naar ons!
     - 2.2.2. Girorekening,
       - a. door middel van girotel: U vermeldt bij de MEDEDELINGEN UW POSTCODE, ADRES en de BESTELNUMMERS. Eventueel deelt u de bestelnummers apart mee (zie bij punt 2.1)
       - b. door middel van een overschrijvingskaart die u zelf naar de GIRO zendt. Bij de MEDEDELINGEN of ACHTEROP het formulier heeft u voldoende ruimte voor de BESTELNUMMERS. Een aparte brief of fax is in dit geval altijd overbodig.
       - c. door middel van een verzamelgiro van overheidsinstellingen etc. Het apart meedelen van de bestelnummers is hierbij ALTIJD nodig.
   - 2.3. Vanuit het **buitenland** uitsluitend per eurocheque (pasnummer invullen!) of per postwissel. PCNL-DIRECT is naar het buitenland niet mogelijk.

Verschuldigd bedrag

Aan het totaalbedrag van de gewenste artikelen voegt u eenmaal verzendkosten toe. Als u lid bent van de IBM-PC GG mag u van het zo berekende bedrag direct 10% aftrekkken. Vermeldt dan altijd tevens uw HCC-lidnummer.

Besteladres/rekeningnummers

PCNL, POSTBUS 115, 7250 AC VORDEN.
Telefoon 05752-1881, FAX 05752-1382
POSTBANKREKENING 61125 t.n.v. PCNL Vorden.
BANKREKENING 36.64.13.600 t.n.v. PCNL Vorden.
Cheques en girobetaalkaarten invullen ten name van PCNL, Vorden!

Informatie

Over bestellingen tijdens kantooruren, tel. 05752-1881, fax 05752-1382.

10% IBM-PC gg ledenkorting

Niet ieder HCC-lid is ook IBM-PC GG lid ! U bent lid als op uw HCC-lidmaatschapskaart linksonder IB voorkomt. Eenmaal per maand ontvangen wij van de HCC-ledenadministratie in Houten een lijst van (slechts) de HCC-leden die ook IBM-PC GG lid zijn.
Aan hen wordt automatisch 10% korting verleend. Als u nog niet of nog maar kort lid bent kunt u zich direct verzekeren van de korting door u d.m.v. een ledenadministratiekaartje uit de HCC-Nieuwsbrief op te geven als lid van de IBM-PC GG en naar ons in VORDEN te zenden evt. tegelijk met een bestelling.
Indien op de factuur geen korting is vermeld, kunt u alsnog in aanmerking komen voor de korting door BINNEN 14 DAGEN NA DE FACTUURDATUM op de hierboven aangegeven manier lid te worden van de IBM-PC GG en het kaartje naar ons in VORDEN te zenden en met vermelding van het FACTUURNUMMER te verzoeken om een CREDITKORTINGFACTUUR.

HCC Nieuwsbrief

De HCC Nieuwsbrief neemt een belangrijke plaats in binnen onze vereniging. Zoals u iedere maand weer kunt constateren is de functie tweeledig. Het is het verenigingsorgaan, wat onder meer blijkt uit de ruime aandacht die wordt gegeven aan de activiteiten van de gebruikersgroepen en afdelingen. Daarnaast is de HCC Nieuwsbrief een maandblad voor computergebruikers, waarin op een breed vlak informatie wordt geboden over de vele mogelijkheden op dit gebied. Hierbij kiest de HCC Nieuwsbrief soms een wat andere invalshoek dan veel andere bladen, omdat wij 'de computer' niet alleen zien als een stuk gereedschap, maar ook als onderdeel van een zeer boeiende hobby.

Uniek aan de HCC Nieuwsbrief is in ieder geval dat het overgrote deel van de artikelen door leden van de vereniging worden geschreven.

De exploitatie van de HCC Nieuwsbrief kost veel geld. Daar is op zichzelf niets tegen in te brengen, als lid hebt u recht op een goed uitgevoerd en waardevol verenigingsblad. Maar het mag vanzelfsprekend niet zover gaan dat het uitbrengen van het blad zoveel gaat kosten dat andere activiteiten daar onder gaan lijden.

Evenals bij veel andere computerbladen stijgen de kosten ook bij de HCC Nieuwsbrief de laatste jaren sterk, mede doordat er minder opbrengsten uit advertenties binnenkomen. Het is een vrij algemeen beeld, maar daarmee wel een groeiend probleem. Daarom heeft het bestuur al enige tijd geleden besloten om te onderzoeken of samenwerking met een professioneel uitgeversbedrijf tot de mogelijkheden behoort. In de eerste plaats wordt dit gedaan om de uitgaven voor de HCC Nieuwsbrief beheersbaar te houden, maar ook wordt gezocht naar mogelijkheden om de kwaliteit nog verder te verbeteren en de positie van de Nieuwsbrief - en daarmee ook de HCC! - te versterken.

Hierbij worden uitgangspunten gehanteerd waarover het bestuur absolute zekerheid wil hebben: het behoud van het karakter van de HCC, geen verkoop van de HCC Nieuwsbrief, behoud van de redactionele zelfstandigheid, behoud van de rechtspositie van de betrokken medewerkers en handhaving van de ledenadministratie in het HCC Kantoor.

Verschillende gegadigden hebben zich inmiddels gemeld voor de exploitatie van de HCC Nieuwsbrief, waaruit een nadere keus is gemaakt. De onderhandelingen hierover zijn nog niet volledig afgerond, maar vorderen wel. Het streven van het bestuur is er op gericht om in 1992 met deze vorm van samenwerking te starten.

In een volgende uitgave van de HCC Nieuwsbrief hopen wij u hierover verder te kunnen informeren.

Bestuur HCC.

Het HCC Fidonet is een netwerk van Bulletin Board systemen voor berichtenuitwisseling door HCC-leden. Het maakt deel uit van een wereldwijd netwerk. Het adres van het HCC Fidonet is 2:500 (zone 2 net 500).

HCCN Redaktie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	abcd	
HCC Alkmaar 1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	Van Diepen Automatiseert
HCC Almelo 1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	
HCC Almere 1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	
HCC Amersfoort 1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcdf	HCC afd. Utrecht
HCC Amstelveen 1	040	Eltjo Huisman	020-6472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
HCC Amsterdam 1	011	Olf van Reijen	020-6154154	abcd	ABN
HCC Apeldoorn 1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
HCC Apple gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland BV
HCC Bliep South	110	Chiel Heyblom	01623-14722	abcd	Tainic Technology
HCC Brielle 1	012	Andre Visser	01810-15600	cdfg	Info'Products Holland BV
HCC Commodore gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
HCC Delft 1	044	Theo Timan	015-132444	acd	E.P.C. Translux BV
HCC Den Haag 1	026	Kasper Kwant	070-3281426	abcd	
HCC Den Helder 1	043	Eugene Onderwater	02230-28086	abcd	Autobedr. N.C. Onderwater
HCC Deventer	046	Rudi Kooi	05700-29810	cd	Egberink Electronics
HCC DOS gg Boss Centrum	128	Axel Horst	03432-1814	cdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss West	121	Ed van der Bent	020-6982155	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Zuid	131	Andre van de Wijdeven	04990-74979	cd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Delmare	133	Ron van der Nagel	01720-43983	acdfgh	HCC DOS gg
HCC DOS gg ProgrammaTel	100	Paul van Hattum	03200-46025	acdg	HCC DOS gg
HCC DOS gg Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
HCC DOS gg SW Boss North	132	Gerard Hoytink	05140-4494	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg SW Boss West	104	Henk Jansen	079-317774	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg The Databoss	109	Jaap Streuper	05440-65591	abcd	HCC DOS gg
HCC Eindhoven 1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	
HCC Emmen 1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	cdfg	Cyco/WordPerfect/Acad. Serv.
HCC Gouda 1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Repko IDP BV
HCC Groningen 1	019	Johan Schaaphok	050-134367	abcd	
HCC Hoorn 1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek BV
HCC Hoorn 2	033	Klaus Spithost	02290-16721	abcd	
HCC IBM PC gg	101	Cees Pijnenburg	08857-1865	abcd	IBM Nederland BV
HCC Kennemerland	045	Antonie van Oort	023-262175	acdfg	Optisys Automatisering
HCC Leeuwarden 1	041	Keimpe Wybenga	058-671351	abcd	
HCC Leiden 1	015	Frederik S'Jacob	071-128409	abcd	
HCC Middelburg 1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	
HCC Modelbaanautomatisering gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	
HCC MSX gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	M.T./MSX Comp. Mag.
HCC MSX gg 2	127	Ben Doedens	05978-18902	abcd	
HCC Nijmegen 1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
HCC Noord Limburg	023	Peter Kessels	04760-77600	abcd	
HCC Olivetti gg Apeldoorn	123	Ruud van der Linden	055-413377	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Breda	113	Theo van Lottum	076-870519	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Enschede	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Heerlen	120	Pascal Houppermans	045-275101	abcd	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Hoorn	119	Klaus Spithost	02290-43073	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Rolde	112	Hero Bruinsma	05924-3245	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Zoetermeer	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
HCC Oss 1	027	Henry van Aarssen	04120-44443	abcd	
HCC P2000 gg	105	Anet Hilgersom	020-6892992	abcd	
HCC Politie & Computers gg 1	135	Thijs Zuidland	073-566910	cd	CSK Vught
HCC Politie & Computers gg 2	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip
HCC Postzegel gg	134	Gerd-Jan van Wiggen	070-3866111	acd	
HCC Rotterdam 1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	Sun Microsystems
HCC Sharp gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas BV
HCC Sittard 1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	
HCC Steenwijk 1	042	Jan Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
HCC Techstand	500	Hanno van der Maas	030-735900	abcd	Digisys

De Hobby Computer Club HCC is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie De contributie van 1991 bedraagt ƒ 60,- (basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep). Voor 1992 is dit ƒ 65,-. ƒ 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Bij aanmelding wordt eenmalig ƒ 10,- inschrijfgeld in rekening gebracht.

Opzegging van het lidmaatschap van de HCC of van één of meerdere gebruikersgroepen is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging kan uitsluitend SCHRIFTELIJK (bij voorkeur per briefkaart) geschieden en wel vóór 1 november aan het HCC kantoor in Houten. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

HCC Tilburg 1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
HCC Tulip gg	129	Nol Kloosterman	010-4745060	acd	Tulip/G&B Computers
HCC Utrecht 1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Amstrad
HCC Zoetermeer 1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	acdh	
HCC Zwolle 2	039	Willem Groeneveld	038-547161	acd	Dirksen Opleidingen

De hieronder vermelde nodes zijn prive-nodes. Zij worden niet beheerd door de HCC. Deze systemen hoeven niet de standaard HCC voorzieningen te bevatten, zoals bijv. het gebruik van de HCC Pincode.

BBS Pendrecht	218	Ed Roest	010-4102033	acd	
BBS The Wall	232	Martin Kuppers	013-639113	acd	
BoBo's BBS	242	Michel Luciana	035-837685	acd	
Capricorn BBS	225	Marius Overvoorde	030-368061	acdf	
CHC NS-DOS BBS	251	Wim Huisen	030-332927	acd	
Computer Club Rotterdam	256	Robert Ouwerkerk	010-4131065	acd	
Computer Kring BBS	230	Cees Plaatzer	03418-58787	cdh	
CSL-BBS	243	Jac Kersing	053-351563	acd	
De Draaischijf	254	Wim Gerrits	050-181626	acd	
De Werkplaats BBS	255	Peter Stork	077-870559	acd	
Discovery BBS	249	Marco Hiemstra	055-431332	acd	
Euro-Online	233	Floor Naaijkens	013-638709	acdf	
Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	
GrapicXchange	299	Ab van Velden	035-217733	cdfgj	
Habe BBS	219	Henk Benschop	01858-16563	abcdh	
HEKOM RA-BBS	281	Henny Kohler	03483-2361	cdfg	
HEKOM RA-BBS & CDGN Hdqrtrs	223	Henny Kohler	03483-4072	abcdf	
Het Draaiend Schijfje	257	Harry de Jong	080-605283	acd	
Hotline BBS	245	Piet Ebbes	020-6891014	cdfh	
Incola BBS	220	John Hendriks	020-6344733	acd	
Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	
Info-Data	252	Ben Kempink	045-717186	acd	
Intra BBS	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
Knight Light BBS	241	Willem Schotman	035-837630	cdfh	
Let's Get DIGITAL!	284	Severinus Planting	058-673753	cdh	Van der Gali n Electronica
McBaud! BBS	228	Ron van Rossum	010-4603947	cdf	
Music Box	283	Edwig Knol	05490-70319	acd	
Nederlands Net Nieuws BBS	239	Frank Hemmelder	03480-24801	acdfg	
Nestorsoft Support system	247	M.H.P. Harberink	03412-61855	acd	
Nethart	501	Jos van Kester	030-332930	cd	Stichting Cadans
NOS Radio Scoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	
Opus Aquarius	240	Stefan Buijs	02503-22943	acd	
Opus GTH	226	Gerard de Haan	035-61643	cd	
Opus Tele Magic	231	Evert Bruinsma	030-414595	abcdf	
PCT's OPUS Sassenheim	237	Ron Koendering	01711-10965	acd	
RailBoard	250	Henk Kolthof	030-355757	cdfg	N.V. Nederlandse Spoorwegen
RBBS Flevoland	248	K.S.H. Kodde	03240-63720	abcdf	
RBBS Landsmeer	280	Bert van Hoekelen	02908-6398	abcdfg	
Schroedingers Cat	216	Paul Scholte	015-624590	acdh	
SCO Narwal	209	Aad Nienhuis	020-6279804	abcd	
SIKIS BBS	234	Fred Vlinkervleugel	040-582575	cd	
TeamCat! BBS	238	Johannes van Wage	070-3297558	acd	
Technet	282	Arjen d'Ailly	010-4129900	cdf	Bausch Datacom
The Dream BBS	229	Gertjan Koetsier	03402-39492	cd	
The Quiet Man BBS	227	Guus Abelmann	030-433428	cd	
Touch One	236	David Tie	070-3451930	acd	
Tulip/TGV BBS Node 1	224	Wim Nijholt	04120-44134	acdfg	
Tulip/TGV BBS Node 2	246	Wim Nijholt	04120-26013	acdfg	
Wildcat!BBS	222	Robbert G. Brown	030-512787	cdfh	Verenigde Spaarbank

a=300/300; b=1200/75; c=1200/1200; d=2400/2400; e=19200PEP; f=9600/9600; g=14400(V32-bis); h=9600HST; j=V42-bis;
Line setting: [baud rate],8,N,1

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

De HCC afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'microcomputing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij één van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Op deze en de volgende pagina staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

HCC Afdelingen

Afdeling Almere
Vacature

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J. H. T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
André Varwijk, 08360 - 32632
Postbus 266, 6900 CB Zevenaar

Afdeling Breda
Ton Smit
Hulsdonk 5, 4844 RR Terheyden
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft
Guido Melief, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Deventer
N. Boekhout
1e Weerdsweg 74, 7412 WV Deventer

Afdeling Eindhoven
Henk Hilhorst, Pater Vogelstraat 9,
5741 JE Beek en Donk, 04929-62294

Afdeling Friesland
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Gouda
G. Boschloo, Clematislaan 7
2803 AG Gouda, 01820-36404 (na 18.00)

Afdeling Groningen
Willem-Jan Drijfhout, 050 - 137191
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Kennemerland
H. M. A. van Lier, 023-255090
Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem

Afdeling Leiden
Hans Baak, 071-618622 (19.00-22.00)
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Midden- en Zuid-Limburg
Konrad Vasterman, Koninginnestraat 4
6225 BR Maastricht

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordholland Midden
N.J. Koreman, 02290-49206
Schepenen 74, 1625 BK Hoorn

Afdeling Noord-Limburg
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Noordoost Brabant
Mw Joke Duijx
Hintham 76, 5246 AH Rosmalen

Afdeling Rijnmond
E.R Meiners
Postbus 85096, 3009 MB Rotterdam

Afdeling Steenwijk
Jaap Keizer
Gasthuislaan 97-A, 8331 MV Steenwijk

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-682177 (18.30-21.00)
Frankenlaan 15, 5037 KE Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a,1211 EV Hilversum

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris,
01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zwolle
G.J. Bonthuis, 05255 - 2446 (19.00 - 21.00)
Romano 3, 8084 EA 't Harde

HCC Gebruikers-groepen

1802 gg
Jan Waldorp, 01828-10252 (18.30-21.00)
Mozartlaan 83, 2742 BP Waddinxveen

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211(18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 283,
1960 AG Heemskerk

AIM-65/PC-100 gg
A.J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad gg
Cees van Dam, Boven Oosterdiep 63
9641 JN Veendam

Apple gg
015-620059
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Artificiële Intelligentie gg
Peter van Lint, 05293-4226
Kerkplein 22, 7721 AD Dalfsen

Astrologie gg
Vacature

Atari gg
Postbus 1316
1300 BH Almere

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstraat 27,
3572 JR Utrecht

Beleggen gg
Albert van Heijst
Benedeneindseweg 25, 4158 ED Deil

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-23.30)
Koningin Emmastraat 8,
2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Jos Jansen, 01729-8288

Commodore gg
Hans Kessels 04760 - 77173 (werkdagen 19.00 - 21.00)
Postbus 145, 8070 AC Nunspeet

CS/SWTPC/09 gg
P. G. Waldman, 075-172719(na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
G. B. ter Haar
Jordenstraat 34, 4024 HT Eck en Wiel

DOS gg
Ron Scheepers, 03242 - 2704 (20.00 - 22.00)
Postbus 166, 3890 AD Zeewolde

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
M. Wijzenbeek, Nieuwerdammerdijk 254,
1025 LX Amsterdam

G2 gg
Eddy van Raaij, 03402 - 65975 (20.00 - 22.00)
Anemoonstraat 75, 3434 JB Nieuwegein

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 563, 2800 AN Gouda

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 040-544419 (18.30-21.00)
Braak 18, 5501 DJ Veldhoven

Logo gg
W. Heyster, 08380-24153
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
Han de Jong, 079 - 164755
Graaf Lodewijkstraat 6
2713 EE Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens,
020-6924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494,
1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Hub Jennekens, 045 - 754135
Postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal

Onderwijs gg
Wil Veen-Banning, 03403 - 79439
Meerkoetweide 61, 3993 EC Houten

P2000 gg
A. Hilgersom, 020-6892875
(ma.-vr. 19.00-21.00)
Admiraal De Ruijterweg 28-II
1056 GJ Amsterdam

Pascal gg
F.M.W. Doove, 01899 - 11819
Severij 5, 3155 BR Maasland

Politie & Computer gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-3873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, Lis 14, 1273 CD Huizen
033 - 945286 (H. Niessen, 20.00 - 22.00)

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
08334-73038 (20.00-21.30)
Postbus 146, 6980 AC Doesburg

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17.30)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Watersport gg
J. Gestman Geradts
Postbus 5701, 3008 AS Rotterdam

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-6189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM
Amsterdam

HCC Afdeling Arnhem

Maandag 11 november houden we in huize 'Mabri' te Oosterbeek een lezing over Girotel, het telebanksysteem van de Postbank. In 'Ons Huis' te Zevenaar wordt op dinsdag 26 november een tweede hands computerbeurs te organiseren.

Vrouw en computer

Het vreemde feit doet zich voor dat bij onze club de mannen verreweg in de meerderheid zijn. Het aantal vrouwelijke leden blijft helaas beperkt tot een enkel procentje. Onlangs werden wij tijdens een afdelingsavond in Zevenaar benaderd door mevrouw Willy Rombout met het verzoek om binnen onze eigen afdeling een gebruikersgroep speciaal voor vrouwen op te richten. Dit idee sprak ons natuurlijk zeer aan. Heeft u interesse? Tijdens de afdelingsavonden in Zevenaar zal Willy Rombout aanwezig zijn en u inlichten over haar plannen.

Cursussen

Bij voldoende belangstelling start onze afdeling binnenkort in Westervoort met twee korte en aantrekkelijke cursussen:

1. Workshop modemgebruik. Omdat we nogal veel vragen op modemgebied krijgen willen we twee workshops (die uit elk drie lesavonden bestaan) organiseren:
   - Modem en software/protocollen
   - Offline software XRS/FD en mailflow
2. Beginnerscursus Lotus 1-2-3. De cursus in deze veel gebruikte spreadsheet is vooral bedoeld voor de beginnende hobbyist en zal bestaan uit vier lessen. Locatie voor deze cursussen: Zalencentrum 'Hugen' in de Dorpsstraat in Westervoort. Heeft u interesse om één of meer van deze cursussen bij te wonen? Neem dan contact op met Cliff Lindeboom, telefoon 08364-7770 of stuur een berichtje aan HCC-afdeling Arnhem. HCC-leden betalen ƒ 20,- en niet-leden ƒ 25,- per lesavond.

Afdelingsavonden

De afdelingsavonden van onze afdeling vinden plaats in:

- Oosterbeek: Zalencentrum 'Mabri', St. Bernulphusstraat 13 (achter Albert Heijn)
- Zevenaar: Verenigingsgebouw 'Ons Huis', Dr. Honigstraat 3 (centrum). Voor onze beginnende leden is er tijdens deze avonden een speciale helpdesk aanwezig.

André Varwijk

HCC Afdeling Breda

Bij de afdeling Breda gaat het een en ander veranderen. Zo wordt de bibliotheek uitgebreid met enkele nieuwe boeken uit uiteenlopende genres. Daarnaast wordt ook de hardware aangepast op de hedendaagse technologieën, zodat u binnenkort weer naar hartelust kunt experimenteren met... Juist, dat laten wij nog even in het midden. Kom gerust eens langs om te zien waarover we het hebben.

Structuur

Verder is het bestuur bezig de maandelijkse bijeenkomsten beter te structureren, waarover u later meer zult kunnen lezen. Hiermee hopen we meer duidelijkheid en mensen te scheppen/trekken. Natuurlijk weten onze trouwe bezoekers het al iets eerder, dus wat let u om even langs te wippen. Zeker mensen met een niet MS-DOS computer nodigen wij hierbij van harte uit. En we hebben nog meer verrassingen in petto!

Ledenvergadering

Op de februari-bijeenkomst zal weer een ledenvergadering worden gehouden. Op deze afdeling zal het bestuur verantwoording afleggen over de afgelopen zittingsperiode. Ook zullen de voornemens van het bestuur bekend worden gemaakt. Tevens is het de gewoonte om op dergelijke avonden een nieuw bestuur voor de komende twee jaar te kiezen. Alle bezoekers van deze vergadering mogen vrijuit meepraten. Zorg dus dat je deze avond vrijhoudt. Verder nodigen we elke enthousiasteling uit om zich beschikbaar te stellen voor een bestuursfunctie. De kandidaatstelling is bij deze geopend. De mensen en/of adressen waar u zich als kandidaat kunt aanmelden zijn bekend. Zo niet, zie elders in dit (lijf)blad.

Ton Smit

HCC Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft

De afdeling heeft de eerste najaarsstormen goed doorstaan. In het bekende Haagse Restaurant 't Goude Hooft(!) werd op 27 september 1991 het nieuwe bestuur van de afdeling in aanwezigheid van een aantal zeer actieve afdelingsleden voorgesteld. De heren Frans Joncker, Guido Melief, Marcel Stikkelman, Jean-Pierre Verheij en Aad de Groot vormen tezamen het nieuwe bestuur. Frans Joncker is bereid het voorzitterschap uit te oefenen. Op korte termijn zal een formele ledenvergadering bijeen worden geroepen. Krachtens de statuten en huishoudelijk reglement van de vereniging moeten de leden zich formeel akkoord verklaren met de huidige oplossing. Alle details worden verstrekt in de convocatie en het 'Bitje Haags'. We kunnen u nu al meedelen dat het enthousiasme van het huidige bestuur een grote belofte voor de toekomst inhoudt.

Contacten

U kunt uw afdeling als volgt bereiken:

1. via de informatietelefoon op 079-612180
2. via secretaris Guido Melief op 070- 3452531 (19.00-21.00)
3. via de regionale Fido's Zoetermeer-1, Den Haag-1, Delft-1
4. via de afdelingsbijeenkomsten

Agenda

Op dinsdag 22 oktober 1991 wordt in 'De Kreade' door de Gemeentepolitie van Den Haag een lezing en demonstratie gehouden met als onderwerp: 'Recente ontwikkelingen op het gebied van computervirussen'.

Op dinsdag 12 november 1991 wordt in 'De Kreade' door Hans Baars (A.I.S. te Laren) een lezing en demonstratie van OS/2 gehouden. Aanvangstijden: 20.00 uur.

Tot slot

Een woord van dank aan het algemeen bestuur en de portefeuillegroepgroeperingen voor de prettige en voortvarende wijze van bemiddelen bij de samenstelling van het huidige afdelingsbestuur. Cheers Ton.

Kasper Kwant

HCC Afdeling Eindhoven

Vandaag, de dag dat ik dit schrijf, is de herfst begonnen. Het weer volgt de bewegingen van de zon uitstekend, waardoor aan een lange periode van droog en warm weer een einde is gekomen. U zult ongetwijfeld meer tijd binnenshuis, bijvoorbeeld achter de computer, gaan doorbrengen.

Oktober

Het bestuur had al eerder gemerkt dat het nieuwe seizoen was aangebroken. We regelden de invulling van de afdelingsbijeenkomsten. We schreven in voor de computerbeurs in ons eigen Eindhoven en waren daar vervolgens drie dagen aanwezig. We hebben de ledenvergadering voorbereid. We gaven ons op voor de HCC-Dagen in de Jaarbeurs.

Bij al die werkzaamheden gaat er gegarandeerd een keer iets mis. Voor het oktobernummer was ik in alle drukte de deadline vergeten. Veel te laat seinde ik nog een berichtje over naar de redactie. Ik vermoed dat de redacteur verenigingsnieuws bij de ontvangst hiervan enkele minder vleiende gedachten over mij voelde opwellen. (Dat viel reuze mee, maar een en ander heeft helaas tot gevolg gehad dat onder het kopje 'Eindhoven' het nieuws van de Amstrad gg is terechtgekomen. Waarvoor excuses. Red.). Hopelijk lukt het u allen toch om op donderdag 31 oktober in grote getale naar de ledenvergadering in het Aristo-zalencentrum te komen!

BBS

Op donderdag 7 november geven Hans van Melis en Leo van Geuns een lezing over Bulletin Board Systemen. Als doorgewinterde sysops (system operators) weten zij daar heel wat over te vertellen. In hun lezing gaan zij in op de geschiedenis en vertellen ze wat u op de verschillende BBS-en zoal kunt vinden en wat bijvoorbeeld het Fido-netwerk is. Uiteraard doen zij uitgebreid uit de doeken wat er bij het inloggen moet gebeuren. En dat zij een open oor hebben voor al uw vragen is algemeen bekend. Aan het eind van de avond zal uw kennis van het sysop-jargon behoorlijk zijn uitgebreid.

HCC-Dagen

In de u toegezonden mailing hebt u ongetwijfeld gelezen dat wij vervoer per luxe touringcar naar

de Jaarbeurs hebben georganiseerd. Mocht u zich nog niet hebben opgegeven, doe dat dan snel. De inschrijvingstermijn sluit op 31 oktober. Tijdens de ledenvergadering is de laatste mogelijkheid u aan te melden. Dit geweldige aanbod mag u eenvoudigweg niet missen!
In verband met de HCC-Dagen hebben wij aan de bijeenkomst van zaterdag 16 november het predikaat 'vrij' toegekend. Dit wil zeggen dat er geen bijzondere activiteit is gepland. U heeft daardoor een uitstekende gelegenheid om uw eigen computertoepassing aan uw mede-leden te laten zien. Breng uw systeem daarom eens mee. Dat is leuk voor de anderen en voor uzelf.
Tenslotte: ik hoop dat u niet langer aarzelt met uw aanmelding voor de Werkgroep Informatie en Publiciteit!

Henk Hilhorst

HCC Afdeling Friesland

Vanaf september is de 'Blue Wave Mail Reader' beschikbaar op Fido Leeuwarden (058-671351). Dit is een offline Mail Reader/Editor voor Maximus. Sommige gebruikers kenden al het genot van Xpress Mail, waardoor te lezen berichten ingepakt en automatisch gedownload konden worden. De enige beperking van Xpress Mail was dat er geen mogelijkheid bestond om zelf aangemaakte berichten te uploaden.

Voordelen
Dit is wel mogelijk met de Blue Wave Mail Reader, maar vereist op je eigen systeem een programma om berichten in en uit te pakken en aan te maken. Dit programma heet BWAVE200.LZH en is te downloaden vanuit de area 'Files op communicatiegebied'. Xpress Mail blijft nog een tijdje beschikbaar, maar zal na verloop van tijd verdwijnen omdat Blue Wave veel meer voordelen biedt. Kortom, een echte aanrader voor mensen die veel echomail doorspitten maar geen point willen worden.

Jaarvergadering
Op 18 november zal de jaarvergadering van onze afdeling worden gehouden. Plaats: Zalen Schaaf, Breedstraat 48 te Leeuwarden, aanvang: 20.00 uur. Agenda:
1. Opening
2. Ingekomen stukken
3. Jaarverslag secretaris
4. Jaarverslag penningmeester
5. Bestuursverkiezing. Aftredend zijn Rob van der Broek en Cor Slot (beide niet herkiesbaar).
6. Rondvraag
7. Sluiting

De vergaderstukken zijn veertien dagen van tevoren te verkrijgen bij Lex Harmse, Bijenhofstraat 51, 8922 EA Leeuwarden.

Jeltsje Bergsma

HCC Afdeling Gouda

Op 17 september hebben wij de eerste ledenvergadering van de afdeling gehouden, waarbij 34 leden aanwezig waren. Hoewel wij in ons optimisme op een grotere opkomst hadden gehoopt valt dit aantal ons toch mee. Tijdens de ledenvergadering is het 'afdelingsreglement' geaccepteerd. Na instemming van het bestuur van de vereniging zal het van kracht zijn, waarna het tijdens de afdelingsbijeenkomsten verkrijgbaar is bij de secretaris. Verder is ingestemd met de conceptbegroting 1992 en 1993 en het beleidsplan.

Bestuur
Het interimbestuur dat vanaf de oprichting tot nu in functie was, is vervangen door het eerste door de leden gekozen bestuur. Het merendeel van de leden van het interimbestuur had zich kandidaat gesteld en is herkozen. Alleen Joop Michel en Martin Ponte hadden zich niet kandidaat gesteld.

Afdelingsbijeenkomsten
Op dinsdag 19 november houden wij weer een afdelingsbijeenkomst op onze vaste lokatie: Gehoorzaal (3e verdieping) van het Bleuland Ziekenhuis in Gouda. Dankzij de zeer gewaardeerde medewerking van de MSX gg kunnen wij elke bijeenkomst beschikken over een herinktmachine. U kunt dan ook elke bijeenkomst uw inktlinten meenemen om ze te laten herinkten.
Verder zijn we van plan een afdelingsperiodiek uit te geven, dat verkrijgbaar zal zijn tijdens de afdelingsbijeenkomsten. Hebt u wensen over de inhoud of bent u bereid een rubriek over een bepaald onderwerp voor uw rekening te nemen geef dit door aan de secretaris.
Ook hebben we flink wat standaard-activiteiten op elke afdelingsbijeenkomst, dus kom eens langs. En bij voldoende belangstelling zullen wij binnenkort opnieuw een cursus 'DOS voor beginners' organiseren. Hebt u belangstelling? Laat dit even weten aan onze cursuscoördinator Ben Kanters (03486-2791).

HCC-Dagen
Ook dit jaar zijn wij weer aanwezig tijdens de HCC-Dagen (22 en 23 november). Als alles volgens plan verloopt hebben wij iets zeer interessants te bieden. Als u komt, vergeet dan vooral niet onze stand te bezoeken.

Ledenwerving
Hoeveel nieuwe leden hebt u al aangebracht? Kijk om u heen, u kent vast wel iemand die nog geen lid is en die dat door uw enthousiaste verhalen over onze afdeling zeker wil worden. Groene aanmeldingskaarten zijn verkrijgbaar bij de secretaris, telefonisch aanmelden bij de secretaris kan overigens ook. Ik geef toe dat de doelstelling op 1 januari 1992 1500 leden te hebben ambitieus is, maar met z'n allen moet dat lukken. Stand van zaken op 20 september: 1270 leden.
Overigens zijn we van plan een eigen logo voor de afdeling Gouda te gaan voeren. Hebt u een idee, geef het door aan de secretaris.

Gerrit Boschloo

HCC Afdeling Groningen

Op woensdag 20 november wordt de eerstvolgende bijeenkomst gehouden, zoals altijd in het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. U bent van harte welkom van 20.00 tot 23.00 uur. Noteert u het ook alvast in uw agenda?

Faciliteiten
De volgende vaste faciliteiten staan dan weer tot uw beschikking:
- Leestafel met boeken en diverse tijdschriften.
- Scanner voor (kosteloos) scannen van tekeningen en foto's.
- Verkoop van een zeer uitgebreide verzameling PD-software.
- Het re-inkten van uw printerlinten (deze maand gebracht, de volgende maand weer klaar).
- Kopieerapparaat.
- Bestuursleden en (co-)sysops voor het beantwoorden van uw vragen over computer- en HCC-gebied.

Demonstratie
Deze maand zal er op de ledenavond van 20.00 tot 20.30 uur worden gedemonstreerd hoe u eenvoudige programmaatjes in assembler voor beeldschermaansturing kunt schrijven. Ook zal worden besproken hoe u deze vervolgens kunt gebruiken in de hogere programmeertalen zoals Pascal en Basic. Tijdens deze demonstratie zijn de bovengenoemde faciliteiten niet beschikbaar.

Bulletinboard
Op het BBS is een berichtengebied 'L7' aanwezig voor vragen aan het bestuur van de afdeling over het reilen en zeilen van de HCC. Ook worden hier af en toe punten aangestipt die op de agenda van de ledenraad staan, zodat het afdelingsbestuur ook uw mening kan meenemen in haar stemgedrag. Als u nog interessante bestanden heeft kunt u ze altijd uploaden. Als het er veel zijn, mag u ze ook op diskette naar postbus 1650, 9701 BR Groningen sturen. In ruil daarvoor kunt u eventueel bestanden van het BBS terugkrijgen.

Prijsvraag
Wij nodigen iedereen uit om een mooi logo voor onze afdeling te ontwerpen. Het maakt niet uit hoe u het ontwerpt, met de hand of met de computer; de enige voorwaarde is dat het in de Nieuwsbrief kan worden geplaatst. De inzendingen zullen worden beoordeeld door het bestuur van de afdeling. De winnaar ontvangt voor ƒ 75,- aan diskettes. Overige voorwaarden: uw inzending moet voor 1 januari 1992 binnen zijn, de inzendingen blijven eigendom van de afdeling en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. U kunt uw ontwerp sturen naar onze postbus.

Bereikbaarheid
U kunt het bestuur van de afdeling uiteraard ook 'buiten' de bijeenkomst bereiken voor vragen en/of opmerkingen. Dit kan via onze postbus of via HCC Groningen-1 (telefoon 050-134367, snelheden tot 2400 baud,8,N,1).

Johan Schaaphok

HCC Afdeling Kennemerland

Let op! We houden in november geen bijeenkomst! Dit omdat de datum van 23 november zou samenvallen met de HCC-Dagen in Utrecht. Daarom heeft het bestuur besloten om deze bijeenkomst geen doorgang te laten vinden. De meeste van onze leden zullen wij immers op de

HCC-Dagen kunnen begroeten en ook de bestuursleden zullen daar op de stand van de afdeling Kennemerland aanwezig zijn.

Verrassing
De eerstkomende bijeenkomst wordt dus gehouden op zaterdag 28 december in het gebouw 'De Pauw', Kromhoutlaan 55 in Haarlem (Parkwijk) (zie plattegrond in het septembernummer). De aanvang is om 10.00 uur en wij stoppen om ongeveer 16.00 uur. Het wordt onze laatste bijeenkomst in 1991. Voor de bezoekers hebben we een verrassing in petto. Zorg dus dat u aanwezig bent.
Ook zult u een demonstratie kunnen meemaken van het programma MODPLAY. Dit is een programma waarmee u op PC-AT (geen XT's!) Amiga muziekmodules kunt afspelen. MODPLAY zelf en verschillende muziekmodules zijn in onze software-bibliotheek opgenomen.

Divers
Onze Fido (telefoon 262175, baudrates 1200, 2400 en 9600), sinds 1 juni operationeel, blijkt gezien het zeer grote aantal inloggers in een grote behoefte te voorzien. De sysop is Ton van Oort, met als co-sysop Dean Buhrmann. Logt u ook eens in?
In de bibliotheek met PD-software is onlangs het programma MODPLAY (zie hierboven) opgenomen. Behalve software voor MS-DOS- en Atari-computers is er ook software beschikbaar voor alle types Commodore-computers zoals de Amiga, de C-64, de C-128 (ook CP/M!), de C-16 en de Plus4. Van de meeste MS-DOS-software ligt tijdens onze bijeenkomsten een lijst ter inzage, terwijl u van de Commodore-software een overzichtsdiskette kunt bestellen.
Bestellingen kunt u doen tijdens onze bijeenkomsten bij Cees Dekker en de daarop volgende keer kunt u het bestelde afhalen. Degenen die een diskette met PD- of shareware-software leveren, mogen in ruil daarvoor gratis twee diskettes uit onze softwarelijst uitzoeken.

HCC-Dagen
De afdeling Kennemerland zal tijdens de HCC-Dagen op 22 en 23 november in de Jaarbeurs te Utrecht aanwezig zijn met een eigen stand. Daar zult u bijzondere demonstraties kunnen meemaken en tevens kunt u er onze PD-software bestellen. Wij hopen dat u ook onze stand zult bezoeken tijdens deze manifestatie.

Hans van Lier

HCC Afdeling Leiden

Plannen voor de komende bijeenkomsten: het eerste gedeelte van de avonden (ongeveer 20.00-21.30 uur) zal aan een speciaal thema zijn gewijd. Het tweede deel van de avond kan men op de bekende ontspannen wijze doorbrengen.
Als u vreemde ervaringen met bijvoorbeeld hard- en software en communicatie heeft: demonstraties van eigen (be)vindingen en problemen of oplossingen worden beloond met vrije consumpties. Wij willen u hiermee geen problemen aanpraten; het demonstreren van uw eigen computer die probleemloos werkt wordt op gelijke wijze beloond.

Programma
- Dinsdag 19 november: Watersport gg, demonstratie van navigatie- en vaarsimulatieprogramma's.
- Dinsdag 17 december: Beginners gg (i.o.). Speciaal voor alle beginners die nog steeds niet echt begonnen zijn. Bent u geen HCC-lid (meer), kom dan ook. Iedereen is welkom. U kunt altijd (weer) lid worden en u aanmelden bij de Beginners gg. Deze gg probeert vooral vrouwen voor het computergebruik te interesseren. Voor meer informatie: Siep Heyman, telefoon 013-675120.

Bij voldoende belangstelling willen we in december of januari (waarschijnlijk op een zaterdag) een ruilbeurs organiseren. Aanbiedingen hiervoor graag alleen schriftelijk aan ondergetekende, Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten. Verdere informatie op de afdelingsbijeenkomsten in november en december.
- In januari: Windows demonstratie.
- In februari of maart op een zaterdag komt de Onderwijs gg op bezoek, speciaal voor belangstellenden uit het onderwijs in de regio van de afdeling Leiden (Basisscholen t/m PABO's).

Olivetti gg
Op 17 december zal er weer bijzondere aandacht worden besteed aan de Olivettigebruikers in de regio. De mogelijkheden om gebruik te maken van artikelen en diensten zijn voor de leden van de Olivetti gg in principe gelijk aan die van de gg. In het bijzonder: anti-virus programma, klokdriver en DM 100 printerdrivers voor WP. Herinkten van DM 100 printerlinten, (zie procedure pagina 63 HCCN 143) kost *f* 2,50 per lint inclusief porto voor het terugzenden. Voeg wel een aan uzelf geadresseerde en voldoende gefrankeerde stevige enveloppe bij! Tenslotte zoeken we een enthousiast persoon die een reinkter onder zijn beheer krijgt om binnen de regio Leiden linten te herinkten voor de Olivetti gg leden.

Hans Baak

HCC Afdeling Midden en Zuid-Limburg

Voor onze afdelingsbijeenkomsten kunt u op de volgende twee plaatsen terecht:
- Iedere tweede vrijdag van de maand in het Buurtcentrum 'Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724 in Sittard.
- Iedere vierde woensdag van de maand in het lunchcafé 'Thembi, Dopplerdomein 20 in Maastricht (nabij het M.E.C.C.).

Iedereen is van harte welkom. De data zijn: 8 november en 13 december in Sittard en 27 november en 18 december (i.v.m. Kerstmis!) in Maastricht.

Lezingen
In Sittard is in november een lezing over 'artikelen bestandsbeheer in het Midden- en Kleinbedrijf' door Peter Witlox. En wilt u vooral niet onze jaarafsluiting in december in Sittard vergeten? Ook in Maastricht wordt er in samenwerking met de Amstrad gg een hele reeks activiteiten voor u georganiseerd. Vanaf oktober wordt er door ons een cursus programmeren in dBase georganiseerd. Deze cursus is bedoeld voor mensen die goed overweg kunnen met het programma dBase vanaf de prompt.

Technische dienst
De technische dienst is in verband met uitbreiding van haar ondersteuning aan de leden op zoek naar informatie en documentatie van harddisk-controllers en dito interfaces. Iedere documentatie op dit gebied is zeer welkom. U kunt hiervoor contact opnemen met onze specialist Hein Kop (046-514818). Ook voor al uw technische vragen en problemen kunt u via dat nummer terecht, op iedere werkdag van 19.00 tot 21.00 uur. Verder kunt u ook op ons bulletinboard (043-624313) in Maastricht inloggen, waarop een aantal specialisten geregeld aanwezig is.

Herinkten
Ook in het najaar verleent onze afdeling als service de mogelijkheid om uw inktlinten te herinkten. U kunt hiervoor op de afdelingsavonden terecht bij Jo Ernst. Als proef zullen we ook de Inkjet-cartridges gaan hervullen. Tot ziens op een van onze afdelingsavonden.

Konrad Vasterman

HCC afdeling NO Brabant

Onze bijeenkomst houden we elke tweede donderdag van de maand in Wijkcentrum 'De Biechten', Vincent van Goghlaan 1, Hintham. Ook zijn we elke maand in Oss, in samenwerking met Micross. Helaas hebben we hiervoor geen agenda, maar we proberen het in de krant en op de lokale TV te krijgen en in ieder geval op het bulletinboard.

Cursus WP5.1
De cursus WP5.1, waarover we in vorige nieuwsbrieven hebben geschreven, is een groot succes geworden. We hebben onze gedachten al laten gaan over een vervolgcursus of een eventuele herhaling. Leden en ook niet-leden met belangstelling voor deze cursus kunnen ons dit laten weten op de bijeenkomst of door een briefje naar Joke Duix.

Diversen
Zoals we al verschillende keren hebben laten weten is de inbreng van leden voor ons en jullie natuurlijk van groot belang. Dus als jullie iets weten, voor de draad er mee. We weten toch allemaal dat de HCC er voor iedereen is en niet alleen voor het bestuur. Als iemand denkt iets interessants te hebben, breng het mee, laat het zien en vertel er iets over. Op iedere bijeenkomst (ook in de regio) is onze PD- bibliotheek aanwezig, waar nog steeds nieuwe programma's bijkomen. Tot ziens op een van de bijeenkomsten.

HCC Afdeling Nijmegen

Via dit verenigingsnieuws willen we ook nog een keer de medewerkers van de VERON bedanken voor hun uitstekende demo van afgelopen september. Voor de demo, die ging over zendamateurs en computers, was veel belangstelling. Voor de mensen die dit hebben gemist en het wel graag hadden mee willen maken, is er goed nieuws namelijk: de VERON is bereid om nog eens zo'n demo te geven. We zullen u hiervan weer op de hoogte houden via het verenigingsnieuws.

Nieuw
Na een enquête op de afdelingsavond van september te hebben gehouden, is dit alweer de tweede maand dat de nieuwe service draait. De vaste bezoekers weten natuurlijk al over welke service we het hebben, namelijk over de 'HAN-BUS' (= HCC Afdeling Nijmegen Boeken Uitleen Service). Hiervan kunnen alleen HCC-leden van de afdeling Nijmegen gebruik maken! Boeken uit de HAN-BUS kunnen voor een periode van maximaal één maand worden geleend.
Op het ogenblik zijn er binnen de bibliotheek boeken over ondermeer de volgende onderwerpen te vinden:
- Programmeertalen (Turbo C & C++, Turbo Pascal, enzovoort)
- Database- en spreadsheetboeken
- Tekstverwerkingsboeken
- DOS 5.0 boeken
- enzovoort, enzovoort

HCC-Dagen
Over de HCC-Dagen kunnen we u op dit moment van schrijven nog niet veel vertellen, maar zeker is zeker: uw HCC-afdeling zal ook daar weer present zijn. Wanneer u ook naar deze drukke maar gezellige beurs gaat, kom dan ook even bij ons langs.

Floppytheek
Onze afdelings-floppytheek heeft weer diverse nieuwe aanwinsten. Er zijn ondermeer EGA/VGA spelletjes en nuttige hulpprogramma's aan het bestand toegevoegd. Wilt u meer weten over de floppytheek, kom dan eens naar een van onze afdelingsavonden en neem contact op met de bibliothecaris, of duik eens in onze immer aanwezige catalogus.

Contactadres
De afdeling Nijmegen is schriftelijk te bereiken via postbusnummer 6601, 6503 GC Nijmegen. Indien u telefonisch contact opneemt met een van de bestuursleden, doe dit dan wel tussen 19.00 uur en 21.00 uur. Natuurlijk kunt u ook, 24 uur per dag, een bericht achterlaten op Fido Nijmegen (080-788405).
Tot ziens op een van onze afdelingsavonden. Een neem gerust uw computer mee; u zult op die manier veel nuttige en leuke ervaringen opdoen.

HCC Afdeling Rijnmond

Onlangs hebben wij het Stempelkaartsysteem in ere hersteld, zoals dat vroeger reeds door onze afdeling werd gehanteerd. Iedereen die zijn eigen computersysteem naar een van de bijeenkomsten meeneemt, krijgt een stempelkaart voor tien stempels.

Service
Een nieuwe service die wij tijdens de bijeenkomsten in Rotterdam aanbieden, bestaat uit het beschikbaar stellen van een A4-scanner. Hiermee kunnen leden foto's en plaatjes digitaliseren en op diskette (als TIF-file) weer mee naar huis nemen.
Het is onze gewoonte om aan gebruikersgroepen gratis een deel van de door ons gehuurde zaalruimte ter beschikking te stellen. Om van dit aanbod gebruik te maken kunnen gebruikersgroepen contact opnemen met Dirk van Leeuwen (01819-13223). Op 19 november zal op onze bijeenkomst in Rotterdam de MSX gg aanwezig zijn.

Bijzondere activiteiten
Aansluitend op de gewone dienstverlening (boekenbibliotheek, leestafel, PD-software) zullen tijdens de bijeenkomsten in november en december de volgende activiteiten plaatsvinden:
- 4 nov. Hellevoetsluis: modemgebruik voor beginners
- 4 nov. Capelle a/d IJssel: PC gebruik voor beginners
- 5 nov. Middelharnis: spreadsheetworkshop
- 7 nov. Dordrecht: modemgebruik voor beginners
- 19 nov. Rotterdam: MSX avond
- 2 dec. Hellevoetsluis: spreadsheetworkshop
- 2 dec. Capelle a/d IJssel: modemgebruik voor beginners
- 3 dec. Middelharnis: PC gebruik voor beginners
- 12 dec. Dordrecht: demonstratie scanner
- 16 dec. Rotterdam: Pascal avond

Mensen die cursussen WordPerfect, MS-DOS en dBase III+ willen volgen, kunnen zich schriftelijk of telefonisch opgeven bij de heer Maarten van Dam, Posweg 102, 3192 TJ Hoogvliet. Telefoon 010-4162691. De cursuskosten bedragen ongeveer ƒ 100,-, afhankelijk van het aantal cursisten, de zaalhuur en dergelijke.

Programmeerwedstrijd
Enige jaren geleden werd door de afdeling (toen nog afdeling Rotterdam geheten) een programmeerwedstrijd uitgeschreven. Dit jaar herhalen wij deze activiteit. Voor de voorwaarden wil ik u verwijzen naar de vorige Nieuwsbrief. De prijsuitreiking vindt op dinsdag 17 maart plaats op de bijeenkomst te Rotterdam, waar de winnende programma's aan het publiek zullen worden gedemonstreerd.

HCC Afdeling Steenwijk

In 'De Meenthe' (tegenover het station van Steenwijk) houden we iedere 1e en 3e vrijdag van de maand om 19.30 uur onze afdelingsavonden. U vindt ons op begane grond, in de kleine zaal achter de bar in de foyer. Neemt u alstublieft met ingang van de maand oktober uw verplichte HCC-pasje mee.

Wedstrijd
In september uitgeschreven met als doel: een doelmatige en originele manier voor vervoer van computerapparatuur voor bijvoorbeeld de HCC computeravonden. Denk hier eens over na en doe mee. U kunt er een leuke prijs mee winnen. Nadere informatie kunnen we geven op onze computeravonden. Wie heeft zin om eens voor een groep computerhobbyisten te demonstreren hoe hij of zij iets heeft opgelost, een goede toepassing heeft voor z'n computer of iets dergelijks? Iedereen die dit leuk lijkt, (en iets kan vertellen of laten zien natuurlijk) heeft de mogelijkheid hieraan mee te doen.

Re-inker
We hebben een re-inker. En hij wordt gebruikt ook! Koopt u alleen nieuwe linten en heeft u nooit over herinkten gedacht? Onze afdeling kan u helpen.
Soms doen we net of we tante Pos zelf zijn. Onze afdeling is in het trotse bezit van een telefooncentrale. Hierdoor bieden we de mogelijkheid om modems en communicatieprogramma's op onze avonden te testen en te configureren. Als bestuur zorgen we ervoor dat er tenminste één computer aanwezig is die hiervoor kan worden gebruikt.

Thema avonden
We willen ook eens een MIDI-avond organiseren. Ieder die ideeën heeft voor deze avond kan dit op de computeravonden laten weten. We willen hier natuurlijk graag rekening mee houden.

Jaap Keizer

HCC Afdeling Tilburg

De bijeenkomst van onze afdeling is op woensdag 13 november. Wij zitten dan bij 'Boerke Mutsaers', Vijverlaan 2 te Tilburg (bij Station West). Aanvang 20.00 uur.

Beginners
Alle begin is moeilijk, zowel voor de schrijver van dit stukje als voor een beginnende gebruiker van een computer. Maar deze beginnende gebruikers kunnen altijd terecht bij onze afdeling voor zijn of haar problemen op soft- of hardware-gebied. Natuurlijk zult u wel zelf de eerste stap moeten zetten. Kom dus naar de afdelingsavond en maak uw wensen aan ons bekend. Voor de beginnend modemgebruiker is er de mogelijkheid om een modem te lenen.

PD-software
Een aantal nieuwe PD-schijven is in onze catalogus, die altijd ter inzage klaarligt, opgenomen. Let op de aanbieding van de maand. De PD-groep selecteert een bepaald onderwerp of toepassing. Op de maandelijkse bijeenkomst zal van de aanbieding een demonstratie worden gegeven. Tevens willen zij dan in kleine groepen verder op ieder behandeld onderwerp ingaan. Als er dan nog vragen overblijven is een werkgroep snel ingesteld. Zijn er onderwerpen en/of toepassingen die uw speciale interesse hebben? Laat het ook dan gerust horen.
Vele handen maken licht werk daarom vragen wij nog enkele medewerkers voor de PD-hoek. Meld u bij interesse tijdens de afdelingsavond even aan bij de PD-hoek.

HCC-Dagen
Ook dit jaar staat onze afdeling op de HCC-Dagen. Het is voor de medewerkers in onze stand altijd leuk als er ook van uw kant belangstelling voor hun werkstuk is. Zij rekenen op uw bezoek. Ook kunt u in onze stand altijd terecht voor informatie of een welgemeend advies.

Amiga
Steeds meer Amigabezitters bezoeken, met hun systeem, onze afdelingsavonden. Toch kunnen er nog meer bij, dus wees welkom en laat zien tot wat voor moois deze machine in staat is. Natuurlijk is iedereen, met wat voor computersysteem dan ook, van harte welkom.

Guus de Kock

HCC Afdeling Twente

De afdelingsbijeenkomst van onze afdeling wordt elke vierde zaterdag van de maand gehouden in buurtwinkel 't Getfert-Perik, Celebesstraat 22 in Enschede (053-330082). De volgende bijeenkomst is op 26 oktober van 13.00-17.00 uur.

Activiteiten
De databank is uitgebreid met de optie: 'HELP'. Dit om leden die hulp willen hebben, de mogelijkheid te bieden om problemen (samen) op te lossen op hard- en softwaregebied.
Voor leden die eens met een modem willen werken is er een demonstratie. Je kunt, indien voorradig, een afdelingsmodem inclusief software huren. Er zal er ook uitleg worden gegeven over het aansluiten van ons huurmodem en een demonstratie van het inloggen op een bulletinboard systeem (BBS).

Ledenvergadering
Op de bijeenkomst van 23 november wordt er aan het begin van de bijeenkomst tevens een algemene ledenvergadering uitgeschreven. De bedoeling hiervan is dat de leden onder andere de gelegenheid krijgen veranderingen in het afdelingsbestuur aan te brengen. De agenda wordt ter plekke aangeboden. Hierna begint de geplande demonstratie 'modemgebruik'. Een extra stimulans om op tijd te komen.

Herman Meijers

HCC afdeling Utrecht

De bijeenkomsten van de afdeling Utrecht worden gehouden op de eerste maandag van de maand van 19.30 tot 23.00 uur in 'De Bron', Vader Rijndreef, Utrecht-Overvecht. Uitsluitend leden van de afdeling mogen hun computerapparatuur meenemen. Bij de ingang vindt zoals gebruikelijk de toegangscontrole plaats, waarvoor u uw lidmaatschapskaart van de HCC zult moeten tonen. Bent u geen lid, dan kunnen wij u maar een beperkt aantal keren toelaten. Wordt daarom snel HCC-lid.

Modem
Wij hebben tien modems voor de uitleen beschikbaar. Ook u kunt, als afdelingslid, gedurende een maand een modem lenen om ervaring met dit medium op te doen. De uitgeleende modems dienen aan het begin van de eerstvolgende clubavond ingeleverd te worden, zodat deze weer vanaf ongeveer 20.30 uur kunnen worden uitgeleend.

Hardwarevraagbaak
Technische problemen met uw apparatuur kunt u voorleggen aan onze hardware-specialisten. Het oplossen daarvan zal het beste gaan als u naast uw probleem ook uw apparatuur en de handleidingen meeneemt.
Voor niet-commerciële doeleinden staat wederom onze laserprinter klaar. Als u op zoek bent naar een kwaliteitsafdruk kunnen wij u hieraan op onze clubavond helpen. Ook voor gerichte vragen op het gebied van laserprinters kunnen wij u behulpzaam zijn.

Fred van Dop

HCC Afdeling Zeeland

Zoals in het vorige nummer beloofd, volgt hier nog wat informatie over ons bezoek aan de computerdagen in Utrecht. U weet het zo langzamerhand wel: zo'n gezamenlijk treinreisje heeft iets gezelligs, is redelijk goedkoop en bespaart u rij- en parkeerproblemen. Ook dit jaar hebben wij weer gekozen voor de 'gemiddelde prijs' van ƒ 25,-.
Onze voorstellen zijn dus als volgt:

1. Opnieuw een gezamenlijk bezoek per trein, zo mogelijk op beide dagen (vrijdag 22 en zaterdag 23 november).
2. Aanmelden door storting van ƒ 25.- op gironummer 206137 t.n.v. Mevr. J. H. Berghuijs-Goris te Koudekerke.
3. Bij de aanmelding duidelijk vermelden : naam, adres, telefoon, aantal, gewenste dag en instapplaats.
4. De heenreis op beide dagen: trein van rond 9 uur (uit Middelburg). Terugreis: eerste trein na 18.00 uur (er is dus gelegenheid om een hapje te eten na beurstijd). Formeert men zelf een groepje van zes mensen (voor de meermanskaart), dan kan desgewenst op een ander tijdstip worden teruggereisd.
5. Circa een week voor het vertrek ontvangt u een bevestiging van uw storting en nadere gegevens (onder andere een deelnemerslijst).

Wij wachten vol belangstelling uw reacties af! Denk eraan dat bank en giro nogal wat tijd nemen voor hun overschrijvingen!

J. H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

Na de grote beurs in de IJsselhallen gaan we weer verder met onze drie clubavonden per maand in de regio Zwolle. Laten we ze hier nog maar weer eens noemen. De eerste donderdag van de maand in het wijkcentrum Holtenbroek te Zwolle. De tweede woensdag van de maand in het Brinkenhoes aan de Bargeres te Emmen. De derde dinsdag in het wijkcentrum De Pol in Zwolle-Zuid.
Vooral tijdens deze laatste club - avond van de maand in De Pol zal er via besprekingen, voordrachten en demonstraties weer uitgebreid aandacht worden besteed aan Windows. Opkomende vragen zullen grondig worden behandeld.
Emmen zal weer in het teken staan van de beginners. In wijkcentrum Holtenbroek zal de beginnershoek groots zijn opgezet. Kleine en grote vragen kunnen worden gesteld en er is gelegenheid om zelf eens achter een computer plaats te nemen.

Fido
Wil je eens in contact komen met de wondere wereld van het Fido-computernet, kom dan naar deze clubavond om zelf eens in te loggen bij een BBS dat hierop is aangesloten. Zo kun je een bericht via het internationale echomailgebied de wijde wereld insturen. Wil je internationaal in contact komen met bijvoorbeeld andere computergebruikers? Of wil je een internationaal echomailbericht sturen aan Greenpeace? Dit alles is mogelijk. Hulp is aanwezig.

Versterking
Het ziet er naar uit dat we binnenkort weer afscheid moeten nemen van een toegewijd bestuurslid van onze afdeling. Het bestuur ziet daarom uit naar een nieuwe representatieve kandidaat. We zoeken iemand (m/v) die beschikt over voldoende vrije tijd en die zijn/haar organisatorische kwaliteiten en ideeën in dienst wil stellen van onze afdeling. Neemt u daarvoor contact op met het secretariaat van de HCC-afdeling Zwolle. U vindt ons telefoonnummer elders in deze Nieuwsbrief.

Printerlinten
Nog steeds wordt in grote getale gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de printerlinten te herinkten. De belangstelling hiervoor stijgt nog steeds en voor ƒ 3,- kan ieder HCC-lid op vertoon van zijn HCC-ledenkaart hier gebruik van maken. Breng daarom ook je printerlinten mee naar de clubavond.

Let op!
Tijdens de clubavond in november zal in het wijkcentrum Holtenbroek door de importeur een demonstratie en een voordracht worden gehouden van het nieuwe grafische besturingssysteem Geoworks Ensemble. Dit programma draait op iedere MS-DOS computer, van XT tot de nieuwe 486. In Nieuwsbrief 144 staat een uitvoerige test van dit bijzonder gebruikersvriendelijke programma. Deze demonstratie is voor de HCC afdeling Zwolle een primeur. Wij hopen op een grote opkomst van HCC-leden. Een avond als deze is beslist de moeite waard.

Jan Bonthuis

In memoriam

Lex Dreves, Sysop HCC Arnhem-1

Het is alweer vier jaar geleden dat het eerste contact met Lex ontstond. Zelf nog volledig onkundig op computergebied besloot ik lid te worden van de HCC. Op de eerste HCC-avond kwam ik, op aanwijzing, naast Lex te zitten. Hij wist namelijk ongelooflijk veel op dit gebied. Lex was door zijn ziektebeeld helaas gedwongen zijn tijd zeer vaak in het ziekenhuis door te brengen. Hij had een erfelijke aandoening: cystic fibrosis, ook wel 'taaislijmziekte' genoemd.

Door zijn handicap was hij al vrij vroeg begonnen de computer te gebruiken; hij had dan ook een enorme kennis opgebouwd. Door zijn enorme inbreng en hulpvaardigheid is het vele HCC-leden in Arnhem en omstreken gelukt plezier in het omgaan met de computer te krijgen. Ook probeerde hij koste wat kost altijd de verenigingsavond bij te wonen.

Fido Arnhem
Het was dan ook niet verwonderlijk dat Lex eigenlijk ook 'boss' wilde worden van het bulletinboard. Besloten werd contact op te nemen met het HCC hoofdkantoor. Nadat we hadden uitgelegd onder welke omstandigheden we zouden proberen HCC-Fido Arnhem-1 weer in de lucht te krijgen, werd daarvoor toestemming gegeven. Lex heeft bij de komst van Arnhem-1 alle tijd genomen die hem ter beschikking stond om met deze mogelijkheid creatief om te gaan. Nog vlak voor zijn laatste opname heeft hij het bulletinboard omgezet op Maximus. Hij wilde immers dat het in ieder geval ook dan goed zou kunnen draaien. Vol bewondering hebben wij kennis kunnen nemen van zijn kijk op allerlei zaken, zijn organisatietalent en vooral zijn vastberadenheid de problemen van zijn ziekte de baas te blijven. Zijn strijdlust heeft hij steeds weten te bewaren, samen met de positieve grondhouding die hij bleef uitstralen. Twee facetten, 'strijdlust' en 'de helpende hand bieden' zijn bepalend geweest voor Lex' leven. Wij gedenken Lex als een 'boss' met een goede inborst aan wie wij veel dank verschuldigd zijn.
André Varwijk, voorzitter afd. Arnhem.

OKTOBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
za 26	Al gg	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 26	Amstrad/Schneider gg	13.00	**Buurtwinkel** Celebesstraat 22, Enschede
za 26	Afdeling Kennemerland 023-255090	10.00	**De Pauw** Kromhoutstraat 55, Haarlem
za 26	Onderwijs gg 03403-79439	10.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 26	Sharp MZ gg 01652-17332	13.30	**RCC Micro-home** Industriestraat 15, Roosendaal
za 26	Sinclair gg	10.00	**HCC kantoor, raadszaal, kantine, hal** Standerdmolen 8, Houten
di 29	Afdeling Arnhem 08360-23690	19.30	**Ver. gebouw Ons Huis** Honigstraat 3, Zevenaar
wo 30	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
do 31	Sharp MZ gg 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen

NOVEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
vr 1	Afdeling den Helder	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
ma 4	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 4	Amstrad/Schneider gg	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 4	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 4	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Eendracht** Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 4	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Wel** Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
ma 4	Afdeling Utrecht	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 5	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 5	Afdeling Nijmegen	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 5	Afdeling Rijnmond	19.30	**Het Diekhuis** Beneden Zandpad, Middelharnis
di 5	Afdeling Zeeland 01102-43442	20.00	**De Caisson** Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 6	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 6	Afdeling N-H Midden 02290-49206	19.30	**Huis Verloren** Kerkstraat 108, Hoorn
do 7	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
do 7	Afdeling Eindhoven 040-511999	20.00	**Gemeenschapshuis De Ketting** Tinelstraat 3a. Eindhoven
do 7	Afdeling Rijnmond	19.30	**VEG Kerk, Groen van** Prinsterenweg 66, Dordrecht
do 7	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 8	Afdeling M en Z-Limburg Limbrichterveld 04748-1695	20.00	**Buurtcentrum** Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 9	Advance GG	10.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht.
za 9	Sharp MZ gg 013-551477	12.00	**J. v. Besouwhuis** Th. van Diessenstraat 1, Goirle
za 9	MSX gg 08850-22780	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 9	Unix & C gg	10.30	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 9	1802 gg 05150-15032	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
zo 10	Sharp MZ gg 010-4741391	10.00	**De Heyplaat** Victorieuxstraat 20, Rotterdam
ma 11	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 11	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 11	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Buurthuis Ricardo,** A. van Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen
ma 11	Afdeling Zeeland 01150-13288	19.30	**Pro Rege** De Jongestraat 1, Terneuzen
di 12	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 12	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 13	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 13	Afdeling Tilburg	20.00	**Boerke Mutsears** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 13	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	**'t Brinkenhoes** Bargeres, Emmen
do 14	6500 gg	19.30	**Wijkgebouw Gillis** Mozartlaan, Delft
do 14	Afdeling Noord-Oost Brabant		**De Biechten** Vincent van Goghlaan 1, Hintham
do 14	Afdeling Breda 076-710915	19.30	**De Belcrum** Pastoor Pottersplein 12, Breda
vr 15	Afdeling den Helder	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
za 16	Al gg raadszaal, lezingzaal	10.00	**HCC kantoor,** Standerdmolen 8, Houten
za 16	68000 gg 03403-78139	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 16	Afdeling Eindhoven 040-519768	13.00	**Wijkgebouw 't Slot** Kastelenplein 167, Eindhoven
za 16	Sharp MZ gg 040-453480	13.00	**'t Slot** Kastelenplein 1, Eindhoven
za 16	Sharp MZ gg 01107-2045	12.00	**De Pit** Appelstraat 2a, Goes
ma 18	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 18	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 18	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 18	Afdeling Friesland 058-664485	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 18	Afdeling Zeeland 01185-1680	19.30	**Open Hof** Alex. Gogelweg 49, Vlissingen
ma 18	Sharp MZ gg 058-673452	20.00	**De Schaaf** De Breedstraat 48, Leeuwarden
di 19	Afdeling Gouda 01820-36404	19.30	**Bleuland Ziekenhuis** Bleulandweg 10, Gouda

di 19	Afdeling Leiden	20.00	**Hotel Het Witte Huis** Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 19	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam
di 19	Afdeling Zwolle 038-655721	20.00	**De Pol** Gelijkheid 1, Zwolle-Zuid
di 19	Sharp MZ gg 05926-3453	19.30	**Café Harrie Schut** Handelsstraat 31, Stadskanaal
di 19	Tandy gg	19.30	**Rustburcht** Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid
wo 20	Afdeling Deventer	20.00	**VZOD-clubgebouw** Doetinchemplein 1, Deventer
wo 20	Afdeling Groningen	20.00	**Denksportcentrum** Oliemuldersweg 43, Groningen
wo 20	Afdeling N-H Midden 02207-13770	19.30	**De Schakel** Middenwaard 61, Heerhogowaard
wo 20	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
do 21	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
do 21	Sharp MZ gg 05930-3109	20.00	**De Tamboer** Hoofdstraat 17, Hoogeveen
za 23	Amstrad/Schneider gg	13.00	**Buurtwinkel** Celebesstraat 22, Enschede
za 23	Sharp MZ gg 053-773121	11.00	**'t Lansink** Twijnstraat 8, Hengelo
di 26	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 26	Afdeling Arnhem 08360-23690	19.30	**Ver. gebouw Ons Huis** Honigstraat 3, Zevenaar
di 26	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 27	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 27	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Café Thembi** Dopplerdomein 20, Maastricht
wo 27	Afdeling N-H Midden 02290-49206	19.30	**Huis Verloren** Kerkstraat 10B, Hoorn
do 28	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Guishuis** Fortuinweg 16, Zaandijk
do 28	Sharp MZ gg 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen
za 30	G2 gg	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 30	Postzegel gg	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 30	Sharp MZ gg 01652-17332	13.30	**RCC Micro-home** Industriestraat 15, Roosendaal

DECEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 2	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 2	Amstrad/Schneider gg	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 2	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 2	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Eendracht** Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 2	Afdeling Rijnmond	19.30	**De Wel** Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
ma 2	Afdeling Utrecht	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 3	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 3	Afdeling Nijmegen	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 3	Afdeling Rijnmond	19.30	**Het Diekhuis** Beneden Zandpad, Middelharnis
di 3	Afdeling Zeeland 01102-43442	20.00	**De Caisson** Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 4	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
do 5	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
vr 6	Afdeling den Helder	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
za 7	Unix gg/C gg	10.30	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 7	Forth gg	10.30	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
ma 9	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 9	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Buurthuis Ricardo,** A. van Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen
ma 9	Afdeling Zeeland 01150-13288	19.30	**Pro Rege** De Jongestraat 1, Terneuzen
di 10	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 10	Afdeling Den Haag/ Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 11	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 11	Afdeling Tilburg	20.00	**Boerke Mutsears** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 11	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	**'t Brinkenhoes** Bargeres, Emmen
do 12	6500 gg	19.30	**Wijkgebouw Gillis** Mozartlaan, Delft
do 12	Afdeling Noord-Oost Brabant		**De Biechten** Vincent van Goghlaan 1, Hintham
do 12	Afdeling Breda 076-710915	19.30	**De Belcrum** Pastoor Pottersplein 12, Breda
do 12	Afdeling Rijnmond	19.30	**VEG Kerk, Groen van** Prinsterenweg 66, Dordrecht
do 12	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 13	Afdeling M en Z-Limburg 04748-1695	20.00	**Buurtcentrum Limbrichterveld** Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 14	Apple gg	10.00	**Technische school De Bron** Vaderrijndreef 6, Utrecht
za 14	Sharp MZ gg 013-551477	12.00	**J. v. Besouwhuis** Th. van Diessenstraat 1, Goirle
za 14	MSX gg 08850-22780	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 14	AI gg	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 14	Modelbaan gg	10.00	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
zo 15	Sharp MZ gg 033-945286	10.00	**H.F. Witte Dorpshuis** H. Dunantplein 4, De Bilt
ma 16	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 16	Amstrad/Schneider gg	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden

HCC AI gg

Op 21 september heeft de AI gg voor de vijfde maal haar jaarlijkse informatiedag gehouden. Voorafgaand aan het eigenlijke programma werd er een algemene ledenvergadering gehouden, of eigenlijk werd de ledenvergadering van 13 april voortgezet.

Geanimeerd

Precies binnen een uur werd de uitgebreide agenda afgewerkt. Belangrijke punten:
- In de vacature werkgroepcoördinator is voorzien door de toetreding van Erik Borgers, als software-engineer werkzaam op het gebied van de artificiële intelligentie. Hij heeft grote plannen voor nieuwe werkgroepen, de opleving van 'endangered' werkgroepen, en wellicht voor een wat andere werkgroepstructuur
- Procedureel voorzitter Peter van Lint deelde mee dat Marcel Theunissen per 1 oktober ontslag heeft genomen als voorzitter en de redactie van Kennisgeving zal gaan versterken. Hij dankte Marcel voor al het werk dat hij in de afgelopen vier jaar voor de vereniging heeft verzet. En passant wees hij er op dat er nu dé facto een vacature-voorzitter bestaat, en dat vrijwel alle nog zittende bestuursleden te kennen hebben gegeven tussen nu en 31 december 1992 te zullen aftreden. Hij verzocht de aanwezigen dringend het bestuur te attenderen op personen die mogelijk geschikt en geïnteresseerd zijn in enigerlei bestuursfunctie. Dat verzoek geldt ook voor de lezer van dit bericht.
- Een soortgelijk verzoek geldt ook voor de redactie van Kennisgeving. Na een kleine vertraging verschijnt Kennisgeving weer regelmatig, mede dankzij de tijdelijke medewerking van twee bestuursleden aan de redactie en van Merlijn van Lint van Morgaine Informatica in Groningen aan de lay-out.
- Het voorstel voor een huishoudelijk reglement is na enige amendering aangenomen.
- Tony Jurg rapporteerde over zijn voorbereidingen voor de deelname van de AI gg aan de HCC-dagen. Hij kon nog wel een paar vrijwilligers gebruiken voor de stand.

Succes

Een groot aantal leden en aspirant-leden gaf blijk van belangstelling voor het informatieve programma van 11.00 tot 16.00 uur. Bij alle inleidingen bleek de betrokkenheid van het publiek door veelvuldige interrupties en door de zeer geanimeerde discussie na afloop. Enkele onderwerpen:
- Tinus Oppenhuizen beschreef het in Groningen ontwikkelde programma 'Speller': kennis verwerven door probleemoplossen. Dat is een programma dat ontworpen is als didactisch hulpmiddel bij het spelonderwijs. Tot nu toe heeft het accent gelegen op het onderwijs in het Engels. In Kennisgeving 4.3, september 1991, hebben Tinus Oppenhuizen en Ab de Haan over hetzelfde onderwerp een instructief artikel geschreven.

Hersenschors

- Ir. Henseler van de universiteit van Limburg besprak een modulair systeem van gekoppelde Kohonenmappen. Hij zal zijn inleiding omwerken tot een artikel dat zal verschijnen in het eerste nummer van de vijfde jaargang van Kennisgeving (februari '92).
- Dr. P.H. de Vries uit Groningen behandelde in 'Het brein als pragmatische tekstverwerker' enkele mechanismen van zelf-organisatie, waardoor de werking van het brein radicaal verschilt van die van de computer. Ook De Vries zal zijn inleiding omwerken tot een artikel voor Kennisgeving 5.1.

Demonstraties

Wie vreesde niet moe genoeg te worden, kon in de middagpauze deelnemen aan een 'workshop' met zowel commerciële als PD-software. Dare Research uit Amsterdam, Lithp Systems uit Purmerend, Expert Systems International uit Zeist en Expert Tools uit Budel hadden hun medewerking toegezegd. Uiteraard was daar veel belangstelling voor.

BBS-Cadeau

Inmiddels gaat het gewone werk weer door. De werkgroep Neurale Netwerken vergadert dit cursusjaar nog een paar keer. Kennisgeving 4.3 bevat een artikel van Peter van Lint over de malaise in en de renaissance van de artificiële intelligentie (l'AI est morte, vive l'AI), de hierboven al vermelde beschrijving van het programma Speller, een inleiding door Marcel Theunissen over 'kwantitatieve gebruikersmodellen' en uiteraard het verenigingsnieuws.
BBS Alkmaar (072-126783) heeft een grote afdeling AI-software. Op de ledenvergadering van 21 september verraste Alex van Tiggelen de vereniging met een presentje: alle leden van de AI gg krijgen op zijn BBS (020-6977872) een hoog privilege (uiteraard na aanmelding en verificatie daarvan). AI gg, de groep voor geïnteresseerden in artificiële intelligentie, waarin zich vele mensen verenigen. Belangstellenden kunnen een folder opvragen bij de secretaris (05293-4226).

Peter van Lint

HCC Amstrad gg

Zoals u ziet is de kop boven het stukje van de gg gewijzigd. Dit is echter geen fout van de redactie. Enige maanden geleden hebben we u al verteld dat we om naamswijziging hadden gevraagd, wat tijdens de ledenraad van september is goedgekeurd. Uiteraard kunt u met uw vragen over CPC's en PCW's (Joyce) bij onze gg altijd terecht.
Het zijn immers rasechte Amstrad-machines, ook al zit er een Schneider-sticker op. Het bestuur heeft sinds enige maanden ook wat vaker contact met de firma Amstrad, zodat we nu hopelijk uw vragen nog beter kunnen beantwoorden (en soms valt dat echt niet mee).

Regio's

Evert van Weverwijk is weer aardig opgeknapt, dus de Utrechtenaren zullen hem wel weer tegenkomen op de avonden. Ook is hij weer telefonisch bereikbaar op de Eerste Hulp Bij computer-Ongelukken (EHBcO)-post. Vanuit de regio Enschede zijn er twee berichten. Eerst maar het goede bericht: Riemer Reinalda heeft eindelijk weer telefoon (053-777228). Maar een minder goed bericht is, dat de afdeling Twente het de Amstrad gg niet gemakkelijk maakt als het gaat om de bijeenkomsten. De gg zal hierover nog verder contact hebben met de afdeling en eventueel met het hoofdbestuur, maar voorlopig zit er niets anders op dan de bijeenkomsten in de Celebesstraat voorlopig op te schorten.
Bart Verspagen bericht vanuit Maastricht dat de bijeenkomsten in het vervolg samen zullen vallen met die van de afdeling Midden en Zuid-Limburg. De data en het adres kunt u vinden in de agenda in deze Nieuwsbrief.
Regio Eindhoven heeft als coördinatoren Wil Korving (076-652962) en Jacques de Voys (040-523816). Als u een bijeenkomst van de gg wilt bijwonen kunt u via een van beiden een afspraak maken.
Infoboard en de gg hebben samen enige problemen. Daardoor is de informatie niet geheel optimaal (eufemisme!). Hopelijk wordt alles binnenkort weer rechtgebreid en staat het Amstrad-board weer vol.
Telefoon van de gg-EHBcO: 030-935679 (Evert van Weverwijk), van de Amstrad-BBS: 04780-84510.

HCC Apple gg

Ondanks de goede voornemens lukt het mij niet om iedere maand op tijd een stuk tekst voor deze rubriek klaar te maken. Dat heeft te maken met de vele andere zaken die binnen de club om aandacht vragen. Ik zal proberen steeds iemand anders te vragen om u op de hoogte te houden.

Serviceverlening

De prioriteiten binnen de gg liggen bij de voor de leden gewone serviceverlening als postbestelling, secretariaat, magazine, telefoonwacht, financiële zaken, bestelservice, softwarecoördinatie, hardwareservice, de landelijke Applegebruikersdagen, de HCC-dagen, enzovoort.
Als we iets nieuws willen opzetten, komt dat er 'gewoon' bij. Dat kan eigenlijk niet en daarom het volgende. Omdat wij een vrijwilligersorganisatie zijn en willen blijven, moeten we uitbreiden. Daarom vragen wij een aantal mensen die zich maximaal één avond in de week met een taak willen belasten. En wel voor taken als:
- PD-software uitzoeken en testen voor de Apple II, de IIgs en de Macintosh
- Telefoonwacht
- Schrijven van artikelen, in het bijzonder voor Macintosh

- De begeleiding van in- en verkoop van computersupply's
- Advertentiewerving
- Bestelservice
- Het legen van de postbus (Rotterdam)

Graag opgave op ons telefoonnummer (015-620059), via Fido (015-622421) of via onze postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam.

Diensten

Wij bieden:
1. Een antwoordnummer (015-620059). Op dit nummer staat een antwoordapparaat dat iedere dag wordt afgeluisterd. Wij zoeken dan eerst uit wie van ons uw vraag het beste kan beantwoorden, en bellen u dan terug.
2. Een openbaar bulletinboard in het Fido-netwerk voor Apple-gebruikers met een modem (015-622421).
3. De landelijke bijeenkomsten van de Applegebruikers, de zogenaamde Applegebruikersdagen. De eerstvolgende is op 14 december 1991 van 10.00-16.00 uur in de technische school De Bron, Vader Rijndreef 7 te Utrecht. De toegang is gratis. Wij vinden het leuk als u kunt komen.
4. Soft- en hardware-service, beide aanwezig op de Applegebruikersdagen.
5. Magazine.

Heeft u een vraag of een probleem, dan kunt u ons ook schrijven. Het adres van de Apple gg Klokhuis is postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam.

Opgelet

Appleworks-gebruikers opgelet! Er is een actieve groep met speciale interesse voor de vele mogelijkheden van dit prachtige programma.
Hypercard-gebruikers opgelet! Deze groep draait al weer enige tijd en heeft al van zich laten horen. U kunt nog meehelpen.
NeXT-gebruikers opgelet! Als u naar de Apple gebruikersdagen komt, dan zult u daar uw geestverwanten aantreffen en ook kunnen spreken. Samen staan we sterker!

BBS

Verder kan ik melden dat onze BBS-ploeg druk doende is het BBS uit te breiden met een Macintosh. Zodat de Macintosh-gebruikers een voor hen gebruikelijk scherm aangeboden krijgen met pull-down menu's, openklappende subdirectory's, enzovoort. De moeilijkheid die nog moet worden overwonnen, is de koppeling tussen het bestaande en het nieuwe systeem, zodat we niet alles twee keer hoeven op te slaan en onderling informatie kunnen uitwisselen en kunnen communiceren. Er wordt aan gewerkt en we hopen het op redelijke termijn voor elkaar te hebben.
Heeft u nog een idee of een speciale interesse, meldt het dan. Als het in de doelstelling past, dan kijken wij wel hoe we dat kunnen organiseren. Tot ziens op de HCC-dagen en op de Appledag van 14 december 1991.

Henry Wouters

HCC Bondwell/ ELCI gg

U krijgt dit stukje ruim een maand later onder ogen dan dat ik het schrijf. Daarom blik ik even achteruit. Op 28 september hebben we (hoewel we één van de kleinste CP/M gg's zijn) weer een coördinerend overleg georganiseerd in Amersfoort.

CP/M-united

Voor die zaterdagmiddag zijn voor de derde keer zo'n 25 man uitgenodigd om deel te nemen aan onze gezamenlijke activiteit: CP/M-united. Alle gg's die iets met het besturingssysteem CP/M hebben, doen daar in principe aan mee.
Inmiddels hebben we al een paar 'produkten' afgeleverd: het tweede nummer van 'CP/M ProgramMix' (met een eigen software-review) en de organisatie van een 'CP/M-hoek' op de DOS-gg dag in mei. Aan de volgende CP/M Programmix wordt ook al weer gewerkt. Maar...

Vragen

Waar blijft uw inbreng? Waar blijft uw artikel? Waar blijven de leuke softwarebedenksels? Waar blijven de printjes en andere handige hardware-uitvindingen? Wie biedt aan een CP/M-united BBS op te zetten ? Of beschrijvingen te maken van PD-programma's? Of in de floppywinkel 'te gaan staan'? Lijkt een (bescheiden) bestuurlijke taak u iets? CP/M-united moet nog wat worden. Maar we hebben wel hulp nodig. Denk er eens over.

Ton Helwig

HCC C gg

Regelmatig word ik gebeld door nieuwe leden van HCC en/of C gg met de vraag of de gg een nieuwsbrief aan leden verzendt. Het antwoord is ontkennend. Er bestaat wel een '*NIX' (spreek uit: starnix), de nieuwsbrief van en voor Unix, Minix en C gebruikers. Deze uitgave is echter alleen verkrijgbaar op bijeenkomsten van de C gg en van de Unix gg. Andere communicatiekanalen zijn de HCC Nieuwsbrief en Hobbynet.

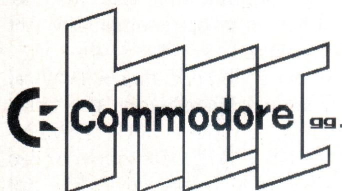
Activiteiten

Op de bijeenkomsten is in de regel wat PD-software beschikbaar, hetzij kant-en-klaar, hetzij ter plekke te kopiëren (flop of tape meebrengen!). Het gaat hier vooral om sources. Software-distributie is geen kernactiviteit van de C gg. Op is op, geen catalogus, geen postorders.
Via Hobbynet (een joint venture van Unix gg en C gg) krijgt u toegang tot het grootste computernetwerk ter wereld, en tot een Nederlandse en internationale vraagbaak op het gebied van hard- en software. Inlichtingen op de bijeenkomsten of via de contactpersonen.

Bijeenkomsten

Als vuistregel kan worden gehanteerd: een bijeenkomst op iedere tweede zaterdag van iedere tweede maand. Uitzonderingen zijn altijd mogelijk, en de eerstvolgende bijeenkomst is dus op zaterdag 9 november in het HCC-gebouw in Houten.

Jos Jansen

Onze laatste gebruikersdag in 1991 zal van 10.00 tot 16.00 uur worden gehouden op zaterdag 21 december in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 te Houten. Ook dan zult u weer een veelvoud aan verschillende Commodore-computers kunnen aantreffen. Voor al deze types zijn specialisten aanwezig om te helpen bij problemen met hard- of software. Tevens kunt u demonstraties van nieuwe programma's of toepassingen meemaken. Zoals altijd is er voor iedereen wel iets te vinden. Algemene informatie is verkrijgbaar bij Hans Kessels, telefoon 04760-77173 (op werkdagen van 19.00-21.00 uur).

Sub-groepen

De Amiga-subgroep is bezig om een aantal nieuwe programma's op te nemen in de software-bibliotheek. Tevens worden nieuwe toepassingen voor de Amiga's voorbereid.
De CP/M-subgroep heeft de nieuwe aangepaste versie van het CP/M 3.1 besturingssysteem bugvrij gemaakt. Met dit nieuwe systeem is het mogelijk direct de userpoort van de C-128 van een Centronics-aansluiting te voorzien. Een printer-interface kan hiermee vervallen en ook is het tot nu toe vereiste programma CENT.COM niet meer nodig. Deze nieuwe versie is te bestellen via ons gironummer onder vermelding van CP/M 3.1 en het type van de drive (zie onder bestellingen).
Verder wordt nogmaals de aandacht gevestigd op het boekje over het CP/M-systeem en zijn vele mogelijkheden. Dit boekje is vooral geschreven voor de beginners met dit besturingssysteem. Bij het boekje ontvangt u twee diskettes met veel programma's en utility's die het werken met dit systeem zeer vergemakkelijken. U vindt op deze diskettes ondermeer een tekstverwerker, een database, diskette-utility's en een kopieerprogramma.
Alle programma's zijn aangepast aan de C-128 en worden geleverd op Commodore-formaat. Tijdens de gebruikersdagen kunt u bij de CP/M-subgroep terecht voor het oplossen van uw problemen op het gebied van hard- en software.

Teletron

De C-16/Plus4-subgroep heeft de PD-software voor de C-16 en de Plus4 aanmerkelijk uitgebreid.
De C-64/C-128-subgroep deelt mee dat de aangekondigde aankoop van een Teletron-1200 modem tegen een lage prijs door omstandigheden niet kan doorgaan. Degenen die geld hebben overgemaakt zullen dit terugkrij-

gen. Aan hen is reeds een brief gezonden. Maar als u ook zo'n modem heeft besteld en toch geen brief heeft ontvangen, wilt u dan even een briefje sturen naar de postbus onder vermelding van uw gironummer.
De Senioren-subgroep heeft voor de meeste PET- en CBM-computers de beschikking over handleidingen. Tevens zijn veel programma's met PD-software te bestellen.
De MS-DOS-subgroep zou graag enige hulp willen krijgen van een aantal leden voor het beheer van de PD-software en voor het geven van technische informatie. Aanmelden bij onze postbus.

Bijeenkomsten
Het bestuur van de Commodore gg wil tijdens de gebruikersdagen de verschillende types computers zoveel mogelijk bijeen plaatsen, zodat de bezoekers sneller weten waar zij terecht kunnen. Door Hugo van Dort zal daarom een plaatsingsschema worden opgesteld. Tevens zal er in de hal een speciale balie komen voor de PD-software bestellingen en het kopiëren hiervan. Verder streeft het bestuur ernaar om op iedere bijeenkomst een speciaal thema centraal te stellen. Als u een bepaald onderwerp heeft dat u eens belicht wilt zien, meldt ons dat dan even.

HCC-dagen
Ook de Commodore gg zal tijdens de HCC-dagen op 22 en 23 november in de Jaarbeurs te Utrecht wederom aanwezig zijn met een uitgebreide collectie van computers, randapparatuur en software. Wij hopen u op onze stand te mogen begroeten.

Bestellingen
Bestellingen voor de overzichtsdiskettes, PD-software, het boekje van de CP/M-subgroep en de handleidingen voor de PET- en CBM-computers kunt u doen door het verschuldigde bedrag over te maken op gironummer 4755399 t.n.v. Commodore gg, postbus 145, 8070 AC Nunspeet. Wel duidelijk vermelden wat u wenst met daarbij uw naam, adres, postcode en woonplaats. De nieuwe prijzen zijn:
- Overzichtsdiskettes: *f* 5,-
- Diskettes met PD-software *f* 6,- voor leden en *f* 7,50 voor niet-leden; tijdens de gebruikersdagen *f* 2,50 voor leden en *f* 3,50 voor niet-leden (alle prijzen inclusief de diskette).
- Het CP/M-boekje met twee diskettes *f* 20,- en de handleidingen voor de PET en CBM *f* 25,- voor leden.

Een ander nieuwtje is dat wij een interface (EPROM + kabel) kunnen leveren voor gebruik in de userpoort van C-64 en de C-128 tegen de prijs van *f* 30,- (tijdens de gebruikersdagen) of *f* 40,- (per post). Ook kunnen binnenkort EPROM's voor de C-64 en de C-128, met daarop uw programma's, worden vervaardigd. Voor informatie hierover met Hugo van Dort via onze postbus.

Hans van Lier

HCC Forth gg

Op 17 augustus zijn er in Houten twee lezingen gehouden. Een lezing en demonstratie van Dick Willemse over de Sinclair QL, speciaal over de Forth die op deze multi-taskende machine draait. Verder een verhaal van Erwin Dondorp over de parallelle constructies die de Transputer werkgroep in tForth heeft gestopt. Een leuke anekdote: door een gezamenlijke krachtsinspanning van het verzamelde publiek kon er een rare bug uit de QL-Forth disassembler van Dick Willemse worden platgeslagen.

Bijeenkomst
De volgende bijeenkomst is pas weer in december, we plannen een lezing speciaal voor beginners. Nadere details worden nog bekend gemaakt. Als u suggesties of vragen heeft neem dan even contact op met ondergetekende, of kom langs op onze stand tijdens de HCC-dagen. De telefoonnummers van het bestuur zijn opgenomen in het Vijgeblad.
Ook op de HCC-dagen 1991 zal voor belangstellenden een overdruk van de FORTH DIMENSIONS verkrijgbaar zijn voor een prijs van ongeveer *f* 35,- tot *f* 40,-. We moeten dan wel een inzicht hebben in het aantal te drukken exemplaren. Vandaar het verzoek om een bestelling te plaatsen via òf een kaartje naar Albert van der Horst, Oranjestraat 8, 3511 RA Utrecht òf een bericht naar Albert via Fido Alkmaar (072-126783) dan wel via Fido Modelbaan gg (079-422334). Aangezien we geen zakelijk risico nemen, is er maar een gering aantal exemplaren voor niet-bestellers beschikbaar. De bestellers krijgen bericht. Zij worden in staat gesteld tegen een gereduceerd tarief (bij vooruitbetaling) hun exemplaar te reserveren.

HCC-Dagen
Nogmaals, voor de komende HCC-dagen hebben we een aantal vrijwilligers nodig om de stand te bemannen. Dit houdt een aantal voordelen in, zoals een wijkplaats, mogelijk een lunchpakket en in ieder geval vrije toegang. We zijn heel blij als u ons komt helpen. Grote Forthkennis is niet zonder meer noodzakelijk!
De organisatie wordt dit jaar gedaan door Erwin Dondorp; het is verstandig hem rechtstreeks te bellen als u zich kandidaat wilt stellen. Zijn telefoonnummer is in een oud Vijgeblad te vinden, maar u mag natuurlijk ook iemand van het bestuur bellen.
Belangrijk: de Transputer-demo waar we dit jaar mee op de Dagen staan is zo opgezet dat iedere Forther er met een modem zijn bijdrage aan kan leveren. Voor de details kunt u terecht op Fido Alkmaar. We gaan proberen getallen met een paar honderd cijfers in factoren te ontbinden. Dit is sowieso al moeilijk, maar we willen ook nog dat er met veel computers tegelijk aan dit probleem kan worden gewerkt.

Marcel Hendrix

HCC Modelbaan gg

Op 14 december houden wij onze statutair verplichte tweejaarlijkse ledenvergadering. Eventuele personen die zich geroepen voelen om zich kandidaat te stellen voor een bestuursfunctie zijn welkom en kunnen zich tot uiterlijk twee weken voor de vergadering melden bij onze secretaris, Han de Jong, Graaf Lodewijkstraat 6, 2713 EE, Zoetermeer. Kandidaten moeten minstens één jaar lid zijn van de gg en hun aanmelding dient vergezeld te gaan van de handtekeningen van minstens twee andere leden van de gg.

Agenda
- opening
- mededelingen
- verslag vorige jaarvergadering
- tweejaarsverslag van de secretaris
- tweejaarsverslag van de penningmeester
- bestuursverkiezing
- verkiezing kascommissie
- rondvraag
- sluiting

Belangstellenden kunnen het jaarverslag van te voren schriftelijk aanvragen bij onze secretaris Han de Jong. De vergadering begint om circa 10.30 uur. De zaal is open vanaf 10.00 uur. Voldoende tijd dus om even bij te komen en een kopje koffie te drinken.

Daarna
Na de vergadering gaan we weer zo spoedig mogelijk over tot de orde van de dag en besteden we de rest van de tijd aan onze hobby. De volgende bijeenkomst is dus op 14 december (in Houten). De data van de bijeenkomsten voor 1992 komen zo spoedig mogelijk.

Wim Bolkensteyn

HCC MSX gg

De HCC-dagen naderen weer met rasse schreden. Wij willen zoveel mogelijk facetten van het MSX gebeuren aan u gaan tonen. Dit kunnen wij niet alleen. Daarom vragen wij u om suggesties. Ook hulp is van harte welkom. Zij die willen helpen kunnen zich melden op het secretariaat. Vooral mensen met verstand van netwerken, het thema van de HCC-dagen, zijn van harte welkom.

Truien
Leden van de MSX gg die graag in het bezit willen komen van een trui kunnen deze nu bij het bestuur bestellen. De trui is uitgevoerd in de kleur cobaldblauw en is leverbaar in de maten S,M,L en XL. Tevens kunnen er polo's en T-shirts in dezelfde maten worden geleverd. Deze hebben dezelfde opdruk. Op de gebruikersdagen, beurzen en de HCC-dagen kunt u ons bestuur de

truien zien dragen. De prijzen kunt u bij Aly Oranje opvragen, die ook de bestelling verzorgt. Haar telefoonnummer is 01828-18932.

Hardware
Zoals u waarschijnlijk weet, kan onze gebruikersgroep u diverse hardware voor uw computer leveren. Ook wanneer uw computer gerepareerd moet worden kunt u bij ons terecht, evenals voor het inzetten van nieuwe drives en geheugenuitbreidingen. Dit is maar een kleine greep uit ons assortiment. Al deze zaken worden verzorgd door Hans Oranje (bestuurslid voor hardwarezaken). Hans is een van de weinige mensen in Nederland die alle MSX machines van binnen en buiten kent, zodat uw apparatuur op zeer deskundige wijze wordt behandeld. Helaas moeten wij voor niet MSX gg leden *f* 25,- extra in rekening brengen bovenop de kostprijs. Voor afspraken, een uitgebreide prijslijst of reparatie-kostprijs-berekening kunt u terecht bij Hans & Aly Oranje.

Penningmeester
Niek Snoek, ons bestuurslid dat de MSX gg vanaf het begin heeft vertegenwoordigd, wil het na tien jaar wat rustiger aan gaan doen. Hij is tevens onze penningmeester. Deze functie wil hij graag aan een nieuwe persoon overdragen. Het bestuur heeft Aly Oranje bereid gevonden deze zeer belangrijke taak over te nemen. Wij wensen Aly hierbij veel succes toe en zullen haar daarin ten volle steunen.

Oproep
Daar wij onze leden graag zo goedkoop mogelijk willen helpen, vragen wij of er mensen zijn die niet of zeer duur te repareren hardware in de kast hebben liggen, en deze aan ons te willen afstaan. Vaak zitten in deze apparaten nog onderdelen die we voor een ander kunnen gebruiken.
Ook bemiddelen wij nog steeds bij aan- en verkoop van MSX hardware. Zo is er op het moment vraag naar MSX muziekmodules. We zoeken tevens mensen die MSX software willen testen en er een rapport over willen schrijven, zodat er in de Nieuwsbrief over gepubliceerd kan worden. Iedereen kan zich melden op het secretariaat (08850-22780).

GG contra Afdeling
Het gebeurt nogal eens dat leden van onze computergebruikers op afdelingsavonden worden tegengewerkt of genegeerd. Ook constateren zij dat bestuursleden van afdelingen daaraan meedoen. Daardoor is het enthousiasme gauw voorbij. Het is al regelmatig gebeurd dat onze leden zich dan afscheiden en met geestverwanten een eigen clubavond organiseren.
Wij vinden deze houding van bepaalde afdelingen een zeer kwalijke zaak. Zij krijgen van elk lid *f* 5,-. Wij vinden daarom dat zij iedereen over één kam moeten scheren en geen onderscheid moeten maken tussen de verschillende merken computers. Ook het laten prevaleren van hun eigen voorkeur als afdelingsbestuurslid bevordert niet de verdraagzaamheid binnen onze HCC.
Ons lid Alex Peetoom zal om deze reden niet meer met zijn MSX computer naar de avonden van de afdeling Amsterdam komen. Hij gaat zich nu geheel wijden aan het clubje MSX-ers dat hij om zich heeft verzameld. Wij vinden het jammer dat dit gebeurd is, maar respecteren zijn stap.

Fons Thijssen

HCC Olivetti gg

We zijn vertegenwoordigd op de afdelingsavonden van Breda, Tilburg, Leiden, Apeldoorn, Zwolle en Utrecht. Voor data en tijden verwijzen we graag naar de agenda elders in deze Nieuwsbrief. Onze telefonische vraagbaak is bereikbaar op maandagavond via 045-754135, en op woensdagavond via 04243-3107, beide dagen tussen 19.00 en 20.00 uur.

Anti-virus
Leden van onze gg krijgen bij een bezoek aan onze gg-dagen (en op onze stand tijdens de HCC-dagen) een gratis anti-virus-flop op vertoon van hun lidmaatschapspasje. Bij een volgende bezoek kan de flop gratis up-to-date worden gebracht, ook weer op vertoon van uw pasje en de originele flop. Zo beschikt u steeds over de nieuwste versies van de bekende virushunters.
Op de HCC-dagen en onze bijeenkomsten kunt u als lid gratis gebruik maken van onze printservice. Een redelijke hoeveelheid printwerk drukken wij gratis voor u af op een Olivetti JP350, dus laser-kwaliteit. Documenten gaarne aanleveren in ASCII- of WP4.2/5.0/5.1-formaat. Voor medewerking in onze stand op de HCC-dagen, tijdens de gg-bijeenkomsten en op de afdelingsavonden zoeken we nog steeds actieve leden. Ook voor het beoordelen en beschrijven van PD- en SW-software kunnen we hulp gebruiken. Inlichtingen vragen en aanmelden kan via het secretariaat, postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal, telefoon 045-754135.

Service
Leden kunnen hun vaalgeworden printerlinten van nieuwe inkt laten voorzien. Daartoe stuurt u uw linten, voorzien van naam en adres, een gefrankeerde en geadresseerde retourenvelop en een ingevulde girokaart of betaalcheque (*f* 2,50 per lint) naar Michel van Os, Japuradreef 18, 3663 ED Utrecht.

Voor leden hebben we de volgende artikelen in de aanbieding:
- MT 2400 PC-kaartmodem (V21, V22, V22bis met uitgebreide Nederlandse handleiding, het Nederlandstalige Mightycom zowel als het originele Videotex Nederland communicatiepakket, franco huis bij vooruitbetaling *f* 265,- (afhaalprijs *f* 250,-).
- Ashton Tate Framework XE, Nederlandstalig geïntegreerd pakket (tekstverwerking, gegevensbeheer, rekenvel en communicatie), winkelprijs *f* 495,-, bij ons franco huis bij vooruitbetaling *f* 205,- (afhaalprijs *f* 195,-).
- Ashton Tate RapidFile 1.2 bestandsbeheerpakket (dBase-compatible uiteraard), Nederlandstalig met uitgebreide handleiding, franco huis bij vooruitbetaling *f* 350,- (afhaalprijs *f* 340,-).

Bovengenoemde afhaalprijzen gelden tijdens een bezoek aan onze gg-bijeenkomsten te Houten of op de HCC-dagen. Bestellingen voor bovengenoemde artikelen gaarne via postrekening 3827558 t.n.v. HCC Olivetti gg, Dr. Kuyperstraat 5c, 6415 HA Heerlen.

Ondersteuning wordt gegeven via de genoemde telefoonnummers op genoemde dagen en tijden. Tot ziens op een van onze bijeenkomsten.

Hub Jennekens

HCC Onderwijs gg

Tijdens de jaarlijkse HCC-dagen op 22 en 23 november kunt u kennismaken met de mensen achter de Onderwijs gg. Zowel bestuursleden als actieve leden staan beide dagen voor u klaar om vragen te beantwoorden, software te demonstreren en nieuwe leden in te schrijven. U weet toch dat een lidmaatschap van een extra gebruikersgroep maar *f* 5,- per jaar kost?
Voor dat luttele bedrag kunt u gebruik maken van maandelijkse bijeenkomsten verspreid over het land, krijgt u korting bij aanschaf van software en waar mogelijk antwoord op uw vragen met betrekking tot computergebruik in het onderwijs. Ook scholen kunnen lid worden, weliswaar op naam van een docent. Meer weten? Kom even naar de onze stand of bel met de ledenadministratie van de HCC te Houten.

Software-catalogus
Een overzicht van de programma's die de we tot nu toe hebben vezameld kunt u aanvragen bij de penningmeester. De catalogus wordt regelmatig bijgewerkt, zodra er weer programma's bijkomen. De educatieve programma's die de gg uitgeeft zijn te verkrijgen tegen de volgende prijzen: OGG-leden: 5,25" *f* 5,- of 3,5" *f* 6,- per diskette. Niet-leden betalen *f* 6,- respectievelijk *f* 7,50 per diskette. Daarbij rekenen we per bestelling *f* 2,60 aan verzendkosten.
U kunt de software en catalogus bestellen door overmaking van het totaalbedrag op girorekening 3827813 t.n.v. HCC-Onderwijs gg, Heeremanstraat 5, 3295 XK 's Gravendeel onder vermelding van programmanaam/formaat en/of catalogus. Bent u OGG-lid, vermeld dan tevens uw lidmaatschapsnummer! Pas dan bent u zeker van uw korting! Zodra uw storting binnen is, wordt de bestelling zo snel mogelijk naar u opgestuurd.

GG-bijeenkomsten
De maand december is voor onderwijsmensen een drukke maand, daarom geen bijeenkomst in deze maand. Vanaf januari starten de maandelijkse bijeenkomsten weer. De eerstvolgende zal in de regio Aalsmeer worden georganiseerd. Hierover

kunt u meer lezen in het decembernummer van de Nieuwsbrief. Houdt deze dus in de gaten!

HCC SHARP MZ gg

In november is de Sharp gg op een tiental bijeenkomsten vertegenwoordigd.
Deze zijn in Munstergeleen, Goirle, Rotterdam, Eindhoven, Goes, Leeuwarden, Stadskanaal, Utrecht (HCC-dagen), Groningen en Roosendaal. De activiteiten van de regio Twente en Hengelo op 23 november zijn verplaatst. Het is de bedoeling dat regioleden hierover een mailing ontvangen. U kunt uiteraard ook met regiocoördinator Harry Schut bellen (053-773121).

Zojuist verschenen

Maar liefst vijf nieuwe cassettes zijn zojuist verschenen. De reparatie van de cassette-machine maakte pijnlijk duidelijk dat Japan niet naast de deur ligt. Daardoor is de produktie enigszins vertraagd geweest. Nieuw zijn: 700-21, 800-27, 800-28, 800-29, The best of 700 en The best of 800. Voor de MZ-700 krijgt de software-commissie minder programma's, met als logisch gevolg dat 700-cassette's langer op zich laten wachten. Misschien dat zelfs een hint op zijn plaats is.

Contactpersonen

Telefoonnummmers van regiocoördinatoren staan al bij de agenda vermeld. Daarom hier nu eens aandacht voor de rest van de contactpersonen en het (dagelijks) bestuur:

- Voorzitter Hans Niessen: 033-945286
- Penningmeester Albert v.d. Pol: 02993-61823
- Secretaris Jan Bancken: 02152-58795
- 2e Secretaris Jan Jonkman 050-410505

Verdere contactpersonen:

- Marius Veltmaat, MZ-700: 05230-16773
- Jos v.d. Burg, MZ-80: 03402-47467
- Rens Duysens, PC-5000: 02940-17567
- Ton de Pan, CP/M: 010-4161033
- Henk Stolvoort, hardware: 03240-21196
- Henk Slegh, Fido Sharp: 03240-32904
- Willem de Jong, softwarecommissie: 070-3886584

Uitsluitend via het secretariaat bereikbaar zijn de twee overige leden van de Software Commissie: Adriaan Buzing en Herman Platjouw. Wilt u uitsluitend bellen tussen 20.00 en 22.00 uur en hou het alstublieft kort. De MZ-800 is zo veel voorkomend, dat u daar praktisch elk contactpersoon voor kunt raadplegen. Argonaut en contactpersonen zijn schriftelijk te bereiken via Lis 14, 1273 CD Huizen.

HCC-dagen

Vorige maand heb ik gevraagd naar geschikte demonstraties. Een bijzondere mag ik u al onthullen: een tekstverwerker die bovendien plaatjes kan invoegen! De 'grafische tekst' verschijnt niet alleen op het scherm, maar kan ook worden uitgeprint. Voor een computer met 64 Kb is dit een formidabele prestatie. PC's verlangen bijvoorbeeld een tienvoudig geheugen plus extra diskruimte. Uiteraard werkt dit programma op een MZ-800. Het is de bedoeling dit programma op afzienbare termijn uit te geven.

Jan Jonkman

HCC Sinclair gg

Na de zomervakantie zijn er nog twee gebruikersdagen geweest. Die van augustus was vrij rustig, maar het was dan ook erg mooi weer en tevens vakantietijd. Toch zijn er weer heel wat ervaringen uitgewisseld. Bijvoorbeeld over Basicode-3C. Enkele BC-fans hadden al oplossingen gevonden voor de nieuwe mogelijkheden om met kleur te werken. Het Spectrum-vertaalprogramma van Jan Bredenbeek bleek er al grotendeels op voorbereid. In ons blad Impuls zal binnenkort de uiteindelijke aanpassing worden beschreven.
Het nieuwe programma voor Packetradio van Jos Malherbe trok de nodige aandacht, vooral door de enthousiaste manier van presenteren. Op het moment van schrijven ligt de Sinclairdag van oktober nog voor me, dus daarover leest u nog.

PC-Spectrum-emulator

Eerder schreef ik over een Spectrum-emulator op de PC van buitenlandse herkomst. Onlangs werd dit programma nog overtroffen door een ander, en wel van Groningse bodem. Deze Spectrum-emulator is niet alleen van grote kwaliteit, maar ook nog eens voorzien van uitgebreide documentatie (in het Nederlands dus!). We zullen proberen om in één van de komende Nieuwsbrieven dit programma te bespreken. De emulator is onder andere te vinden in Fido Amstelveen en in onze eigen Sinclair Box.

Kees Versluis

HCC Tandy gg

Tijdens de bijeenkomst van september was het een drukte van belang. Alle records zijn gebroken en we kunnen vaststellen dat ons lustrumfeest een groot succes is geworden. De volledige uitslag van de gehouden verloting kunt u in 'Echo On' nog eens nakijken.

Kriebel

In oktober is er een vlooienmarkt, georganiseerd door de afdeling Rijnmond. En als u dit leest is het inmiddels november, de maand van de HCC beursdagen. Ook wij hopen er weer bij te zijn en dat u natuurlijk even langs komt.
Op dinsdagavond 19 november is er eerst nog een gg-bijeenkomst. Dat wordt dus weer een drukke week. De bijeenkomst van december is verplaatst van dinsdagavond de 17e naar maandagavond de 16e. Een eenmalige verschuiving die u even in uw agenda moet noteren, anders komt u voor niets en dat is niet de bedoeling.

Piet Huisman

HCC Tulip gg

Enige tijd geleden berichtte ik u dat wij te gast waren bij Tulip Computers Nederland. Dit bezoek heeft een uitermate prettig vervolg gekregen doordat mevrouw Welling van Tulip Nederland ons onlangs verraste met een DT 386SX/20Mhz!!!
We zijn hier zeer blij mee en deze machine staat nu te pronken aan gene zijde van ons BBS. Het was een welkome aanvulling voor onze sysop Nol Kloosterman, die voordien af en toe met de handen in het haar zat om de zaak draaiende te houden. Een oude Compact II is nu vrijgekomen en wordt nu gebruikt voor demonstraties (inbouw harddisk/3,5 inch drive) op beurzen en gebruikersdagen.

Open Dag

In Zevenaar waren we paraat met enkele bestuursleden en een aantal Tulip-machines ter gelegenheid van een Open Dag van de afdeling Zevenaar. Wij hadden ons een hoek van de zaal toegeëigend (uiteraard in overleg met de organisatie) en nadat we een half uurtje hadden gewerkt, kon er geen misverstand over bestaan om welk merk het in die hoek ging.
Naast een tweetal Vision Line-machines (386SX met VGA-scherm), voor deze gelegenheid weer ter beschikking gesteld door Tulip, hadden we ook de beschikking over de Compact II en de System I. Zoals beloofd was ook Herman Kroon aanwezig met zijn kortegolfontvanger gekoppeld aan een Compact II.

Voorlichting

Hoewel het wat ons betreft wel wat drukker had mogen zijn, waren we toch voortdurend bezig met het beantwoorden van vragen en het geven van voorlichting over aanschaf van hardware. Ook een aantal bezitters van een System I kon weer worden voortgeholpen. Prettig, want op dat gebied is in de reguliere handel vrijwel niets meer te krijgen. Ze moeten het dus vooral van elkaar hebben.
Hier ligt dan ook een ondersteunende rol voor de gg. En voor zover wij als gg geen antwoord kunnen geven, zijn er altijd wel telefoonnummers voorradig van mede-hobbyisten, die graag willen helpen. Overigens geldt deze ondersteuning uiteraard ook voor de overige gg-leden met andere Tulip-computers. Met alle vragen kunt u terecht op het telefoonnummer van het secretariaat of via het BBS.

John Piek

HCC microcomputer dagen '91

22 en 23 november

van 10.00 tot 17.00 uur

entree *f* 10,– met reductiebon *f* 7,50

HCC leden en kinderen onder de 12 jaar gratis

inlichtingen: HCC • postbus 149

3990 DC Houten • telefoon (03403) 7 87 88

JAARBEURS UTRECHT

Olivetti supplies/add-on

8101001	Printerlint voor Olivetti DM100 printer (6 stuks) *	ƒ 125,-
8101005	Printerlint voor Olivetti DM105 (zwart)	ƒ 50,13
8101006	Printerlint voor Olivetti DM105 (kleur)	ƒ 47,58
8101050	Sprocket voor DM100 printer (voor kettingformulieren)	ƒ 95,-
8101040	Set stofhoezen Olivetti M240/280 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101041	Set stofhoezen M240/280 met kleurenscherm	ƒ 25,-
8101042	Set stofhoezen voor PC1	ƒ 25,-
8101043	Stofhoes voor Olivetti DM100 printer *	ƒ 15,-
8101044	Stofhoes voor Olivetti DM 290/292 printer	ƒ 15,-
8101045	Set stofhoezen voor Olivetti M24 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101046	Set stofhoezen voor Olivetti M24 kleurenscherm	ƒ 25,-
8101090	Computertafel	ƒ 200,-
8101280	Olivetti EXM2853 RAM-uitbreidingsset (18 chips) 41256/150 ns	ƒ 125,-

* Artikelnummers 8101001 (Printerlinten Olivetti DM100) en 8101043 (Stofhoes DM100 printer) zijn ook te gebruiken bij de volgende typen printers: Commodore MPS1230, Philips NMS1432 en Olivetti DM99.

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement *)	ƒ 25,-
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1	ƒ 20,-
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,-
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2	ƒ 20,-
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG ringband	ƒ 15,-
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,-
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocolmanual)	ƒ 20,-
5409600	Softwarebus jaargang 1986 *)	ƒ 15,-
5409700	Softwarebus jaargang 1987 *)	ƒ 15,-
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,-
5409900	Softwarebus jaargang 1989 *)	ƒ 15,-
5409990	Softwarebus jaargang 1990 *)	ƒ 15,-
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 Diskettes (5,25") + Handleiding)	ƒ 15,-
5427100	MS-DOS GG A5 ringband	ƒ 15,-
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4	ƒ 30,-
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6	ƒ 30,-
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 7	ƒ 15,-
5427710	Handleiding Fibo Boekhoudsyst.	ƒ 15,-
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,-
5427800	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9	ƒ 30,-
5427820	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9 + 1 ringband	ƒ 40,-

Voor alle artikelvermeldingen op deze pagina's geldt een voorbehoud voor wat betreft prijswijziging, verkrijgbaarheid en eventuele zetfouten.

HCC Nieuwsbrief

Abonnement HCC Nieuwsbrief België

(alleen voor HCC leden!)

3200000	HCC Nieuwsbrief België (heel kalenderjaar) (bij aanmelding gedurende het jaar wordt een korting toegepast)	ƒ 35,-

Artikelen HCC Sinclair gg

Deze zijn sinds kort ook verkrijgbaar via de HCC Bestelservice. De artikelen, bestelnummers en prijzen zijn gepubliceerd in Impuls, het periodiek van de HCC Sinclair gg. Ook kan hiernaar worden geïnformeerd bij het HCC kantoor.

5454084	Sinclair Impuls, jaargang 8 nr. 4, 4e kwartaal 1990	ƒ 10,-
5454101	t/m 5454115 Sinclair Spectrum programma's, cassettes 1 - 15, per stuk	ƒ 10,-
5454151	t/m 5454153 Sinclair Onderwijs programma's, cassettes 1 -3, per stuk	ƒ 10,-
5454200	Jubileumcassette magazijnmeester	ƒ 7,50
5454601	Toetsenbordmembraam Spectrum 48	ƒ 32,-
5454901	Print voor Stack zelfbouwmodem met beschrijving	ƒ 32,-
5454911	Pipet-flesje inkt voor printerlinten	ƒ 14,50

HCC Bestelservice

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart die u elders in dit blad aantreft vermeldt u, naast uw lidmaatschapsnummer, de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na de bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Minix 1.5

Uitg. Prentice Hall (levering alleen aan HCC leden)

Op Unix gelijkend besturingssysteem voor diverse computers! Voor alle informatie en ondersteuning bent u van harte welkom bij de HCC Unix gebruikersgroep. Bestellers moeten met *een levertijd van ca. 4 weken* rekening houden.

6401300	Minix 1.5 voor de Amiga	ƒ 375,-
6401310	Minix 1.5 voor de Atari ST	ƒ 375,-
6401320	Minix 1.5 voor de IBM (3.5 ")	ƒ 375,-
6401330	Minix 1.5 voor de IBM (5.25 ")	ƒ 375,-
6401340	Minix 1.5 voor de MacIntosh	ƒ 375,-

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal_2, versie 1.94 (voor de PC-5,25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436021	Genealogieprogr. Zorn (versie mei '89) (dBase III + appl.(PC-5.25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436022	Genealogieprog. Zorn (versie dec. '90) (dBase IV appl. (VGA)/PC/5.25"/ 360 Kb)	ƒ 20,-
5436034	Familiegeschiedenis v. N3.2 (Hijdra)	

Uitgeverij Pim Oets

6302210	Aan de slag met WordPerfect 5.1 (Pieter Boonstra)	ƒ 35,-
6302215	Handleiding dBASE III plus (3e druk)	ƒ 69,-

HCC Nieuwsbrief

HCC Nieuwsbrief

Bestelnr	Nieuwsbriefnummer	Prijs
7130126	126 maart 90	ƒ 6,-
7130127	127 april 90	ƒ 6,-
7130128	128 mei 90	ƒ 6,-
7130129	129 juni 90	ƒ 6,-
7130130	130 juli/augustus 90	ƒ 6,-
7130131	131 september 90	ƒ 6,-
7130132	132 oktober 90	ƒ 6,-
7130133	133 november 90	ƒ 6,-
7130134	134 HCC Dagen Catalogus '90	ƒ 6,-
7130135	135 december 90	ƒ 6,-
7130136	136 januari 91	ƒ 6,-
7130137	137 februari 91	ƒ 6,-
7130138	138 maart 91	ƒ 6,-
7130139	139 april 91	ƒ 6,-
7130140	140 mei 91	ƒ 6,-
7130141	141 juni 91	ƒ 6,-
7130142	142 juli/augustus 91	ƒ 6,-
7130143	143 september 91	ƒ 6,-
7130144	144 oktober 91	ƒ 6,-
7130999	Beginnersnummer nov. ' 90	ƒ 5,-

Dutchie

6310001	Dutchie 2.91d NL(5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310002	Dutchie 2.91d NL(3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310003	Dutchie Update van 2.90c 2.91d (3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-
6310005	Dutchie Update van 2.90C 2.91d (5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310150	Telstar Videotex communicatie-pakket voor de PC (5,25"diskette)	ƒ 15,-

Diverse HCC artikelen

6401205 HCCN Spelschijf 1 + 2 (5,25", MS-DOS) ƒ 15,-

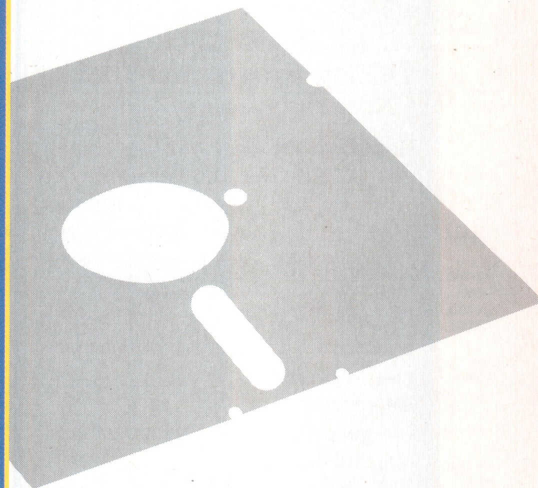
HCC Dagen 1990 spelschijf met o.m. Superfly en Tetris

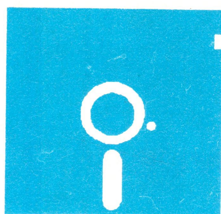
6401213	HCC Dagen 1990 spelschijf (3,5", MS-DOS)	ƒ 11,50
6401215	HCC Dagen 1990 spelschijf (5,25", MS-DOS	ƒ 10,-

HCC diskettes

(alleen leverbaar aan HCC-leden)

6301050 HCC Diskettes 5,25" DS/DD (doos à 10 stuks) ƒ 19,50

DOS gebruikers groep geGevens

PC-DOS MS-DOS OS/2 CP/M

VOL. 11.1

Nieuwe software-pakketten

FUGA, een voordeelpakket voor tekstverwerking

Shareware kan een goede vervanging zijn van commerciële software voor beginnende PC-gebruikers, maar de beperkte (en engelstalige) dokumentatie is veelal een handicap. Voor 'spreadsheets' is dat probleem vorig jaar opgelost met de omvangrijke DOSgg **As Easy As** kursus. En voor **tekstverwerking** zijn we nu ook zover. Word Fugue, kortweg "Fuga", is een Australische tekstverwerker in de traditie van WordStar versie 4. Het pakket kan niet worden vergeleken met WordPerfect, maar dat is eigenlijk alleen omdat grafische mogelijkheden en ruime fontondersteuning ontbreken. Die dingen heeft de huis-tuin-en-keuken PC hobbyist ABSOLUUT niet nodig, en dus kan die met Fuga alle tekstverwerkingsbehoeften vervullen. Mailmerge, spellingscheck, 8 verschillende vensters, macro's, printerdrivers, noem het maar op - Fuga HEEFT het. De bediening is WordStar-compatibel, dus wie bijvoorbeeld een Borland produkt of Dutchie gebruikt kent alles al.

De KURSUS omvat een boek van 120 bladzijden, tientallen oefen-modellen en het Fuga pakket zelf; de laatste twee op één 720K- of twee 360K-disks. De prijs is ƒ 25,-; zie verder het bestelformulier.

Catalogus DOSgg ProgrammaTheek, deel 10

Het nieuwste deel van de catalogus is uit! Het omvat de in de SoftwareBus tussen november 1990 (SBus 90-6)en oktober 1991 (SBus 91-5) gepubliceerde volumes.

Dit nieuwe deel verschijnt niet in boekvorm, zoals zijn voorgangers, maar op disk.

De voordelen zijn:

- goedkoper, zie het bestelformulier.
- minder volumineus
- de schijf bevat niet alleen een zoeksysteem, maar kan ook een bestelformulier aanmaken.

Windows-pakket

Dit pakket bevat 5 schijven met allerlei uiteenlopende bestanden bedoeld voor Windows 3.0 en hoger. Een enkel bestand is ook bij oudere Window-versies te gebruiken, maar dat wordt dan in de bijbehorende dokumentatie vermeld.

Het pakket bevat o.a.:

Een aantal **schermfonts** zoals Saint Francis en Winsfon. Deze fonts betekenen voor iedere Windows-gebruiker een uitbreiding van het bij Windows geleverde aantal fonts.

Het scherm moet mooi zijn, maar het werk moet ook nog op leuk op het papier geprint worden; daarom ook een aantal **printerfonts** op de schijven.

Verder een verzameling van zeven **macro's** voor gebruik in **WinWord** (Word for Windows) versie 1.1.

Voor modembezitters is er een leuke utility waarmee je snel door je modem (Hayes-compatible!) een **telefoonnummer laat draaien**, terwijl je zelf bijvoorbeeld aan het tekstverwerken bent.

Deze tekstverwerker zou **Msgmst12** kunnen zijn, dit is een editor voor echomail; speciaal voor diegene die werkt met BinkleyTerm.

Met **Tiffany** is het mogelijk om screendumps te maken van Windows-schermen en die vervolgens weg te schrijven als TIFF-files.

Met **CommandPost** krijgt u een uitzonderlijk krachtige shell welke U geheel zelf aan kunt passen. De shell is een ware Windows-shell met pull-down menu's. En die menu's kunt U wijzigen, verwijderen en aanmaken in de file Cmdpost.Cmd. Deze file is geheel ASCII en kan dus met nagenoeg elke editor aangepast worden. Kortom: Dit programma is **een absolute must** voor de Windows-fan. Het maakt het gebruik van Windows een stuk eenvoudiger en geeft een hoop mogelijkheden die zeer handig zijn.

Versie 2.0 van **Fracint for Windows**. Het laat allerlei wiskundige figuren op het scherm zien.

Het terminal-programma **Winqvt450** bezit zeer uitgebreide mogelijkheden. Een Hayes-compatible modem is noodzakelijk. Het is een van de weinige terminal-programma's voor Windows die het Zmodem-protocol kennen.

Educatief pakket

Het educatief pakket bevat 5 leerzame schijven met **Eduware** (= educatieve software) welwillend afgestaan door de Onderwijsgg. De reviews zijn natuurlijk door onze eigen revieuw-ploeg uitgevoerd. De meeste programma's zijn in het Nederlands; de Engelstalige programma's mogen beslist geen problemen opleveren.

Geld is een Nederlandstalig programma, in GWBASIC; het geeft de keuze uit zes oefeningen met munten.

Het programma **spelling** is geschikt voor anderstaligen, voor basisschoolleerlingen en wellicht ook voor leerlingen met spellingsproblemen in de onderbouw van het V.O. Met anderstaligen is het programma getest en volgens de auteur geschikt bevonden. In zinnen moet de gebruiker steeds een woord invullen. Daarbij woorden een aantal voorbeeldwoorden gegeven. Bijvoorbeeld: In een boek kun je .... en dan kiest men uit spelen, lezen en fietsen.

Hangman is een engelstalig galgje. Leuk zijn de vele opties die het spelletje de moeite van het noemen waard maken. Daarbij hoort ook de optie om zelf eigen woorden in te voeren, waardoor het spel ook voor Nederlandstalige kinderen geschikt wordt.

Ned. toets geeft een zin met daarin een af te maken woord. Een voorbeeld is: Vader zegt dat jij je tanden slecht gepoets.. hebt.

School-mom is een eerste klas aanrader, ondanks het feit dat het programma Engelstalig is. De uitvoering van de onderliggende programma's maakt veel goed.

Via een menu kunnen we kiezen voor

ProgrammeerWedstrijd

In het volgende volume van de DOS GeGevens, in het Catalogusnummer van de HCCN, komen alle bijzonderheden over de Grote ProgrammeerWedstrijd van de DOSgg. Van wedstrijdregelement tot de schitterende prijzen. De sluitingsdatum wordt 1 sept. 1992, dus u hebt nog even de tijd.

muziek, kunst, spellen, engels, rekenen, examens, tijd en uit. Elke afdeling is weer onderverdeeld in drie niveaus.

- **Muziek**: een uitstekend systeem om notenschrift te leren lezen en gebruiken. De weergave van de muziek maakt het programma motiverend voor jonge kinderen.
- **Kunst**: een eenvoudig tekentablet, bestuurbaar met muis en joystick.
- **Spelling**: via muis of joystick de letters van het alfabet leren of (engelse) woorden overschrijven.
- **Engels**: een grammaticale oefening m.b.t. de Engelse taal.
- **Rekenen**: op speelse wijze wordt in de laagste niveaus geteld. (cijfers komen à la space invaders uit de lucht vallen. Met een laserkanon moeten de kinderen nu het juiste cijfer raken). In de hogere niveaus zijn de opgaven geschikt voor de hogere klassen van het basisonderwijs en voor de brugklassers in het V.O.
- **Examens**: een eenvoudige mogelijkheid om een multiple-choice-test op te zetten op de computer en die vervolgens te laten maken.
- **Tijd**: via een klok en meerkeuzevragen (engels) leert men spelenderwijs klokkijken.

Dieren is een programma waarmee kleine kinderen kunnen leren rekenen. Het leukst is de optie waarbij het aantal dieren geteld moet worden.

Typeles is een typevaardigheidstrainer met een aantal mogelijkheden zoals blindtypen en vingerzetting.

Splits, een rekenprogramma voor groep 3 van de basisschool behandelt de elementaire rekenkundige operatoren op een heldere en stijlvolle manier, en is grafisch zeer mooi vormgegeven.

Keer.demo is een demo-versie van een programma dat muisondersteunde rekenopgaven geeft, die af te wisselen zijn naar moeilijkheidsgraad en soort.

MLshut is een rekenspelletje. Het spel is volledig muisondersteund, maar natuurlijk ook via het keyboard te spelen. Met twee dobbelstenen wordt een getal gevormd. Het is nu de bedoeling dit getal te maken met de cijfers 1 tot en met 9 (elk cijfer eenmaal). Dit wordt herhaald totdat een speler geen cijfers meer over heeft.

PINO, een kleurig en geluidrijk spelletje voor de kleintjes. Boven in het scherm zijn vier voorwerpen afgebeeld. Een bal, een sok, een lepel en een trein. Nu wordt een broek getoond. De kleuter moet de vogel die voor postbode speelt de broek bij de sok laten bezorgen. Leuk en leerzaam!

Familiepakket

Ook dit jaar hebben wij weer een familiepakket voor het hele gezin.
Het inhoud van het pakket is gevarieerd; van het maken van eigen wenskaarten inclusief muziek op diskette en een geïntegreerd pakket met liefst 6 programma's zoals kalender, database, tekstverwerker enz. Verder twee programma's om je diskettenbestand te catalogiseren en een kookboek voor diegenen die het leuk vinden om in de keuken te werken. Voor de lange avonden zijn er ook nog twee kaartspelletjes, en tenslotte is er een programma om je omvangrijke CD-voorraad netjes op een rij te plaatsen.

De communicatie- en compressiepakketten bevatten nu de nieuwste versies van de programma's. Aan het laatste is ARJ toegevoegd.

DOS gebruikersgroep hcc

VOL. 11.2

Nieuwe gereviewde software

Volume 4088/4089: The Animated Alphabet v1.0
Dit is, volgens de maker, een educatief programma voor kinderen van af de kleuterschool. Het kombineert kleurrijke animatieplaatjes (in EGA) om het alfabet te leren.
Een filmachtige animatie verschijnt op het scherm bij de juiste letterkeuze.
Op deze 2 volumes zijn van elke letter 1 plaatje/animatie beschikbaar: 26 in totaal. Voor een prijs van slechts $ 7,95 komt U in bezit van de overige 274. De te matchen woorden zijn alle Engels, maar voor kinderen van groep 7 en 8 van de basisschool is dit misschien een handig middel om in het Engels het alfabet te leren.

Volume 4196: VOCO vocabulaire-training
Als U (nog) weet wat "Schwere Wörter" zijn, dan is dit een programma voor U: VOCPRO versie 1.43. Alleen: waar de 'Schwere Wörter' tenminste een Duits-Nederlandse vocabulaire boden (en omgekeerd?) mag U bij de Vokabel-Trainer Uw lijst zelf samenstellen!!
D.w.z.: U kunt elke kombinatie van (1 of 2) talen nemen (voor zover ze m.b.v. ASCII-tekens te vatten zijn) en er een vocabulaire op samenstellen. Alleen die aktiviteit al zal er voor zorgen dat U met Uw vokabularium voor de dag kunt komen.
Er zijn 2 versies: een Engelstalige, die gereed is voor gebruik, en een Duitstalig equivalent. Er is een flink documentatie-bestand in het Duits.
Zoals gezegd, beide versies kunnen hetzelfde: U kunt er vocabulaires mee samenstellen, U kunt voor zover er vocabulaires zijn een leeraktiviteit op baseren, U kunt bestaande lijsten wijzigen, etc.. Voor elk woord uit de lijst kunt U een equivalent invoeren.
Vocpro is Shareware, U mag Uw donatie zelf bepalen.

Volume 4189: Exler Windows VGA-fonts; Boosters Tpascal Library
VGAFONTS voor Windows vanaf 2.x is eigenlijk de scherm-aanvulling op het pakket fonts voor Epson 24-naaldprinters. Het voordeel van VGAFONTS is dat je nu ook in WinWord de extra fonts op het scherm te zien krijgt. Je hoeft dus niet eerst te printen om het resultaat te kunnen zien.
De Boosters 4.0 library ondersteunt Turbo Pascal versie 4.0 en hoger. Deze shareware-versie bestaat uit 63 in assembler geschreven routines. Van de verschillende routines is een demo aanwezig. Ook is er een schermgenerator, ScrGen16, waarmee schermen en menu's ontworpen kunnen worden. Helaas bevindt zich bij dit programma geen documentatie, hoewel het wel voorzien is van uitgebreide hulpschermen. De routines worden wel in twee dokumentatie-files beschreven.
Registratie voor 63 routines: $18,90.

Volume 4217: WithStyle ventura stijlbladbeheer; ROn9-in-een PCX-view
WhithStyle 'Style Sheet Manager/Editor' is een Ventura Style Sheet libriarian, hiermee kunt u de (Ventura) style sheets veranderen, kopiëren, verwijderen etc. Dit is een introductie versie met beperkte mogelijkheden n.l. per style sheet niet meer dan vijf tags!!
The Picture Librarian v1.0 is een viewer die werkt met PCX-plaatjes in de 640x350x16 EGA mode. Met versie 1.0 is het alleen mogelijk de 9 bijgeleverde pictures te viewen. Voor $15.00 ontvangt u meer features.

Volume 4220: Album- / Cassette- / CD-master databases
Deze schijf bevat een drietal database-programma's om je CD's, LP's en cassettebandjes (MC's) te catalogiseren. Ze zijn erg snel. Bij installatie dien je rekening te houden met het juist invullen van je gebruikte drive (Default is "Z") anders kom je flink aan het zoeken. Standaard wordt er een "Unicorn.dat" en een "Unicorn.ntx" file aangemaakt maar deze zijn bij installatie te wijzigen. Het programma is relatief eenvoudig en "foolproof" door een vrij rigide menustructuur.
Voor verzamelaars van veel CD's, LP's of MC's een nuttige hulp.

Volume 4222: PC-Route PCB-ontwerp; TinyTalk spraaksynthesizer-SW voor blinden
Pcroute2 draait op CGA en heeft 640K geheugen nodig; er mogen geen residente programma's aanwezig zijn.
Het tekent electronische circuits en print ze uit op een aantal ondersteunde matrix- en laserprinters. Dus een programma voor specialisten.

Tinytalk is een spraakprogramma voor blinde gebruikers.
Er dient een synthesizer aangesloten te worden op een RS232-poort. Er zijn diverse versies voor de verschillende synthesizers: ECHO, PORTTALK, ACCENT als voornaamsten. Het gebruikt 16K geheugen en is Engelstalig.
Het programma kent:

- Immediate output: alle output naar DOS of BIOS is hoorbaar
- Keyboard echo
- Cursor tracking: je hoort de tekst als de cursor over een woord gaat etc.

Volume 4175: Super Forms.
Super Forms (versie 3.00) is een programma om formulieren te ontwerpen en ook in te vullen. Het werkt op IBM machines en compatibles. Super Forms werkt zowel met monochrome als met alle soorten kleurenschermen.
Het programma bestaat in feite uit drie hoofdbestanddelen, te weten de edit mode, create mode en de fillout mode. In de create mode kun je de formulieren ontwerpen. Het tekenen van lijnen en dergelijke gebeurt met een functietoets. Ook speciale tekens kunnen worden opgeroepen met de ALT en CTLR toetscombinaties. Voor tekst heb je mogelijkheden als bold, underline en dergelijke.
Een speciale optie is de protecting area. Die biedt de mogelijkheid om te bepalen op welke plaatsen later gegevens mogen worden ingevoerd. Door middel van een functietoets worden alle nog blanco plaatsen van het formulier opgevuld met tildes (~). Hierna maak je de plaatsen waar later gegevens mogen worden ingevoerd weer blanco met de spatiebalk. Andere opties zijn de auto-nummering, auto date en auto time.
De helpfunctie is altijd beschikbaar, gewoon met de cursor op de functie gaan staan en op F1 drukken. De edit mode en fillout mode spreken voor zich. Bij edit mode kun je bestaande formulieren wijzigen en de fillout mode gebruik je om de formulieren in te vullen.
Hoewel het programma met de muis te besturen is heeft dit maar een zeer beperkte waarde. Lijnen trekken met de muis is er niet bij, dat moet je met de functietoetsen doen. De gevoeligheid van de cursor niet erg hoog.
Je mag het programma 15 dagen gebruiken om uit te testen, daarna wordt verwacht dat je $39,- betaalt.

VRAAGBAKEN DOSgg

Onderwerp	Naam	Telefoon
Algemeen DOS-gg -Bestelprocedure (geen technische vragen!) -Gebruikers- en HCC-dagen	Ron Scheepers Martin Kopuit	03242-2704 03435-74104
BASIC/GWBASIC	Herman du Rieu	023-400882 *
Beginnersvragen (men neemt de tijd)	Hans Schuts Anette Hilgersom Michiel de Bruijn 19.00-21.00 uur	03450-17845 * 020-6892875 010-4556377 *
Besturingssysteem **CP/M**	Dick Spork Harry van Hemert Wim Leenards Herman du Rieu Hans Gras	070-874739 05202-20738 03240-61163 023-400882 * 075-174991
Besturingssysteem **MS-DOS**	Baptist van Emstede Jan Peters Rob Drop Wim Leenards Hans Schuts	03402-35628 04765-1693 033-635213 03240-61163 03450-17845 *
Besturingssysteem **OS/2**	Michiel de Bruijn 19.00-21.00 uur	010-4556377 *
Boekhoudpakketten	Herman du Rieu	023-400882 *
Conversie **CP/M -> MS-DOS**	Harry van Hemert	05202-20738
Databases MS-DOS	Rob Drop	033-635213
Datacommunicatie	Michiel de Bruijn 19.00-21.00 uur Marc Gobes ook via FIDO: Hans Schuts	010-4556377 * 071-317084 071-320002 03450-17845 *
Girotel	Hans Schuts Herman du Rieu	03450-17845 * 023-400882 *
Graphics MS-DOS	vakant	
OS/2 en Hardware	Wim Leeenards Michiel de Bruijn 19.00-21.00 uur	03240-61163 010-4556377 *
Spreadsheets **MS-DOS** **Lotus:**	Jan Peters Baptist van Emstede	04765-1693 03402-35628
Tekstverwerking **WP 5:** **MS-DOS**	Baptist van Emstede Jan Peters	03402-35628 04765-1693
Tekstverwerking **CP/M-Wordstar**	Harry van Hemert	05202-20738
Windows	Hans Schuts	03450-17845 *
4DOS	Hans Schuts	03450-17845 *
ZCPR3	Harry van Hemert	05202-20738

Vraagbaak alleen bereikbaar op werkdagen van 20.00 tot 22.00 uur.
* = Remote Controle Service (m.b.v. TeleReplica)

Bestelformulier

... Hierbij geef ik mij op als **lid** van de **HCC** en van de **DOS-gg** (11 Nieuwsbrieven + lid afdeling + lid DOS-gg) (excl. ƒ 10,- inschrijfgeld) 60,00

... Ik ben al lid van de HCC en geef mij hierbij op als **lid** van de **DOSgg**. (1e gebruikersgroep gratis; elke volgende ƒ 5,- extra)

Hierbij geef ik mij op als **abonné** op:

... SoftwareBus		25,00
... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5)	3,5'	30,00
... SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5)	5,25'	24,00

ProgrammaTheek-Software

... Volumenummer(s) zie onder	3,5 inch	7,50
... Volumenummer(s) zie onder	5,25 inch	6,00

DOS-gg leden kunnen per bestelling per 5 volumes gratis één volume extra bestellen.

MS-DOS

	nr.	omschrijving	opm	cijfer
...	4088	ANIMATED ALPHABET I - leer kinderen Engelse spelling	EGA HD	3
...	4089	ANIMATED ALPHABET II - leer kinderen Engelse spelling	EGA HD	3
...	4175	Formgen en Superforms formulieren-software	HERC HD	4
...	4196	VOCPRO vocabulaire-training (Engels, Frans, Duits e.a.)		4
...	4198	Exler Windows VGA-fonts; Boosters TPascal library	MSWIN TPAS	4
...	4217	WithStyle Ventura stijlbladbeheer; RON9-in-een PCX-view	HERC EGA	2
...	4220	Album-/Cassette-/CD-master-databases	720K	4
...	4222	PC-Route PCB-ontwerp; TinyTalk spraaksynthesizer-sw	CGA	0
...	9800	Catalogus deel 10 op disk		

Andere volumes: ....

SoftwarePakketten

... Pakket(ten) (zie onder) 3,5"en 5,25" 25,00

3,5"	5,25"	
... 20023	... 20025	Spelletjes Pakket No 1
... 20113	... 20115	Spelletjes Pakket No 2
... 20033	... 20035	DataCom Pakket
... 20043	... 20045	OS/2 Pakket
... 20053	... 20055	Compressie Programma's
... 20063	... 20065	DOS Tools Pakket
... 20073	... 20075	WordPerfect 5 Pakket
... 20083	... 20085	Pascal Pakket
... 20093	... 20095	Database Pakket
... 20103	... 20105	Gezondheids Pakket
... 20123	... 20125	Print Utilities Pakket
... 20133	... 20135	Grafische Utilities Pakket
... 20143	... 20145	Laser/Deskjet Pakket
... 20153	... 20155	dBase Pakket
... 20163	... 20165	CP/M - MSDOS Overbruggings pakket
... 20173	... 20175	Spelletjes Pakket no 3
... 20183	... 20185	Educatief Pakket
... 20193	... 20195	Windows Pakket
... 20203	... 20205	Familie Pakket

VOL. 11.4

Voordeelpakketten

... 20013	... 20015	Instructie Pakket	10.00
... 29003	... 29005	FIBO - FInancieel BOekhouden	20.00
... 29013	... 29015	HABO - HAndig BOekhouden (v.200)	20.00
... 29023	... 29025	PEGEL - Huishoud Boekhouden	17.50
... 29033	... 29035	AsEasyAs Spreadsheet + cursus	32.00
... 29053	... 29055	Fuga tekstverwerker + cursus	25,00

Update

... 29043 ... 29045 HABO 2,00 program-update (2 disks) 10,00

The SoftwareBox.		aantal disks	prijs
... 28010.	MAXIMUS - HCC standaard BBS-systeem v.1.02A	3	15,-
... 28020.	FRONTDOOR - Mailer en Message Editor, v 1.99C	2	10,-
... 28030.	XBBS - fijnregelbaar BBS-pakket + source, v.1.17	5	25,-
... 28040.	BinkleyTerm MS-DOS - de mailer 4 U, v.2.40	1	6,-/7,50
... 28050.	MBM116 - Message Base Manager voor points, v.1.40B	1	6,-/7,50

Laatste cijfer invullen: 3 voor 3,5", 5 voor 5,25"!

Per bestelling wordt ƒ 5,00 kosten berekend.

Stuur mij zo spoedig mogelijk wat ik hierboven heb aangekruist. Na ontvangst van de acceptgiro zal ik het bedrag direkt overmaken.

Gewenst MS-DOS-formaat: .... 3,5 " .... 5,25"

Naam: ....

Adres: ....

Postcode en plaats: ....

Telefoon: ....

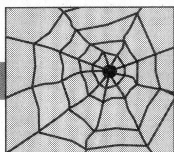
Lidnr: ....

DOSgg-deb.nr: ....

Datum: ....

Handtekening:

In **open** envelop zonder postzegel sturen naar: **HCC DOS-gg, Antwoordnr. 3909, 3940 ZH Wijk bij Duurstede.**

Een LAN voor iedereen

Een local area network is voor iedereen weggelegd. Een voorwaarde is dat men over meer dan één PC beschikt en deze aan elkaar wil koppelen, met een gezamenlijk gebruik van printer en andere randapparatuur. De keuze in LAN's is groot en de prijs loopt uiteen van enkele honderden guldens tot tienduizenden guldens. Een overzicht van de mogelijkheden, met daarbij het antwoord op verschillende vragen, om zo een juiste keuze te onderbouwen.

Quintus Bosman

De juiste keuze van een LAN wordt bepaald door de gewenste functionaliteit, de prijs, de verwachte gebruiksintensiteit, het aantal gebruikers, de verwachte groei en eventueel aanwezige voorzieningen. Deze criteria zijn echter niet goed te scheiden. Er is daarom vooral gekeken naar de hardware- en softwarekant van LAN's. De PC's die de werkstations vormen worden hier buiten beschouwing gelaten.

Eerst berekening van de totale kosten

Software

De keuze van de software is gebaseerd op functionaliteit en al aanwezige voorzieningen. Als het doel alleen bestaat uit het koppelen van twee of drie PC's, om gezamenlijk randapparatuur te kunnen gebruiken, is een sub-LAN de enige juiste keuze, mits de PC's dicht bij elkaar staan. Soms wordt de mogelijkheid geboden door te groeien naar een LAN op basis van MS-DOS (DOS-LAN). Moet een LAN worden gekocht om ook gezamenlijk gebruik te kunnen maken van programmatuur en bestanden, dan is een netwerk uit een hogere categorie nodig. Verschillende punten spelen daarbij een rol.

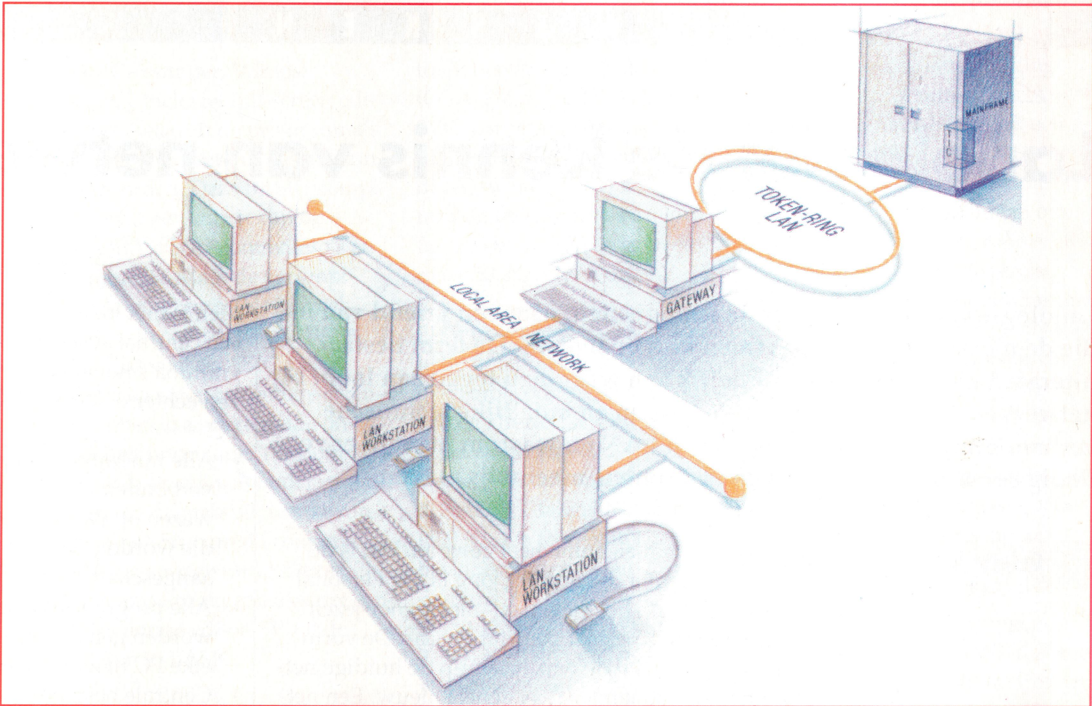
De gebruiksintensiteit. Hoe zwaar zal het netwerk worden belast? Zullen er veel gegevens over het netwerk worden verzonden door meer dan enkele gebruikers (veel lees- en schrijfacties op netwerkschijven, bijvoorbeeld databases, compileren van programmatuur), dan zal de keuze snel vallen op een niet op basis van MS-DOS werkend LAN (NDOS-LAN).
Het aantal gebruikers. Zijn er veel gebruikers die van het netwerk gebruik moeten maken, of kan verwacht worden dat dit sterk groeit, dan zal ook dit leiden tot een keuze uit de NDOS-LAN's.
Koppelingen met andere netwerken of grotere computersystemen. Als doorkoppelingen gewenst zijn is de keuze niet direct duidelijk. NDOS-LAN's bieden in dit opzicht de meeste keuze, maar er zijn ook DOS-LAN's die verschillende koppelingen ondersteunen.
De te gebruiken programmatuur. NDOS-LAN's die MS-DOS programmatuur niet ondersteunen eisen specifiek voor het operating systeem geschreven programma's.
Beveiliging. Een netwerk ontsluit bestanden. Dat kan betekenen dat vertrouwelijke of zeer waardevolle bestanden gemakkelijk bereikbaar zijn. Een goede beveiliging is dan een noodzaak. De meeste DOS-LAN's bieden geen bescherming tegen echte doorzetters. Als de computer met de netwerkharddisk direct kan worden gebruikt is van enige beveiliging geen sprake meer. NDOS-LAN's zijn vrijwel altijd zeer goed beveiligd. Hier speelt de netwerkbeheerder echter een zeer belangrijke rol. Door slordig beheer kan elke beveiliging worden doorbroken.
De prijs. DOS-LAN's lopen in prijs uiteen van circa vijfhonderd tot duizend gulden per werkstation. De prijs van NDOS-LAN's begint boven de duizend gulden per werkstation en dat kan oplopen tot enige duizenden guldens.
Extra's. LAN-software kan extra's bieden in de vorm van een berichtendienst, on-line hulp, menu's voor gebruikers, babbelboxfaciliteiten enzovoort. Het lijkt de slagroom op een ijsje, lekker, maar niet belangrijk. Deze extra's bieden echter de functionaliteit die het werken met een netwerk aangenaam maken. Met name on-line hulp en een berichtendienst zijn belangrijke hulpmiddelen. Zowel DOS-LAN's als NDOS-LAN's bieden deze extra's.

Hardware

Sub-LAN's hebben behalve een vrij lange seriële of parallelle kabel geen extra hardware nodig. Deze kabel is echter ook de beperkende factor. De kabels kunnen niet erg lang zijn. Voor parallelle kabels (printerkabels) geldt een beperking van enkele meters, terwijl voor een seriële kabel enige tientallen meters al erg lang is. Deze vorm van LAN is dan ook alleen geschikt voor kleine werkomgevingen.

Andere LAN's maken gebruik van insteekkaarten, netwerkadapters die in een slot van de PC worden geplaatst. Aan deze insteekkaart wordt het netwerk verbonden, terwijl op de PC software geladen wordt om de insteekkaart en het netwerk te kunnen gebruiken. De meeste LAN's ondersteunen de netwerkkaarten op basis van de standaarden Ethernet, Token Ring en ARCnet. Daarnaast ondersteunen sommige netwerken nog kaarten die gebruik maken van een eigen protocol.
Om door te kunnen groeien naar een groter sys-

teem met LAN-software uit een andere categorie zal gekozen moeten worden voor één van de drie standaarden. Bij een overgang kan de hardware direct op het nieuwe systeem worden toegepast. Ook voor koppelingen met andere systemen is dat de juiste keuze.

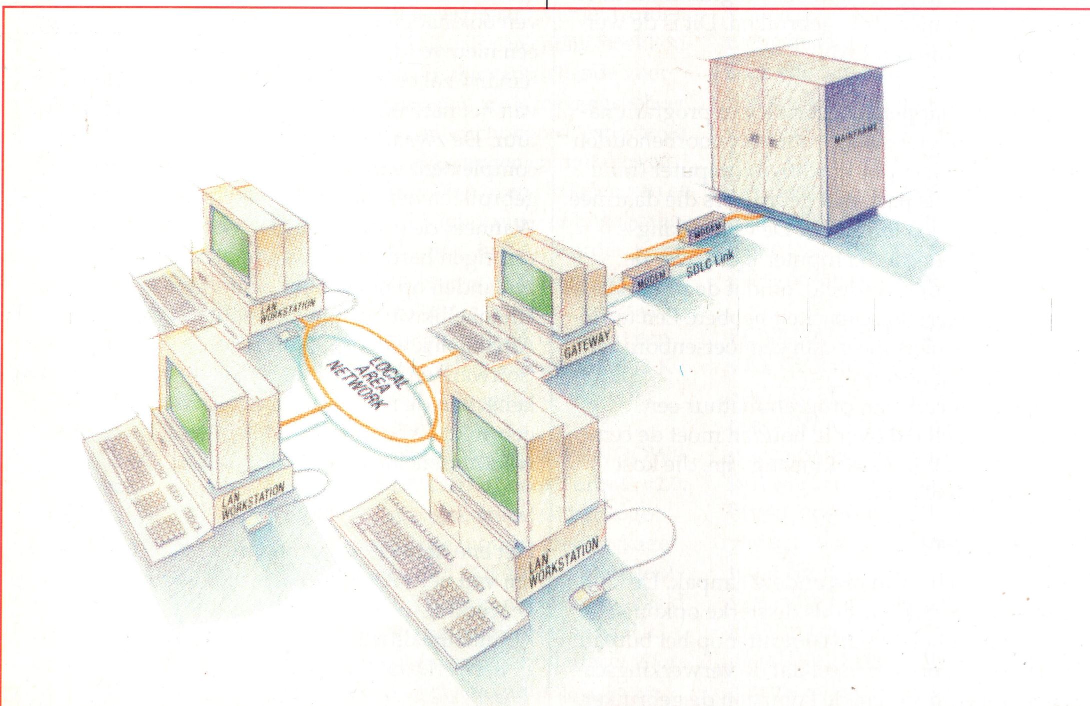

Token Ring 16 Mbps is het duurst. De andere twee ontlopen elkaar niet zoveel in prijs en er zijn veel leveranciers van insteekkaarten op de markt. Prijstechnisch kan een leverancier met een 'eigen' protocol interessant zijn, als er geen reden is om voor standaarden te kiezen. Elk netwerk heeft bekabeling nodig. Als er al bekabeling aanwezig is kan hier rekening mee worden gehouden bij de keuze van de insteekkaart. De belangrijkste bekabelingen zijn coaxkabels (dik en dun), glasvezelkabels en twisted-pair (shielded en unshielded). Hiervan zijn dik coax, glasvezel en shielded twisted pair duur tot zeer duur. De keus zal worden bepaald door de eventueel al aanwezige bekabeling, de prijs en de eisen die door de insteekkaart worden gesteld.

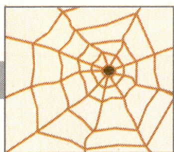
Keuze

De keuze voor een LAN wordt voornamelijk bepaald door de gewenste functionaliteit. Vervolgens moet worden overwogen of er beperkende voorwaarden zijn in de keuze van de hardware. Het gaat dan om eventuele bekabeling, verwerkingscapaciteit en uitbreidingen. Uit de hierna overblijvende hardware wordt een keuze gemaakt en vervolgens calculeert men de prijs van het LAN per werkstation. Hierna kan de prijs-prestatieverhouding worden beoordeeld.
Dit lijkt de omgekeerde wereld. Maar als niet eerst de totale kosten van het LAN worden berekend zullen de uiteindelijke kosten vrijwel altijd tegenvallen.

Keuze vooral bepaald door functionaliteit

Illustraties: Attachmate

Lanologie: de kennis van netwerken

Lanologie valt bij mij onder de leologismen, naar een vriend van mij die de meest wonderlijke termen kon bedenken. De term bestaat uiteraard niet, maar geeft duidelijk aan waar men tegen aan loopt bij netwerken. Veel onbegrijpelijke termen en moeilijke technische verhandelingen. Maar wat is nu een LAN en waarom moet ik er zo nodig één kopen? Lees mee en laat u niets meer wijs maken.

Quintus Bosman

Netwerken zijn eigenlijk heel gewoon. Het is de 'eigen' computer die nog erg jong is. De Personal Computer (PC), het 'helemaal-alleen-voor-jezelf' rekenapparaat, bestaat pas vijftien jaar. De vorm van netwerken en de wijze waarop de huidige netwerken functioneren is wel geheel nieuw. Een netwerk rond een mini- of mainframe-computer verdeelt mogelijkheden, terwijl een LAN (local area network) mogelijkheden verzamelt.
In dit artikel worden LAN's uit de IBM-compatibele computeromgeving als voorbeeld gebruikt. De principes gelden echter voor alle types PC's(Apple Mac, IBM, Atari, Amiga, enzovoort).

Waarom een LAN?

Een LAN (local area network) biedt de mogelijkheid om de middelen die verspreid in een werkomgeving aanwezig zijn te bundelen tot een efficiënter geheel. Zo kunnen de printers door iedereen vanaf de eigen plaats worden gebruikt. Ook voor andere soorten randapparatuur (harde schijven, modems, CD-ROM speler) is dit mogelijk. Dit is handig en kan een aardige kostenbesparing opleveren, maar het is pas een begin. Netwerken bieden ook de mogelijkheid om programmatuur en bestanden gezamenlijk te gebruiken. Dit is de werkelijke kracht van een LAN.

Het gemeenschappelijke gebruik van programmatuur en bestanden was tot voor kort voorbehouden aan netwerken met een krachtige computer (mini of mainframe) als hart, met gebruikers die daarmee verbonden zijn via terminals. De verwerkingskracht van de centrale computer moet over de gebruikers worden verdeeld, omdat de terminals zelf geen verwerkingscapaciteit hebben. Een terminal is eigenlijk niets meer dan een toetsenbord en een monitor 'op afstand'.
Om bij het gebruik van programmatuur een behoorlijke snelheid over te houden moet de centrale computer bijzonder krachtig zijn, die kost daarom ook veel geld.

Aanpak LAN

Een LAN gaat uit van een andere aanpak. De gebruikers beschikken sinds de sterke opkomst van de PC over een eigen computer op het bureau. Dit heeft het grote voordeel dat de verwerkingscapaciteit volledig ten goede komt aan de gebruiker. Men is niet meer afhankelijk van de belasting van een centraal systeem, waardoor de eigen programma's nogal vertraagd kunnen worden. Er kleven echter ook duidelijke nadelen aan een 'losse' PC.

- Alle randapparatuur moet aan de PC worden verbonden. Als meerdere gebruikers zijn aangewezen op dezelfde soort randapparatuur moet die worden gedeeld of meerdere keren malen aangeschaft.
- Alle programmatuur moet beschikbaar zijn of worden geïnstalleerd op de harde schijf. Voor elke PC moet dit apart gebeuren.
- Centrale bestanden worden op slechts één PC bijgehouden. Anderen moeten eventueel met diskettes de gegevens actualiseren. Men kan niet samen met andere gebruikers op hetzelfde moment gebruik maken van dezelfde programma's en bestanden.
- Uitwisseling van bestanden moet via diskettes of andere media worden geregeld.

Door PC's te koppelen kunnen een groot aantal van deze nadelen worden opgeheven, zonder het voordeel van de eigen verwerkingskracht aan te tasten. In het ideale geval combineert een LAN de goede kanten van zowel het 'oude' netwerk met een centrale computer als van de eigen verwerkingskracht van een PC.

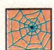
Nadelen van een LAN

Een local area network heeft niet alleen onbegrensde mogelijkheden en grote voordelen. Er kleven ook nadelen aan het gebruik. Een LAN creëert een nieuwe (deel)functie in de werkomgeving. Iemand zal belast moeten worden met het beheer van het netwerk en de gekoppelde randapparatuur. De zwaarte van deze taak is evenredig met de complexiteit van de gebruikte software, het soort gebruik en het aantal gebruikers.
Wanneer de gebruikers niet meer beschikken over een eigen harde schijf en alle programma's en bestanden op netwerkschijven staan is de gebruiker afhankelijk van de operationaliteit van het netwerk. Afhankelijk van de gekozen netwerkarchitectuur (software en bekabeling) is de gebruiker ook afhankelijk van de mate waarin het netwerk wordt gebruikt. Gebeurt dat heel intensief dan kan de verwerkingssnelheid sterk teruglopen.

Soorten netwerken

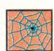
Het ene netwerk is het andere niet. Bij het beoordelen van netwerken zijn drie indelingen van belang:

- werkingsprincipe,
- functionaliteit,
- netwerktopologie.

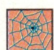
Indeling op basis van werkingsprincipe

Peer-to-peer: alle werkstations (aangesloten PC's) zijn gelijkwaardig. De lasten van het netwerk worden gelijkelijk verdeeld.
Dedicated server-client: één werkstation is aangewezen om specifieke netwerktaken uit te voeren. Het werkstation is dan een server en kan niet meer als werkstation worden gebruikt. De lasten van het netwerk zijn uitbesteed aan één specifieke computer. Die moet over voldoende verwerkingscapaciteit beschikken.
Non-dedicated server-client: dit principe is gelijk aan het vorige. Maar het serverstation kan naast de servertaken ook nog als werkstation fungeren. Hiervoor geldt dezelfde opmerking als voor het dedicated server-client principe.
Mengvorm: een mengeling van peer-to-peer en server-client principes. Er kunnen meerdere werkstations als server worden aangemerkt. Deze servers kunnen dedicated of non-dedicated zijn. De lasten worden verdeeld en de verdeling kan worden gebaseerd op de kwaliteiten van de gekozen werkstations.

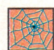
Indeling op basis van functionaliteit

Sub-LAN's zijn netwerken op basis van verbindingen via de seriële of parallelle poort. Er is geen extra interface-kaart noodzakelijk. Dit zijn de eenvoudigste en goedkoopste netwerken. De mogelijkheden zijn beperkt tot het gezamenlijk gebruiken van randapparatuur en het uitwisselen van bestanden. Samen gebruik maken van dezelfde programmatuur en bestanden is niet mogelijk. Deze netwerken zijn geschikt voor kleine omgevingen waar men gezamenlijk randapparatuur wil gebruiken en eenvoudig bestanden wil uitwisselen. Sub-LAN's zijn altijd peer-to-peer LAN's.

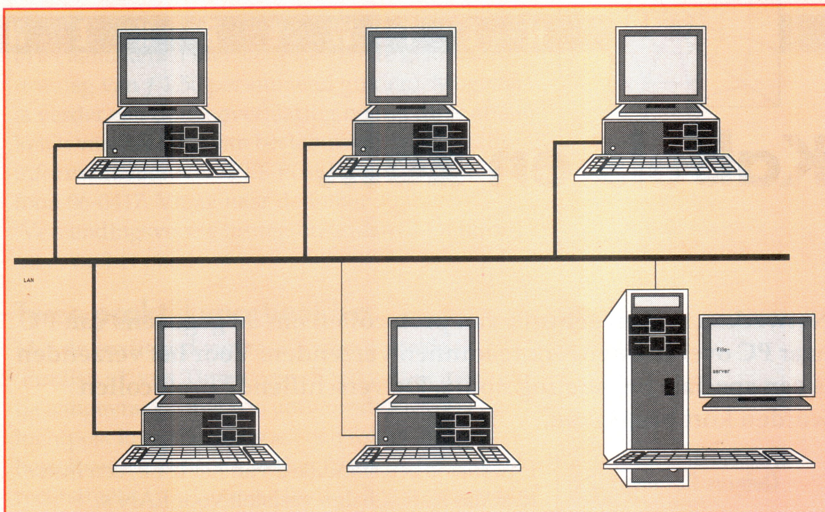
LAN op basis van MS-DOS

Deze netwerken beschikken over bijna alle mogelijkheden die bij een LAN zijn te bedenken. Alle standaard netwerkbekabelingen en interfacekaarten worden doorgaans ondersteund en vrijwel alle voor LAN-gebruik aangepaste software werkt probleemloos. De beperking wordt gevormd door MS-DOS. MS-DOS is een besturingssyteem voor een PC en is niet ontwikkeld met een netwerkfunctionaliteit voor ogen. Men wilde immers niets anders dan een 'eigen' werkplek. De beperkingen van MS-DOS maken deze netwerken niet geschikt voor omgevingen waar zeer intensief gebruik gemaakt wordt van het LAN of daar waar veel aangesloten gebruikers zijn.
Alle werkingsprincipes zijn in deze groep terug te vinden. Ook alle topologieën worden ondersteund.

LAN niet op basis van MS-DOS

Deze PC-netwerken zijn de meest krachtige. Ze maken gebruik van besturingssytemen die speciaal voor netwerkgebruik zijn ontworpen of netwerkgebruik nadrukkelijk ondersteunen. De mogelijkheden van deze LAN's zijn vrijwel onbeperkt.
De kosten zijn hoog. De computers die servertaken uitvoeren worden zwaar belast en moeten over een hoge verwerkingscapaciteit beschikken. Deze netwerken zijn geschikt voor omgevingen waar intensief gebruik wordt gemaakt van het LAN, met veel gebruikers. Dit soort LAN kan een alternatief vormen voor mini- en zelfs mainframe-omgevingen. Alle werkingsprincipes zijn in deze groep terug te vinden. Ook worden alle topologieën ondersteund.

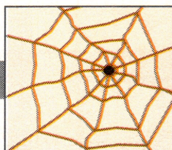

De toekomst van het LAN

Gelet op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren mag worden verwacht dat in vrijwel alle kantooromgevingen LAN's gebruikt zullen worden. Op plaatsen waar gewerkt wordt met een terminalnetwerk, met name rond een mini-computer, zullen systemen worden vervangen door PC's in een LAN. Kleine en middelgrote administratieve systemen winnen aan flexibiliteit bij het gebruik van een LAN.

Netwerken zijn eigenlijk heel gewoon

Technisch gezien zal het local area network zich verder ontwikkelen, met een steeds grotere transportsnelheid en een grotere flexibiliteit in het server-client principe. Waarschijnlijk zullen mengvormen tussen server-client en peer-to-peer principes de toon zetten.
De LAN's met een eigen operating systeem of netwerken die zijn gebaseerd op een operating system met multi-user en netwerkcapaciteiten zijn nu al de meest krachtige.
In dit licht gezien is de strijd tussen IBM en Microsoft om de hegemonie op de PC-markt ongemeen spannend. IBM werkt samen met Novell voor de ontwikkeling van Netware voor OS/2. Microsoft werkt aan Windows New Technology, om een waardig opvolger te vinden voor MS-DOS. Lanmanager zal daar zeker bij naar voren komen. Voor de doorsnee gebruiker is dit misschien interessant, maar niet ècht belangrijk. De betaalbare LAN-software van nu zal ook onder nieuwe operating systemen werken en hoeft de keuze dus niet werkelijk te beïnvloeden.

Kabels en zo...

Netwerken maken gebruik van protocollen om de gegevens van PC naar PC over het netwerk te kunnen verzenden. Voor het verzenden is een speciale bekabeling nodig. De verschillende protocollen worden kort besproken.

Quintus Bosman

Ethernet is een standaard van het IEEE, een instituut dat standaarden vaststelt voor LAN's.
Ethernet maakt gebruik van een bustopologie. Dit betekent dat alle werkstations aan een enkele kabel zijn verbonden. De kabel is aan beide uiteinden door een weerstand van 50 Ohm afgesloten. De gegevens worden verzonden in zogenaamde datadiagrammen. Op elk moment mag er slechts één datadiagram op de bus aanwezig zijn. Worden meerdere datadiagrammen op de bus geplaatst, dan ontstaan botsingen (collisions) en is opnieuw verzending nodig. Ethernet tracht botsingen te voorkomen door vóór het zenden van een datadiagram de bus te onderzoeken op activiteit. Er wordt niet verzonden als blijkt dat er sprake is van een activiteit. Naarmate het aantal werkstations en het gebruik van het netwerk toeneemt groeit ook de kans dat twee stations gelijktijdig datadiagrammen op de bus plaatsen, waardoor botsingen en vertragingen ontstaan. Een snellere PC zal hier minder last van hebben dan een tragere, omdat de snellere PC de datadiagrammen sneller verwerkt en vaker toegang zal krijgen.
Ethernet kan gebruik maken van coaxkabels, shielded twisted pair en unshielded twisted pair. In het laatste geval wordt de naam 10Base-T gebruikt. De snelheid van het netwerk is 10 Mbps.

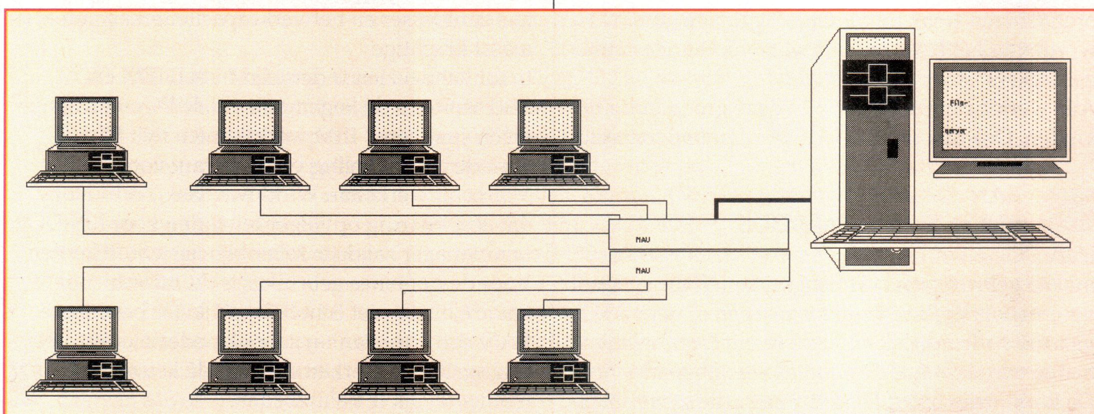
Token Ring - inmiddels ook een IEEE standaard - is afkomstig van IBM . Het maakt gebruik van een netwerk waarbij alle stations in de ring zijn opgenomen. In de praktijk lijkt het een sternetwerk, omdat van elk werkstation een kabel loopt naar een zogenaamde MAU (multiple access unit). In de MAU worden alle kabels doorgelust, waardoor toch een ring ontstaat. De gegevens worden verzonden met behulp van een token. Alleen als een werkstation over het token beschikt mogen gegevens worden verzonden. Het token kan worden gezien als een postbode die een ronde loopt. Bij elke postbus wordt de post opgehaald en de te bezorgen post neergelegd. Botsingen komen zo niet voor en bij toenemende belasting van het netwerk loopt de verwerkingscapaciteit nauwelijks terug. Een bijkomend voordeel is dat elke PC, snel of traag, evenveel kans heeft op het token. Token Ring kan gebruik maken van shielded en unshielded twisted pair. De snelheid van het netwerk is 4 Mbps of 16 Mbps.

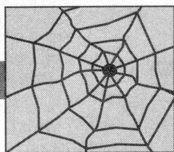
ARCnet is geen IEEE standaard, maar wordt wel zeer algemeen ondersteund. het kan worden gezien als een industriestandaard. ARCnet maakt gebruik van een bustopologie, waarin zogenaamde hubs zijn opgenomen. Dit zijn kastjes waar de kabels van werkstations met elkaar worden verbonden. De structuur lijkt hiermee op een sternetwerk. De gegevens worden evenals bij het Token Ring netwerk met een token verzonden. De verwerkingscapaciteit loopt ook hier nauwelijks terug bij zware belasting. ARCnet maakt gebruik van coaxkabels en de snelheid is 2,5 Mbps.

FDDI: deze nieuwe standaard is ontworpen voor gebruik met glasvezelverbindingen bij een snelheid van 100 Mbps. Het gebruik hiervan is nog extreem kostbaar. Een nieuwe ontwikkeling is FDDI op basis van twisted pair verbindingen. Dit maakt zeer snelle netwerken met naar verhouding goedkope verbindingen mogelijk.

Andere varianten

Verschillende LAN-leveranciers hebben eigen protocollen en bekabeling ontwikkeld. Het voordeel van deze topologie is vooral de prijs. Nadelig is dat men afhankelijk is van één leverancier en niet kan doorgroeien naar een zwaarder netwerk. Deze topologieën vindt men in de groep van LAN's op basis van MS-DOS.

Een netwerk voor de Amiga

Iedereen die met meer dan één computer werkt kent het probleem: hoe krijg ik dit bestand nou van de ene computer naar de andere? De oplossing ligt voor de hand: op een schijfje zetten, de schijf in de drive van de andere computer en klaar is Kees. Voor mensen die geen discjockey willen zijn, is er een alternatief: een netwerk.

Lljitsch van Beijnum

Als het om de beschikbaarheid van netwerken gaat dan ligt de Commodore Amiga een eind achter op de IBM PC en klonen. Voor die computers werden al netwerken ontwikkeld toen de Amiga nog op de tekentafel lag. Deze achterstand wordt niet veroorzaakt door de hardware: er zijn verschillende netwerkadapters beschikbaar voor de Amiga. De netwerkadapters die Commodore en andere fabrikanten leveren zijn meestal van het Ethernet-type. Ethernet is ook op andere computers het meest gangbaar. Op het eerste gezicht lijkt een Amiga-netwerk dus een fluitje van een cent. Maar zo gemakkelijk is het niet: de software ontbreekt. En het is juist de software die van een aantal losse computers met kabels er tussen een netwerk maakt.

Voor mensen die een netwerk tussen een aantal Amiga's onderling willen creëren zijn er drie mogelijkheden:
- netwerkkaarten van Commodore, met daarbij een Unix-machine als server,
- Commodore netwerkkaarten kopen,
- zelf een eenvoudige kabel voor de parallelle of seriële poort maken.

Commodore

De netwerkoplossing van Commodore is veruit het duurst. Dit komt doordat er een aparte server nodig is, in de vorm van een Unix-machine. De adviesprijs voor de A2065 Ethernetkaart is *f* 1020,-. Daar komt nog *f* 295,- bij voor de benodigde software. Met de AS225 software en de netwerkkaart is een Amiga 2000 of 3000 in staat als werkstation te functioneren binnen een TCP/IP netwerk. TCP/IP is het 'huis-netwerksysteem' van Unix. Het is niet mogelijk om een netwerk van alleen Amiga's op te zetten, want er is geen software beschikbaar om de Amiga onder het eigen besturingssysteem als server te laten werken. Er kan wel een Amiga als server onder Unix worden gebruikt. De adviesprijs voor de Unix-versie van de Amiga 3000 is *f* 12.995,- of *f* 16.995,- exclusief BTW, afhankelijk van de configuratie. Dit is niet bijzonder veel voor een Unix-systeem, maar het aantal te koppelen computers moet wel vrij groot zijn om zo'n investering te rechtvaardigen.

Andere fabrikanten

Daarnaast is er de mogelijkheid om voor een netwerk van een andere fabrikant te kiezen. De kosten zijn dan enkele duizenden guldens voor twee computers. Hoewel dit ook een Ethernet-netwerk zal zijn is er geen uitwisseling met andere netwerksystemen mogelijk. Wel worden de mogelijkheden van de Amiga goed uitgebuit, omdat er geen rekening wordt gehouden met de beperkingen van andere computertypes. Er zijn op dit moment nog geen andere leveranciers die TCP/IP of Novell op de Amiga ondersteunen. Novell is een netwerkbesturingssysteem dat speciaal voor MS-DOS computers is ontwikkeld is en daar veel wordt toegepast. Als er een Amiga aan een TCP/IP of Novell netwerk gekoppeld wordt dan zal de Ethernetkaart daar netjes rekening mee houden en geen storingen veroorzaken, maar communicatie is niet mogelijk. De netwerkkabels zijn te vergelijken met die van de PTT: ze zorgen er voor dat de verbindingen goed tot stand komen. Maar dat wil niet zeggen dat de partijen aan de beide kanten van de lijn elkaar ook kunnen verstaan: ze kunnen een andere taal spreken.

Zelfbouw

Verder is er nog de mogelijkheid om voor de prijs van een paar connectors en een eind kabel een 'netwerk' te bouwen. De Amiga beschikt immers zowel over een seriële als een parallelle aansluiting. Die zijn beiden te gebruiken om een verbinding met een andere Amiga te leggen. De hiervoor benodigde software is gratis beschikbaar. De nadelen zijn in dit geval dat beide computers het zonder printer of modem moeten stellen, al naar gelang het gekozen netwerk. Ook de snelheid is maar een fractie van die van een 'echt' netwerk.

Omdat deze HCC Nieuwsbrief zowel in het teken van netwerken als public domain software staat gaan we wat dieper in op dit type netwerken. We kijken naar Parnet, een netwerk via de parallelle poort, en Sernet, een netwerk over de seriële poort.

Parnet

In Parnet wordt in tekstbestanden wordt uitgelegd hoe u het netwerk opzet. Parnet mag worden gekopieerd. Met een uitdraai van het Cable.DOC bestand gaan we naar de elektronicawinkel en besteden daar drie tientjes aan vier meter afgeschermde twaalfaderige kabel en twee connectoren. Thuisgekomen blijkt dat het solderen van de connectoren aan de kabel geen sinecure is. Twee uur en een aantal blaren later staat de soldeerbout af te koelen en is de kabel klaar. Uiteraard wordt deze nog grondig getest voordat we hem in gebruik nemen. De CIA-chips die de parallelle poort van de Amiga besturen staan immers bekend om hun zwakke constitutie. Net als het maken van de kabel is het installeren van de software vrij simpel voor een gevorderd Amiga-gebruiker. Een beginner kan er toch nog wat problemen mee hebben. In het Parnet.DOC bestand wordt gezegd dat we onder andere de Parnet.device file naar de DEVS: directory moeten kopiëren. Niet iedereen zal weten dat daarmee de devs-directory op de opstartschijf of de harddisk wordt bedoeld. Natuurlijk weet de Amiga het wel en die helpt ons graag. Met het AmigaDOS commando COPY Parnet.DEVICE TO DEVS: komt het prima in orde.

Nadat de bestanden zijn gekopieerd moet de meegeleverde mountlist bij één van de computers worden aangepast. De Amiga houdt in de mountlist de eigenschappen bij van apparaten die aan het systeem kunnen worden toegevoegd. Het aanpassen heeft betrekking op het veranderen van het 'nodenummer' van één van de computers.
Als beide computers hetzelfde nodenummer hebben kunnen ze hun eigen gegevens niet van die van de andere onderscheiden, wat natuurlijk de nodige verwarring oplevert.

Ikoon

Nu is het eindelijk zo ver: het netwerk kan worden gestart. Dit gebeurt door op beide computers de commando's NETPNET-SERVER UNIT 0 en MOUNT NET: FROM DEVS:MOUNTLIST.Parnet te geven. Natuurlijk geven we op de computer met de aangepaste mountlist unit-nummer 1 in plaats van 0. Met het commando DIR NET:DH0 spreken we vanaf de Amiga 500 bijvoorbeeld de harddisk van de Amiga 2000 aan. Er verschijnt nu een ikoon met de naam 'Network' op het scherm. Op dezelfde manier kunnen eventuele andere harddisks, diskdrives en zelfs de RAM-disk 'aan de andere kant' worden aangesproken.
Op dit moment krijgen de opslagmedia van de andere computer nog geen ikoon. Dit betekent dat er niet met de Workbench gewerkt kan worden over het net. Dit kunnen we verhelpen door het ikoon van een lade (subdirectory) naar NET: te kopiëren: COPY NET:DH0/SYSTEM.INFO TO NET:DH0.INFO. Als we hierna nog eens het Network-ikoon openen is er zowaar een lade met de naam DH0 te zien. Dit betekent dat alle gebruikelijke zaken over het netwerk kunnen worden uitgevoerd, zoals het laden van programma's, het hernoemen van bestanden en het verplaatsen van ikonen.

Snel of traag?

Al snel blijkt dat het netwerk niet zo snel is als een 'echte' harddisk. Na het uitvoeren van een paar tests blijkt dat een maximumsnelheid van 32 Kilobyte per seconde mogelijk is, maar dat wordt bijna nooit gehaald. Het gemiddelde blijft steken op 10 tot 15 Kilobyte per seconde. In de praktijk is het netwerk ongeveer anderhalf keer zo snel als een diskdrive, maar het 'voelt' trager aan omdat er geen geluid aan te pas komt. Het lijkt of de computer gewoon een aantal seconden niets staat te doen. Dit is zeker niet het geval, want andere programma's die op hetzelfde moment draaien worden wel vertraagd. Bij het laden van disk of harddisk is dit niet of nauwelijks het geval, maar die gebruiken dan ook als DMA (Direct Memory Acces, rechtstreekse geheugentoegang). Parnet kan geen gebruik maken van DMA, de computer moet alle informatie 'met de hand' over de kabel zenden. Vlak na het opzetten van het netwerk kregen we Parnet een aantal dagen niet meer aan de praat. Waarschijnlijk had dit met een modem te maken. In de documentatie wordt er voor gewaarschuwd dat een lijn van de seriële poort Parnet kan storen. Later hadden we geen last meer gehad van dit probleem. Het is verstandig om een seriële printer te gebruiken, want als u per ongeluk over de parallelle poort wilt printen loopt de computer vast. Verder kan het gebeuren dat een computer het netwerk aanspreekt maar geen antwoord krijgt. Bijvoorbeeld omdat de andere computer uit staat, omdat er geen kabel aanwezig is of iets dergelijks. In zo'n geval zal de computer geduldig blijven wachten tot er een antwoord komt, er is geen ingebouwde tijdslimiet.
Vreemd is ook nogal dat het netwerk op de Amiga 2000 85 Kb geheugen in beslag nam. Op de Amiga 500 is dat niet meer dan 140 Kilobyte.

Dnet

Op het eerste gezicht lijkt Sernet nagenoeg gelijk aan Parnet. Het is door dezelfde mensen gemaakt en een aantal programma's hebben ook (bijna)

dezelfde naam. Het kleine verschil met de grote gevolgen zit 'm in één zinnetje van de documentatie: 'Bemachtig en installeer een kopie van Matt Dillon's vrij kopieerbare seriële poort netwerk software, Dnet'. Dnet was vrij moeilijk te pakken te krijgen. Bij het uitpakken wacht de eerste verrassing: het programma bestaat uit niet minder dan 157 files. De tweede verrassing is dat de helft hiervan bedoeld is voor een Unix-computer. Dnet is namelijk niet alleen in staat om een Amiga aan een Amiga te koppelen, maar kan ook een verbinding tussen een Amiga en een Unix-machine leggen! Bij het lezen van de documentatie wordt duidelijk dat Dnet tamelijk ingewikkeld in elkaar zit. Er wordt van de toekomstig gebruiker een flinke dosis AmigaDOS-kennis verwacht. We kregen Dnet in eerste instantie niet aan de praat. Dit lukte pas na een tip van een andere Dnet-gebruiker: er moeten veel opties worden opgegeven in een bepaalde volgorde. Waarom dit zo is gedaan wordt niet duidelijk, in de documentatie is er niets over te vinden. Ook hierna wilde Dnet nog wel eens problemen geven bij het opbouwen van een verbinding.

Serieel

Dnet kan gebruik maken van alle mogelijke seriële verbindingen: via een rechtstreekse kabel of een modem, snel of langzaam, alles is in te stellen. Deze instellingen moeten worden opgegeven via opties, bij het geven van het commando 'Dnet'. Zodra dit commando wordt gegeven verschijnt er een venster op het scherm waarmee de verbinding met 'de andere kant' tot stand gebracht kan worden. Zo nodig kunnen commando's worden ingetypt om het modem in staat te stellen het telefoonnummer van de andere computer te draaien. Zodra dat is gedaan kan Dnet starten. Het venster verdwijnt dan, verder gebeurt er niets...
Het is nu de bedoeling om een cliëntprogramma te starten, om zo bijvoorbeeld files over te sturen of rechtstreeks op elkaars beeldscherm te kunnen typen. Ook printen of het opstarten van een AmigaDOS-shell op afstand is mogelijk.

Dnet zorgt er automatisch voor dat de computer aan de andere kant het juiste serverprogramma opstart om deze taken uit te kunnen voeren. Het is mogelijk om tegelijkertijd een file te ontvangen, te versturen, te printen of elektronisch te converseren. Dnet zorgt er voor dat de juiste informatie bij het juiste programma terecht komt.

Sernet

Sernet is een programma's dat gebruik maakt van de faciliteiten van Dnet. Afgezien van het feit dat er serieel wordt gewerkt en dat Dnet wordt gebruikt is het in het gebruik gelijk aan Parnet. Er is één belangrijk verschil: Sernet is veel trager. Ook als een directe kabelverbinding wordt gebruikt wordt verloopt het aanspreken van bestanden over het netwerk zo traag dat het in feite onwerkbaar is. Dit komt grotendeels door de beperkingen van de seriële poort van de Amiga. Maar de Dnet-software is ook niet erg efficiënt. De gemiddelde doorvoersnelheid is nog geen 75% van het maximum bij snelheden van 9600 bits per seconde en hoger.

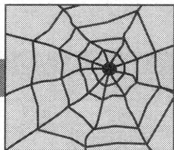
Amiga 3000 Unix

Conclusie

Parnet is een goedkope oplossing voor mensen die voor weinig geld toch een netwerkje willen opzetten. De snelheid valt mee. Jammer genoeg zijn zaken als het printen over het netwerk (met een seriële printer) of het uitwisselen van berichtjes niet geïmplementeerd. Die mogelijkheden zijn wel opgenomen in Dnet, maar de snelheid daarvan is ver onder de maat. Dnet en Sernet zijn fraaie programma's voor mensen die vaak veraf gelegen Amiga's of Unix computers aan moeten spreken. Ook de mogelijkheid om te kunnen 'chatten' tijdens het versturen van bestanden is een groot pluspunt. Ik moet wel waarschuwen voor de onvriendelijke installatie en de slechte bedrijfszekerheid van Dnet.

Het lijkt of de computer het even niet doet

Ervaringen van een systeembeheerder

Thuis prutste ik vaak met een ZX81 en was daarbij buitengewoon geïnteresseerd in alles wat met computers te maken had. Toen men op kantoor een UNIX-computersysteem wilde aanschaffen werd ik gebombardeerd tot systeembeheerder.

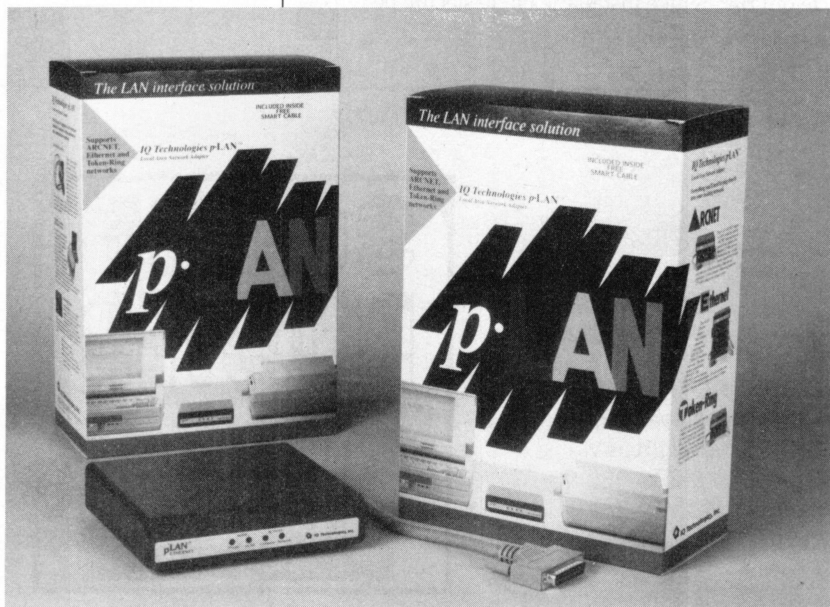
M.M.A. Engelbarts

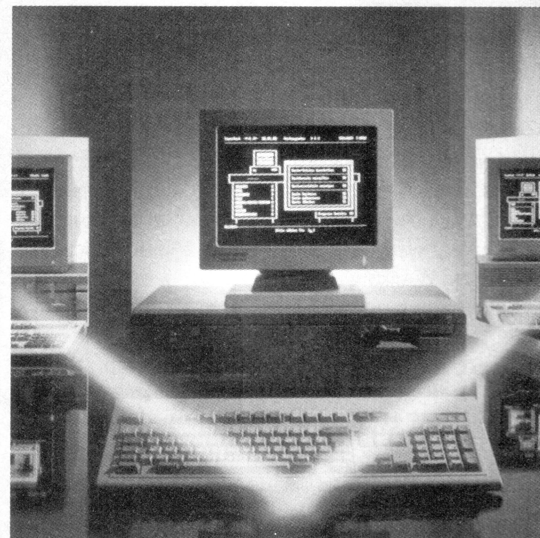
Eerst stond er een centrale computer, via een ster-net gekoppeld aan 34 aansluitingen (terminals en printers). Later werd door de directie een 'echt' netwerk aangeschaft om het UNIX systeem te ontlasten. Vooral de spreadsheet-toepassingen namen nogal wat tijd in beslag. Voor mij werd een cursus systeembeheer NOVELL geregeld, wat evenals de invoering van het netwerk zelf zonder al te veel overleg werd gedaan. Dit had gelukkig geen nadelige consequenties, want op dit moment draait alles al langer dan een jaar naar tevredenheid. Natuurlijk is er wel eens wat misgelopen, maar dat schijnt normaal te zijn bij netwerken.

Hardware

Het systeem bestaat uit een 386SX non-dedicated fileserver met een CONNER 100 Mb schijf als opslagmedium. Een non-dedicated fileserver kan voor de hobbyist best interessant zijn. Maar in de praktijk merk je al gauw dat programma's kunnen vastlopen of dat het systeem langzamer wordt. Hierdoor wordt deze server bijna niet meer gebruikt voor DOS-toepassingen.

De vijf netwerk-PC's zijn allemaal van het AT-type met 1 Mb intern geheugen en een eigen 20 of 40 Mb harde schijf. Zo'n eigen harde schijf is handig omdat je er bestaande softwarepakketten naar kunt kopiëren. Verder staat er nog een laserprinter met 512 Kb intern geheugen.

Trial and error

Op het gebied van software-installatie moet je wel het een en ander weten van NOVELL en de pakketten zelf. Maar door middel van het beproefde 'trial and error' systeem en het grondig lezen van handboeken krijg je het geheel uiteindelijk goed aan het draaien.

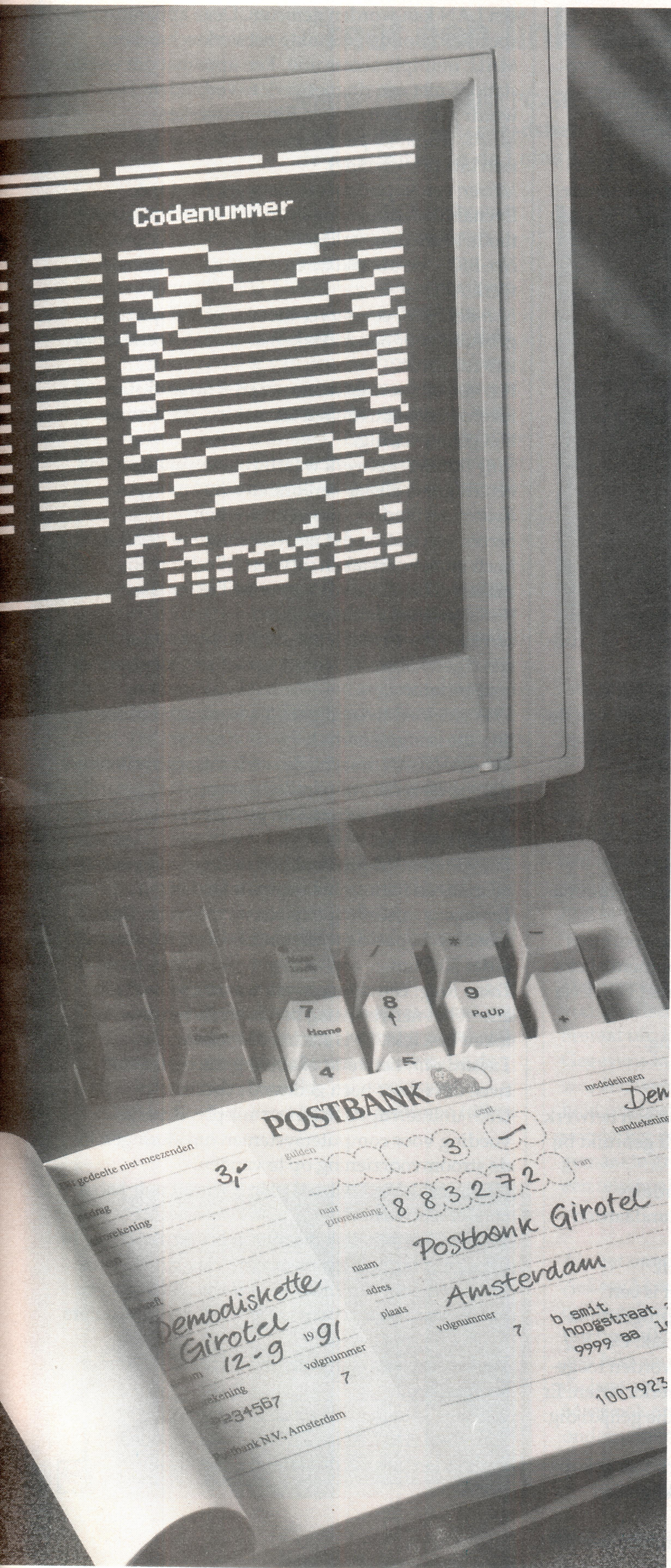
De indeling van de server en de werking van softwarepakketten op de werkstations moet wel in gaten worden gehouden om te zorgen dat bedrijfsinformatie op de schijf van de server komt. Want als die informatie op de lokale harde schijf zou worden gezet kan er geen backup worden gemaakt met de tape-unit die in een van de werkstations is ingebouwd. Ook zou het voordeel van centrale opslag en toegankelijkheid wegvallen.

Pijnlijk

Als afsluiter een (minder) leuke anecdote. Het netwerk lag een keer plat. Toen ik de server controleerde leek alles in orde. Maar via de hardware kwamen we achter de oorzaak van het probleem. Een paar kantoorruimtes verder was de technische dienst bezig om een PC, die aan het einde van een netwerk zat, te verplaatsen. Men had keurig de computer uitgezet en alle kabels verwijderd, inclusief de eindstop van de netwerkkabel. Hierdoor was de lus onderbroken zodat de stations geen verbinding meer tot de server hadden. Gelukkig hebben we het manco toen snel kunnen herstellen.

Uw PC regelt nu ook uw bankzaken. Met Girotel van de Postbank.

Als u kiest voor Girotel, maakt u niet alleen optimaal gebruik van uw PC. U zult ook ontdekken hoe makkelijk elektronisch thuisbankieren met de Postbank is. Wilt u eerst zien hoe Girotel werkt? Vraag dan de speciale demodiskette aan en maak geheel vrijblijvend kennis met Girotel.

Snelheid, gemak, vrijheid en overzicht.

Girotel werkt heel eenvoudig. Wilt u bijvoorbeeld 's avonds weten of uw salaris al is bijgeschreven? Eén druk op de knop en u krijgt een overzicht van uw actuele saldo.

U wilt vandaag vast regelen dat een rekening over een week wordt betaald? U toetst de gegevens nu in en de overschrijving wordt precies een week later uitgevoerd. Een reisverzekering aanvragen? Met Girotel is dat meteen geregeld.

Ook geld van uw girospaarrekening overboeken doet u gewoon via uw computer. De volgende werkdag staat het geld al op uw girorekening. En zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen.

Kortom, met Girotel maakt u optimaal gebruik van uw PC en regelt u meteen uw bankzaken. Zeven dagen per week, van 06.00 tot 23.00 uur staat Girotel voor u klaar.

Vraag de demodiskette aan.

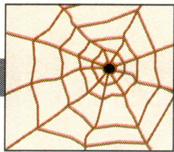
Overtuig uzelf en vraag de Girotel demodiskette aan. Voor f 3,- heeft u hem al in huis. Het enige dat u hoeft te doen, is met de bekende kaart uit uw blauwe giroboekje f 3,- overmaken naar girorekening 883272 t.n.v. Postbank Girotel Amsterdam.

In de demodiskette vindt u een aanvraagformulier. Als u besluit abonnee te worden, kunt u dit formulier invullen, uitprinten en opsturen. De f 3,- voor de demodiskette krijgt u dan terug.

Vergeet niet het gewenste formaat van de diskette te vermelden (3½ of 5¼ inch). Dit kan bij opmerkingen. Wilt u eerst een folder ontvangen, bel dan gratis 06-0400.

POSTBANK

Girotel.
Dat is thuisbankieren met uw computer.

Lanologismen

10BASE-T: nieuwe standaard voor Ethernet via twisted pair bekabeling.

ANSI: American National Standards Institute.

API: Application Programming Interface, een programma met behulp waarvan eigen programmatuur gebruik kan maken van netwerkfaciliteiten. Het meest gebruikt is NetBIOS.

ARCnet: een bekend type netwerkinterface. Kaarten voor de PC met bijbehorende programmatuur.

BNC: een veel gebruikte connector bij coaxbekabeling.

Bridge: een verbinding tussen netwerken.

Bus netwerk: een netwerk waarbij de verbinding tussen de stations gevormd wordt door een enkele kabel, met aan elk einde een terminator. Alle stations maken gebruik van deze kabel.

Coaxkabel: een twee-aderige kabel waarbij de ene ader de kern en de andere de mantel vormt. De kabel voor televisie is bijvoorbeeld een coaxkabel.

Collision: botsing. Dit treedt op als twee netwerkstations gelijktijdig van een busnetwerk gebruik maken.

CSMA/CD: protocol dat gebruikt wordt door Ethernet. Bevat onder meer regels om collisions te voorkomen.

Dedicated: een server die volledig wordt gebruikt voor netwerktaken en niet als werkstation kan fungeren.

Disk duplexing: twee harddisks die door het netwerk als één geheel worden gezien. Als één van de twee defect raakt kan de ander direct overnemen. De netwerkprogrammatuur bepaalt of disk duplexing mogelijk is.

E-Mail: electronic mail. Berichtendienst via het netwerk.

Ethernet: een bekend type netwerkinterface. Kaarten voor de PC met bijbehorende programmatuur.

FDDI: standaard voor digitaal datatransport met een snelheid van 100 Mbps. Op dit moment alleen mogelijk via glasvezel. Men is bezig met FDDI via twisted pair bekabeling.

Glasvezel: vorm van netwerkbekabeling.

HPFS: high performance file system. Bestandsadministratie onder OS/2.

HUB: een apparaat waarbij kabels van een netwerk met elkaar worden verbonden. Wordt gebruikt bij ARCnet.

IEEE: Institute of Electrical and Electronics Engineers. Amerikaans orgaan dat standaarden voor LAN's vaststelt.

IPX/SPX: netwerkprotocol van Novell.

IRQ: Interrupt Request. Een interrupt is een instructie voor de computer die een programma onderbreekt voor een lees- of schrijftaak. De IRQ moet meestal een bepaalde waarde worden toegekend op interfacekaarten, zoals netwerkkaarten. Er mogen geen kaarten of poorten zijn die gelijktijdig dezelfde IRQ gebruiken.

LAN: local area network. Een netwerk van gekoppelde PC's binnen een relatief beperkt gebied.

LANALYSER: apparaat waarmee de werking van een LAN kan worden gemeten. Deze apparatuur is specifiek voor de gebruikte netwerktechnieken.

MAU: multiple access unit. Een apparaat om werkstations met een ringnetwerk te verbinden. Het wordt gebruikt in Token Ring netwerken.

MBPS: megabits per seconde (1 Mbps is één miljoen bits per seconde).

Mirror: een kopie van een netwerk harddisk. Evenals disk duplexing is dit een beveiligingsmethode tegen dataverlies.

Net-BIOS: de bekendste en meest gebruikte netwerk API.

Non-dedicated: een server die niet volledig wordt gebruikt voor netwerktaken en ook als werkstation kan fungeren.

Peer-to-peer: netwerkvorm waarbij de werkstations tevens serveractiviteiten uitvoeren. Alle stations zijn gelijkwaardig.

Ring netwerk: netwerk waarbij de werkstations via een ring met elkaar verbonden zijn.

Router: verbinding tussen netwerken.

Server: een station dat netwerksoftware geladen heeft en netwerktaken uitvoert. Werkstations maken gebruik van de serverfaciliteiten (harddisks, printers en dergelijke).

Ster netwerk: netwerk waarbij elk werkstation met een eigen kabel verbonden is met een zogenaamde concentrator.

STP: shielded twisted pair. Twisted pair bekabeling die is afgeschermd.

Sub-LAN: LAN waarbij de werkstations verbonden zijn via de seriële of parallelle poort.

T-connector: verbinding van een netwerkkaart aan een busnetwerk.

TCP/IP: netwerkprotocol wat veel gebruikt wordt bij mini- en mainframe computers.

Terminator: afsluiting van een busnetwerk. Deze moet een bepaalde weerstand hebben, bij Ethernet is dat 50 Ohm.

Token Ring: een ringnetwerk waarbij een station alleen het netwerk mag betreden als het over de token beschikt. Er is slechts één token.

Twisted pair: netwerkbekabeling die bestaat uit twee om elkaar heen gedraaide draden.

UPS: uninterruptable power supply. Reservevoeding voor computersystemen om storingen in de stroomvoorziening op te vangen.

UTP: unshielded twisted pair. Twisted pair kabel zonder afscherming.

Virtuele disk: een disk die men gebruikt alsof deze in het eigen computersysteem aanwezig is, terwijl de disk feitelijk in een ander werkstation aanwezig is.

WAN: wide area network. Netwerk van computers over een groot gebied.

Werkstation: een computer in een netwerk zonder servertaken.

X25: een standaard voor datatransport.

Zero-slot-LAN: LAN waarbij de werkstations verbonden zijn via de seriële of parallelle poort.

Video-enhancer voor de Amiga

Interlace de baas

De Commodore Amiga kent een groot aantal resoluties. Sinds de introductie van Operating System 2.0 zijn dat er zelfs nog meer geworden. De meest interessante schermoplossing, die ook voor video-toepassingen veel wordt gebruikt, is de hires interlace resolutie. Deze mode geeft een beeldsignaal af dat niet alleen gemakkelijk aan video-apparatuur is aan te bieden, maar u helaas ook na een aantal uren hoofdpijn bezorgt.

Cees de Jonge

De lage resoluties van de Amiga worden met 50 Hz aan de monitor aangeboden. Dat betekent dat er vijftig keer per seconde een vers scherm op de beeldbuis wordt 'getekend'. Om de resolutie twee maal zo hoog te maken, van 312 naar 625 lijnen, wordt de effectieve frequentie van 50 naar 25 Hz gehalveerd. Met andere woorden, in dezelfde tijd dat in een niet-interlace resolutie een beeld aan de monitor werd afgegeven, wordt nu één keer een half (312 lijnen) beeld getoond. Omdat de twee halfbeelden een lijn ten opzichte van elkaar zijn verschoven, vormen zij samen de hires (625 lijnen) 'interlace' resolutie. Het resultaat is weliswaar een verhoogde resolutie, maar het menselijk oog ervaart het afwisselend tonen van de twee halfbeelden met een frequentie van 25 Hz als enigszins trillend.

Video-enhancer

DTP en CAD/CAM programma's zijn bij uitstek toepassingen die op de monitor om een gedetailleerde weergave vragen. Bij video-software is interlace eigenlijk een noodzaak, een televisiebeeld is namelijk opgebouwd uit 625 lijnen. Om toch de hoge kwaliteit op de band van de videorecorder te krijgen, moet een gebruiker met een standaard Amiga lijdzaam naar het geknipper op zijn scherm kijken.
Om de trillende interlaceschermen weer tot rust te laten komen, zijn er video-uitbreidingen ontwikkeld die Flicker-fixer of Video-enhancer kaarten worden genoemd. Er zijn op het ogenblik drie soorten systemen: half-beeld verdubbeling, beeldverdubbeling en line-buffering. Line-buffering gebruikt de slimste techniek. Terwijl de Amiga een halfbeeld naar de Video-enhancer stuurt, verknoopt deze de informatie met het andere halfbeeld uit het geheugen van de kaart.
Bij niet-interlace resoluties, waar op de monitor normaal een zwarte lijn tussen de computerbeeldlijnen ontstaat, maakt een Video-enhancer kaart gebruik van de zogenaamde 'double-scan' techniek. De kaart vult de ontbrekende (zwarte) lijn gewoon op met een naastgelegen computerbeeldlijn. Zo ontstaat er een streeploos en schijnbaar scherper beeld. Het resultaat is niet altijd even fraai. De zwarte lijnen zijn dan wel verdwenen maar de scherpte-indruk is vooral bij details en ronde lijnen minder. Zo'n probleem is dat in de praktijk niet. Als u eenmaal in het bezit bent van een Video-enhancer kaart, zult u de lage resoluties zelden meer gebruiken.

Multi-scan

Met de aanschaf van alleen een Video-enhancer bent u er nog niet. Het signaal dat uit de kaart komt, is bedoeld voor een multi-scan monitor. Bij sommige kaarten kan ook worden volstaan met een VGA-monitor. De aanschaf van een multi-scan is aan te bevelen, omdat deze ook het standaard Amiga RGB-signaal kan verwerken. Aansluiten van een standaard Amiga-monitor (zoals de Commodore 1084) aan een Video-enhancer kaart zal de monitor beschadigen!
Soms worden kaarten aangeboden die niet de overscan-mode of zelfs maar zestien kleuren ondersteunen. Goedkoop blijkt dan later duurkoop te zijn. Alleen met de ondersteuning van het hele 4096 kleurenpalet bent u verzekerd van een probleemloos gebruik. Ook hebben de meeste Video-enhancer kaarten compatibiliteitsproblemen met bepaalde genlocks. Probeer daarom met uw leverancier de afspraak te maken, dat u bij niet goed functioneren van de kaart (of de genlock) deze kunt omruilen.

Samenvattend

De A2320 Commodore video-enhancer voor de Amiga 2000 heeft als enige kaart een automatische herkenning van de Productivity mode, een nieuwe resolutie onder Operating System 2.0. Bij de andere kaarten moet u handmatig omschakelen en eventueel een stekker verwisselen. Er zijn sinds kort ook van een aantal fabrikantenkaarten voor de Amiga 500 te koop, waarvoor u de machine wel moet openschroeven.
Helaas is het niet mogelijk een aantal kaartenmonitor-sets aan te bevelen. Daarvoor is de keus en de verscheidenheid te groot. De Commodore-combinatie A1950 multiscan monitor en A2320 Video-enhancer kaart is weliswaar duurder dan andere sets, maar geeft zeer goede beeldresultaten en is compatibel met een aantal genlocks.

Produktinformatie

A2320 Video enhancer
Line buffering, Double scan
Overscan, 4096 kleuren
Synchronisatie horizontaal 31,25 Khz, verticaal 50 Hz
Adviesprijs inclusief BTW ƒ 859,12

A1950 14 inch multiscan kleurenmonitor
Synchronisatie horizontaal 15 tot 35 Khz automatisch
verticaal 50 tot 80 Hz automatisch
Resolutie 800 x 600 maximaal
Videobandbreedte 30 Mhz
15 pins D connector (VGA)
15 naar 9 pins D connector voor EGA/CGA (optie)
15 naar 23 pins D connector voor Amiga video verbinding (optie)
Adviesprijs inclusief BTW ƒ 1776,31

Canon Ion PC-Kit

DTP-illustraties in een flits

Canon is vooral bekend om haar kleinbeeldcamera's. Het concern heeft niet alleen een indrukwekkende reeks camera's voor de amateur in haar assortiment. Ook de professionele fotograaf kan kiezen uit diverse body's en objectieven.

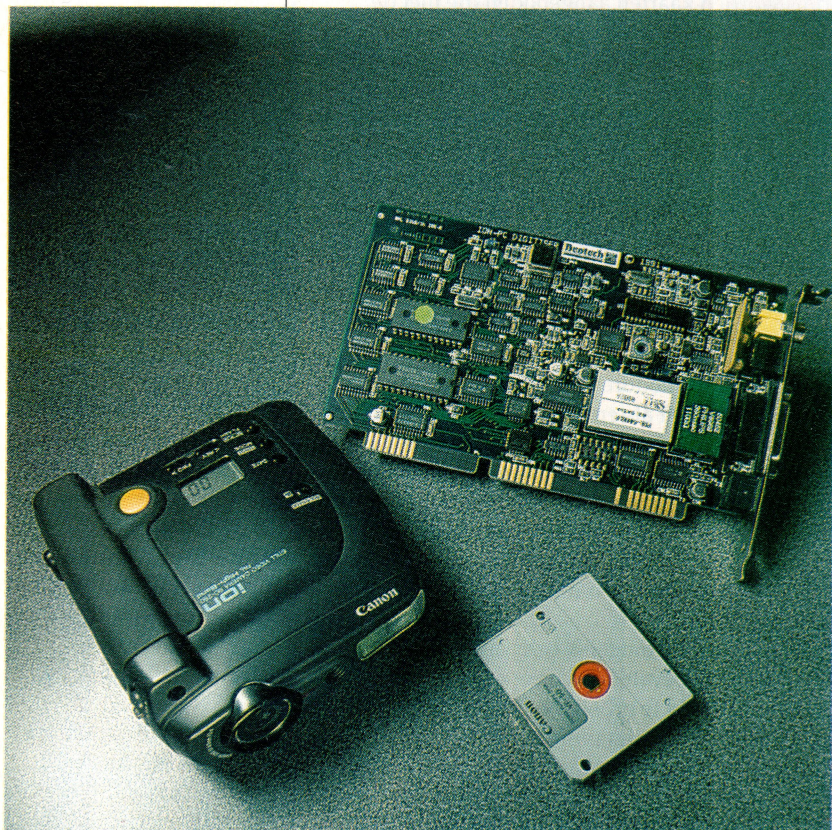
Iljitsch van Beijnum, Cees de Jonge, John Valk

Omdat elektronische beeldoptekening de toekomst heeft en Canon ook actief is op de kleurkopieermarkt, was de introductie in Europa vorig jaar van de eerste Still-Video camera voor de consument een logische stap voor het Japanse bedrijf. De werking van de camera is eenvoudig. Je drukt op de knop, terwijl de camera het beeld (analoog) op een 2 inch floppy schrijft.

Bekijken van de foto's kan op de televisie, of na het afdrukken van het beeld op een kleurkopieerapparaat. Sinds de introductie van de ION PC kit, met de nieuwe Canon ION RC 260 camera, kunnen de gegevens ook op de computer worden bekeken en gemanipuleerd.

Foolproof

De ION-PC kit wordt geleverd in twee mooi gestileerde dozen. Deze bevatten de ION camera zelf en de 16-bits ION-PC insteekkaart voor een AT, plus handleidingen en de benodigde kabels. De ION-PC kaart kan overigens ook met de ION RC 251 camera samenwerken, maar dan kan de camera niet door de PC worden bestuurd. De Engelstalige handleiding van de insteekkaart is goed geïllustreerd en geeft een stap-voor-stap uitleg van de installatie in de PC.

Het oog in de ION RC 260 camera bestaat uit een 1/2 inch CCD sensor, goed voor 786 horizontale beeldpunten. De van de sensor afkomstige (analoge) data wordt ook weer analoog op een floppy geschreven. Op de floppy is plaats voor 50 beeldjes, die natuurlijk weer gewist en opnieuw gebruikt kunnen worden. De camera zelf heeft dezelfde mogelijkheden als een goedkope kleinbeeldcamera: een simpele fixfocus-lens, tegenlichtcorrectie en automatische flits. Het betekent dat de camera 'foolproof' is, maar ook dat de technisch-creatieve mogelijkheden van de camera (onder- en overbelichting, filtering) minimaal zijn. Wie meer uit zijn of haar foto's wil halen zal dat met de software en de PC moeten doen.

Installatie

Het insteken van de kaart levert geen problemen op. Met een aantal dipswitches kan het I/O adres van de kaart worden ingesteld. Er zijn een groot aantal instellingen mogelijk, zodat er nauwelijks een conflict met andere uitbreidingen op kan treden. Later wil de software dit I/O-adres ook weten. Want bij het starten van de software kregen wij de melding dat de kaart niet aanwezig was, wat aan een verkeerde instelling bleek te liggen. Er was een verschil tussen de instelling van de dipswitches en het I/O adres in de software.

De camera moet met twee kabels aan de kaart worden aangesloten. Deze snoeren zorgen voor het videosignaal, de voeding en de besturing. Omdat een standaard tulpconnector de verbinding verzorgt dachten we optimistisch een andere videobron (een televisie) aan te kunnen sluiten. De kaart reageerde daar niet op. Om de camera van stroom te voorzien is het noodzakelijk om de cameravoeding/acculader op de kaart aan te sluiten. Naast een AT en de ION-PC kaart is ook een EGA of een VGA kaart noodzakelijk. Om gebruik te kunnen maken van expanded geheugen is een driver nodig die compatibel is met EMS 4.0 of hoger. Extra geheugen wordt door Canon sterk aanbevolen.

Software

Ook de installatie op de harde schijf is een fluitje van een cent, de software vraagt wel minimaal een megabyte vrije ruimte op de harddisk. Bij het installeren kunt u kiezen uit vijf talen, Nederlands zit er helaas niet bij. De software kan naar wens met de muis of met het toetsenbord worden bediend, wij kozen voor de muis. Na het aanklik-

ken van het blokje 'start' vraagt de software vriendelijk of we de camera aan willen zetten. Zodra we dit doen leest de computer de eerste tien plaatjes van de in de camera aanwezige disk in. Dit gaat niet echt snel, voor alle vijftig foto's van een disk ben je al gauw vijf minuten kwijt. Ook de andere functies van de software vergen nogal wat tijd, een bekend probleem bij grafisch geörienteerde software.

Het inlezen van de foto's kan worden onderbroken door een plaatje aan te klikken of rechtstreeks het fotonummer in te voeren. De camera gaat dan op zoek naar de betreffende foto, waarna de computer deze inleest. Af en toe is de synchronisatie tussen computer en camera niet correct. Handmatig ingrijpen is dan vereist.

Overzichtelijk

Het menu ziet er verzorgd uit. De functies van de dialoogboxen spreken voor zich en er is bij elke functie hulp aanwezig. Op de rechterhelft van het scherm bevinden zich altijd tien kleine foto's, wat zeer overzichtelijk werkt. Jammer genoeg zijn deze 'pasfoto's', evenals de 'hoofdfoto' die op halve grootte op de andere helft van het scherm staat, op een VGA-kaart met 256 Kb aan boord niet bijzonder duidelijk te onderscheiden.

Super-VGA kaarten met meer geheugen kunnen de foto's in 256 kleuren laten zien, een EGA of VGA kaart komt niet verder dan 16 kleuren. Het is mogelijk om door middel van een druk op de spatiebalk een indruk te krijgen hoe het plaatje er in 256 kleuren uitziet (met een VGA kaart). Maar dit gaat wel ten koste van de resolutie.

Resolutie

De software ondersteunt naast het eigen RAW-formaat een aantal andere file-formaten: GIF, TIFF, PCX, IMG, Targa en BMP. Dit betekent dat er naast 16,7 miljoen kleuren ook in 65536, 256, 16 of 2 kleuren kan worden weggeschreven, afhankelijk van het gekozen file-formaat. De resolutie kan volledig, een half, een kwart of een achtste zijn. Standaard wordt de halve resolutie gebruikt (368 x 272).

Dit is wat groter dan de standaardresolutie, dus moet er bij het afbeelden van de foto altijd iets afvallen. Uiteraard kan het plaatje wel worden verkleind, maar dit gaat ten koste van de kwaliteit. Een plaatje dat in de maximale resolutie en het

grootste aantal kleuren wordt opgeslagen, heeft 1,2 Mb aan schijfruimte nodig. File-formaten met ingebouwde compressie worden helaas niet ondersteund.

Eventueel kunt u een foto geroteerd op het beeldscherm laten weergegeven, dit is handig bij foto's die op hun kant zijn genomen. Ook bestaat de mogelijkheid om in een foto in- en daarna weer uit te zoomen. Daarnaast heeft het programma een aantal beeldmanipulerende gereedschappen. Zoals het veranderen van een kleurenbeeld in een zwart/wit-beeld, of het spiegelen van de foto. Lastig is wel dat bij het verbeteren van de scherpte van een foto deze automatisch in zwart/wit verandert.

Het inladen van plaatjes in andere grafische programma's ging niet altijd even vlekkeloos. Het is zaak eerst uit te zoeken welke combinatie van fileformaat, aantal kleuren en resolutie het beste resultaat geeft. Een flinke misser van de ION-PC software is het ontbreken van een mogelijkheid de zojuist binnengehaalde plaatjes op papier af te drukken.

Conclusie

Opnames gemaakt met de Canon ION RC 260 camera zijn niet te vergelijken met conventioneel gemaakte foto's. Vooralsnog zijn printjes gemaakt met een uiterst simpele kleinbeeldcamera scherper en briljanter. De verwachting is dat pas over enkele jaren de CCD-techniek zover zal zijn dat het de kwaliteit van de huidige kleinbeeldcamera's kan benaderen.

De Canon ION chipcamera is wèl een handige aanvulling op de bestaande manieren om een plaatje in de computer te krijgen. Bij sommige toepassingen zal het gebrek aan detaillering geen bezwaar zijn. Dan kan het feit dat er binnen enkele minuten een foto in de computer is vastgelegd de doorslag geven. Als de scherpte toch het belangrijkst is, blijft u aangewezen op een scanner om foto's goed in de computer te krijgen.

Produktinformatie:

Canon ION RC-260
Beeldsensor: 1/2 inch CCD sensor (786 beeldelementen horizontaal)
Videosignaal: Pal kleur
Disk: 2 inch, 50 opnames
Objectief: 9,5 mm f2,4 (standaardlens)
Meetbereik: EV8 tot 18 (ISO 100)
Belichtingscompensatie: + 1,5 EV
Flitser: richtgetal 7,5
Automatische witbalans
Horizontale resolutie:
Opnemen/afspelen 320 lijnen,
Afspelen 400 lijnen
Afmetingen (BxHxD):
111,5 x 42 x 113 mm
Gewicht: 410 gram zonder batterij
PC interface
Insteekkaart voor AT systemen
Sequential videoscan linebuffer met 8 bit A/D conversie
Resolutie: 768 x 576 pixels
Aspect ratio: 4:3 (square pixels)
File formaten: TIF, PCX, IMG, GIF, TGA, BMP, RAW

Adviesprijzen inclusief BTW:
Canon ION RC-260: *f* 1896,-
Canon ION PC kit: *f* 4325,25
Groothoekvoorzetlens: *f* 199,-
Televoorzetlens: *f* 199,-

Ventura op de Apple Macintosh

'Rare jongens die Amerikanen'

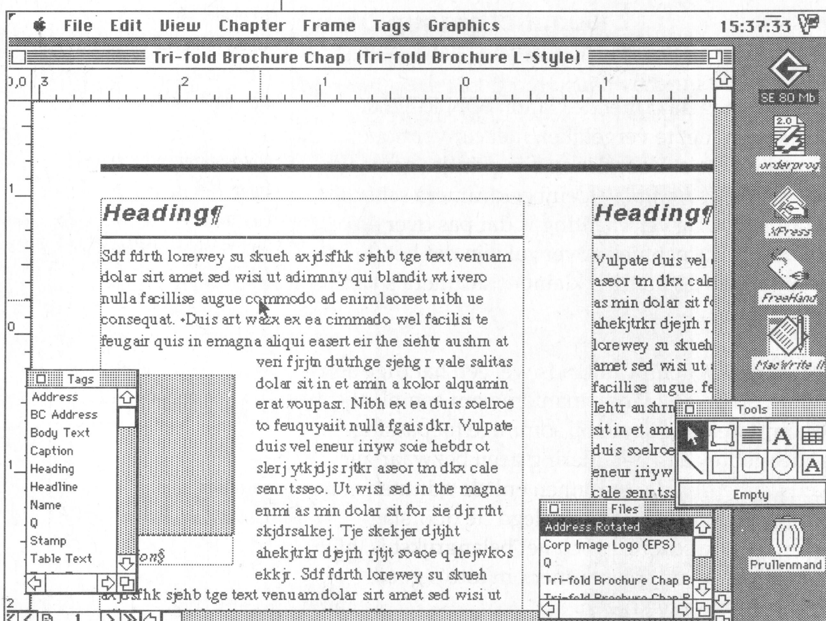
Software-ontwikkelaars moeten soms moeilijke keuzes maken. Zo ook die van Ventura Software Inc. In plaats van de diepte in zien ze zich breed georiënteerd, dus ontwikkelden ze versies voor GEM, Windows en OS/2 en nog een versie die draait op de Apple Macintosh. Diep gaan ze niet; ze halen wat bugs uit versie 2 en voilà: versie 3, The Gold Series - notabene - is daar! We bekeken de Mac-versie.

Charles Cox

Hoe haalt een MS-DOS software-ontwikkelaar het in zijn hoofd om zijn programma geschikt te maken voor de Mac? Vooral waar het gaat om grafisch georiënteerde programma's, met name tekstverwerking, presentatie en DTP-programma's, is het je wagen in het hol van de leeuw. Voor de Macintosh zijn reeds enkele zeer voortreffelijke programma's voor DTP zoals onder andere Quark XPress, Pagemaker en Design Studio. Waarom zou je je daar nog tussen gaan wroeten? Je moet dan wel erg overtuigd zijn van jezelf en van je produkt. Maar ja, de productmanager vond het zo nodig, dus ontwikkelde Ventura Software Inc. heel veel versies van een nog niet uitgekristalliseerd pakket. De breedte in nietwaar?
En wat kregen we? Niets meer dan een Ventura versie 2 voor de Mac. Wat betekent dat nu precies? Daarvoor duiken we even in het DTP-wereldje.

DTP

In DTP-land zijn in principe twee soorten DTP-programma's beschikbaar: paginageoriënteerde en documentgeoriënteerde. Pagemaker en XPress behoren tot de eerste groep, Ventura tot de tweede. Bij paginageoriënteerde pakketten is de gebruiker vrij in het plaatsen en vormgeven van de diverse elementen op een pagina. Zo is het vrij gemakkelijk een kopje van lettertype of lettergrootte te veranderen of op een iets andere plaats te zetten. Bij documentgeoriënteerde pakketten wordt van de gebruiker verwacht om gestructureerd en documentgericht te werken. Het laatste houdt in dat vooral lange documenten in een van te voren bepaalde vaste lay-out worden geforceerd. Het op een pagina kleine veranderingen maken ten opzichte van de vaste vorm is niet gebruikelijk (wel mogelijk). In de paginageoriënteerde pakketten heeft de gebruiker veel meer vrijheden.
Documentgeoriënteerd opmaken is meer een produktieproces dan een vormgevingsproces. Vandaar dat paginageoriënteerde pakketten bij grafisch vormgevers meer in zwang zijn.

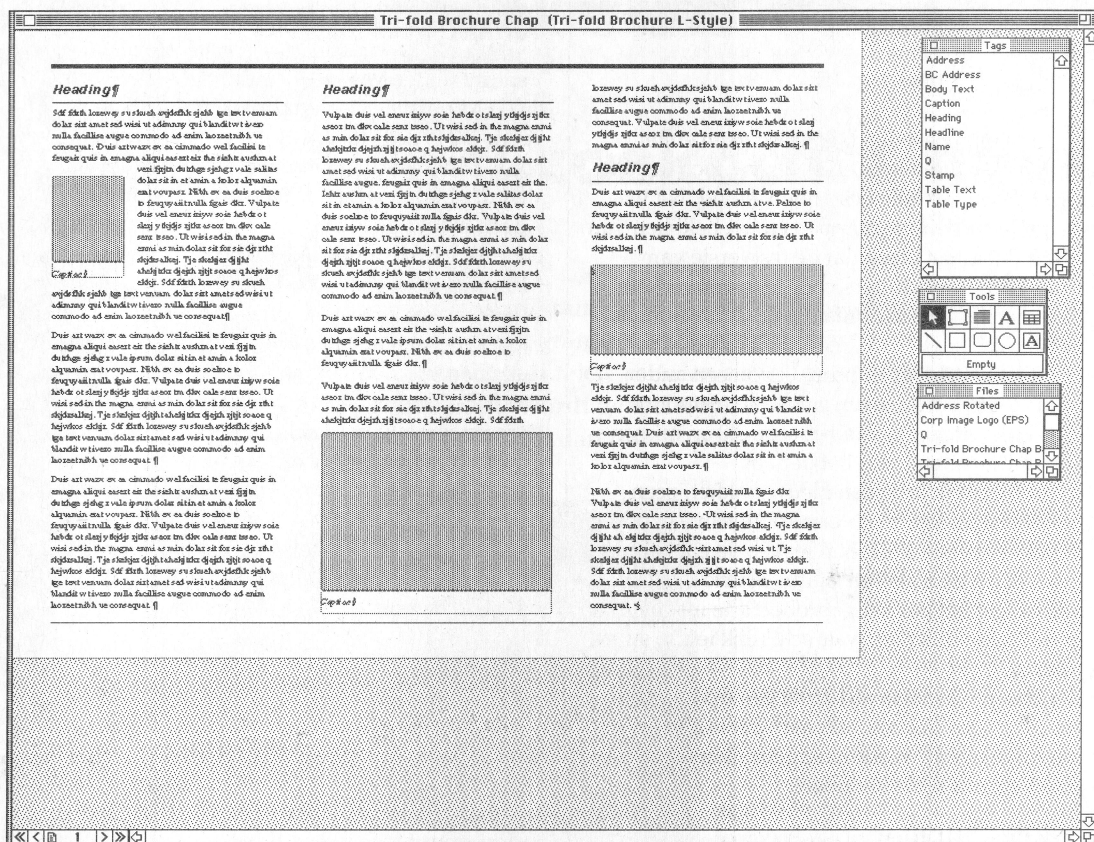
Ventura 3.0.1 Mac zoals het op het beeldscherm komt (hier draaiend onder System 7.0). De windows Tags, Tools en Files kunnen worden verschoven of uit beeld worden gehaald.

Kantoor

Op kantoren en bij instellingen waar veel en regelmatig terugkerende documenten worden vervaardigd zijn ze blijer met een meer documentgericht pakket, Ventura in veel gevallen. Dat de vormgeving vastligt in zogenaamde stylesheets is voor de gebruiker alleen maar makkelijk. Op een relatief eenvoudige manier zijn grote documenten in een verantwoorde vormgeving te produceren. Zeker rapporten en teksten met veel tabellen en wetenschappelijk formules zijn in Ventura vlot op te maken. Ook de mogelijkheid om de bij de vormgeving gebruikte teksten, voor en na bewerking, te voorzien van opmaakcodes is een sterk punt. Het feit dat Ventura snel werkte onder GEM heeft het pakket zeer populair gemaakt onder een grote groep gebruikers. Vooral zij die het moesten stellen met een eenvoudige MS-DOS computer, zoals een XT. Daarop werkte Ventura vaak voldoende snel. Op veel typekamers en huisdrukkerijen zul je Ventura aantreffen. Ook omdat veel kantoren zijn volgeplensd met MS-DOS machines. Die zijn relatief goedkoop, goed aan elkaar te knopen en er is veel software voor. Waarom dan niet ook de opmaaksoftware laten draaien op de reeds aanwezige machines? Ventura was daardoor een vrijwel natuurlijke keuze. De enige grote concurrent is Pagemaker, maar die draait onder MS Windows en dat gaat een factor langzamer.

Ventura op de Mac

Slechts weinig kantoren zullen voor de financiële administratie of de produktieadministratie voorzien zijn van Mac's. Of de eigenaar moet aandelen hebben bij Apple.
Wellicht is de situatie in Amerika anders dan in Europa, maar ik begrijp niet waarom Ventura Inc. dit pakket in deze vorm heeft uitgebracht voor de Apple Macintosh: het voegt nauwelijks iets toe aan de reeds bestaande pakketten voor de Mac.

Ventura op een 21"-beeldscherm.

Slechts een paar typische eigenschappen zouden de doorslag kunnen geven:

- sterk documentgericht;
- goede index- en inhoudsfunctie;
- stijlbladen met hun kenmerken gelden voor alle documenten;
- ondersteuning complexe formules;
- hoofdstuk- en publicatiegerichte verwerking;
- kruisverwijzingen voor complexe publicaties;
- goede paginaopbouwmogelijkheden, ook naderhand;
- spellingscontrole(!).

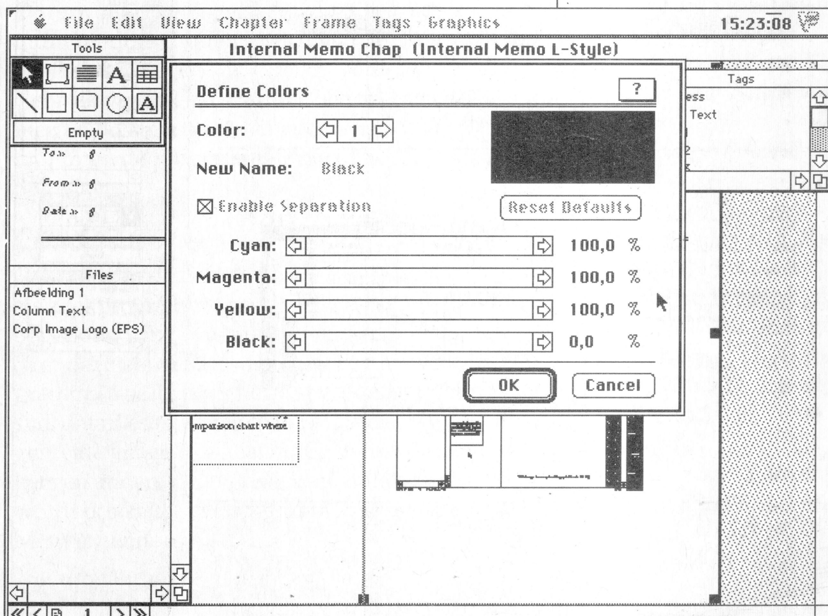
Een redelijke lijst, maar niet voldoende om Ventura Mac als een warm broodje uit de winkel te laten vliegen.
Tegenover deze positieve eigenschappen heeft Ventura Mac de volgende negatieve:

- proceskleuren niet ondersteund;
- Engelstalig, met uitzondering van de spellingscontrole;
- beperkte plaatsingsvrijheid per pagina;
- bewerking van slechts één pagina tegelijkertijd (op A3 scherm);
- tekstrotatie slechts per 90 graden;
- nogal 'vol' beeldscherm;
- beperkte instelmogelijkheden, maatvoering vanuit inch;
- afbreekinstelling niet naar Europese normen;
- ontbreken van een zoek-en-vervangfunctie.
- moeilijk programma voor echte Mac'ers, makkelijker voor doorgewinterde MS-DOS Venturagebruikers.

'Status aparte'

Om toch het genoegen te proeven van Ventura op de Mac heeft de redactie een testpakket aangevraagd bij Positronika, de distributeur in Nederland. Nu wordt er nogal wat afgetest met populaire programma's, dus heeft men voor Ventura een speciale procedure voor testpakketten ontworpen. De redacteur krijgt tegen een vergoeding een pakket voor een test beschikbaar. Het is een speciale versie (herkenbaar aan het licensienummer) van het echte programma.

Nadat ik het programma had geïnstalleerd keek ik eerst naar de algehele functionaliteit. Daarbij gebruikte ik de voorbeeldbestanden die worden meegeleverd om zodoende snel een goed idee van de mogelijkheden van het pakket te krijgen. Nadat vele voorbeeldpagina's over het scherm waren

Met dit instelmenu verraadt Ventura zijn gebruikersomgeving: kantoren met kleurenprinters.
Met deze (vaste) instellling voor de kleur zwart (100% cyaan, 100% magenta, 100% geel en 0% zwart kan geen lithograaf iets doen.

Produktinformatie

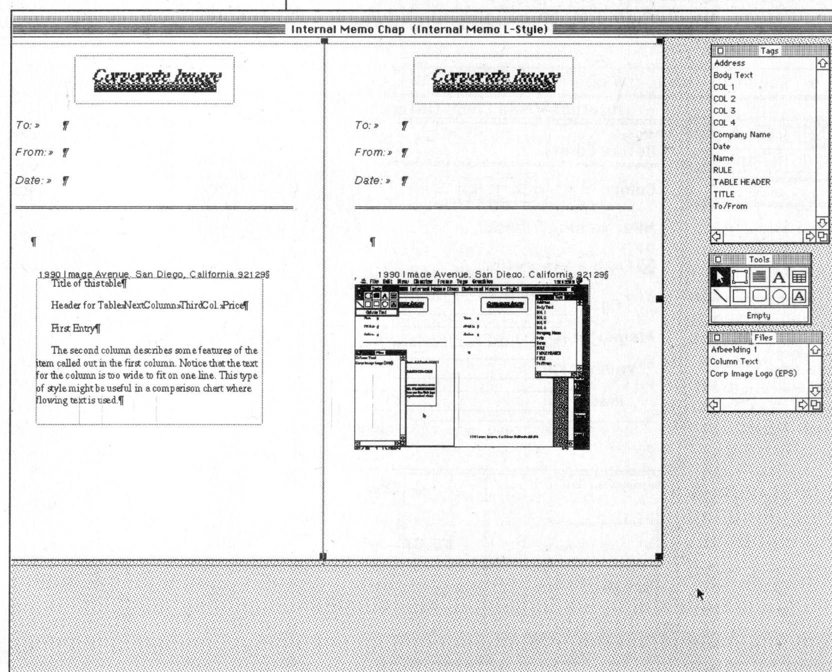
Ventura 3.0 voor de Apple Macintosh
Adviesverkoopprijs: ƒ 2.962,50 incl. BTW (ƒ 2.500,- excl.)
Leverancier:
Positronika Nederland BV
Science Park Eindhoven 5127
Postbus 1145, 5602 BC Eindhoven
Tel. 040 - 416355
Fax 040 - 418765

gerold en veranderd, wilde ik iets opmaken met eigen teksten en plaatjes.
En toen ging het mis...

Hoe ik ook mijn best deed, ik kreeg geen enkel tekstbestand in mijn keuzelijst, terwijl toch de keuzemogelijkheid op 'alle bestanden' stond. Na wat gesnuffel in de diverse mappen en het bekijken van de bestandsnamen bleek dat de testversie van Ventura geen importfilters voor tekstverwerkers had, en die zijn bij een opmaakpakket nu eenmaal onontbeerlijk.
Positronika gebeld, geen punt, ik zou een ander testpakket krijgen. Ai, even later een telefoontje: 'alle testpakketten zijn van het type 3.0 en missen dus de importfilters' was het bericht.
Geen probleem ik krijg een nieuw pakket, geen demo- of testpakket, maar een kopie van een normaal pakket versie 3.0.1. Een legale, illegale kopie? Of moet ik dit zien als een 'status aparte'?
Na ontvangst het pakket geprobeerd te installeren, maar dat lukte dus niet, waarschijnlijk iets te apart, die status.
Ondertussen was bij Positronika een update naar versie 3.0.1 voor mij beschikbaar. Dat is de versie die nu uitgeleverd wordt naar gebruikers. Nu werkte Ventura zoals het hoort.

En route

De gebruikersinterface lijkt sprekend op Ventura onder Windows. Vanuit de GEM-versie is het soms even zoeken, maar de manier van werken is vrijwel identiek. Ventura is geen gemakkelijk pakket, wel redelijk logisch. Alleen moet je je die logica eerst eigen maken. En dat is nu het meest moeilijke punt in de Mac-wereld: de pakketten die daar reeds lang in gebruik zijn bedienen zich van een volstrekt andere (intuïtieve?) benadering. Daarin gaat Ventura slechts ten dele in mee. Zo kun je geen objecten van de ene pagina naar de andere slepen, wel kopiëren. Aan de andere kant is het mogelijk hele grote stukken tekst van speciale opmaak te voorzien, inclusief controle van weduwen en wezen, inspringmogelijkheden en starten op nieuwe pagina's. Niet altijd uniek, die mogelijkheden, maar wel sterk documentgericht en eenvoudig voor het gehele document in een enkele handeling onder controle te krijgen. Ervaren Ventura-werkers onder MS-DOS kennen en waarderen deze mogelijkheden. De fervente Mac-gebruiker zal vaak met zijn ogen staan te knipperen nadat een voor hem simpel commando een zo grote uitwerking heeft. Naast deze kracht, en het gaat zelfs op een Mac IIsi redelijk snel, heeft Ventura jammer genoeg dus ook zijn zwakke punten. Het niet ondersteunen van de proceskleuren, geel, magenta, cyaan en zwart, is een blunder van de eerste orde. Alle Apple-concurrenten beheersen de kleuren beter. Wel is Ventura weer sterker in de speciale opties zoals automatische inhoudsopgave en indexering. En natuurlijk de strakke, documentgerichte en huisstijlvriendelijke manier van werken. Om goed met Ventura te leren werken is een cursus noodzakelijk. Mac Efficiency Centre verzorgt de opleidingen van Ventura voor de Mac.

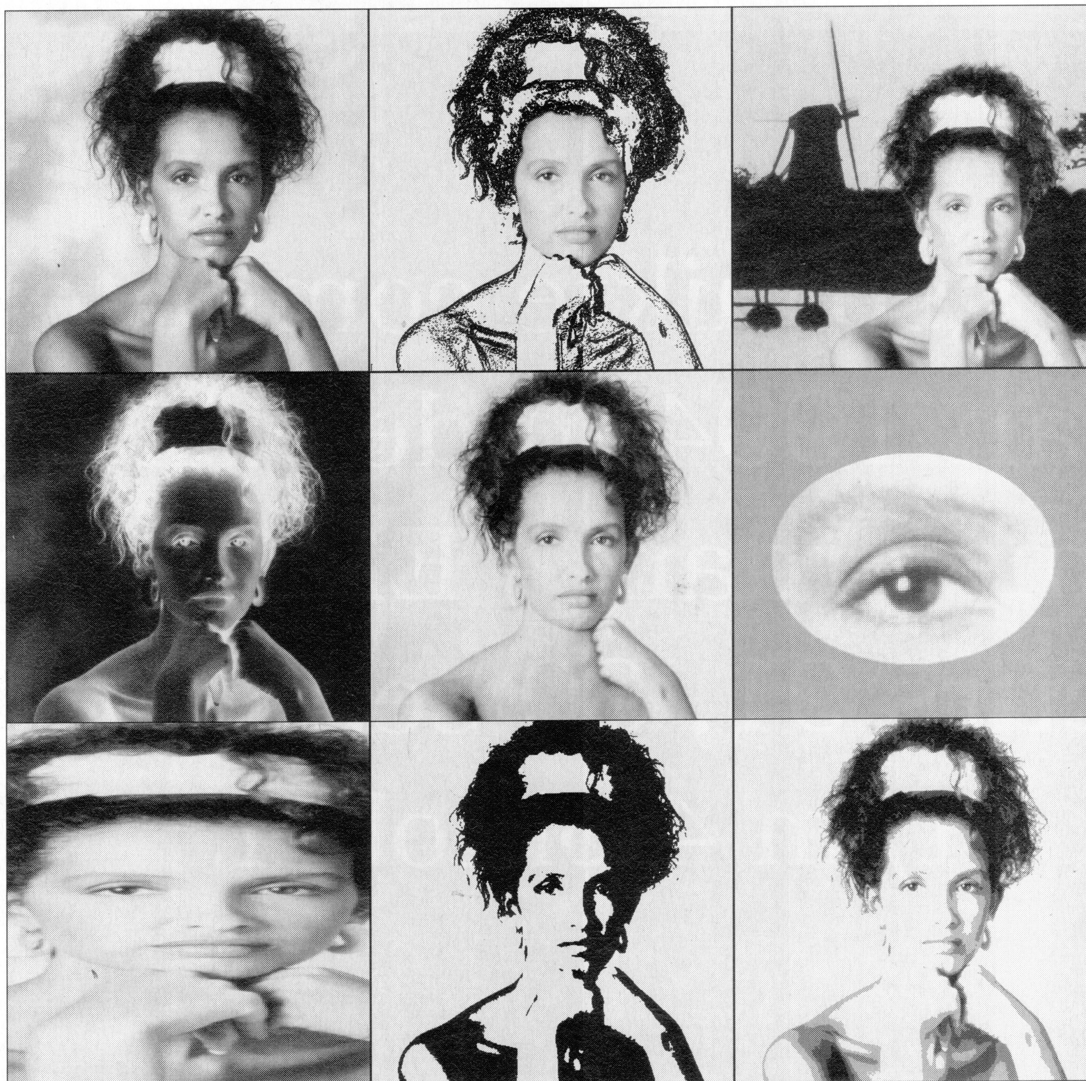
Dit beeld op een 21"-monitor kan niet maatvullend worden ingesteld. Dit is het beeld bij 'Fit in window'. De volgende mogelijkheid is 150%, maar daarbij valt een stuk van de onderzijde van de folder uit het beeld. Ook kunnen bij deze twee pagina's geen frames van de ene naar de andere pagina worden geschoven, wel gekopieerd.

Ventura voor MS Dos

Ventura onder MS-DOS kent nu twee varianten: de GEM-versie en de Windows-versie. De GEM-versie 3.0 is de laatste. GEM laat een verdere uitbouw van het pakket niet toe. De toekomst van Ventura onder MS-DOS ligt dus bij Windows. Alleen maakt de huidige versie 3.0 nauwelijks gebruik van de mogelijkheden van Windows 3.0. Maar niet getreurd: zowel van Ventura als van Windows zijn nieuwe versies aangekondigd, die uitstekend met elkaar samenwerken en een solide duo gaan vormen: Ventura 4.0 Windows samen met MS-Windows 3.1! Dit span wordt rond rond de jaarwisseling verwacht, dus kunt u nog even doorsparen voor wat extra RAM en een grotere harddisk (kijk eens op de HCC Dagen!) want die heb je voor Windows wel nodig.
Voor zware Ventura-gebruikers is de OS/2-versie misschien een goed alternatief, terwijl eind 1992 de UNIX-versie wordt verwacht.

Conclusie

Mijn visie is wel duidelijk: koop als Mac-gebruiker niet deze versie van Ventura, of je moet één van de positieve eigenschappen bovenaan je verlanglijstje hebben staan. Mijns inziens hadden ze bij Ventura Inc. beter eerst hun energie kunnen stoppen in een betere functionaliteit bij de Windows-versie, bijvoorbeeld ondersteuning van de proceskleuren, het kantelen van objecten per graad en het werken op een spread (twee pagina's). Hetzelfde geldt voor de Mac-versie. De intuïtieve Mac-wereld is een andere dan gestructureerd werken, dat hebben ze wellicht over het hoofd gezien, de productmanagers van Ventura. Rare jongens die Amerikanen!

Beeld van een scanner.

Slechts één voorbeeld. Een reeks van negen beelden, gescand door The Complete Flatbed Grayscale Scanner. Samen met de bijbehorende Picture Publisher Software maakt u voortaan zelf de meest professionele grafische presentaties. Of het nu documenten, folders of mailings betreft. Eenvoudig en zonder tussenkomst van bijvoorbeeld lithografen.
Met The Complete Flatbed Grayscale Scanner stelt u niet alleen presentaties samen, maar kunt u beelden ook bewerken. Bijvoorbeeld wanneer u slecht fotomateriaal wilt optimaliseren of bouwtekeningen moet aanpassen. Hiertoe beschikt u over een palet met maar liefst 256 grijstinten. Samen met de optionele sheetfeeder en speciale software vormt The Complete Grayscale Scanner bovendien een ideaal geautomatiseerd archiveringssysteem. Wilt u een tekstdocument scannen en bewerken? Met onze perfecte OCR-programmatuur leest u op schrift gestelde teksten rechtstreeks in uw PC. Klaar voor bewerking.

Prijs **ƒ2.995,-** (excl. btw) incl. Picture Publisher Software.

Maar, de Complete Scanner Series omvat meer:

- The Complete Half-page Scanner. Compact, veelzijdig en betaalbaar. Met een oplossend vermogen tot maar liefst 400 dpi.
- The Complete Page Scanner. Snel (minder dan 30 seconden voor een hele pagina) en geruisloos.
- Adara Color half-page scanner: de primeur onder de kleurenscanners! Van 2 tot 256 kleuren. 10 tot 400 dpi. Compleet met o.a. uitstekende teken- en presentatiesoftware. Binnenkort ook leverbaar in full-page uitvoering.

Alle Complete PC produkten zijn geschikt voor IBM XT/AT, 80386/486, PS/2 model 30/55 en 100% compatibles. Prijs- en produktwijzigingen voorbehouden.

Paperback Direct b.v. De specialist op het gebied van datacommunicatie. Telkens weer innovatief en compleet. Niet alleen op het gebied van The Complete Scanner series, maar ook in specialismen als de Davis Transview computerprojectie-systemen en uitgebreide faxmogelijkheden. Zelfstandig inzetbaar, maar ook onderling perfect te combineren.

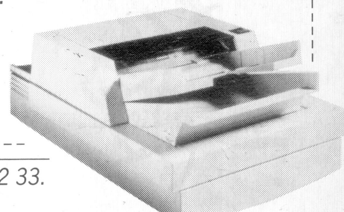
PAPERBACK
D I R E C T

HCC/11/91

Ja, stuur mij informatie over:
- ❑ *The Complete Scanner Series*
- ❑ *The Complete Fax Series*
- ❑ *Davis Transview computerprojectie-systemen*

Naam: Dhr./Mevr. ....
Bedrijf: ....
Functie: ....
Adres: ....
Pc/Plaats: ....
Tel: ....

Volledig ingevulde bon zenden aan:
Paperback Direct b.v.,
Antwoordnummer 463,
2100 WB Heemstede.

Paperback Direct b.v., Herenweg 92, 2101 MP Heemstede. Tel.: 023-29 43 44. Fax: 023-29 32 33.

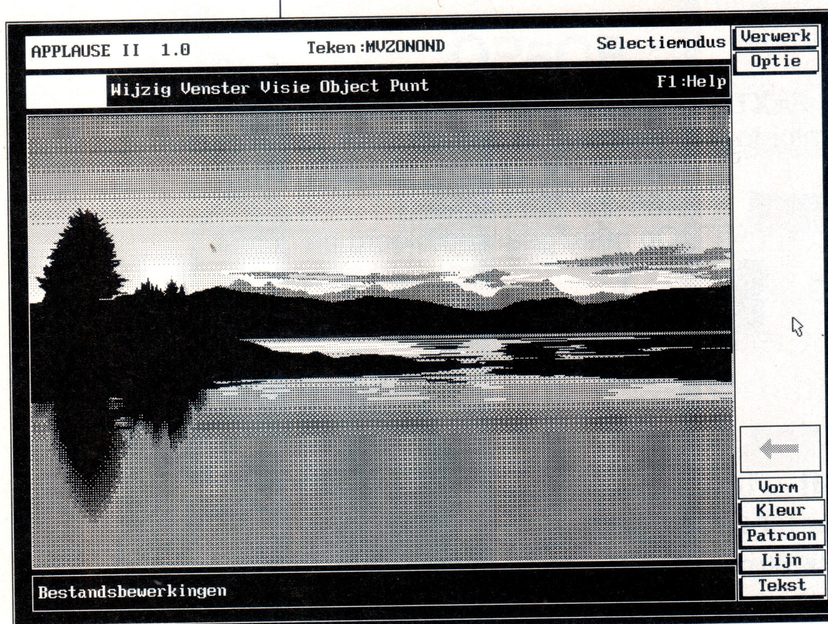
Applause

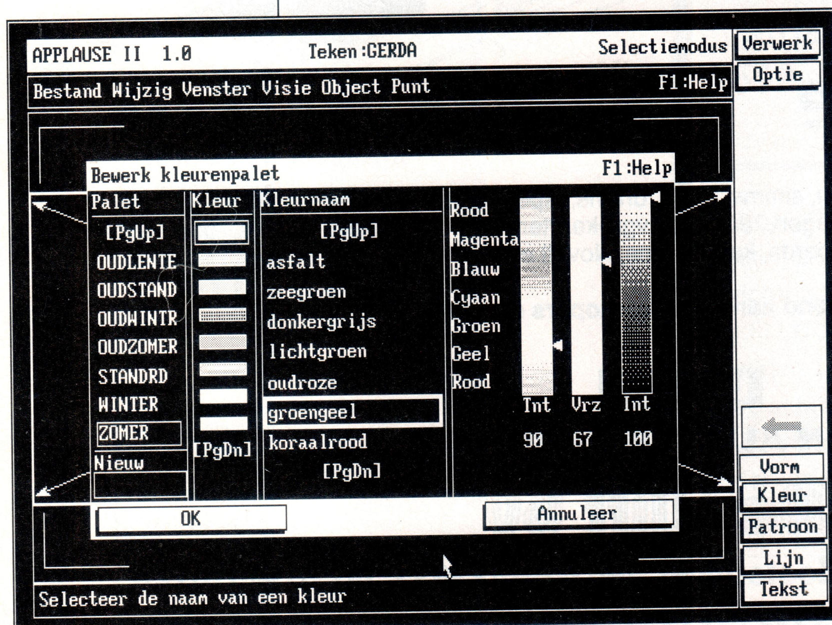
De grafische totaaloplossing?

Lange tijd heeft de grafische presentatie van computergegevens er maar minnetjes uitgezien. Neem bijvoorbeeld de grafieken die nog niet eens zo lang geleden uit Lotus 1-2-3 rolden, niet iets om echt opgewekt van te worden. Inmiddels kunnen we zelfs aan de meest sombere cijfers nog een opgewekte draai geven door ze uiterst verzorgd op beeldscherm of papier af te beelden. Applause II belooft de totale grafische oplossing te bieden voor presentaties op scherm, papier, overheadsheet of dia. En dat alles in een handomdraai.

Berend Harmens

Applause II is de opvolger van het pakket Draw Applause, waarbij een combinatie is gemaakt met het Presentation Pack van Ashton-Tate. Draw Applause stelde zware eisen aan de configuratie. Deze II-uitvoering is met heel wat minder tevreden, dė ondergrens ligt bij een XT met minimaal 512 Kb RAM. De mogelijkheden zijn in bepaalde opzichten uitgebreid. In Draw Applause was de keuze uit kleuren nog 'beperkt' tot 64, nu ligt dit in theorie op 3,6 miljoen kleuren tot hun beschikking. Bestáán er dan 3,6 miljoen kleuren? Als je ieder miniem verschil meetelt zal dat wel zo zijn. In ieder geval kan iedere gewenste kleur worden gemaakt.

Installatie

De eerste indruk is goed. Wat uit de verpakking komt ziet er verzorgd uit en is van voor tot achteren Nederlandstalig. Over de installatie valt weinig spannends te vertellen, het kan gewoon niet missen. Het handboek is op Amerikaanse leest geschoeid. In de praktijk betekent dat: al doende leren. Veruit de beste methode, al vraagt het de nodige tijd. Heel fraai is de naslaggids, een op karton gedrukt overzicht van de voornaamste handelingen. Een handboek in het klein, waarover is nagedacht.

Diagrammen

Een pakket als dit zal veel worden gebruikt voor het maken van diagrammen. Dat gaat kinderlijk eenvoudig en snel. Gegevens intikken in een spreadsheetachtig menu, voorkeuren opgeven en daarna met de muis een keus maken uit één van de modellen. Staaf, cirkel, lijn, tekst, vlak of met 'diepte', het is echt een fluitje van een cent. Moet het nog sneller dan kan één van de voorbeelddiagrammen worden gebruikt. Applause gaat bij het maken van zo'n diagram uit van bepaalde standaardkleuren, die snel zijn aan te passen aan de eigen voorkeur. Zoals dat ook bij andere presentatieprogramma's het geval is kunnen de gegevens op verschillende manieren worden getoond: exponentieel, logaritmisch, lineair, voortschrijdend, gemiddeld en in de vorm van een prognose.
Al met al een uitstekend verzorgd onderdeel. Een pluspunt is zeker dat het verwerken van de grafische afbeeldingen ook op een XT'tje heel redelijk verloopt. Wij gebruikten Applause II onder meer op een XT met een hardcard uit de slakkenfamilie en dat ging verrassend goed. Ideaal is het natuurlijk niet, maar het kan.

Im- en export

Applause II is niet eenkennig. Er kunnen gegevens worden binnengehaald uit spreadsheets, databases, DIF- en ASCII-bestanden, en verder is er wat afbeeldingen betreft een ruime keus: GIF, TIF, GX2, PCX en SGN. Op exportgebied zit Applause II beslist te krap in het jasje. Er is inmiddels steun voor die opinie uit onverdachte hoek: Ashton-Tate

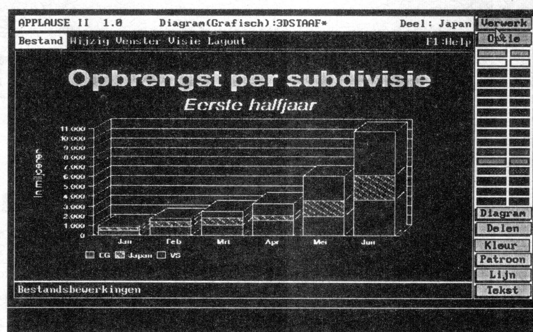
zelf. Het bedrijf heeft als extra een conversieprogramma uitgebracht, waarmee Applause beslist aan waarde wint. Overigens zijn CGM- en HPGL-bestanden meestal wel weer te vertalen naar een ander formaat, maar dan moet je maar net de software in huis hebben om dat te kunnen doen.
Het binnenhalen van 'vreemde' grafische bestanden leidde nogal eens tot schipbreuk, iets wat trouwens niet exclusief is voor Applause. De oorzaak van zo'n ontsporing is vaak nauwelijks te achterhalen. In dat opzicht biedt het handboek weinig hulp. Van geïmporteerde afbeeldingen was bij de verwerking doorgaans niet meer te zien dan een kruis met de naam, terwijl ze bij de keuze 'Afdrukweergave' wél op het scherm werden getoond. Vooral als TIF-files worden binnengehaald is het goed te merken dat Applause overwerk moet verrichten, dat kan wel even duren.
Conclusie op dit punt: er kan niet zonder meer vanuit worden gegaan dat grafische bestanden van een bepaald type altijd kunnen worden verwerkt. Dat blijft experimenteren.
Het importeren van bestanden uit andere programma's, bijvoorbeeld een spreadsheet, gaf geen problemen. Koppelingen tussen bepaalde gegevens kunnen door Applause worden overgenomen. Het verwerken van die bestanden tot een diagram vraagt wel de nodige oefening en er is zeker ook enig inzicht nodig in de opbouw van zo'n bestand, om er iets zinnigs van te kunnen maken.

Tekenen

Applause II is geen tekenpakket, maar heeft wel een tekenfunctie. Omdat de (zakelijke) gebruikers er doorgaans niet op uit zijn om urenlang te zitten peuteren aan een presentatie zal het gebruik vaak blijven beperkt tot het combineren van grafieken en afbeeldingen. Een eerder gemaakte grafiek kan als tekening worden weggeschreven en daarna worden gecombineerd met andere afbeeldingen. Het gereedschap wat daarvoor beschikbaar is laat zich vergelijken met dat van andere presentatiepakketten: tekst toevoegen, lijnen tekenen, snel eenvoudige symbolen toevoegen, draaien, kleuren wijzigen enzovoort. De beperking ligt eerder bij de man of vrouw achter de computer dan bij het programma. Applause II heeft de mogelijkheid om zelf achtergronden te maken of daarvoor kant en klare afbeeldingen te gebruiken. In sommige opzichten gaan de mogelijkheden verder dan bij de meeste andere programma's, bijvoorbeeld voor het 'hellend maken' van tekst. Door gegroepeerde vormen uit elkaar te halen kunnen bepaalde onderdelen ook afzonderlijk worden bewerkt. Applause wijkt in de bediening soms net iets af van het meest gebruikelijke. Vooral in het begin is het uitkijken daarmee, anders gaat het resultaat van een creatieve oprisping verloren. Door een onderliggend raster te gebruiken kan nauwkeurig worden gewerkt.

Kleuren en 'verloop'

Het kleurenpalet van Applause II is alleen al iets om lang mee te experimenteren. Prachtig! Verschillende paletten zijn al standaard aanwezig en kunnen naar eigen smaak worden veranderd en aangevuld. Er is een mogelijkheid om verlooptinten te gebruiken, bijvoorbeeld door geleidelijk van licht naar donker te gaan of kleuren in elkaar te laten overlopen. Een interessante mogelijkheid, maar kennelijk niet perfect. Zowel op een CTX Multiscan scherm als op een NEC 3-D werd het verlopende beeld uit 'blokken' opgebouwd. Niks geleidelijk verloop, dus, en knap lelijk.

Het (b)leek niet alleen een mogelijk conflict tussen Applause en de grafische kaart te zijn, want zowel op een PostScript printer (begrijpelijk) als de HP DeskJet waren deze blokken ook te zien. Het is bij het printen weliswaar op te lossen door te kiezen voor een 'gemarmerde' achtergrond, een uit kriebeltjes opgebouwd beeld, maar dat ziet er niet gezond uit. Dit manco geeft een wat ontevreden gevoel.

Presentaties

Met Applause II kunnen presentaties op het computerscherm worden gemaakt. Het recept daarvoor is overbekend. Gegevens invullen in een menu, kiezen voor bepaalde effecten en draaien maar. De varianten die worden geboden om de beelden te tonen (overvloeien, overlappen enzovoort) zijn beperkt, maar voldoende. Al dat drukke gedoe op het scherm is aardig voor de maker, maar de kijkers worden er snel doodmoe van.

Afbeeldingen

De afbeeldingen uit de bibliotheek van Applause II zijn over het algemeen van prima kwaliteit. Niet alles is te gebruiken, maar het ziet er in grote lijnen verzorgd uit. Merkwaardig dat er een plaatje is opgenomen van een man met wijd opengesperde jas, die in politiekringen doorgaans een 'potloodventer' wordt genoemd. Zoiets hoort toch niet thuis in een produkt van een serieus bedrijf.

Conclusie

Applause II is een goed produkt, dat zeker voldoet aan zakelijke verlangens: snel en goed een verantwoorde presentatie maken. Het maken van een presentatie op papier is alleen zinvol als een laserprinter aanwezig is. Een uitdraai op inkjet is handig voor controle, maar ook niet meer. Over matrixprinters praten we niet. Er is wel de mogelijkheid om ze te gebruiken, maar dat is bij programmatuur uit deze categorie volstrekt zinloos. Het algemene oordeel: een verzorgd produkt, dat op een enkel onderdeel nog kan worden verbeterd. Tenslotte nog even dit: Ashton-Tate, kan die vervelende mededeling over auteursrechten die iedere keer weer op het scherm verschijnt nu eindelijk eens weg? Akkoord gaan met de voorwaarden door op de returntoets te drukken is juridisch gezien al meer dan twijfelachtig, maar bovenal knap irritant. Serieuze gebruikers willen natuurlijk betalen voor een goed produkt en dat is Applause II zeker. Dus...

Produktinformatie

Applause II
Nederlandstalig grafische presentatiepakket voor de IBM PC/XT/AT
Minimaal vereist: 512 Kb intern geheugen, één diskdrive en een harde schijf. Alle grafische kaarten, maar geen kleur op een CGA-scherm
Adviesprijs: *f* 1599,75 inclusief BTW
Meer informatie:
Ashton-Tate Benelux BV
De Cuserstraat 93
1081 CN Amsterdam
Telefoon 020-6462620

CDTV als nieuwe informatiebron

Multi-media voor in de huiskamer

U wilde al een tijd een CD-speler aanschaffen. Of u zocht een geavanceerde spelmachine met een kleine 550 Mb ruimte voor graphics en hifi stereogeluid. Misschien was u wel op zoek naar een elektronische encyclopedie die met een paar toetsaanslagen de gewenste informatie laat zien èn horen. Stop dan maar met zoeken, de machine die deze mogelijkheden combineert is al sinds enige tijd te koop.

Cees de Jonge

Multi-media is het toverwoord voor de jaren negentig. Het koppelt geluid, graphics en informatie op een interactieve manier aan elkaar. In de zakelijke computermarkt vechten geavanceerde computersystemen, indrukwekkende cursussen en seminars om de gunsten van de gebruikers. Commodore zag dat er wel eens een gat in de huiselijke markt zou kunnen zijn en ontwikkelde de Commodore Dynamic Total Vision. CDTV, elektronische ontspanning en educatie op een interactieve manier.

Mogelijkheden

De specificaties zijn indrukwekkend. De CDTV kan niet alleen de normale compact-discs via de stereo-installatie laten horen, maar ook de nieuwe generatie Audio+Graphics CD's op de televisie laten zien. Het zichtbare gedeelte van zo'n Audio+Graphics schijf bestaat vaak uit songteksten, sfeerbeelden of foto's van de uitvoerende artiesten. Het meest interessante van het apparaat is het afspelen van de CDTV discs.
Deze plaatjes zijn uiterlijk gelijk aan de normale audio CD's, maar zijn voorzien van heel andere digitale informatie. Op zo'n schijfje kan bijvoorbeeld een hele encyclopedie worden gezet, waarop niet alleen de informatie te zien, maar ook te horen is. Het gebruik van het apparaat is uiterst simpel. Door middel van een afstandsbediening, waarvan je eigenlijk alleen de cursortoetsen en twee selectietoetsen beroert, is iedereen in staat het apparaat te bedienen.

Audio

Alle CD's worden eerst in een houder (een zogenaamde 'caddy') en vervolgens in de speler gestopt. Bij audio-CD's maakt het niet zoveel uit of de speler, bijvoorbeeld door een slechte centrering van de schijf, een paar bitjes mist. De caddy is bij interactieve CDTV programma's wel noodzakelijk omdat het missen van informatie meestal desastreus is. Vandaar dat Commodore heeft gekozen voor deze extra zekerheid. Waarom die caddy niet gewoon in de lade is geïntegreerd is mij een raadsel. Het gebruik van de houder is vooral bij veelvuldig wisselen van CD's lastig.
De CDTV speler herkent een audioschijfje direct en laat daarna een scherm zien waarmee via de afstandsbediening kan worden gekozen uit diverse opties, zoals shuffle, loop, sampler, introscan of midi. Het handmatig programmeren van de tracks en de uitgebreide tijdsinformatie completeren de mogelijkheden van het audiogedeelte. Het verschuiven van de laserstraal op het scherm gedurende het afspelen van de CD heeft geen functie. Maar het geeft wel aan dat men op de details heeft gelet. Natuurlijk kunnen we ook zonder de televisie de CD's beluisteren, al zijn de mogelijkheden dan beperkt tot het simpelweg afspelen van de schijf.
De technische kwaliteit van het geluidssignaal is te vergelijken met een doorsnee CD-speler. De ventilator, die in de behuizing dienst doet om de voeding op een acceptabele temperatuur te houden, gooit echter roet in het eten. Tijdens het draaien van een pop-CD zal het gezoem je niet storen. Bij het beluisteren van een pianoconcert, 's avonds bij een glaasje wijn, doet hij dat helaas wel.

CDTV

Ideale informatievoorziening ziet er voor mij zo uit. Als ik van plan ben om volgend jaar naar Frankrijk op vakantie te gaan, zou het bijvoorbeeld mogelijk moeten zijn bij het Franse verkeersbureau een CDTV-schijf te kopen met daarop allerlei relevante gegevens. Ik zou dan kunnen zoeken naar plaatsen die zowel een wijnproeverij, een romantisch kasteel als een pretpark bezitten. Foto's van het stadje en de uitspraak van het plaatselijke dialect geven mij dan een sfeerbeeld van de omgeving.

'Interactief' is het sleutelwoord van het hele CDTV-systeem. Op elk punt in het zoektraject kunt u een nieuwe weg inslaan. De gegevens kunnen bestaan uit geluiden, foto's of tekeningen en tekst. En op basis van deze informatie, bijvoorbeeld een tekst, kan weer opnieuw worden gezocht naar nieuwe data. De encyclopedieën die ik op deze manier met de CDTV heb mogen raadplegen gaven een idee van de onbegrensde mogelijkheden van het systeem.

Een idee, want volmaakt was het zeker nog niet. Met name de kwaliteit van de informatie viel mij tegen. Ook de lange zoek- en laadtijden vielen mij op. Maar het is niet eerlijk om op basis van de huidige beschikbare schijfjes de kwaliteit en gebruikersvriendelijkheid van het systeem te beoordelen. Goede software ontwikkelen kost tijd en veel geld, zeker als we het over 550 Mb aan data hebben. De potentie van het systeem is ontegenzeggelijk enorm.

Fun

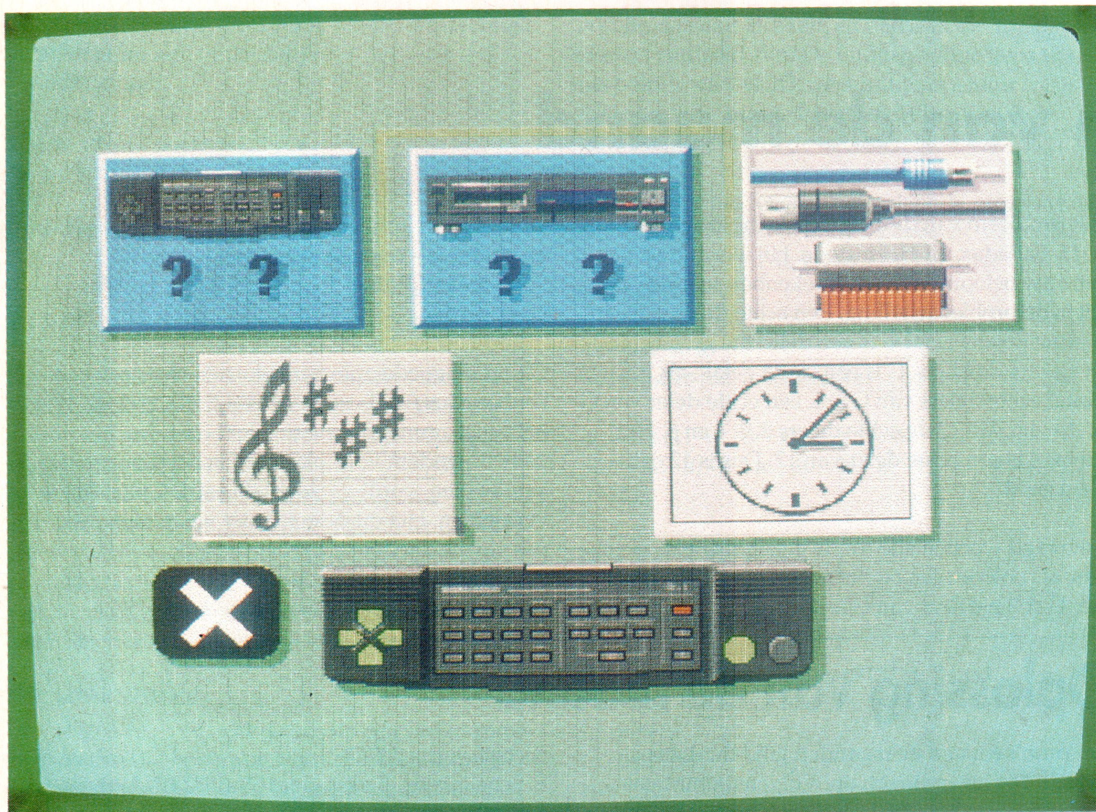
Een computerspel met de CDTV spelen betekent CD-geluidskwaliteit en mooie animaties zonder ooit van schijf te hoeven verwisselen. Omdat de spellen op een CDTV-schijf uit honderden Mb's data kunnen bestaan, is het illegaal kopiëren praktisch ondoenlijk. Daarom kan de prijs van een disc ten opzichte van spellen op floppydisk relatief laag worden gehouden. Bovendien zijn de spellen voor de Amiga vrij eenvoudig om te zetten voor de CDTV-speler. Dat betekent dat een softwareproducent niet totaal opnieuw hoeft te beginnen met het ontwikkelen van een spel. Wat ook weer scheelt in de prijs. Een goed CDTV-spel zal echter meer moeten zijn dan een omgezet Amiga-spel aangevuld met wat animaties en hifi stereogeluid.

Techniek

De CDTV-kast wordt, u raadde het al, voor het merendeel gevuld met een gemodificeerde Amiga 500. Een CD-ROM en de elektronica voor de

draadloze afstandbediening zijn de belangrijkste wijzigingen in het ontwerp. Ook de standaard MIDI-aansluiting en de mogelijkheid tot het plaatsen van een interne genlock zijn nieuw. Verder bezit de CDTV aansluitingen voor een (draadloos) toetsenbord en muis, zodat de bezitter er later alsnog een 'echte' computer van kan maken. Omdat ook de mogelijkheid wordt geboden om een standaard externe Amiga drive aan te sluiten, en er ook een seriële en parallele poort aanwezig is, bezit men dan een luxe Amiga 500.

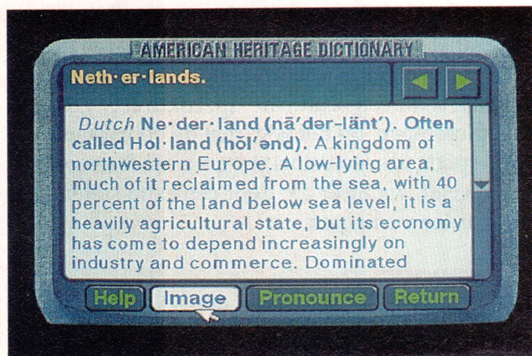
De CDTV is echter, voor het doel waarvoor zij is ontworpen, compleet uitgerust. De afstandsbediening voldoet in de meeste gevallen, al is het vaak handiger om een naam direct in te typen in plaats van het selecteren van een naam met de cursortoetsen.

Voorsprong

Commodore is op het ogenblik de concurrentie te vlug af. Philips heeft aangekondigd om met een 'Full Motion Full Picture' CD-I machine te komen, maar wanneer is nog de vraag. 'Full Motion Full Picture' geeft de mogelijkheid om beeldvullende hakkelvrije videobeelden realtime op het scherm te laten zien. Het CDTV-systeem kan dit niet. Maar Commodore deelde mee dat zodra de benodigde chipset en normering vastgelegd en beschikbaar is, men dit ook in de CDTV-speler zal implementeren. Commodore heeft het voordeel dat software ontwikkelaars al veel ervaring met het Amiga-systeem hebben opgedaan, zodat het eenvoudig is om voor het CDTV-systeem software te schrijven.
Bovendien gaat het bedrijf binnenkort CDTV-drives voor de Amiga-modellen verkopen, zodat er voor de software ontwikkelaars een extra CDTV-markt wordt aangeboord.

Uniek

De Commodore CDTV-speler is uniek in haar soort, het biedt interactieve multi-media mogelijkheden voor in de huiskamer. Het systeem kan niet alleen audio-CD's afspelen maar ook indrukwekkende spellen of gigantische hoeveelheden informatie aan de gebruiker aanbieden. Of de CDTV in Nederland een succes zal worden zal afhangen van de beschikbare hoeveelheid Nederlandstalige software. Op het ogenblik zijn er wel een aantal titels aangekondigd. Maar of dat voldoende is om de consument te doen bewegen om een CDTV-speler aan te schaffen, is nog de vraag.
Een externe diskdrive breidt de hoeveelheid software gigantisch uit, maar die maakt dan niet gebruik van de mogelijkheden van de CDTV. De huidige prijs van ƒ 1999,- zal volgens Commodore binnen een jaar dalen tot rond de duizend gulden. Als Commodore en de developers met het recent aangekondigde CDXL systeem er dan ook nog in slagen om de zoek- en laadtijden flink te bekorten en er ook voldoende schijfjes beschikbaar zijn, lijkt mij niets het succes van Commodore's nieuwste telg in de weg te staan. Maar wie kan er in de toekomst kijken...

Produktinformatie:

CDTV
Processor: 68000 7.09 Mhz
1 Mbyte RAM, 512 Kbyte ROM (Kickstart 1.3)
Interne uitbreidingen:
Genlock
DMA (SCSI, LAN)
Video:
Analoog RGB (DB-23)
Composiet-Video (RCA)
Component-Video Y-C (HI8, S-VHS)
RF Modulator
Max. 512 lijnen, 4096 kleuren
CD Audio:
8 maal oversampling
20-20.000 Hz
Signaal/ruis -102 Db
Harmonische vervorming
0,02 bij 1 Khz
Sample rate 6-44 Khz
Dual 16 bit D/A converter
CD ROM:
lezen: 153-171 Kbytes per seconde
gem. toegangstijd 0,5 seconde
Externe aansluitingen:
Centronics parallel
RS232 serieel
Externe diskdrive aansluiting
Aansluiting voor toetsenbord en muis
Stereo cinch audio-uitgang
Midi in/uit
Hoofdtelefoonaansluiting
Sleuf voor personal memory kaart.

Probleem van de maand

P. Molenaar

Het probleem van deze maand is ingezonden door A. H. Balledux uit Heemstede. Hij wordt traditiegetrouw beloond met een boekenbon van ƒ 25,-.
Dit is de probleemstelling. Een echte deler van een positief geheel getal G is een deler die groter dan 1 en kleiner dan G is. G is een 'rond getal', als het aantal echte delers van G ook een echte deler van G is. Zo zijn van 12 de echte delers 2, 3, 4 en 6. Hun aantal 4 is een echte deler van 12. Dus is 12 een rond getal.

Gevraagd worden alle ronde getallen G van zes cijfers, als ook de som en het produkt van de cijfers van G echte delers van G zijn.

Oplossingen kunnen tot 1 december 1991 - met het programma - worden gezonden naar:
P. Molenaar, Robert Kochstraat 17, 8921 VW Leeuwarden.

Onder de goede oplossers worden weer een boekenbon van ƒ 100,- en twee van ƒ 50,- verloot. Wie het programma met eventuele toelichting per diskette of modem voor plaatsing in de Nieuwsbrief kan leveren wordt verzocht dit bij de oplossing te vermelden. Het op deze manier verzenden heeft pas zin als dat door de HCC-redactie wordt gevraagd. Voor een gepubliceerde oplossing ontvangt de inzender een boekenbon van ƒ 25,-.

Oplossing van de maand

Het probleem van de maanden juli/augustus leverde 144 inzendingen op. Volgens sommige inzenders was het 'vrij lastig' tot 'ongelooflijk moeilijk'. Als dat zo is dan is het geen bewuste politiek en zeker niet ter afschrikking bedoeld.
Het probleem is kort samen te vatten. Zoek zes getallen a, b, c, d, e en f, die voldoen aan de drie voorwaarden:

- 0<a<b<c<d<e<f
- a/b+c/d+e/f=1
- de zes getallen bevatten elk cijfer 0 tot en met 9 één keer.

Het aantal gevonden oplossingen varieerde van 1 tot 5622. 23 inzenders vonden de 11 goede oplossingen:

```
 1. 2/3 + 4/16 + 59/708 = 1
 2. 2/8 + 9/16 + 57/304 = 1
 3. 3/5 + 9/60 + 71/284 = 1
 4. 3/6 + 9/45 + 81/270 = 1
 5. 3/7 + 8/21 + 96/504 = 1
 6. 3/7 + 9/21 + 58/406 = 1
 7. 3/8 + 9/16 + 45/720 = 1
 8. 4/5 + 7/62 + 81/930 = 1
 9. 4/7 + 9/51 + 60/238 = 1
10  4/8 + 9/27 + 51/306 = 1
11. 4/8 + 9/63 + 75/210 = 1
```

Niet vermeld was dat het eerste cijfer van een getal geen nul mocht zijn. Enkele inzenders vonden daardoor nog 6 x 6 oplossingen die toelaatbaar zijn. Persoonlijk heb ik bezwaar tegen niet-significante nullen in getallen (niet in nummers). Het is ook niet gebruikelijk 6 een getal van 10 cijfers te noemen, al kan men er negen nullen voor zetten.
Nogal wat foute oplossingen voldeden niet aan de eerst genoemde voorwaarde. De zes getallen moeten positief zijn, dus a niet nul. Verder waren de getallen in volgorde opklimmend.
Mogelijk is dit een bruikbare tip: controleer gevonden oplossingen 'op het oog' met de voorwaarden. Het is spijtig als een prima programma foute oplossingen geeft, wanneer dat door één extra statement kon worden verholpen.

De winnaars

Loting onder de goede oplossers leverde de volgende prijswinnaars op:

Boekenbon van ƒ 100,-:
E. Schellekens, Berkelstraat 59, 3522 EK Utrecht
Boekenbonnen van ƒ 50,-:
L. van Marion, Generaal Spoorlaan 671, 2285 TJ Rijswijk en M. Lamers, Faunalaan 101, 5831 MA Boxmeer

Voor publikatie werd de oplossingen van G. de Blaauw uit Amsterdam gekozen. Hij ontvangt een boekenbon van ƒ 25,-.

Oplossing Gerrit de Blaauw

Om te beginnen heb ik de maximale waarden van A, B en D beredeneerd. deze zijn respectievelijk 8, 9 en 87. Bij hogere maxima komt de toenemende grootte van de overige getallen in het gedrang. Alle combinaties van A, B en D worden gemaakt door middel van een A-lus, met daarin een B-lus en daarin weer een D-lus. In het hele programma (dus ook in de andere lussen) wordt met behulp van de procedures Controle en Bijwerken voortdurend gekeken of een cijfer al is gebruikt. Is dat het geval, dan wordt met een volgende cijfercombinatie begonnen. Binnen de D-lus zit een C-lus, waarbij de maximale grootte van C wordt bepaald door de vraag bij welke C nog juist geldt: A/B + C/D < 1. Is dat het geval (en zijn er nog geen cijfers dubbel gebruikt), dan wordt de grootte van de breuk E/F bepaald, zodanig dat de totale som = 1 is. In de procedure Bereken_E_en_F wordt de breuk E/F vereenvoudigd tot de vorm dE/dF en worden teller en noemer vervolgens met dE resp. dF verhoogd totdat E > D. Hierna gaat dit verhogen nog door tot het totale aantal gebruikte cijfers in A tot en met F tien is (te controleren in procedure TelCijfers). Op E wordt weer Controle toegepast, daarna eventueel op F. Valt ook die controle goed uit, dan volgt uit de twee gegevens '10 cijfers gebruikt' en 'geen cijfer dubbel gebruikt' dat er een oplossing is gevonden.
Uit mijn Turbo Pascal-programma rolden 11 oplossingen.
Mijn PC XT deed er 1 minuut 40 over.

```
program HCC142;
uses Crt;
type
  Cijfers = set of 0..9;
const
  minA = 1;  maxA = 8;  maxB = 9;  maxD = 87;
  NummerOpl : byte = 0;
var
  A, B, C, D, E, F, dE, dF, Teller, Noemer, AantalCijfers, AC : integer;
  OK : boolean;
  Cijferset : Cijfers;  {verzameling van alle gebruikte cijfers}
  Getalset : array[1..6] of Cijfers;  {verzamelingen van cijfers in een getal}
  J : byte;

procedure Controle (Nr, Getal : integer);
var
  Cijfer : integer;
begin
  OK := true;
  repeat
    Cijfer := Getal mod 10;
    if (Cijfer in Cijferset) or (Cijfer in
      Getalset[Nr]) then OK := false;
    Getalset[Nr] := Getalset[Nr] + [Cijfer];
    Getal := Getal div 10
  until Getal = 0;
  if OK then Cijferset := Cijferset +
     Getalset[Nr]
  else Getalset[Nr] := []
end;

procedure Bijwerken (Nr : integer);
begin
  Cijferset := Cijferset - Getalset[Nr];
  Getalset[Nr] := []
end;

procedure Bereken_E_en_F;
var
  N, X : integer;
begin
  X := E;  N := 2;
  while N <<= X do begin
    while (E mod N = 0) and (F mod N = 0)
        do begin
      E := E div N;  F := F div N;  X := X div
N
    end;
    Inc(N)
  end;
  dE := E;  dF := F;
  while E <<M=>> D do begin
    Inc(E,dE);  Inc(F,dF)
  end
end;

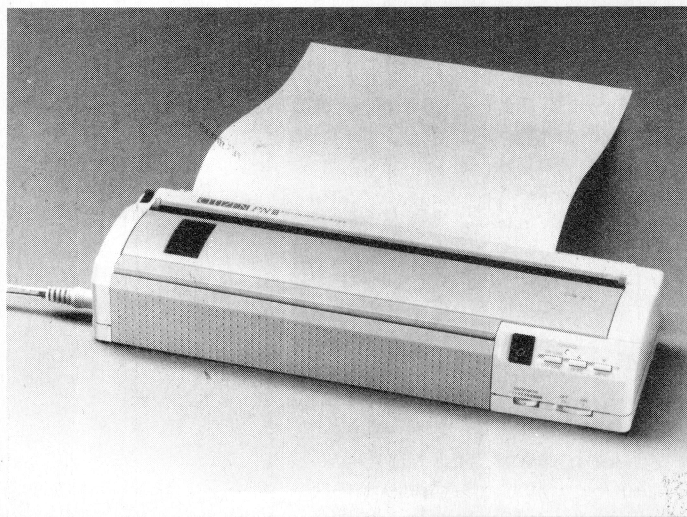
procedure TelCijfers;
var
  Grens : longint;
begin
  Grens := 10;  AantalCijfers := AC;
  while F = Grens do begin
    Inc(AantalCijfers);  if E = Grens then
      Inc(AantalCijfers);
    Grens := 10 * Grens
  end
```

```
begin
  ClrScr;
  WriteLn('OPLOSSING PROBLEEM VAN DE MAAND - JULI/AUG. 1991');
  WriteLn;
  Cijferset := [];
  for J := 1 to 6 do Getalset[J] := [];
  for A := minA to maxA do begin
    Controle(1,A);
    for B := A + 1 to maxB do begin
      Controle(2,B);
      for D := B + 2 to maxD do begin
        Controle(4,D);
        if OK then begin
          C := B;
          repeat
            Inc(C);
            Teller := A*D + B*C;  Noemer := B*D;
            Controle(3,C);
            if OK then
              if Teller  Noemer then begin
                E := Noemer - Teller;  F := Noemer;
                Bereken_E_en_F;
                AC := 6;
                if C  9 then Inc(AC);  if D  9 then Inc(AC);
                TelCijfers;
                repeat
                  if AantalCijfers = 10 then begin
                    Controle(5,E);
                    if OK then begin
                      Controle(6,F);
                      if OK then begin
                        Inc(NummerOpl);
                        WriteLn(NummerOpl:2,'.  ',A,'/',B,' +
',
                                C,'/',D,' + ',E,'/',F,' = 1')
                      end;
                      Bijwerken(6)
                    end;
                    Bijwerken(5)
                  end;
                  Inc(E,dE);  Inc(F,dF);
                  TelCijfers
                until AantalCijfers  10
              end;
            Bijwerken(3)
          until Teller = Noemer
        end;
        Bijwerken(4)
      end;
      Bijwerken(2)
    end;
    Bijwerken(1)
  end
end.
```

De kleinste A4 printer ter wereld?

Hij wordt gepresenteerd als de kleinste A4 printer ter wereld: de Citizen PN48, die wordt geleverd door Geveke Electronics. De printer is bedoeld voor gebruik op lokatie, bijvoorbeeld samen met een notebook of laptop. Het gewicht inclusief accu is net iets meer dan een kilo, de afmetingen zijn 29,7 x 9 x 5 cm.
De printer biedt volgens de leverancier een uitstekende afdrukkwaliteit, de afdruksnelheid is volgens opgave 53 karakters per seconde in letter quality. Tekst en grafische afbeeldingen kunnen worden gecombineerd op één pagina. Er is een speciale technologie toegepast om het geluidsniveau zoveel mogelijk terug te dringen (49 dBA).

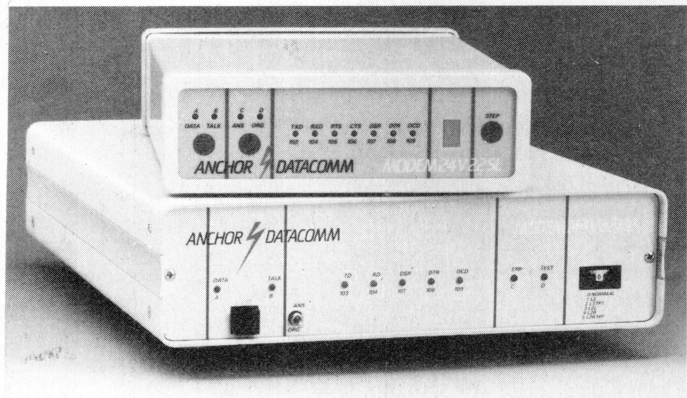
Voor meer informatie:
Geveke Electronics BV
Donauweg 10
1043 AJ Amsterdam
Telefoon 020-5861580

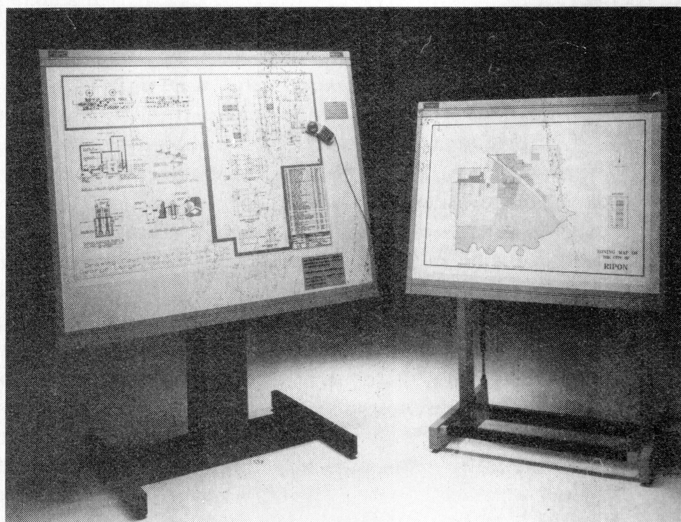

Nieuw modem van Anchor Datacomm

Anchor Datacomm heeft een nieuw modem geïntroduceerd, dat alle nu gangbare snelheden en (CCITT) standaarden aan kan. Het modem is geschikt voor 18 verschillende snelheidsnormen, van 300 tot en met 38.400 bps, voldoet aan 12 CCITT-normen voor modulatie (V.32bis tot V.21), heeft twee methodes voor datacompressie en kent vier variabelen op het gebied van de automatische foutcorrectie. Er zal binnenkort software worden uitgebracht om het modem ook in te zetten als faxapparaat.

Voor meer informatie:
Anchor Datacomm BV
Postbus 2135
1180 EC Amstelveen
Telefoon 020-435622

Nieuwe digitizers van Océ Graphics

Océ Graphics brengt twee nieuwe digitizers met hoge resolutie op de markt. De G6835 (formaat A0) en de G6834 (A1) maken invoer mogelijk van digitale gegevens op het gebied van bouwkunde, mechanica, geodesie en cartografie.
De G6835 heeft een effectief oppervlak van 914 x 1219 mm. Deze A0 digitizer beschikt standaard over een lade waarin de cursor, het handboek en andere accessoires opgeborgen kunnen worden. De G6834 heeft een effectief bereik van 609 x 914 mm. De resolutie van beide toestellen in de G6830 serie kan door de gebruiker ingesteld worden tot een maximum van tweeduizend lijnen per inch, waarbij afwijkingen beperkt blijven tot ongeveer 0,01 mm. Het onderstel is zowel verkrijgbaar met handbediening als in elektrische uitvoering.

Voor meer informatie:
Océ Graphics
Postbus 800
5201 AV 's-Hertogenbosch
Telefoon 073-815815.

Nieuwe Sanyo CD-ROM

De CD-ROM van Sanyo is geschikt voor IBM XT's/AT's en klonen en de IBM PS/2.
De spelers worden geleverd met een door Sanyo zelf ontwikkelde SCSI-adapter, die zorgt voor een data transferrate van 2,0 Mb/s. Sanyo zegt dat dit 33% sneller is dan de gemiddelde data transferrate.
De CD-ROM spelers zijn leverbaar in een interne en externe uitvoering. Alle modellen zijn voorzien van een audio-uitgang, waardoor ook het afspelen van 'gewone' CD's mogelijk is.

Voor meer informatie:
Sonetech Nederland BV
Postbus 259
5670 AG Nuenen
Telefoon 040-836455

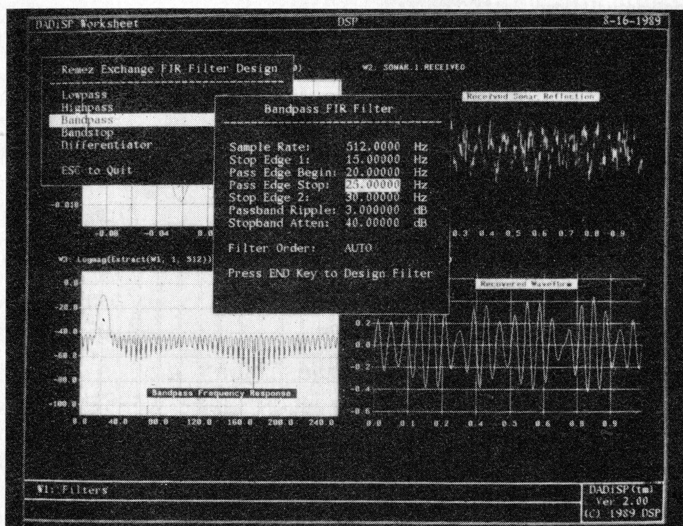
De Informatie

De informatie in de rubriek 'Martkinfo' is afkomstig van leveranciers en producenten. Dat geldt ook voor de specificaties die worden genoemd en een eventueel oordeel over de kwaliteit van een produkt.

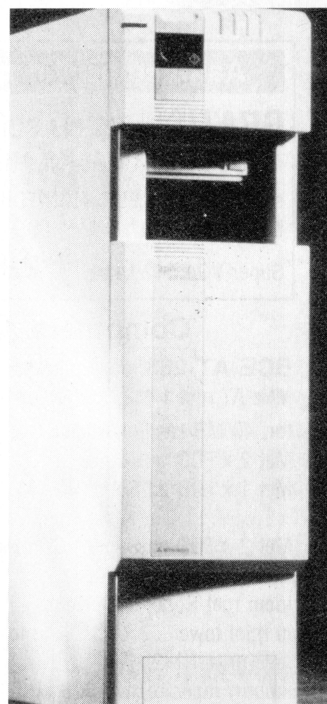
Software voor signaalanalyse

De computer is een onmisbaar instrument geworden voor het analyseren van meetgegevens. Interessant is daarbij dat de huidige PC's voldoende capaciteit hebben om snel complexe analyses op reeksen data te kunnen uitvoeren.
Een softwarepakket voor data-analyse dat al langere tijd wordt toegepast is DADiSP.
De nieuwste versie .01 is nu ook leverbaar met geïntegreerde data-acquisitie.

Voor meer informatie:
C.E.R.
Postbus 258
4700 AG Roosendaal
Telefoon 01650-57417

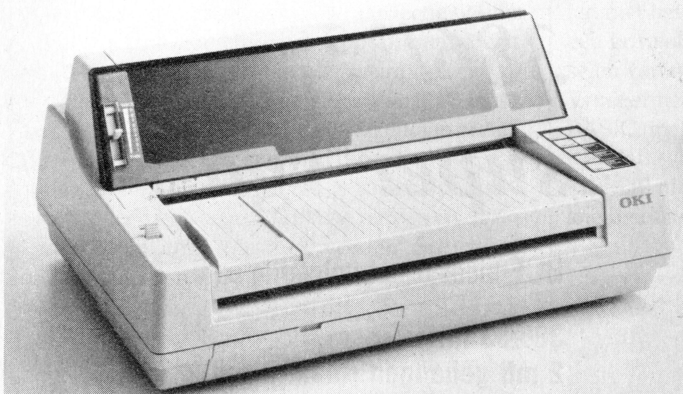
Apricot FTe server/Unix host

De Apricot FTe server is een aanvulling op de Apricot FTs server. Met de lancering van de FTe wil Apricot een complete serie hoogwaardige en krachtige servers/Unix hosts leveren, waarbij de FTe server het 'instapmodel' is.

Deze server is gebaseerd op i486SX/25 Mhz, i486DX/33 Mhz of i486/50 Mhz processoren. De doelgroep: de kleine en middelgrote netwerkmarkt, tot 48 gebruikers per server. De FTe is te upgraden is door de 486SX processor later te verwisselen door een 486/33 Mhz of 486/50 Mhz processor.

Voor meer informatie:
Apricot Systems Int. BV
Frederikspark 1
2012 DA Haarlem
Telefoon 023-3440884

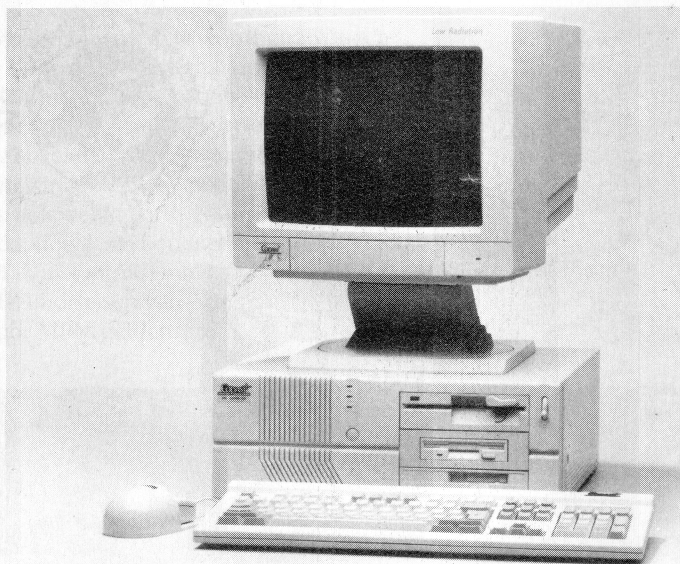

OKI Microline 390 FB

De OKI Microline 390 Flatbed is een compacte 24-naalds matrixprinter. De rechte, vlakke papierbaan maakt het printen op allerlei papiersoorten mogelijk, ook als het om zwaar papier gaat. Volgens de leverancier kan er op vrijwel alle materialen worden geprint, zoals losse vellen, (meervoudige) kettingformulieren, visitekaartjes, etiketten, rijbewijzen, pasjes enzovoort.

Voor meer informatie:
OKI Systems BV
Postbus 690
2130 AR Hoofddorp
Telefoon 020-6531531

Nieuw 80486 systeem van Copam

Copam komt met een compact 80486 systeem: de PC-486B/25, met verschillende mogelijkheden voor upgrade. Het systeem is modulair opgebouwd. Een 'opwaardering' is mogelijk door de 80486DX CPU insteekkaart later te vervangen door nog krachtiger kaarten. Verder is er voor eerdere modellen uit deze B-serie een CPU-kaart ontworpen om achteraf een upgrade als 80486 machine mogelijk te maken.

Het nieuwe systeem is volgens de leverancier uitermate geschikt als fileserver of als krachtig personal workstation, bijvoorbeeld voor CAD-toepassingen.

Voor meer informatie:
Simac Data BV
High Tech Park
5503 HP Veldhoven
Telefoon 040-582933

Xircom External Ethernet adapter

De External Ethernet adapter is een universele externe LAN-connectivity oplossing voor Ethernet en ondersteunt de volgende mediatypes: BNC, AUI en RJ-45.

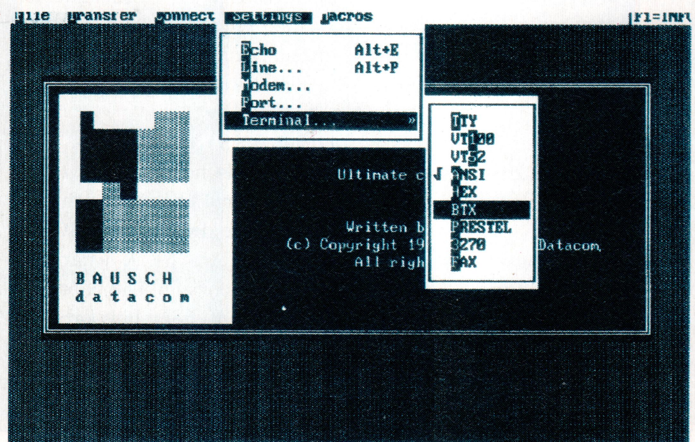
Met deze adapter kunnen alle onder MS-DOS draaiende notebooks, laptops en desktops direct deelnemen aan het netwerkverkeer. De adapter detecteert automatisch de aangesloten soort van bekabeling en zorgt daarna voor de juiste configuratie. Hierdoor is de installatie volgens de leverancier slechts een kwestie van seconden en hoeven er verder geen switches of interrupts te worden ingesteld.

Voor meer informatie:
Ronin Nederland BV
Postbus 1172
3350 CD Papendrecht
Telefoon 078-414022

COMM-90

Het telecommunicatieprogramma COMM-90 is op verschillende manieren inzetbaar voor geautomatiseerd dataverkeer, ook vanuit LAN's. De scherm-layout ondersteunt IBM's SAA/CUA-norm. De Nederlandstalige pull-down menu's zijn met de muis of vanaf het toetsenbord te activeren. Veel voorkomende handelingen kunnen als macro onder de tien functietoetsen worden vastgelegd en met een enkele toetsaanslag worden geactiveerd. COMM-90 voorziet zowel in TTY- als ANSI-emulatie en kan met andere terminalemulaties worden uitgebreid. De software ondersteunt naast de protocollen Kermit, Xmodem en Ymodem ook Zmodem foutcorrectie. Een afgebroken filetransfer kan hierdoor later alsnog foutloos worden afgesloten.

Voor meer informatie:
Bausch Datacom BV
Goudsingel 94
3011 KD Rotterdam
Telefoon 010-4137055

486-serie van Switch

Sinds enige tijd is het computerbedrijf Switch officieel distributeur van de Amerikaanse Micronics-produkten.

Tot het assortiment dat op de Nederlandse markt wordt gebracht, behoort onder meer een complete lijn 486-moederborden. Switch Computers past deze toe in de nieuwe Switch 486-serie.

De 386- en 486-boards van Micronics zijn nu ook los leverbaar.

Voor meer informatie:
Switch Computers BV
Postbus 170
7570 AD Oldenzaal
Telefoon 05410-22226

Onder redactie van Harm-Jan Wieringa en Ed Baars

Niet lachen s.v.p.

Daarmee begon de brief van Joop Hager uit Huizen. Want hij had 'een aantal domme beginnersvragen'. Nu schreven we al eerder dat beginners bij ons altijd voorin mogen zitten, dus voor Joop ruimen we maar gelijk een hele pagina in. En een domme vraag? Weet je wàt stom is? Computers kunnen maken en geen handleiding kunnen schrijven. Dàt is nog eens stom. En daarover gaat deze aflevering ook.

De vraag die Joop Hager stelde ging over al die cryptische files, die meegeleverd werden bij zijn HeadStart en waarover de handleiding in alle talen zwijgt. Waar die toch allemaal voor waren. Welnu:

ANSI.SYS: een driver die de oprechte beginner maar even links moet laten liggen totdat het edele programmeerwerk wordt aangevat, of als blijkt dat een in gebruik zijnd software-pakket er om vraagt. Deze driver doet het beeldscherm reageren op gestandaardiseerde besturingscodes die in teksten kunnen worden meegegeven. Zo kun je met zogenaamde 'ESC-codes' het scherm schoonmaken, de cursor verplaatsen, oude cursorposities onthouden, schermkleuren veranderen en ga zo maar door. Aannemend dat ANSI.SYS in de DOS-directory zit is deze te activeren door in CONFIG.SYS de regel:

```
DEVICE=\DOS\ANSI.SYS
```

op te nemen.

DRIVER.SYS: daarmee kunnen externe diskdrives aan het systeem bekend worden gemaakt, of zelfs een extra drive-letter worden toegekend aan bestaande diskdrives. Ook deze kan (net als alle andere '.SYS'-files) als device in CONFIG.SYS worden opgenomen.

KEYBOARD.SYS: ieder land heeft zo zijn eigen toetsenbord. Het Nederlandse is QWERTY, het Belgische is AZERTY en in Duitsland is het wéér anders. Hun umlauts kunnen wij met behulp van ALT<ASCII-Code> óók produceren, maar in Duitsland zitten ze gewoon op het toetsenbord (hun 'Ü' zit op de plaats van onze ']'. Als KEYBOARD.SYS is geïnstalleerd kunnen we (vanaf DOS 4.0) het toetsenbord naar zo'n andere taal laten switchen.

DISPLAY.SYS zorgt dat ook het beeldscherm zijn talen spreekt, met behulp van de Code Page Information (CPI). Nu weten we gelijk waar die CPI-files voor zijn. Die voor een EGA-scherm heet bijvoorbeeld EGA.CPI.

PRINTER.SYS doet hetzelfde als DISPLAY.SYS, maar dan voor de printer. En hij gebruikt daarvoor de file 4201.CPI voor de IBM 4201 en 4202 Proprinter, 4208.CPI voor de IBM 4207, 4208, X24 en XL24 Proprinter, en 5202.CPI voor de IBM Quietwriter III.
Helaas kunnen niet alle machines deze taal-drivers zonder meer aan. En àls ze het al kunnen, vergt het toch nog enige studie in de DOS-handleiding (zo er iets over in staat) om de zaak aan de gang te krijgen.

GRAPHICS.COM: deze kan gewoon door het intoetsen van 'GRAPHICS' resident worden gemaakt (of door hem op te nemen in AUTOEXEC.BAT). Dit commando zorgt er voor dat ook grafische schermen kunnen worden uitgeprint met behulp van de (shift) Print Screen-toets (kadertjes worden dan streepjes in plaats van drietjes of achtjes). Helaas ondersteunt GRAPHICS alleen de grafische modes van EGA, VGA en 8514/A beeldschermen. Een leuke optie is nog het meegeven van de parameter /R achter het commando. Het plaatje wordt dan andersom (invers) afgedrukt.

LINK.EXE: de naam zegt het al. Dit programma 'linkt'. Programmeurs schrijven tegenwoordig nooit meer een programma als één geheel, omdat ze dan vaak dubbel werk zitten te doen. Ze schrijven bijvoorbeeld één invoer-routine, die telkens wanneer dat in het programma van pas komt opnieuw wordt gebruikt. Als alle programmadeeltjes klaar zijn worden ze eerst gecompileerd tot machinetaal en vervolgens met LINK.EXE aan elkaar gekoppeld. Sommige talen (TurboPascal, Clipper, C) hebben de linker al in de compiler zitten, zodat die aparte slag niet meer nodig is. Veel programmeurs hebben in de loop van een paar jaar een aardige bibliotheek van routinetjes opgebouwd. In het Public Domain-circuit circuleren veel van die losse programmastukjes. Programmeren wordt dus steeds gemakkelijker.

Goemul?

Daarnaast had Joop nog een paar files die specifiek voor de HeadStart zijn en waarmee de monochrome monitor kan samenwerken met programmatuur die kleuren verwacht: de emulatoren (let wel: het programma denkt nu wel dat je Cinemascope zit, jijzelf weet wel zeker van niet.

GOEMUL.EXE is de resident te laden emulator, GOCGA.EXE switcht naar de CGA-mode en GOMONO.EXE switcht weer terug.

Rest ons nog de files ST.COM en SS.COM. ST.COM kennen we. ST staat voor Set Time en daarmee is de functie verklaard, maar SS.COM is ons onbekend. SS zou kunnen staan voor SET-SYS en dan zou je er zaken als kloksnelheid, cursorsnelheid, screensaver enzovoort mee kunnen instellen (sommige machines kennen dat commando). Misschien moet Joop maar eens gewoon SS intypen en daarna zijn hart goed vasthouden...

HOT menu

Joop heeft ook nog twee andere problemen sinds een kennis van hem een harddisk in die Head Start zette, want:
Sindsdien werkt de automatische klok niet meer en is ook de mooie menustructuur van Headstart verdwenen...

Helaas beschikken we niet over een HeadStart om een en ander uit te proberen. Wèl hebben we een handleiding waarin staat dat het HeadStart 'HOT' menu alleen werkt op door HeadStart geleverde harde schijven! Wie dat in die handleiding schreef liegt, maar is vooral dom! Want als dat waar was zou iedere HeadStart-koper met zijn eerste ook direct zijn laatste HeadStart gekocht hebben.

Uit de meegezonden listing van AUTOEXEC.BAT blijkt dat de specifieke HeadStart verwijzingen naar het batchfile HOT.BAT en de HOT-directory er niet in staan. Kopieer dus de meegeleverde systeemschijf met het commando:

```
XCOPY A: C: /S
```

naar de harde schijf en verander vervolgens op de harde schijf alle verwijzingen naar 'A:' in CONFIG.SYS en AUTOEXEC.BAT in 'C:'. Vraag vooral ook aan de kennis die de schijf inbouwde of hij het jumpertje dat de IDE-controller op het moederboard uitschakelt op OFF heeft gezet. Werkt het dan nòg niet dan horen we dat gráág. Want dàn graven we door tot de onderste steen...

Wéér dat gaatje...

C. L. Thiel uit Utrecht en Piet Dings uit Breda hebben ook een HeadStart II en ze lazen beiden in de vorige twee Nieuwsbrieven het verhaal over dat gaatje in HD-floppen, waaraan de machine ze als zodanig kan herkennen. Nu kan die HeadStart ondanks het feit dat het geen AT is tòch 3,5 inch floppy's formatteren op 1,44 Mb. Dat is natuurlijk leuk, ware het niet dat die HeadStart zich van geen gaatje bewust is. Hij formatteert

ALLES als HD-flop en dat geeft in het gebruik allerlei vervelende leesfouten.

Bij het formatteren van normale floppen moeten dus aan het FORMAT-commando enige parameters worden meegegeven. En wel:

```
FORMAT A:/n:9
```

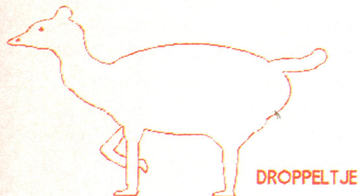
En vanaf DOS versie 4.0:

```
FORMAT A:/f:720
```

Een mooiere oplossing bereik je door in CONFIG.SYS de regel: DEVICE=DRIVER.SYS/d:0/f:2 op te nemen. De A-drive kent dan voor het formatteren twee letters, A: en (doorgaans) D: toe. Met FORMAT A: formatteer je op 1,44 Mb en met FORMAT D: wordt de flop in A op 720 Kb geformatteerd.

Vierpotige eend..?

De computer van Piet Dings uit Breda fnuikt zijn talent. Hij stuurde een proeve van eigen werk:

...dat is Droppeltje, mijn hondje, maar in werkelijkheid en op het scherm is hij veel hoger. Het tekenprogramma Print Magic drukt hem op papier verticaal in elkaar. Teken ik hem met Dr. Genius, dan wordt Droppeltje juist horizontaal ingedrukt. Kunt u dit raadsel voor mij oplossen?

Dat wordt moeilijk. Tekenprogramma's werken met pixels en die zijn, afhankelijk van de gebruikte schermmode, niet vierkant. Printerpixels zijn, ook weer afhankelijk van merk en ingestelde grafische mode, vaak heel anders 'niet vierkant'.

Alleen de professionele en dure tekenprogramma's beschikken over drivers van een aantal (duurdere) scherm/printercombinaties. Er zit dus weinig anders op dan Droppeltje voortaan een beetje hoger te tekenen...

Linkse printer

C. J. Orsel heeft ook zoiets. Hij probeerde de BASIC-screendump routine uit Any Key 141, maar:

Als ik de routine op mijn Laser XT met Hercules scherm en Star NL-10 printer gebruik, komt het grafische beeld geheel links op het papier. Om het beeld enigszins in het midden te krijgen moet ik het beeld uiterst rechts op het scherm zetten.

Kennelijk tekent die printer het scherm in Double Density Graphics-mode. Het kan zijn dat hij daarop standaard is ingesteld of dat hij in die stand is achtergelaten door een vorig programma.

In deze stand tekent die printer het 720 pixels brede Hercules-scherm met een resolutie van 120 pixels per inch ofwel 47,2 pixels per centimeter. Het beeld wordt dan dus 15 centimeter breed, terwijl het papier 21 cm breed is. Het midden van het scherm valt dan op 7,5 cm van de linkerkant van het papier, op 1/3 dus. Dat is op te lossen door voor iedere regel een vast aantal blanco pixels af te drukken. De tekening schuift dan naar rechts. Ook kan de regel:

```
LPRINT CHR$(27);"K";CHR$
```

(zie HCC Nieuwsbrief 141) worden vervangen door:

```
LPRINT
CHR$(27);"*";CHR$(0);CHR
$
```

(zie HCC Nieuwsbrief 141). Dit dwingt de printer in de normale dichtheid. Het plaatje wordt dan wèl twee keer zo groot en past mogelijk niet meer op het papier.

Of vijfpotig schaap!

Maar **C. J. Orsel** wilde méér:

Als ik het goed begrepen heb kan alléén de Hercules kaart SCREEN 3 met een resolutie van 720x340 pixels aansturen. Een PC met een CGA- of EGA-kaart is dus niet in staat een grafisch beeld met SCREEN 3 te bereiken. Is er een manier om dit toch mogelijk te maken of moet ik een EGA-kaart aanschaffen en op SCREEN 2 met een resolutie van 640x200 pixels gaan werken? Maar daar werkt mijn monochrome scherm wellicht weer

U zoekt een schaap met vijf poten. De hoge Hercules monochroom resolutie van 720x340 op een kleurenkaart die maximaal 640x480 (VGA) aankan en daarbij een kleurenmonitor behoeft. SCREEN 3 kan dus alleen op een Hercules monochroom kaart met een idem beeldscherm. En dan alleen met Quick-BASIC (en niet met GW-BASIC!). SCREEN 2 kan alleen op een CGA-kaart met CGA-scherm. De aanschaf van een andere kaart biedt dus geen hogere resolutie, hoogstens een lagere en dan nog in combinatie met de bijpassende (kleuren)-monitor.

Een overzicht van de mogelijkheden met Quick-BASIC:

Kaart	Max. resolutie	Grafische mode
Hercules	720x340	SCREEN 3
CGA	640x200	SCREEN 2
EGA	640x200	SCREEN 9,10
VGA	640x480	SCREEN 11,12

Remvoering

G. van Rijswijk uit Vlaardingen liet het moederboard van z'n Olivetti M240 vervangen door het moederboard van een 386 SX met ingebouwde IDE controller. Edoch:

Daar het bedrijf waar dit gebeurde (BHN in Utrecht) de hardcard (een 48 Mb Seagate ST 157 N met SCSI-controller) niet aan de praat kreeg, de zaak liep vast, hebben ze hem maar buiten de machine gelaten. Ik vraag me nu dus af of ik die upgrade wel had moeten laten doen! Kan een SCSI controller niet samenwerken met een IDE controller, of staan er misschien jumpers verkeerd? Heeft het te maken met het verschil tussen 8-en 16-bits uitbreidingsslots?

Een SCSI controller zou zonder problemen naast een IDE controller moeten kunnen werken, zegt Olivetti-expert Hub Jennekens. Mogelijk geeft de klokfrequentie op het uitbreidingsslot problemen. Die staat, ongeacht de snelheid van de processor, standaard op 8,5 Mhz, omdat veel uitbreidingskaarten daarop ontworpen zijn. Sommige moederboards zetten echter 10 of zelfs 12 Mhz op de slots. Dat scheelt weer remvoeringen bij snelle processoren, maar sommige kaarten raken daarvan buiten adem, gaan in de berm zitten en zetten de machine vast. Probeer dus eens in de documentatie van het nieuwe moederboard te vinden welke klokfrequentie op die slots staat. Is dit meer dan 8,5 Mhz, dan is het lek boven en zijn de centen weggelekt, helaas...

Het verschil tussen 8- en 16-bits slots staat hier buiten. In 8-bits slots kunnen vanzelfsprekend alleen 8-bits kaarten, maar in 16-bits slots kunnen ze allebei. De 16-bits kaarten zullen hun werk alleen wat efficiënter doen dan hun 8-bits broertjes.

Dupliceren (2)

We staan voor een raadseltje. In de vorige Any Key vroeg Jan Meys uit Aalsmeer hoe hij voor zijn diaseries met dBASE III+ bepaalde velden kon kopiëren naar een volgend record. Dat kon, schreven we, maar met een lastige omweg. Een omweg die we zelf al een jaar lang gebruiken, omdat geen van de manuals op onze riante boekenplank daar een oplossing voor geeft...

En toen kregen we een fax van **Hans Klein Sprokkelhorst** uit Acht. En die zei:

...Type vóór het APPEND commando achter de punt:

```
SET CARRY ON
```

en als je klaar bent:

```
SET CARRY OFF
```

We probeerden het, en HET WERKT! Merkwaardig genoeg vonden we daarover niets terug in ons standaardwerk van dBASE-goeroe Tsu-der-Chou! En nòg gekker: na enig spitten vonden we dit commando wèl in een oud en beduimeld boekje van Pim Oets over dBASE II voor CP/M computers! Is dit commando nu een tijdje weggeweest of kan die Tsu geen handboek schrijven?

Anyway... Bedankt Hans!

Recent verschenen
Produceren en presenteren met:

DrawPerfect NL 1.1

Han Fokkinga
Uitg. Phaedon
ISBN 90 72456 19 X
85 pag. ƒ 20,-

PC zakboekjes DataPerfect 2.1

A. van Utteren
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2550 8
150 pag. ƒ 24,50

De DrawPerfect gebruikersgids

Hans Stavleu, Nico Baaijens
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 279 3
379 pag. ƒ 59,50

Harddisk gebruik

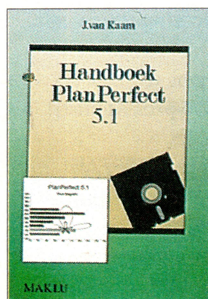
inclusief DOS 5
Van Wolverton
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2534 6
128 pag. ƒ 24,50

De PlanPerfect 5.1 Gebruikersgids

Hans Huls
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 269 6
344 blz. ƒ 59,50

Handboek PlanPerfect 5.1

J. van Kaam
Uitg. Maklu Uitgevers
ISBN 6215 280 5
314 blz. ƒ 49,50

PC Zakboekje PlanPerfect 5.1

A. van Utteren
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2510 9
157 blz. ƒ 24,50

Drie boeken over PlanPerfect met een totaal verschillende benadering. Het ene leert je spelenderwijs PlanPerfect kennen, terwijl het andere je kennis laat maken met toepassingen waar de gemiddelde gebruiker nog niet aan gedacht zal hebben. Het beoogde doel van het zakboekje zal iedereen duidelijk zijn.

De PlanPerfect 5.1 Gebruikersgids neemt de lezer bij de hand en leert PlanPerfect spelenderwijs kennen door middel van talrijke voorbeelden die uitgevoerd kunnen worden. Het boek is uitermate geschikt voor de beginner, ook als deze nog nooit met een spreadsheet heeft gewerkt.
Prettig is dat de schrijver bij ieder voorbeeld de toetsaanslagen voor de drie verschillende besturingssystemen aangeeft. De lezer kan zelf de keuze maken: de functietoetsen, het pull-down-menu met de muis of het 'slash'-menu. Dit is een nuttige aanvulling op de documentatie van het programma. Dit geldt ook voor de menuboom, opgenomen in de appendix voor de drie besturingssystemen. Door gebruik te maken van de inhoudsopgave en de index is dit boek ook een goed naslagwerk.

Het Handboek PlanPerfect 5.1. is bedoeld voor zowel beginners als ervaren gebruikers. Doordat de opbouw van het boek niet systematisch en logisch is, zal de beginner dit boek al snel op de plank laten staan. Sommige onderdelen worden uitvoerig behandeld, terwijl andere te weinig aandacht krijgen. Het als bijlage opgenomen functie-overzicht is voor de beginner wèl nuttig. Alle functies worden hier in alfabetische volgorde en op een heldere wijze besproken. Dit is beslist een aanvulling op de boekwerken die bij het programma worden geleverd. Opmerkelijk is dat de bijlage bijna evenveel pagina's telt als het boek zelf. De geoefende gebruiker zal hier dan ook het meeste aan hebben, ook al omdat ze handelen over formules en macro's.
Dat de schrijver in de inleiding onder andere de makers van het programma bedankt en alleen maar positieve reacties verwacht, is opmerkelijk. Hij weet ongetwijfeld veel van PlanPerfect, maar kan deze kennis moeilijk overbrengen op anderen. Dit geldt in ieder geval voor de beginnende gebruikers.

Het PC Zakboekje PlanPerfect 5.1 geeft informatie over de verschillende functies en commando's van het programma. Niets meer of minder. Alles is ordelijk en alfabetisch weergegeven. Bij iedere functie of commando worden de toetsaanslagen vermeld, waardoor het een handige hulp kan zijn bij het werken met PlanPerfect. Een nuttig boekje en door het formaat ook handig om naast de computer te hebben liggen.

Conclusie:
De PlanPerfect 5.1 gebruikersgids is een aanrader voor iedere beginner. De prijs van het boek verdient zichzelf terug.
Het PC zakboekje is een dankbare aanvulling op de handboeken van het programma en voor iedere gebruiker, zowel beginner als gevorderde, handig om naast de computer te leggen. Wanneer je in het bezit bent van een ander goed naslagwerk, is het de vraag of dit zakboekje nog nodig is.
Het Handboek PlanPerfect 5.1 is minder geschikt voor beginners. Misschien een boek voor degenen die nòg meer willen leren over macro's en bijzondere toepassingen.

Gerda Hendriks

Programmeren in... dBASE bestanden

Aan de hand van het fictieve CD-verhuurbedrijf 'In Den Zilv'ren Schijf' (verschrikkelijk, was er geen leukere naam te verzinnen) wordt het programmeren in dBASE uitgelegd. Het CD-verhuurbedrijf wil, met het oog op 1992, automatiseren.

J.G. Voorderhaak, J.A.M. Woutersen
Uitg. de Kangoeroe
ISBN 90 6673 152 4
100 pag. ƒ 14,95

Met behulp van systeemstroomschema's leggen Voorderhaak en Wouterse uit hoe je zoiets zou moeten aanpakken. De kwaliteit van dit boekje is van de gebruikelijke Kangoeroe-kwaliteit. De afgedrukte programma's zijn in zowel dBASE III plus als dBASE IV te gebruiken en zijn, mede door de goede uitleg, eenvoudig aan te passen voor eigen gebruik. Ik kan dit boek sterk aanbevelen.

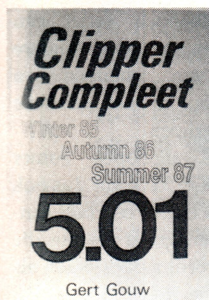
Robert Schouten

Werken met Microsoft Works 2

Works bevat een hele goede ingebouwde cursus, veel helpschermen en een goede handleiding; allemaal in het Nederlands. Rubin vertelt het echter niet op dezelfde manier als de Microsoft documentatie en verwijst hier zelfs naar voor nadere uitleg over bepaalde zaken. Op bladzijde 56-60, nog steeds in het kader van de basisbeginselen, legt hij alles uit wat van belang is voor het werken met macro's. Uiteraard verwijst hij daarbij naar appendix E van de documentatie. Allemaal heel helder en goed!

Vanaf bladzijde 61 wordt het wat pittiger. In groepjes van telkens drie hoofdstukken behandelt Rubin achtereenvolgens de tekstverwerker, werkblad met grafieken en de database. Het eerste van de drie hoofdstukken is steeds voor beginners, het tweede bevat tips en

Clipper Compleet 5.01

Gert Gouw
Uitg. Stark-Texel
ISBN 90 6398 477 4
680 pag. f 79,50

Zoals de titel doet raden behandelt dit boek de Clipper compiler. Niet alleen de nieuwste versie 5.01 wordt behandeld, maar in de tekst zijn op relevante plaatsen ook verwijzingen naar de eerdere versie opgenomen. Soms lijkt dit me wat teveel van het goede, want ik geloof niet dat er nog veel mensen met de winter '85 versie zullen werken.

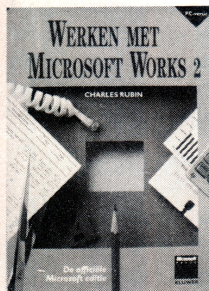
Het is een dik boek wat de mogelijkheden van Clipper op een wat andere manier aanpakt. Hebben dit soort boeken meestal een benadering van het op een rijtje zetten van de te gebruiken commando's en functies, in dit boek is voor een systematische aanpak gekozen. Opdrachten die functioneel bij elkaar horen worden tezamen behandeld. Het boek is dan ook meer bedoeld als leerboek, maar dankzij de index is het ook goed als naslagwerk te gebruiken. In het laatste geval is het bijkomende voordeel dat je meteen andere relevante, en misschien wel meer geschikte opdrachten, tegenkomt.
Dat dit boek de indeling van een leerboek heeft wil niet zeggen dat het voor iedereen geschikt is. Programmeerkennis wordt toch zeker wel verondersteld, maar dat hoeft niet persé met Clipper of dBASE te zijn. Een leerboek programmeren is het dus niet.
Voor degenen die zich in Clipper willen gaan verdiepen en niet direct alles kunnen vinden in de Clipper handleidingen (wat niet zo verwonderlijk is) is dit een goede handleiding waar veel uit te halen is. Ik heb zelf veel plezier aan dit boek beleefd bij mijn speurtocht door de nieuwe Clipper 5 mogelijkheden, waarbij ik mijn toch uitgebreide kennis van de voorgaande Clipper versie weer op peil heb kunnen brengen.

➾ Jan den Otter

het derde hoofdstuk behandelt telkens een aantal projecten. Vooral die derde hoofdstukken zijn bijzonder interessant. Het hoofdstuk over communicatie met Works is weer een beginnershoofdstuk, maar het laatste hoofdstuk over het integreren van de Works-modulen is een overtreffende trap van de serie derde hoofdstukken.

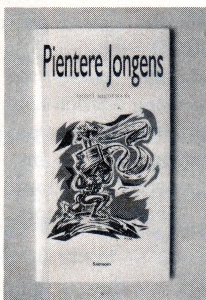
Ik kan het boek aanbevelen voor zowel beginnende als gevorderde Works-gebruikers.

➾ Peter van Diepen

Charles Rubin
Microsoft Press / Kluwer
ISBN 90 201 2480 3
344 blz. f 62,50

Pientere Jongens

Theo J. Miedema
Uitg. Samsom Bedrijfsinformatie
ISBN 90 14 04581 6
68 pag. f 29,75

Een wat vreemde eend in deze bijt vol handboeken en cursussen. Een boekje waarin je niet te hooi en te gras wat rondgraast op zoek naar lekkere hapjes, maar eentje waarbij je gewoon begint bij pagina één linksboven en achtenzestig pagina's later wéér wat hebt geleerd. Niet zozeer over computers als wel over de makke schapen die de auteur beroepsmatig over de dam moet tillen, als reclameman in computerland.
Daarover schreef Miedema twee jaar lang een maandelijkse column in het blad Informatie-Management en bundelde die tot een boekje toen hij er weer mee stopte. Het waarom van dat stoppen laat hij in het midden. Was zijn humor niet leuk? Of was het dat wèl en missen computerende managers ('the Bright Boys' noemt hij ze) het vermogen om af en toe eens wat aan zelfspot te doen? Ik vrees dat laatste, want de relatief hoge prijs geeft aan dat de oplage niet hoog kan zijn geweest. Terecht, want een bestseller zal het niet worden.
De snelle computermanager leest geen boeken. Hoogstens manuals. En dat is jammer want het is een vermakelijk boekje over de trends, de ratrace, de BMW's mèt telefoonpluim, de glazen kantoorkolossen en de luchtballonnen boven ons Elektronische Dorp.

Jammer dat het boekje zo liefdeloos in elkaar is geflanst. Veel zet- (of type-?) fouten en twaalf knersend lelijke paginagrote illustraties. Gemaakt door iemand die alleen de koppen van de stukjes las. Bàh!

➾ Ed Baars

dBASE IV Programmeertechnieken

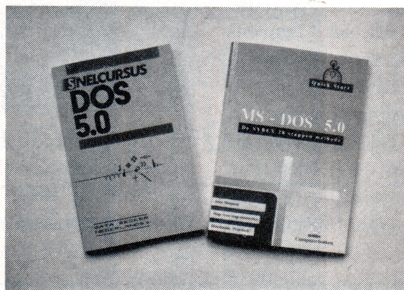
W. Edward Tiley
Academic Service
ISBN 90 6233 568 3
704 pag. f 78,-

De boeken van Academic Service zijn over het algemeen van goede kwaliteit. Er zijn echter altijd uitzonderingen op de regel en dit boek is er zo een. De titel is misleidend, eigenlijk begint het boek bij deel III (Technieken voor gevorderden) pas interessant te worden. In dit deel wordt de debugger van dBASE IV aan de tand gevoeld. Ook het hoofdstuk over de template taal is het lezen zeker waard.
Concluderend: de titel van het boek dekt de lading niet. Als u zoekt naar een boek waar men echt uitgaat van programmeertechniéken, dan biedt dit boek volgens mij te weinig informatie.

➾ Robert Schouten

Quick Start MS-DOS 5.0

Snelcursus DOS 5.0

Alan Simpson
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 299 5
158 pag. f 29,-

Mai
Uitg. Data Becker
ISBN 90 229 3737 2
159 pag. f 29,90

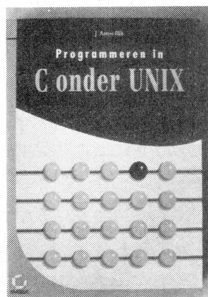
Beide boekjes gaan er vanuit dat de lezer geen nieuweling is in de wereld van DOS. Ze behandelen de DO- commando's aan de hand van DOSSHELL, vervolgens komen EDIT (de opvolger van EDLIN) en DOSKEY (een commando editor) aan bod. Data Becker beweert alles over DOS 5.0 te brengen, wat natuurlijk onmogelijk is in deze omvang. Wel komen alle onderwerpen aan de orde. Echter vaak heel beknopt en zal men voor meer info het manual (de Engelse versie van DOS wordt behandeld) er bij moeten nemen.

Beide boekjes zijn ook geschikt als naslagwerkje. De iets meer gevorderde gebruiker zal in de snelcursus meer van zijn gading vinden. De stappen zijn soms erg groot en daardoor minder geschikt voor een echte beginner. Simpson is heel wat helderder in Quick Start en als iets niet direct begrepen wordt stoort het niet. Het kan later alsnog van nut zijn.

Hoewel de 20 stappen methode van de Quick Start serie me niet zo ligt denk ik toch dat dit boekje het meest bruikbare is, zeker voor een beginner. Beide boekjes geven een goede indruk van DOS 5.0.

➾ Jan Leijerweerd

Programmeren in C onder UNIX

J. Anton Illik
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 241 3
714 pag. ƒ 89,-

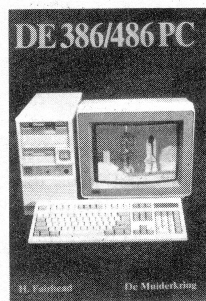
De titel dekt de inhoud goed, maar 'UNIX Programmeren met C' zou nog beter zijn geweest. Zo'n 200 pagina's worden besteed aan een gedegen inleiding tot de programmeertaal C (ANSI), met voldoende code-fragmenten als toelichting. De rest van het boek is een welkome aanvulling van de over het algemeen in boekhandels beschikbare literatuur over systeemprogrammeren in UNIX. Schermbesturing met 'curses' en file- en record-locking worden kort besproken. Aan interproces-coöperatie wordt een lang hoofdstuk met uitgebreide voorbeeldprogramma's besteed (shared memory, semaforen).

Hierbij houdt de auteur rekening met de eigenaardigheden van de door hem gebruikte UNIX-variant. In de laatste hoofdstukken worden tools als 'make', 'sccs', 'adb' en 'sdb' kort besproken.

Samenvatting
Degelijk werk, ongeschikt voor beginners. UNIX-kennis vereist. Abominabele vertaling. Prijs niet te hoog voor het gebodene.

Jos Jansen

De 386/486 PC

H. Fairhead
Uitg. de Muiderkring
ISBN 90 6082 348 6
287 pag. ƒ 59,50

In dit boek wordt haarfijn uit de doeken gedaan waarin de 386 familie zich onderscheidt van de oude PC/AT en wat de betekenis daarvan is voor het gebruik. Zowel de hardware als de software wordt besproken zodat protected, wait state en dergelijke nieuwe begrippen duidelijk worden. Het is een echt techneutenboek zodat een ruime ervaring en onder andere wat kennis van geheugen een voorwaarde is om het gelezene volledig te begrijpen.
Het boek is afgelopen zomer geschreven, DOS 5.0 komt dus ook aan bod. Er is echter een bon aanwezig voor een gratis update die zomer 1992 wordt toegezonden als men de bon heeft ingestuurd. Dit maakt de toch wel pittige prijs van het boek acceptabel.

Conclusie:
Ervaren MS-DOS-ers die aan een nieuwe computer denken en niet bang zijn voor een nogal technische benadering van de 386- familie zullen na lezing van dit boek weten waar ze op moet letten bij de aanschaf van een nieuwe computer.

Jan Leijerweerd

Excel voor Windows

De firma Microsoft spant zich de laatste tijd enorm in om tenminste een deel van de Lotus 1-2-3-klanten naar de spreadsheet Excel te lokken. Met de nieuwste versie 3.0 heeft dit bedrijf weer een nieuwe troef in het spel gebracht. Dit boek wordt door Kluwer namens Microsoft Press op de markt gebracht en wordt gepresenteerd als de officiële editie voor Excel 3. Anders gezegd: wie geen officiële versie (Een kopie dus!) heeft, kan dit boek als handleiding gebruiken. Als de software-producenten

Ralph Soucie
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2420 X
271 pag. ƒ 59,50

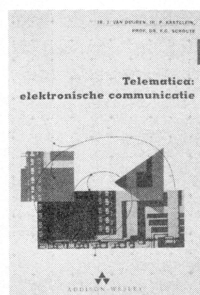
zelf leer- en handboeken over hun pakketten blijven verkopen, komen we natuurlijk nooit van die kwalijke kopieerpraktijken af.

Dit boek bestaat uit vier delen: Rekenbladen, Grafieken, Gegevensbestanden en Macro's. In het eerste deel (Rekenbladen) komen de elementaire beginselen van het werken met een spreadsheet aan de orde zoals cursorbesturing, commando's, gegevensinvoer, opslag, formules, functies, datum- en tijdberekening, knippen, plakken, herindelen, afdrukken, werken met meer werkbladen tegelijk, enzovoort.
Het tweede deel behandelt op een uitgebreide manier het maken en afdrukken van diverse soorten grafieken. Het maken en gebruiken van gegevensbestanden wordt kort maar duidelijk beschreven in het derde deel. In het laatste deel (Macro's) leert de gebruiker hoe hij zijn werk met Excel een heel stuk kan vergemakkelijken.

Een goed boek dus voor iemand die met Excel 3.0 aan de slag wil, waarbij voorkennis over spreadsheets niet noodzakelijk is.

Jan Verschaeren

Telematica: elektronische communicatie

van Duuren e.a.
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 248 3
227 pag. ƒ 49,50

De auteurs pretenderen een overzicht te geven van de diverse aspecten van elektronische communicatietechniek, de telematica. De benadering van het onderwerp is vooral technisch van aard en richt zich op zaken als bronnen en coderingen, netwerken, schakelprincipes en -apparatuur en communicatieprotocollen.

Het boek heeft volgens mij twee handicaps. De eerste geldt de opbouw. Een algemene inleiding in de telematica zou moeten beginnen met een historisch overzicht van de ontwikkelingen die de elektronische communicatie heeft doorgemaakt.

De auteurs hebben hier echter niet voor gekozen en bespreken uiteenlopende onderwerpen door elkaar heen. Dit komt de overzichtelijkheid van de lesstof niet ten goede en maakt het voor potentiële docenten moeilijk een eigen cursus rond het boek op te bouwen.

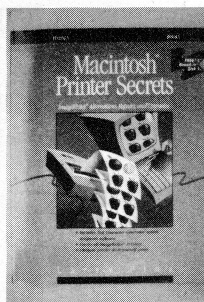
De tweede handicap is het pseudotechnische jargon dat de auteurs hanteren. Moeilijke begrippen worden uitgelegd in termen die even moeilijk, zo niet moeilijker te begrijpen zijn voor de lerende lezer. De vraag: 'wat bedoelen de auteurs nu eigenlijk', kan op bijna iedere bladzijde wel gesteld worden.

Conclusie:
Het boek bevat goede aanknopingspunten voor een cursus op dit gebied. Dit vergt dan wel een actieve docent die het gepresenteerde materiaal verder verduidelijkt en uitlegt. Als uitgangspunt voor zelfstudie is het boek minder geschikt, zeker voor hen die als geïnteresseerde leek meer van het onderwerp willen weten.

Michel R. Doortmont

Macintosh Printer Secrets

Macintosh Printer Secrets is het tweede boek van Larry Pina. Evenals zijn eerder verschenen boek, Macintosh Repair and Upgrade Secrets, staat het vol met praktische informatie. Na een inleiding waarin begrippen uit het printerjargon uitvoerig worden verklaard, komt eerst de software aan bod. Verschillende drivers en instellingen worden bekeken. Aan de hand van voorbeelden laat Pina zien wat zoal mis kan gaan, maar ook op welke wijze een en ander te herstellen of te omzeilen is.
In het tweede gedeelte van het boek wordt aan printers gesleuteld. Het repareren en afregelen van allerlei types Imagewriters wordt in diverse hoofdstukken behandeld. Ook ervaren we op welke wijze we Epson-compatibel printers met sucses op Mac's aan kunnen sluiten. Ook in dit boek

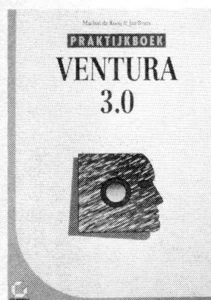
Larry Pina
Uitg. Hayden Books
Imp. Roodveldt, Amsterdam
ISBN 0 672 48463 3
408 blz. en 3 1/2" disk f 69.90

vinden we achterin diverse bijlagen, zoals een verklarende woordenlijst. Verder wordt een floppy meegeleverd met software om printers te testen.

Samenvatting:
Ook dit (Engelstalige) boek van Pina bevat een schat aan praktische informatie. De tekst wordt vergezeld van veel foto's, tekeningen, tabellen en aansluitschema's. Gebruikers van eerder genoemde printers kunnen er veel plezier aan beleven.

➾ Theo Nicola

Praktijkboek Ventura 3.0

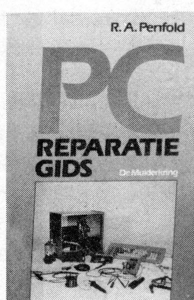
Michiel de Rooy en Jan Boers
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 301 0
270 pag. f 49,-

De toevoeging '3.0' getuigt van gevoel voor humor: aan het verschil met versie 2.0 van Ventura wordt in dit boek één pagina besteed. Logisch, want afgezien van het bundelen van Ventura zelf en de Professional Extension is alles bij het oude gebleven.
Dit is zeker geen slecht boek, maar de veronderstelling van de uitgever dat het ook z'n nut kan hebben voor gevorderden is echt onzin. Daarvoor gaan de aanwijzingen van de schrijvers (geen grafici) niet ver genoeg, ontbreken belangrijke technische tips, wordt te weinig ingegaan op het verschijnsel typografie en is slechts een uiterst oppervlakkige verhandeling beschikbaar over de Professional Extension.
Beginners hebben er, ook gelet op de prijs, geen slecht boek aan. Het is vooral bedoeld als leerboek en die pretentie wordt binnen de eerder genoemde beperkingen behoorlijk waar gemaakt.

Conclusie:
Wie van plan is een beperkt en tamelijk eenvoudig gebruik te maken van Ventura Publisher heeft aan dit boek beslist genoeg. Worden hogere eisen gesteld en moet het resultaat (na verloop van tijd) perfect worden, dan kan ik dit boek beslist niet aanbevelen.

➾ Berend Harmens

PC reparatie gids

R.A. Penfold
Uitg. De Muiderkring
ISBN: 90 6082 344 3
175 pag. f 34,-

Boeken die over de hardware van de PC handelen schijnen altijd een misleidende titel te moeten hebben. Zo ook dit boek. Slechts een klein deel gaat over het repareren van de PC. En dat deel kan worden samengevat door te zeggen dat het kapotte onderdeel vervangen moet worden, of moet worden gerepareerd door de leverancier. Geen bijzonder advies. In dit boek dan ook geen echte details, of schakelschema's, maar wel gewoon een aardig overzicht over de onderdelen van de computer, zoals disks, geheugen en beeldschermen. Het boek blijft echter oppervlakkig, en adviezen wat vaag of triviaal. Volgens de auteur 'schijnen' veel dingen zus en zo te zijn.
De vertaling is af en toe gewoon slecht of zelfs onjuist. Waarom laten ze deze boeken niet door mensen met een technische achtergrond vertalen? Maar ook de zinsopbouw hapert nog wel eens, waardoor een toch al niet geweldige uitleg de nek wordt omgedraaid.

Conclusie:
Een aardig boekje met achtergrondinformatie over de hardware voor de PC. Kan behulpzaam zijn bij de keuze en aanschaf van een nieuw onderdeel van de PC. Verwacht echter niet te veel details.

➾ Harm-Jan Wieringa

Turbo Pascal 6.0 programmeergids

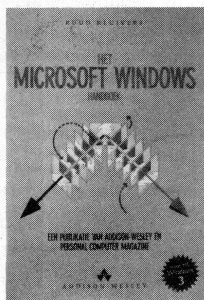
van der Zee
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 229 7
429 pag. f 65,-

Dit boek is voor de beginnende PC- of TP-gebruiker te hoog gegrepen, als ik bijvoorbeeld bekijk hoeveel kennis wordt verondersteld op het gebied van de interne DOS-werking en assembler. Ook gaat de behandeling van OOP (object-georiënteerd programmeren) in zeer rap tempo en op hoog niveau. Alleen de belangrijkste verschillen met Turbo Pascal versies 5 en 5.5 worden beknopt beschreven.
Het laatste hoofdstuk over TurboVision (een door de programmeur te gebruiken, kant en klare userinterface) is bedoeld als smaakmaker voor de nog te verschijnen 'Professional Programmergids'.

Resumerend: een gedegen boek voor de ervaren programmeur of Turbo Pascal gebruiker die niet zozeer de taal hoeft te leren, maar de in dit boek aangereikte oplossingen wellicht kan gebruiken.

➾ Ruud Lemmens

Het Microsoft Windows Handboek

R. Kluivers
Uitg. Addison-Wesley
ISBN: 90 6789 203 3
341 pag. f 49,50

Het Microsoft Windows Handboek behandelt Windows 3.0 uitvoerig. Het boek is blijkbaar met grote haast op de markt gebracht, gezien het grote aantal taalfouten in de tekst. Het eerste hoofdstuk gaat over de voorgeschiedenis van Windows. De overige hoofdstukken behandelen de installatie, de bediening, de computer, de geheugenconfiguratie en de printers. Speciale aandacht wordt er besteed aan de PIF editor, het klembord en DDE, en hoe er met de initialisatiebestanden moet worden gewerkt.
Ook komen de Adobe Typemanager en Bitstream Facelift aan de orde. De lezer wordt uitstekend wegwijs gemaakt in het Windowspakket. Een aantal van de applicatieprogramma's, zoals Paintbrush, Write, Terminal, Recorder en Cardfile worden niet besproken. Echt een gemis is dit niet, waardoor het boek zeker waardevol genoeg is om te worden aangeschaft.

➾ Frans Kors

Werken met MS-DOS 5.0

Dit boek bestaat uit drie delen. Er wordt eerst verteld wat DOS is, en vervolgens hoe MS-DOS 5.0 geïnstalleerd moet worden. Vrijwel alle commando's van MS-DOS worden behandeld op een voor ieder begrijpelijke manier. Zelfs zijn er nog ruim vijf pagina's aan EDLIN besteed. Maar natuurlijk krijgt EDIT ook de nodige aandacht. Hele hoofdstukken worden gewijd aan DOSSHELL en DOSKEY.

In deel twee wordt het systeem 'getuned'. De hoofdstuktitels 'DOS aanpassen aan uw behoeften' en 'Hoe maakt u uw PC sneller' spreken voor zich. Ook hier is de schrijftrant voor de beginner. Dit tweede deel gaat dan verder met een beschouwing over het werken met MS-DOS 5.0 in netwerken. Het wordt besloten met een hoofdstuk met tips voor het werken met de bekendste pakketten zoals WordPerfect, dBASE, Lotus en Windows.

Drs. F. Heijdemann
Velder Business Publications
ISBN 90 73867 03 7
414 pag. ƒ 74,50

Het derde deel is een eenvoudig naslagwerk waarin alle DOS-opdrachten worden behandeld. Helaas worden hier veel te weinig voorbeelden gegeven. Want zeker in dit soort zaken kun je, met een variant op een bekend gezegde, stellen: 'Eén voorbeeld zegt meer dan duizend woorden.' Dit deel besluit met een lijst met foutmeldingen. Foutmeldingen waar je als gebruiker soms radeloos van wordt. En dan geeft dit boek jammergenoeg weinig meer dan een uitgebreide vertaling van de foutmelding, zonder een verdere handreiking tot een oplossing. Een appendix met terminologie en een index complementeren het geheel.

Conclusie:
Een redelijk boek voor de beginner op het MS-DOS pad.

➾ Dani Doesburg

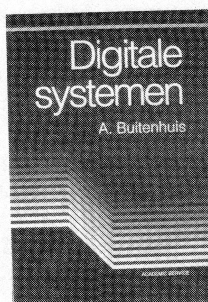
Kwaliteitsbewaking bij software ontwikkeling

Georg Erwin Thaller
Uitg. Sybex Professioneel
ISBN 90 5160 354 1
322 pag. ƒ 69,-

Hoe meet je kwaliteit van software? Immers, software slijt niet. Mocht er iets niet aan een programma kloppen dan moet, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een auto waarbij je een lekke band kunt verwisselen, het hele programma worden vervangen. Ook het kwantificeren van de kwaliteit van software is problematisch. Welk programma is beter? Een rekenprogramma dat na dertig jaren trouwe dienst opeens de geest geeft, of een administratiepakket dat steeds het 18e cijfer achter de komma verkeerd weergeeft? Problemen waaraan in dit boek aandacht wordt besteed. Thaller geeft in het boek een goede leidraad hoe de kwaliteitsbewaking van software het meest optimaal kan plaatsvinden. Door de vele lijsten met normen en standaarden kan dit boek ook goed als naslagwerk fungeren.
Kortom, voor de geïnteresseerde project manager zowel als de informaticastudent lijkt dit boek het aanschaffen waard.

➾ Robert Schouten

A. Buitenhuis
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 707 4
646 pag. ƒ 78,-

Digitale Systemen

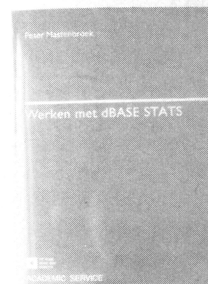
De volledige computerarchitectuur wordt aan de hand van bestaande IC's bijzonder duidelijk uitgelegd, maar wel schematisch en voornamelijk vanuit de softwarehoek.
Het boek bestaat uit drie delen: Computerarchitectuur, Assembleertaal EXAT en I/O-interfacing. In het eerste deel komen de processor, geheugens, randapparatuur, het besturingssysteem en een voorbeeldcomputer aan de orde. Deel twee behandelt het programmeren in EXAT, wat een duidelijk beeld geeft van de wijze waarop de processor benaderd moet worden. Deel drie tenslotte behandelt interface-schakelingen en busstandaards. Een aantal appendices en een index maken het boek compleet.

Conclusie:
Voor hen die zich echt willen verdiepen in de opbouw en werking van computersystemen, met name MBO en HBO studenten, is dit boek zeer sterk aan te bevelen. Op technische universiteiten kan het als basisleerstof gehanteerd worden. Veel voorbeelden van bestaande en gangbare processoren maken dit boek niet alleen theoretisch maar ook erg praktisch bruikbaar.

➾ Th. Sips Bul

Werken met dBASE STATS

SPSS is een bekend en nogal ingewikkeld statistisch programma. dBASE STATS is een door SPSS Inc. aangepast statistisch programma dat wat eenvoudiger en gebruikersvriendelijker werkt dan SPPS. dBASE STATS kan gegevens van dBASE bestanden of van bestanden van diverse spreadsheets statistisch bewerken. Ook kan dBASE STATS worden geïmplementeerd in dBASE. De schrijver legt de werking van het programma uit met als basis één verzameling gegevens (deze gegevens worden bij het boek op flop geleverd). Het boek is er gelukkig niet een van het bekende knoppensoort (druk op knop A, dan komt B op het scherm). Integendeel, de

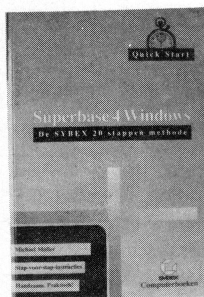

[illegible]
Academic Service
ISBN 90 6233 588 8
192 pag. ƒ 35,- incl. diskette

schrijver heeft juist geen veredelde handleiding geschreven, maar hij gaat ook wat dieper in op de (theoretische) achtergrond van de beschrijvende statistiek.
Kortom, voor deze prijs lijkt dit boek mij een goede aanschaf.

➾ Robert Schouten

Quickstart Superbase4 Windows

M. Mueller
Uitg. Sybex
ISBN 90 510 335 5
184 pag. ƒ 29,-

Dit boekje, uit de reeks praktische en instructieve '20 stappen methode', introduceert de lezer in het gebruik van het relationele databasemanagement programma Superbase, geen onbekende voor met name Commodore 64 en Amiga gebruikers. In de eerste veertig pagina's ligt het accent meer op het gebruik van Windows dan op Superbase. De overige 140 pagina's gaan kort en zakelijk in op het aanmaken, wijzigen, indexeren, bekijken van bestanden en dergelijke. Het ontwerpen en maken van Forms (invul- of weergave-formulieren in samenhang met bestanden) en de rapportfunctie komen aan bod. Evenals de mailmerge-faciliteiten, het maken van etiketten op basis van de database, en het in- of uitvoeren van de bestanden van andere programma's (onder andere dBase II en III). Jammer dat het koppelen van meerdere bestanden, de relationele kant van een database, slechts oppervlakkig aan de orde komt. Tenslotte worden de functietoetsen onder Superbase beschreven. De database-programmeertaal DML, een soort Basic, komt in het geheel niet aan de orde.
Samenvattend: een nuttig en helder boekje waarmee de nieuwe gebruiker van Superbase 4 snel eenvoudige databases kan maken en benaderen.

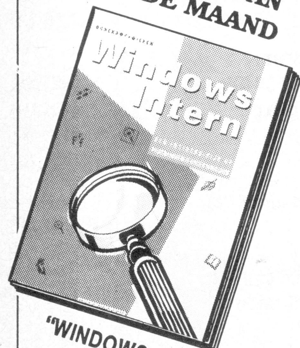
➾ Ruud Lemmens

KIJK:

DE GROOTSTE COLLECTIE COMPUTERBOEKEN VAN NEDERLAND

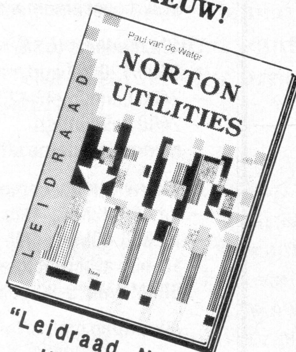
BOEK VAN DE MAAND

"WINDOWS INTERN"
geschreven door een team van experts die hun, in de loop van jaren opgedane, kennis toegankelijk maken voor een groot publiek.
f99,-

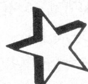
NIEUW!

"Leidraad NORTON UTILITIES 6"
- Paul van de Water -
de allernieuwste versie van de meest gebruikte gereedschapset!!!!!
f12,95

TOP 20 VAN DE MAAND

1	Leidraad Dos 5 introduktie	v.d Water	f 12.95
2	Leidraad Dos 5 geheugenbeheer	v.d.Water	f 12.95
3	Werken met Wordperfect 5.1	Boeke	f 69.00
4	Leidraad PC Tools 7	v.d.Water	f 12.95
5	Bundel Leidraad	v.d.Water e.a.	f 69.00
6	Using Clarion Professional developer	Burgess	f 69.00
7	Leidraad Drawperfect	v.d.Water	f 12.95
8	Het CorelDraw handboek	v.Duuren	f 59.50
9	Werken met DrawPerfect 1.1	Ellens	f 49.00
10	Werken met Lotus 123 2.2	Kehlman	f 69.00
11	Leidraad WordPerfect 5.1	v.d.Water	f 12.95
12	De DrawPerfect gebruikersgids	Stavleu/Baayens	f 59.50
13	Het grote Larry boek	Muller	f 29.50
14	The Quark Xpress Book	Stimely	f 65.00
15	Leidraad Harvard Graphics	v.d.Water	f 12.95
16	Handboek PlanPerfect 5.1	Kaam	f 49.50
17	Leidraad Windows 3	v.d.Water	f 12.95
18	Clipper 5.0 developers library	n.a.	f 99.00
19	Leidraad CorelDraw	Cloppenburgh	f 12.95
20	Het Grote Dos 5 Boek	Tornsdorf	f 89.90

AANBIEDING VAN DE MAAND!!

"LARRY 5 (VGA)"
Wie van computers weet, weet ook van de pikante avonturen van Larry. Versie 5 mag niet worden gemist, de graphics worden steeds meer realistisch. Aanbevolen!!!!
f129,-

VERS VAN DE PERS

A	PC troubleshooting voor beginners	R.Brenner	f 78.00
B	De kleine Norton Utilities gids	W.Renden	f 19.50
C	Making your start in Hollywood	S.Sagman	f 47.50
D	Leidraad Norton Utilities 6	v.d. Water	f 12,95
E	Pagemaker 4 mac.	Webster	f 29.00
F	Basiscursus Excel 3 voor Windows	G.Bruijnes	f 29.50
G	Windows Intern	Honekamp	f 99.00
H	Sybex Cahier Wordperfect 5.1	Duyvestein	f 15.00
I	Snelcursus Pagemaker 4.0	Freund	f 29.90
J	De kleine Allways gids	Reisner	f 19.50
K	Kings Quest V hintbook	Sierra	f 25.00
L	Clipper in de praktijk	Rouge	f 89.00
M	Werken met Dos 5	Wolverton	f 89.50
N	Het grote Flightsimulator 4.0 boek	Leinhos	f 39.90
O	Snelcursus CorelDraw 2.0	Quednau	f 29.90
P	Het grote Windows 3 boek	Shuller/Frater	f 89.90
Q	Het complete Simcity boek	Derrick	f 34.90
R	Mac zakboekje Quark Xpress	Valk	f 24.50
S	Werken met CorelDraw 2.0	Rimmer	f 69.00
T	The little Laptop book	Cummings	f 35.00

GROEP92 INFORMATIE

WiLSON
COMPUTERBOEKEN
&
SOFTWARE BV

BON

Naam: ....

Adres: ....

Postcode/Plaats: ....

Hierbij bestel ik de volgende titel(s) (nummer of letter aangeven): ....

....

....

Alle prijzen zijn inkl. BTW. Bestellingen worden onders rembours geleverd. Uw bijdrage voor administratie- en verzendkosten: ƒ 10.00.
U kunt telefonisch bestellen of de bon in een gefrankeerde envelop sturen naar:

Amsterdam

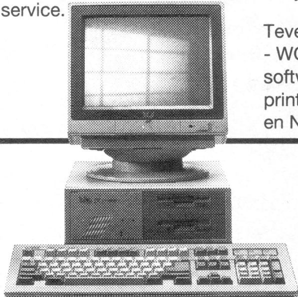
Utrechtsestraat 68
1017 VR Amsterdam
tel. 020-6 23 83 95/6 24 78 21
fax 020-6 22 80 61

WiLSON
COMPUTERBOEKEN
&
SOFTWARE BV

Tulip® computers

-100% compatible
- hoogste kwaliteitscontrole
- scherpste prijzen

Nieuw - Tulip dc 286 16Mhz, 1Mb RAM 40Mb hdu
Nieuw - Tulip dt 386 sx 20Mhz, 4Mb RAM 40 tot 200Mb hdu
Nieuw - Tulip dc 386 sx 20Mhz, 2Mb RAM 40 of 100Mb hdu
Nieuw - Tulip nb 286, notebook 80286/12Mhz 20Mb hdu, VGA
Tulip 386 25Mhz, desktop of tower fileservers, 4Mb RAM 40 tot 660Mb hdu, VGA
Tulip Isolan local area netwerken onder **NOVELL**
Tulip Computers Nederland bv biedt u HARDWARE, SOFTWARE én ONDERSTEUNING via uw QUALIFIED DEALER.
Bel ons voor informatie en offertes. Wij garanderen u optimale werking en service.

Tevens zijn wij officieel dealer van:
- WORDPERFECT, EXACT en KING software. - STAR, EPSON, NEC printers en HP-laser printers. - CTX en NEC multisync VGA monitoren.

INGENIEURSBUREAU J.L. SCHAGEN B.V.
Amstelveenseweg 1100
1081 JV Amsterdam
Tel. 020 - 6463436
Fax 020 - 6463776

DEKSELS WAT EEN PRIJS/PRESTATIE!

Computers:

– 486-33MHz, 4Mb, 1.2Mb, 100Mb, VGA-1Mb	**ƒ 4.495,00**
– 386-40MHz, 4Mb, 1.2Mb, 100Mb, VGA-1Mb	**ƒ 3.490,00**
– 386SX-20MHz, 1Mb, 1.2Mb, 40Mb, VGA-512Kb	**ƒ 1.975,00**
– 286-16MHz, 1Mb, 1.2Mb, 40Mb, VGA-512Kb	**ƒ 1.595,00**
– 286-12MHz, 1Mb, 1.2Mb, 40Mb, Herc.	**ƒ 1.395,00**

Super-VGA (1024x768):

– S-VGA, ET4000, 1Mb	**ƒ 285,00**
– S-VGA, 512Kb	**ƒ 145,00**
– S-VGA kleurenmonitor, 1024x768, 0.28mm	**ƒ 795,00**
– VGA monochroom monitor	**ƒ 275,00**

ZOOM modems (USA) incl. software:

– 9600/12000 baud, met V42B tot 38400, int.	**ƒ 1.085,00**
– 2400 baud, met V42B tot 9600, ext.	**ƒ 445,00**
– 2400 baud intern	**ƒ 189,00**
– meerprijs externe uitvoering	**ƒ 60,00**

Ombouw van uw computer (met garantie):

– tot 486-33MHz, 4Mb	**ƒ 2.875,00**
– tot 386-40MHz, 4Mb	**ƒ 1.895,00**
– 16-bits ethernet kaart (NE2000 comp.)	**ƒ 275,00**
– SIMM 1Mb*9-80 geheugenuitbreiding	**ƒ 117,50**

Alle prijzen excl. B.T.W.

DECSYS *Computer Shop*
Irenestraat 2,
4101 JV Culemborg
tel. 03450 - 19376,
fax 03450 - 21607

101

Wilt u 1991 prettig afronden?
Wilt u een vlotte start in 1992?

Maak dan gebruik van ons kortingsaanbod van maar liefst **50%** op programma's 1991

- *SDU Salarisprogramma*
Met behulp van dit programma bent u in staat op eenvoudige en snelle wijze een loonadministratie te voeren. Het programma is in twee uitvoeringen verkrijgbaar. Naast de basisuitvoering die toegespitst is op de administratie voor één werkgever, nu ook voor het beheer van (ruim) 250 werkgevers.

- *SDU Netto-bruto-netto-programma*
Met dit programma rekent u snel van brutoloon naar een nettoloon, maar ook van een nettoloon naar een brutoloon.

- *SDU Reiskostenprogramma*
Dit programma berekent voor u nauwkeurig de belaste en onbelaste vergoedingen (voor de loonbelasting) van het woon-werkverkeer. Een koppeling met het SDU Netto-bruto-netto-programma geeft u een compleet beeld van elke gewenste berekening.

Sdu
UITGEVERIJ
PLANTIJNSTRAAT

Hoe te bestellen
* tel. 070 - 3789880
* fax. 070 -3475778
* antwoordnr. 125
2501 XD Den Haag
* bij de boekhandel

SDU programma's: daar kun je op rekenen! Ook in 1992!

Bel voor meer informatie: Sdu Uitgeverij Plantijnstraat, afd. Software
tel. 070 - 3789432 b.g.g. 3789635

Spelregels voor de Micromarkt
Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden zijn:
- niet meer dan 170 tekens ;
- niet meer dan één advertentie per nummer
- inzenden op een briefkaart;
- lidmaatschapsnummer vermelden;
- bij voorkeur getypt of geprint;
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden);
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers;
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclup, gebruikersgroep e.d. op te richten.

Betaald
In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor wordt betaald. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald);
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven);
- het tarief voor deze advertenties is *f* 5,- per 40 tekens.

Betalen
Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om een girobetaalkaart of een bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarktadvertenties is niet mogelijk.

HCC kantoor
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten. Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

Aangeboden

■ A5237 **Commodore 64 II**, 1541 diskdrive, Power Cartridge, Nederlandse handleidingen, 2 joysticks, 2 x 40 diskettes met software, tijdschriften, *f* 600,-. Tel. 03402-34339.

■ A5238 **Olivetti M24**, 256 Kb, 2 x 5,25' FFD (720 Kb), EGA + z/w monitor, muis, Nagayima All printer, alles in originele verpakking. T.e.a.b. Tel. 015-627229.

■ A5239 **Sharp 4641** laptop, weinig gebruikt, supertwist liquid crystal, 640 K RAM, 720 K drive, 40 Mb harddisk, oplaadbaar. Van *f* 6.000,- voor *f* 3.400,-. Tel. 04936-91569.

■ A5240 **Sharp MZ 800** met kleurenmonitor, Quik Disk, cassette en diverse software. Prijs *f* 500,-. Tel. 053-611533

■ A5241 **Econo-Ware**. Voor betaalbare PC-software en public domain. Vanaf *f* 4,50. Voor uw gratis catalogus. Bel: 013-563779.

■ A5242 **Commodore PC-1**, 512 Kb, 5.25' drive, muis, monitor, software en daisywheel printer, *f* 500,-; high density 5.25' drive, *f* 100,- (z.g.a.n.). Tel. 04254-1798 (na 18.00 uur).

■ A5243 **Olivetti M240**; 640 Kb FDU; 20 Mb HDU; OEC (EGA-comp.) kaart + monitor. Prijs *f* 2.000,-. Tel. 02521-18579.

■ A5244 **IBM VGA card** voor o.a. PS/2 model 30, *f* 250,-. Tel. 03458-3175.

■ A5245 **Atari Mega ST**, SM 124, AT emulator Atonce, 400 DPI handscanner, 260 ST 1 Mb, drive, los toetsenbord, SC 1224 kl. mon., software. Samen *f* 2.300,-. Tel. 05486-55625.

■ A5246 **Atari TT 030/4**, met 4 Mb geheugen en 48 Mb harddisk. Compleet met PTC 1426 VGA monitor. Vraagprijs *f* 4.750,- incl. diverse software. Tel. 01899-21696.

■ A5247 **VGA** monochr. monitor, 3 mnd oud, *f* 200,-. Tel. 04163-74043.

■ A5248 **Unisys PC/micro IT**, 512 Kb, 20 Mb HD, 1,2 Mb diskette. EGA kleurenscherm. *f* 1.900,-. Tel. 020-6174495.

■ A5249 **Laser XT/3**, 10 Mhz, 2 jr., 5.25' + 3.5' FD, mono/Herc./CGA met groene mon., modem V21/V22, 1x par., 1x ser., joystick, veel orig. software + doc, *f* 1.400,-. Tel. 05905-95352.

■ A5250 **Sharp MZ-700/800**, Qdisk, 5.25' FD, 2 cass.rec., kl. mon., matrixprinter, joystick, stofhoes, boeken en software, *f* 750,-. Tel. 046-744998.

■ A5251 **Fax**, scanner- en kopieercombinatie, res. 200 dpi, vr.pr, *f* 925,-. Ethernet boards, 3Com, *f* 375,-. Tel. 070-3230362.

■ A5252 4 **boekjes over de PC**: Basiskennis, Harddisk, MS-DOS, Terminologie; 4 x 16 pag. Stort *f* 12,50 op giro 4319995 van J.R. de Boer, Utrecht (*f* 4,-/st.). Tel. 030-615916.

■ A5253 **Commodore 64** met printer, 2 joysticks, datarec. en software, *f* 250,-. Tel. 03404-73972.

■ A5254 **Tulip Compact**-2, 2 x 20 Mb HD, 1,44 Mb FD, CGA-krt. + mono mon. Org. handl. + veel software voor *f* 1.500,-. Tel. 03408-84323 (na 18.30 u.).

■ A5255 Geheugenuitbreiding **Sipp 256 Kb (4 st)**, *f* 25,-/st. Tel. 03458-3175.

■ A5256 **Schneider CPC 6128**, incl. org. softw., handl., joystick, *f* 375,-. Tel. 03440-13197 (na 19.00 u).

■ A5257 **Commodore 128** + Dataset 1530 + diskdrive 1541 + printer Seikosha GP100 + org. softw. t.w. handl., GEOS, Thuiskrant, Musicstud. + div. boeken; *f* 1.100,-. Tel. 08389-19568.

■ A5258 **PS/2 FDD 3,5' 720 Kb**, *f* 250,-. Tel. 03458-3175.

■ A5259 **Konica 5101** externe drive incl. 6 diskettes 1,7 Mb + kaart. Voor XT en AT comp. Vaste prijs *f* 450,-. Tel. 08894-15117.

■ A5260 **Defecte Schneider** 6128, *f* 45,-. Tel. 079-517977.

■ A5261 **Cursus Basic-Plus PBNA** (compleet 3 banden). Prijs n.o.t.k. 30 3,5' diskettes met software, *f* 75,-. Tel. 070-3201353.

■ A5262 **Ericsson Facit 9** naalds matrixprinter, nog in doos, *f* 175,-. Tel. 079-531288, na 19.00 uur: 01803-14818.

■ A5263 **Philips EGA** monitor 9CM053 en Ultimate EGA-kaart. Samen *f* 300,-. Seagate ST251 harddisk 40 Mb, *f* 175,-, Tel. 03438-21076.

■ A5264 **Paco XT 640 Kb**, 8088/10 Mhz, 2 x 360 FDD, amber mon., Hercules, Multi I/0, muis, modem en AT-toetsenbord, *f* 725,-. Tel. 040-835482 (na 18.00 uur).

■ A5265 **Laser XT**, 640 Kb, 20 Mb HD, 2 x 5.25' diskdr., monochr. monitor, *f* 600,-. Tel. 055-554807 (na 18.00 uur), fax 055-555283.

■ A5266 **ICL (Merlin M226)** / CPM 2.3e incl. 5 Mb harddisk, 1 x 5.25' diskdr., documentatie en software, voor de liefhebber. T.e.a.b. Tel. 02526-89579.

■ A5267 **EPROM**-programmer Minato type 1866, incl. EPROM-wisser. Prijs n.o.t.K. Tel. 08894-21238.

■ A5268 **Philips NMS 1432** 9 nld 80 kol. matrixprinter, weinig gebr. Vr.pr, *f* 275,-. Tel. 08385-27355.

■ A5269 **65 Mb** harddisk en controller. Bel voor info 01680-26534 (Rob).

■ A5270 **NEC P7** (A3 printer) met par.kabel, *f* 500,-. Tel. 03465-71488.

■ A5271 **Brother HR 15 XL** margrietwielprinter, 2 letterwielen, printerkabel. Z.g.a.n, *f* 550,+. Tel. 01720-25800.

■ A5272 **HeadStart II**, 32 Mb HD, 1,4 Mb + 360 Kb FD, 8087 copross. Par., ser., gameport, muis. Originele software en alle boeken, *f* 2.000,-. Tel. 01883-23001.

■ A5273 **Sharp MZ 3500** computer, dubbele diskdrive, compl. met systeemschijf, *f* 750,-. Tel. 03448-1705 (tussen 18.00-19.00 uur).

■ A5274 **Philips MSX2** NMS 8250, 2 drives, *f* 750,-. Met toebehoren (software + boeken) *f* 800,-. Tel. 01153-1466 (weekend).

■ A5275 **Netspannings-stabilisator** voor computer, *f* 25,-. Tel. 03402-43956.

■ A5276 **Genius scanner** GS-4500. Nieuw in doos, ƒ 275,-. Tel. 05970-20394.

■ A5277 386 **SX 16** Mhz, 4 Mb geh., HD 320 Mb 2x drive, VGA mon. p/w 1078 x 768. Geheel compleet (1 mnd oud) ƒ 3.000,-. Tevens nw HD 320 Mb, ƒ 1.500,-. Tel. 085-253884.

■ A5278 **Microvitec** kleurenmonitor type R6B-1451, ƒ 500,-. Tel. 03405-64490.

■ A5279 **Olivetti M21**, ingeb. mon., 20 Mb HD, 640 Kb, 5.25' FDD, extra amber mon., CGA/Hercules krt., org. handb. Vr.pr, ƒ 1.500,-. Tel. 04742-2426 (na 18.00 uur).

■ A5280 **XT, 640 Kb** intern, 3,5 + 5.25' FDD, 20 Mb HD, Hercules kaart en monitor, 101 keys toetsenbord, ƒ 875,-. Printer Seikosha SP 1200 AI, ƒ 200,-. Tel. 02520-16620.

■ A5281 **PC AT-286**, EGA kaart, EGA kleur mon., 21 Mb harddisk, 3,5 + 5.25' FDD, resp. 720 Kb en 1,2 Mb + software. DOS 5.0, ƒ 1.500,-. Tel. 035-47287.

■ A5282 **Superbrain QD**, CPM, 64 K, 2 FF, 80 col. monitor, ƒ 250,-. OKI Microline 83A, 132 pos., 120 cps, ƒ 250,-. Tel. 05987-17457.

■ A5283 **Commodore 128D** met ing. 5.25' D, 80 coloms color RGB monitor, Star NL-10 NLQ printer, joystick, 80 coloms softw. Incl. boeken, zoals tekstverw./spreadsheet/database. Comm.64 softw. en CP/M + doc. Totaal ƒ 850,-. Tel. 03480-17970.

■ A5284 **Seagate** harddisk 157-A, 43 Mb incl. controller, ƒ 500,-. Tel. 010-4762407 (na 18.00 uur).

■ A5285 **6 letterwielen** voor Triumph-Adler printer (o.a. Griekse tekens), ƒ 175,-. Tevens getypte volledige uitleg voor WP 4.2, ƒ 25,-. Tel. 03405-63900.

■ A5286 ZX-**Spectrum**, SAGA 101-keyb., OPUS 3,5' diskdr., Philips monitor, joyst. + 2 intf. progb. Orig. softw. o.a. Beta Basic, doc. + boeken. Prijs t.e.a.b. Tel. 010-4192561.

■ A5287 **Visa XT/CGA** ƒ 975,-. Monitor VGA/groen ƒ 175,-. Harddisk 20 Mb + XT controller ƒ 250,-. Moederboard COMM.PC10 ƒ 75,-. Tel. 02269-1803.

■ A5288 **Olivetti M240**, 8086/10 Mhz X, 2 x 3,5' FFD, EGA monochr. mon. + org. doc, ƒ 1,200,-. Tel. 02260-13723.

■ A5289 **CD-ROM Olivetti**, nieuw in doos, overcompleet op scholengemeenschap. Van ƒ 1.850,- voor ƒ 1.100,-. Tel. 030-713214 (na 17.00 uur).

■ A5290 **Philips NMS 9110**, 768 Kb, 2x 720 Kb, ATI CGA-kaart, gamecard + joyst. + Philips Proline monitor 7BM713 + WP 5.1 + spellen. Vr.pr, ƒ 1,250,-. Tel. 077-823886 (na 19.00 uur).

■ A5291 **Laptop Toshiba T1100** en losse 2de batt.pwr. 3,5' drive, ƒ 1.000,-. Evt. met bijbehorende portable printer. Tel. 02157-1861.

■ A5292 **CBM-128, 1571** diskdr., 1901 kl.mon., datarec. 1530, 2 joyst., Power Cartr., 80 disks, prog. + games, handleiding, Eng/Ned. Vr.pr, ƒ 1.000,-. Tel. 010-4714582.

■ A5293 **MSX-2** (alles Philips): computer VG8235, printer VW 0030, B/W mon., joyst., disks, handboeken; in een koop, voor de hoogste bieder voor 1/12. Bel: 01869-3246.

■ A5294 **Brother HR-20**, incl. sheetfeeder. T.e.a.b. Tel. 01899-26163 (na 18.00 uur).

■ A5295 **Canon LBP-8A1** laserprinter met fontcartridges Elite (Portrait en Landscape!), zware kantoormachine, 8 pag./min. Prijs ƒ 1.500,-. Tel. 05284-2129.

■ A5296 **Amstrad PC-XT** 1640, EGA kleur, 3,5 + 5.25' DD, 21 Mb hardcard, muis, DOS 5.0, veel software. Prijs ƒ 1.500,-. Tel. 053-771645 (na 18.00 uur).

■ A5297 **Tulip Compact II**, 20 Mb HD, 5.25 + 3,5' FDD, nieuw moederbord, orginele handleiding en utilities, ƒ 1.150,-. Tel. 020-6730098 (na 19.00 uur).

■ A5298 **PC XT 640 Kb**, NEC V20 proc. + coproc., HD 20 Mb, 1 x 5.25' EGA kaart + kl. scherm, AT toetsenb., muis. Orig. handl. + softw, ƒ 1.100,-. Tel. 010-4829492 (na 18.00 uur).

■ A5299 **Boeken**: The Shareware Book, 1987, 650 blz.; Inleiding tot Pascal, incl. Turbo 5, 1989, 570 blz.; Elsevier-PBNA cursus Basic-Plus, 3 dln, 1250 blz. Tel. 070-3233207.

■ A5300 **Miniscribe** harddisk model 8051 A, 40 Mb nieuw-niet gebruikt. 3,5'/emb. AT interface, ƒ 500,-. Tel. 071-215730.

■ A5301 **Apple II** compatible computer (CHE), compleet met monitor, matrixprinter, 256 K RAM-kaart, Z80-kaart en software. Vraagprijs ƒ 750,-. Tel. 033-726851 (na 18.00 uur).

■ A5302 **Atari 1040 ST** + mon. 124 5M, ƒ 600,-. Tel. 020-6418104 (Amstelveen).

■ A5303 **HeadStart II**, 10 Mhz, 1,44 Mb + 360 Kb drive. MDA/CGA + amber monitor. Incl. software (o.a. WP 5.1, DR 1.0). Vr.pr, ƒ 1.400,-. Tel. 05132-452 (na 19.00 uur).

■ A5304 **Commodore 64**, 2 joysticks, datarecorder, beschermkap en handleiding. Vraagprijs ƒ 250,-. Tel. 02550-11168.

■ A5305 **MITAC AT** computer: 10 Mhz, RAM: 640 Kb, HD: 32 Mb, 5.25' floppies: 1,2 + 360, EGA kaart + kleurenmonitor. Orig. handboeken en S/W. Tel. 070-3941478.

■ A5306 **Olivetti M24**, 640 Kb, 20 Mb HDD, 3,5' FDD en 5.25' FDD, incl. mon. monitor, toetsenbord en Olivetti documentatie, ƒ 850,-. Tel. 03465-71587 (na 19.00).

■ A5307 **TEAC** floppydrive SS/DD, ƒ 60,-. Modem Datatronics Discovery 1200C + V21 enV22, ƒ 150,-. Joep Bär, tel. 02513-11737 (19.00-20.00 uur).

■ A5308 **Amstrad-Schneider** PC 1512, 640 Kb RAM, 2 x 5.25' FD DD, 21 Mb hard card, CGA kl.monitor, muis, toetsenbord, boeken, programmatuur, printer, ƒ 1.500,-. Tel. 033-617657.

■ A5309 VGA-kaart **Tulip** + zw/w monitor IBM. Samen voor ƒ 350,-. Tel. 04167-73870 (Sjaak).

■ A5310 **Amstrad PC1640**, 640 K RAM, 40 Mb harddisk, 5.25' FD, muis, MS-DOS 3.3, GEM, mon. monitor, prog, ƒ 1.500,- of t.e.a.b. Evt. met matr. printer. Tel. 010-4651865.

■ A5311 **Daisy printers**. (1) Diablo in zelfbouwkast. Oud maar prima. Professioneel. Veel letterw, ƒ 350,-. (2) Juki + sheetf, ƒ 350,-. Jac. v. Heeswijk. Tel. 04167-73870.

■ A5312 **9 x U256** RAM chip, ƒ 75,-. Tel. 01736-98507.

■ A5313 **Tulip Compact 2**, 640 Kb, 3,5' drive 1,44 Mb, 20 Mb harddisk, DGA, Tulip muis, incl. printer Epson LX-800. Prijs ƒ 1.900,-. Tel. 05206-41713.

■ A5314 **Commodore PC 20-III**, EGA-kaart, EGA-monitor, 5.25' DD, 20 Mb harddisk, ƒ 1,250,-. Tel. 01650-55583.

■ A5315 **Olivetti M24**, defect. Col. monitor, mon. monitor, muis 5.25' + 3,5' drive. Prijs ƒ 600,-. Tel. 04498-51714.

■ A5316 **Star NL10** printer met C64 interface, ƒ 300,-. Laser XT3 met 3,5' en 5.25' FD en 28 Mb HD, monitor, ƒ 1.500,-. Tel. 08859-78716.

■ A5317 **4 G-Net kaarten**, keycard, Novell advanced 286 versie 2.0: ƒ 1.800,-. Tel. 020-6594373.

■ A5318 **PC ventilatordimmer**: beperkt ventilatorlawaai tot minimum. Te monteren in voeding. Incl. handleiding en verzending ƒ 30,-. Giro 5614189 t.n.v. W.O. van Ooijen, Leiden.

■ A5319 **HeadStart Explorer** 10 Mhz, 640 Kb, RAMpak 256 Kb, HD 40 Mb, kleurenscherm, printer, software. Vr.pr, ƒ 2.000,-. Tel. 079-610337.

■ A5320 **Sony KTX9000** videotex terminal, met 9' kleurensch., alfanumeriek toetsenb. Nwwaarde ƒ 1.000,-, z.g.a.n. nu ƒ 625,-. PTT Minitel terminal voor ƒ 325,-.Tel. 010-4584503.

■ A5321 **PD & Shareware** software MS-DOS. Bestel onze catalogusdisk. Zend ƒ 4,- aan postzegels naar BroCo Software, Pb 446, 3760 AK Soest of stort op giro 2839530. Vermeld 3,5 of 5.25. Tel. 02155-26650. Prijzen van onze diskettes 5.25 ƒ 3,-; 3,5 ƒ 5,-.

■ A5322 **Amstrad PC 1512** 640 Kb. NEC V.30 2 x 5.25' FDD, kleurenmonitor. MS-DOS 3.2 + GEM. Vr.pr, ƒ 900,-. Tel. 08389-16307.

■ A5323 **Atari Mega ST 4** + Tos 1.4 en PC-Speed, SM 124 monitor, harddisk 60 Mb, Atari 5.25' diskdrive. Als nieuw. Vraagprijs ƒ 3,500,-. Tel. 033-945948.

■ A5324 **MSX 2** Philips VG 8250 compleet met kleuren monitor, printer, muis, modem en software. Tel. 071-762475.

■ A5325 **AT-286**, 16 Mhz, 1 Mb RAM, 40 Mb HD, 1,2 Mb FDD, super VGA kaart (video 7), MS-DOS 4.01, excl. monitor, ƒ 1.500,-. Tel. 020-6836746.

■ A5326 **Goldstar VGA** kleurenmon., 2 mnd in gebruik. Wegens overcompl., ƒ 550,-. Ruby Extended VGA Card 512K, 16 bits, i.z.g.s, ƒ 300,-. Tel. 01715-2930 (ma-do na 20.00 uur, Hanno).

■ A5327 **Compaq Plus**, portable met 8088, 10 Mb HD, 512 Kb, Hercules graph. display, 1 floppy, MS muis, incl. documentatie, softw., Epson FX80 printer, ƒ 1.000,-. Tel. 03404-21801.

■ A5328 **Sharp MZ-800** met kl.mon., Qd Datarec., 26 disks, 45 cass., veel documentatie, diskettebox, joystick, ƒ 800,-. Tel. 076-710387 (na 18.00 uur a.u.b.).

■ A5329 **AT-386SX 16** Mhz, 1 Mb RAM, Super-VGA, 1 drive, 89 Mb HDD, geen monitor. Nw.pr, ƒ 5.000,-, vr.pr, ƒ 2.900,- met nog een jaar garantie, evt. met monitor. Tel. 075-314220.

■ A5330 **80386 20 Mhz** tower kloon, 4Mb RAM, 2x 40 HD, VGA met monochroom VGA scherm, keyboard en 3,5' en 5.25' FD. Alles in goede staat. Vr.pr, ƒ 3.990,-. Inl. tel. 020-6209787.

■ A5331 **Apple IIe 80-kol.**, Z-80 kaart (CP/M), printerkrt, modem 1200/75, monitor, 2 diskdrives, veel boeken en programma's w.o. orig. Visicalc. Tel. 02153-16818.

■ A5332 **Daisy**wheelprinter en modem, Qume Sprint5, sheetfeeder, incl. printwielen, linten, borden, kop, manual/ schema's ƒ 375,-. Modem ext. 2400 bps ƒ 175,-. Tel. 070-3911579.

■ A5333 **Samsung PC XT**, 5.25' + 3,5' diskdr., Hercules kaart + monitor: ƒ 675,-. Tevens diskdr. voor PC: 5.25', ƒ 60,-; 3,5' ƒ 130,-. Tel. 03495-34171 (na 19.00 uur).

■ A5334 **Leo laptop LT5400**, 40 Mb HDD-IDE, VGA plasma/CRT, 368SX/16, 1024 kB, 2 ser/1 par, ext. 5.25' FDD case, ext. mon. + keyb., draagtas, ƒ 4.500,-. Tel. 05427-18287.

■ A5335 **Brother HR 35** A3-margrietwielprinter incl automatische sheetfeeder en Nederlandse handleiding (+ 2 linten), 8 mnd oud. Prijs ƒ 850,-. Tel. 04762-2188 (18.00-20.00 uur).

■ A5336 **Freedom Fax 96**. Faxcard, ƒ 499,-. Groep III. Verzenden en ontvangen. Werkt op achtergrond. Tel. 01827-3024.

■ A5337 **Kringlooppapier** voor uw PC. A4, 500 vel, ƒ 12,50 per pak, excl. verzendkosten. Bel tussen 17.00 en 19.00 uur 03200-43069.

■ A5338 **BBS** met CD-Rom. Meer dan 10.000 files voor MS-DOS. Incola BBS: 020-6344733. PD, shareware, demo's, tijdschriften enz.

■ A5339 **Atari PC4 AT286-12 Mhz**, 3 Mb RAM, 1,2 Mb + 720 Kb FD's, 64 Mb 28 ms HD, EGA mon. amber. Prijs ƒ 2.000,- Tel. 038-660735.

■ A5340 **Philips AT**. Nieuw, met keyb., mon., 20 Mb HD, 144 FD, 1 Mb RAM, ƒ 1.700,- (incl. DOS 4.01). Tel. 02290-31249 (na 18.00 uur).

■ A5341 **286/12** mainboard, 2 Mb, 287 copr., VIDEO7 VGA 16 bit, ƒ 750,-. Zonder: 2 Mb- ƒ 225,-; VIDEO7-ƒ 150,-; 287- ƒ 150,-; R. Smit, tel. 08389-17551.

■ A5342 **6809-systeem** in 19"rek met voeding, MDCR, boeken en software (o.a. ASSIST09). Alles in één koop: ƒ 200,=. Tel. 02159-48946 (na 20.00 u).

■ A5343 **386DX** 16 MHz **motherboard** met 4 Mb. ƒ 1.000,-. Tel. 020-6974923.

■ A5344 **Commodore Amiga 500**, 1 Meg geheugen, ext. 3.5" drive, 2 joysticks, ca 100 diskettes. ƒ 800,-. Tel. 03465-63927.

■ A5345 **Commodore 64-II**, RAM-1750, 2* DD, datarec., kleurenmon., muis, teltron modem, veel softw. o.a. Geos, Mini-off Tasword, database. Prijs n.o.t.k. Tel. 02943-1669.

■ A5346 **AT-286/16 MHz**, 1 Mb RAM, 42 Mb HD, 360 FD, 1,44 FD, Multi I/0 krt, EGA (ATI-wonder)krt, HR kl.mon. (800*600), MS-DOS 5, softw. ƒ 2.750,-. Tel. 033-756799 (na 18.00 u).

■ A5347 **Olivetti M240**, EGA kl.mon., 2* 3.5" DD, HD 80 Mb, DM100 printer, PTT plus modem, joyst., compl. met PC-tafel, veel prog., handl. Weinig gebruikt. ƒ 4.000,-. Tel. 030-285317.

■ A5348 **SIMM'S** 256 Kb 80 ns. ƒ 30,-/st. Han Verhulst. Tel. 01820-82166.

■ A5349 Orig. **netwerk** om 2 PC's te koppelen. Compl. met software, handl. en kabel voor ƒ 85,-. A. v.d. Hondel, A. Jacobsstr. 26, 3123 SE Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5350 **Public Domain**-software, MS-Dos. Vraag onze catalogus aan. Stuur ƒ 3,- postzegels naar: PD-perfect, Postbus 4088, 3102 GB Schiedam. Tel. 010-4715663.

■ A5351 **Olivetti M240**, 10 MHz XT (8086), 20 Mb HD, 2* 3.5" FDD, EGA met kleurenmon., muis, software en org. handleidingen. ƒ 1.250,-. Tel. 02230-37841.

■ A5352 **Intel ontwikkelsysteem**, series II, MDS 226. Tel. 070-3976617 (na 18.00 u).

■ A5353 **Tulip Compact 2**, 640 K, 20 Mb HD, 3.5" + 5.25" drive, monochr. mon., muis, software (WP5.1, Lotus123 e.a.). Vr.pr. ƒ 2.100,-. Tel. 03440-23807 (na 17.00 u).

■ A5354 **IBM XT** PC, 640 Kb, 20 Mb HD, 5.25" FDD, Hercules krt, monochr. mon., 101-keyb. Vr.pr. ƒ 995,-. OKI-83A matrixpr., weinig gebruikt. Vr.pr. ƒ 95,- Tel. 05202-24648.

■ A5355 **Commodore C64 II** met 1541 drive, monitor en power cartridge. ƒ 475,-. Tel. 03402-48610.

■ A5356 **2088 XT Bridgeboard** voor A2000, 512 Kb, 4,77 MHz, 360 Kb FDD, orig. software + boek. ƒ 299,-. Evt. XT gamecard, ƒ 15,-. Tel. 08380-30068 (na 17.30 u, Davy).

■ A5357 **Kaypro II CP/M** PC, met monitor, 2* 5.25" DD, toetsenbord, matrixprinter, softw. (Wordstar, dBaseII, Supercalc en Profitplan). ƒ 650,-. Tel. 079-416156.

■ A5358 **PC.20 III** met 20 Mb HD, 5.25" DD, 3.5" DD, PEGA card + Philips CM9045 EGA kleurenmon., incl. software, doc., handleid. Vr.pr. ƒ 1.900,-. Tel. 045-310035.

■ A5359 **Philips P3202** prof. AT (286/1Mb), 3.5" (1,44 Mb) + 5.25" (1,2 Mb) FDD. Snelle HD 70 Mb/28 Ms. Incl. Herc. krt en monochr. mon. Compleet ƒ 1.980,-. Tel. 01899-19277.

■ A5360 **Boekhoud 2.0**. Boekhoud + factureerprog. Privé, vereniging, detail. Eigen ontw. Zeer fraai. Harddisk noodz. (1,4 M vrij). ƒ 50,-. Tel. 05150-23666 (na 18.00 u).

■ A5361 Verhoog de snelheid van uw berekeningen en grafieken: gloednieuwe **80387-SX** 16 MHz. ƒ 275,-. Tel. 04990-77641 (na 18.00 u).

■ A5362 **G2 AT286** 16 MHz tower, 1 Mb, 42 Mb HD 19 ms, 3.5" + 5.25" FDD, VGA color, WP5.1, Lotus 3,1, dBase IV, HPG (alles org.) (wegens te kleine cap). ƒ 2.290,-. Tel. 072-330936.

■ A5363 **Laser XT-turbo**, 10 MHz, 640 Kb, 1* 5.25", 1* 3.5" FD, 21 Mb harddisk, Herc/CGA krt, amber mon., kaartmodem V21, V23 + viewdata. ƒ 1.500,-. Tel. 03403-77915 (ma-vr 18.00-22.00 u).

■ A5364 **Tulip Compact 2**, 10 MHz, 640 Kb, 2 Mb EMS, 1,44 Mb + 360 Kb FD, copro, EGA kaart + mon., 20 Mb HD, 2 ser, 1 par, 1 gamepoort. ƒ 1.600,-. Tel. 010-4293262.

■ A5365 **Olivetti M240**. 2* 3.5" + 20 Mb HD, EGA kleur mon. ƒ 1.950,-. Tel. 079-425586 (na 18.00 u).

■ A5366 **Atari 1040ST**, z/w en kleurenmonitor, Megafile 30 Mb, printer 24-nlds, software, boeken. ƒ 2.000,-. Tel. 040-457541.

■ A5367 **Aquarius-computer** 20 K, (MS-Basic), Nederlands handboek, data-recorder, printer, boeken, software, printerpapier. Alles in één koop, t.e.a.b. Tel. 070-3201353.

■ A5368 **Amiga 500**, KCS Power PC Board, Philips kl.monitor, Star printer, losse diskdrive. Totaal *f* 2.000,-. Tel. 080-789091.

■ A5369 Org. **MS-Works** (Ned.). *f* 350,-. Tel. 03240-11471.

■ A5370 **Apple Imagewriter II**, incl. software, boeken, linten: *f* 550,-. Apple Stylewriter 360 dpi incl. tructype fonts, boeken, org. verpakking en garantie: *f* 850,-. Tel. 03404-53683 (na 18.00 u).

■ A5371 **Sinclair Spectrum** 48 K + compl., interface 1, microdrive + 15 tapes, joystick interface, datarecorder, ca 30 org. prog. Vr.pr. *f* 250,-. Tel. 075-281321 (na 18.00 u).

■ A5372 **IBM XT** 640 Kb, kleur, 20 Mb HD, 1* 5.25" FD.: *f* 850,-. Tandon pack-rac + interface: *f* 650,-. Tel. 085-232860 (na 18.00 u).

■ A5373 **Hyunda 286 AT**, 1 Mb HD, 1,2 Mb FD, EGA kleurenscherm, muis, veel software. *f* 1.750,-. Tel. 01880-32845.

■ A5374 **Math co-processor** voor XT. *f* 95,-. Tel. 01880-32845.

■ A5375 **Commodore PC1**, 640 Kb, 32 Kb HD, monochroom tekstscherm, muis, veel software. *f* 750,-. Tel. 01880-32845.

■ A5376 **Monitor Philips BM 7502** groen en CGA kaart, *f* 125,-. Anrotel modem 300 en 1200/75 baud, *f* 60,-. Tel. 076-651715.

■ A5377 **Portable AT80286/12**, HD 20 Mb, FD 1,44 Mb, 1 Mb intern, VGA scherm 220 V/accu. *f* 2.750,-. Tel. 013-341744.

■ A5378 **Zenith miniSport notebook**, 1 Mb intern, 720 K miniflop, CGA graf. scherm (backlit), EMS-geheugen, incl. handl., communicatiekabels. *f* 400,-. Tel. 070-3948066 (na 18.00 u).

■ A5379 **Olivetti M240** 640 Kb RAM, HD 21 Mb en 41 Mb, FDD 1,44 Mb en 360 Kb, Exp mem 2 Mb, VGA 640*480 res, NEC V30 proc, kleurenmonitor. Vr.pr. *f* 2.750,-. Tel. 03495-35161.

■ A5380 **Tower 386SX-16**, VGA kl.monitor, 80 mb HD, 1, 2 + 1,44 DD, 101 keyb., garantie, veel software; z.g.a.n. (5 mnd) buitenkans. *f* 3.500,-, met dozen en boeken. Bel. 038-539632.

■ A5381 **Atari 1040 STE** fm, monitor, 20 Mb HD, veel software, boeken. Vr.pr. *f* 1.950,-. Tel 03200-31198.

■ A5382 **Discovery kaartmodem** V21/V22. *f* 75,-. Tel. 05430-20943 (19.00-20.00 uur).

■ A5383 **C=128.1571.1581**, printer, gr. monitor, software ca 150 floppies, veel extra's, RAMdr. T.e.a.b. Tel. 03417-58458.

■ A5384 **Headstart 1 XT 2**, 360 Kb drives, 30 Mb HD, coprocessor, Epson LX800 printer. *f* 1.100,-. Tel. 08362-23700.

■ A5385 **HP-1000 minicomputer**, tape-drive, diskdrive, rack, voor de verzamelaar. Gratis af te halen. Tel. 02155-13721 (na 19.00 u).

■ A5386 **Philips MSX-printer NMS 1421**, als nieuw. *f* 175,-. Tel.03240-19143 (na 18.00 u).

■ A5387 **Philips CM-8833 monitor** met voet en CGA-kaart. *f* 400,-. Tel. 040-432057 (na 17.00 u).

■ A5388 **Headstart (EGA-Hercules)** 3.5" en 5.25" 20 Mb HD. Monitor 14" amber. *f* 1.250,-. Tel. 071-890920.

■ A5389 **EGA kaart**, *f* 45,-. CGA kaart, *f* 10,-. Toetsenbord XT, *f* 45,-. Alle drie in een koop *f* 85,-. Tel. 04990-71944 (Maarten).

■ A5390 **MSX-2**, gr. monitor, kabels *f* 350,-. Spectrum interface 1 *f* 50,-. Tel. 055-332456.

Gevraagd

■ G946 Gebruikers van **Fujitsu Micro 8/16S** systemen. Voor hardware/software (CP/M 86-MS-DOS). Hans Gras. Tel. 075-158753.

■ G947 Manual/informatie dipswitches (2x8) **Apple (TEC)** Dot Matrix Printer 9 pin. Model # A2M0059. Parallel. Tel. 04493-2368.

■ G948 **Boeken** betr. dBase II. B.v. Understanding and using dBase II (Rob Krumm) of Advanced Techniques in dBase II (Alan Simpson). Tel. 01180-14438.

■ G949 Gezocht voor **Tulip** system I XT met 8086 processor, dus met 16 bits databus, een stel BIOS ROM's versie 1.13. Wie kan mij helpen? F. Twijnstra. Tel. 05910-23704.

■ G950 Geheugenuitbreiding voor **Amiga 1000.** Tel. 020-6836356.

■ G951 Gevr. van **GEOS 2.0**, voor C64, 'Deskpack Plus, Geocalc, Geochart, Geofile'. T.e.a.b. P. Kuijer, Boeg 17, 3961 TA Wijk bij Duurstede. Tel. 03435-76540.

■ G952 Wie kan mij helpen aan een bootschijf voor de **Televideo TS806H**? Tevens zoek ik FDOS voor de Sharp PC 3201. J.H. Smit, tel. 01804-15799 (na 18.00 uur).

■ G953 **Sinclair** calculator, Multimeter DM1, Black Watch, Microvision, MK 14 computer en ouder materiaal. Tel. 023-258156.

■ G954 Wie kan mij helpen. Ik zoek software voor **ZX Spectrum** 48 K, liefst bekende spellen. Tel. 03438-14175 (na 15.30 uur).

■ G955 Software en externe diskdrive voor een **Macintosh** 512 Kb. Tel. 053-774388 (na 18.00 uur).

■ G956 Een handleiding en technische gegevens van de **Philips PC 21H** en van een Miniscribe 20 Mb hardd. model 3425. Tel. 075-216267 (na 18.00 uur).

■ G957 Wie kan mij helpen aan een CGA **kleurenmonitor**? Tel. 03242-4593.

■ G958 Log eens in op het **NCC Slurp Board** met meer dan 18.000 files in 670 Mb aan 'board'. MS-DOS, Apple, Atari en Commodore. Tot 9600 Bd continu bereikbaar op 038-545670.

■ G959 Wie helpt mij aan de Merlin PP64 **Eprom-programmer** ROM-PACK voor C64/128 (userpoort), of heeft hiervan een diskversie?! (Albert) Tel. 04950-34552.

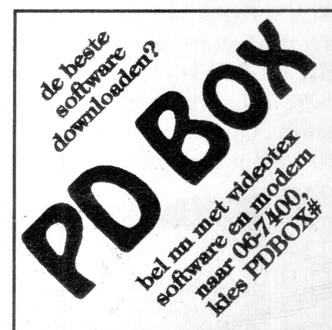
■ G960 **Diskdrive Commodore 1581** (3.5") voor gebruik bij Commodore 64/128. Werkend graag. Tel. 01640-58493.

■ G961 **Seiko, UC-2200 controller**, wie heeft er een werkend exemplaar en wil mij dit verkopen? (Om horloge te programmeren.) Tel. 030-735237.

■ G962 **EGA monitor** (mono of kleur). - (Wesson) Voice Recognition kit. Tel. 01720-76863 (na 16.00 u).

■ G963 **Educational software** (PD) for secondary school, in english or dutch, to run on IBM-XT or Amiga computers. R. Snijders, postbus 403, 3500 AK Utrecht. Tel. 030-316786.

■ G964 Nederlandstalige **Logo** voor de MSX-2 (8235) voor gebruik tijdens computeronderwijs op basisschool. Tel. 023-384396.

De HCC Computer-verzekering

Met de HCC Computerverzekering bent u gedekt tegen schade die plotseling aan uw hardware optreedt: diefstal, beschadiging en dergelijke. Uw inboedelverzekering dekt deze schade meestal slechts beperkt of helemaal niet! De HCC Computerverzekering biedt een goede dekking tegen een lage premie. Bij apparatuur ouder dan een jaar geldt een gunstige afschrijvingsregeling.

De jaarpremies zijn:
f 36,11 tot *f* 5.000,-
f 52,83 van *f* 5.000,- tot *f* 10.000,-
f 69,55 van *f* 10.000,- tot *f* 25.000,-
f 86,27 van *f* 25.000,- tot *f* 40.000,-
f 119,71 van *f* 40.000,- tot *f* 60.000,-
f 153,14 van *f* 60.000,- tot *f* 80.000,-
f 186,58 van *f* 80.000,- tot *f* 100.000,-

Daarnaast wordt u elk jaar *f* 5,- administratiekosten in rekening gebracht. Indien u echter een machtiging tot automatische incasso afgeeft (zie het formulier op deze pagina) krijgt u een korting van 50% op de administratiekosten, u betaalt dan slechts *f* 2,50!

- De verzekerde moet lid van de HCC zijn
- De verzekerde apparatuur moet eigendom van de verzekerde zijn en moet zijn opgesteld op het privé-adres van de verzekerde.
- Bij tijdelijke opstelling van de apparatuur op een andere plaats dan het privé-adres van de verzekerde (mits niet het zakenadres) blijft de dekking van kracht.
- De dekking geldt binnen Nederland.
- Er is een eigen risico van *f* 150,- per schadegeval.
- De dekking gaat in bij ontvangst van uw betaling, of onmiddellijk wanneer u een incassomachtiging afgeeft!

Wat te doen bij schade

- Indien een door de HCC computerverzekering gedekte schade optreedt kunt u telefonisch een schadeformulier aanvragen bij het HCC Kantoor (03403-78788).
- Het kan zijn dat de verzekeraar een expert naar de schade wil laten kijken. Gaat u daarom nooit zonder overleg met de verzekeraar tot reparatie van de schade over.
- Bij schade door diefstal moet u met het ingevulde schadeformulier (een kopie van) het procesverbaal inzenden.

Vul het aanvraagformulier in!

U kunt deelnemen aan de HCC Computerverzekering door het aanvraagformulier hiernaast volledig en naar waarheid in te vullen en (liefst samen met de incassomachtiging) te sturen naar:

HCC
Afdeling Ledenadministratie
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

Regeling Incasso

1. Voor rekeninghouders bij de Postbank of een andere bank bestaat de mogelijkheid om regelmatig terugkerende betalingen op een gemakkelijke wijze te regelen. Daartoe verleent u machtiging door invulling en ondertekening van de hiernaast afgedrukte machtiging.
2. Als u niet akkoord gaat met een incasso-overschrijving, dan kunt u het bedrag laten terugboeken. U moet hiervoor binnen een maand na de afschrijving schriftelijk een verzoek indienen bij het giro- of bankkantoor waar uw rekening wordt geadministreerd. Het bedrag zal zonder verdere navraag worden gerestitueerd.
3. U moet er voor zorgen dat er steeds voldoende saldo op uw rekening aanwezig is.
4. Mededelingen van intrekking en wijziging dient u te richten aan de HCC, uiterlijk een maand voor datum van ingang van de betalingstermijn.
5. De afschrijving van het contributie- of premiebedrag geschiedt bij het begin van de betalingstermijn.
6. De machtiging tot automatische incasso betreft uitsluitend de inning van contributiegelden en premies en kosten van de HCC Computerverzekering.

Aanvraagformulier HCC-computerverzekering

Naam: .... HCC lidnr.: ....

Adres: ....

Postcode + woonplaats: ....

Het betreft een nieuwe aanvraag/wijziging (doorhalen wat niet van toepassing is) wenst voor de in zijn/haar bezit zijnde computer(s) met bijbehoren een HCC computerverzekering.
De apparatuur bestaat uit:

Artikel	Merk	Serienr.	Bouwjaar	Nieuwwaarde (incl. BTW)
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
				f
			Totaal	*f*

Plaats: .... Datum: ....

Handtekening: .... Gewenste ingangsdatum: ....

MACHTIGING

Giro: ☐☐☐☐☐☐☐ Bank: ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

bij bank: ____________________

te: ____________________

Ondergetekende verleent hierbij tot wederopzegging machtiging aan de Hobby Computer Club (HCC) te Houten om van zijn/haar bovengenoemd rekeningnummer bedragen te doen afschrijven die verschuldigd zijn wegens de contributie voor het lidmaatschap van de HCC en de premie en kosten voor de HCC computerverzekering.

Naam: ____________________ HCC lidnr.: ____________________

Straat: ____________________

Postcode: ____________________ Woonplaats: ____________________

Hij/zij verklaart zich akkoord met de geldende bepalingen en voorschriften.

Hij/zij heeft tevens kennis genomen van de incasso-regeling.

Handtekening

rekeninghouder ____________________ 19______

Adverteerdersindex

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zi jn of haar lidmaatschapskaart gebruikmaken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Getronics Service. Zoals gebruikelijk krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven.

De gang van zaken
(regeling per 1 maart 1991)

- Ieder type microcomputer, pinter of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: ƒ 101,- per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere pinters en beeldschermen: ƒ 139,- per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen en pinters en beeldschermen. Voor HCC-leden geldt een korting op het uurtarief van dertig procent.
- Voor apparatuur waarop vaste reparatietarieven van toepassing zijn, wordt een korting van twintig procent gegeven. Aparte tarieflijsten zijn verkrijgbaar.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werk-uur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever een offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Getronics Service geeft een garantie van dertig dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monior en eventueel systeemdiskette.
- Getronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van zelfbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De werkzaamheden zullen binnen veertien dagen worden uitgevoerd, tenzij anders is overeengekomen.
- Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestingen van Getronics Service.

Aanbieden

Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:

Amsterdam:	Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn:	Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch:	De Hambakenwetering 20, telefoon 073427172
Rotterdam:	Vareseweg 11, Industrieterrein noordwest, telefoon 010-4626864
Assen:	A.H.G. Fokkerstraat 18, telefoon 05920-73073
Sittard :	Industriestraat 2, telefoon 046-580111
Openingstijden:	Werkdagen van 9.00-17.00 uur.

JE FAVORIETE CD KLINKT BETER OVER JE PC

SOUNDBLASTER PRO

- Volledig stereo
- Digitaal geluidsuitvoer - 4KHz tot 44.1KHz
- Digitaal geluidsinvoer - 4 tot 44.1KHz
- 22 kanalen FM synthesizer
- Midi interface
- Joystick poort
- CD-ROM interface
- Ingebouwde stereo versterker
- Midi-kit & Voyetra jr. sequencer
- Volledig compatible met oude Sound Blaster
- Veel standaard software

De PC als professionele sound-studio. Full-stereo, 24 sporen en met een geluidskwaliteit waar menige stereo-installatie het tegen aflegt. De Sound Blaster en de Sound Blaster PRO zijn beslist geen gewone geluidskaarten. Zelfs je favoriete CD klinkt beter over je PC. Wil je samplen, geluidseffekten toevoegen, mixen of zelf muziek maken? Met de Sound Blaster kun je werkelijk alle kanten op. De Sound Blaster en de Sound Blaster PRO zijn momenteel de enige twee kaarten die worden ondersteund door de Microsoft MULTIMEDIA standaard. Vraag er naar bij je dealer of stuur de info-coupon op.

SOUNDBLASTER 2.0

- Digitaal geluidsuitvoer - 4KHz tot 44.1KHz
- Digitaal geluidsinvoer - 4KHz tot 15KHz
- 11 kanalen FM synthesizer
- Adlib compatible
- Midi interface
- Joystick poort
- Ingebouwde stereo versterker
- Optioneel C/MS 12 kanaals stereo (Game Blaster)
- Optioneel Midi-kit voor aansluiting van keyboard
- Veel standaard software

SOUND BLASTER

BEL VOOR DEALER IN UW OMGEVING:
TEL: 010 - 4623478
FAX: 010 - 4376926

INFO-COUPON

Stuur mij alle informatie over:

☐ De Sound Blaster ☐ De Sound Blaster PRO.

Naam: ____________________

Adres: ____________________

Postcode: ________ Woonplaats: ________

Stuur deze coupon in een gefrankeerde envelop aan:
Walop Electronics B.V.
Innsbruckweg 40-42 3047 AH Rotterdam.

1563

Afzender:

Naam: ....

Adres: ....

Postcode: ....

Woonplaats: ....

Telefoon: ....

Frankeren
als
briefkaart

HCC
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

Hierbij geef ik mij op als lid van de HCC

Ik ben reeds lid van de HCC
Lidnummer:

Naam + voornaam: m/v:

Straat + huisnummer:

Postcode + woonplaats:

Telefoonnummer:

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en):

(Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen).

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik wens niet voor te komen op commerciële mailinglijsten.

Handtekening:

Frankeren
als
briefkaart

Afzender:

Lidnummer: ....

Naam: ....

Adres: ....

Postcode: ....

Woonplaats: ....

Telefoon: ....

HCC
Postbus 149
3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

Artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart